

ΕΝΤΕΥΞΗ:
ΑΝΑΓΙΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 569
Παρασκευή
20 Ιανουαρίου 1995
Δρχ. 400

ΤΟ ΒΡΩΜΙΚΟ '95

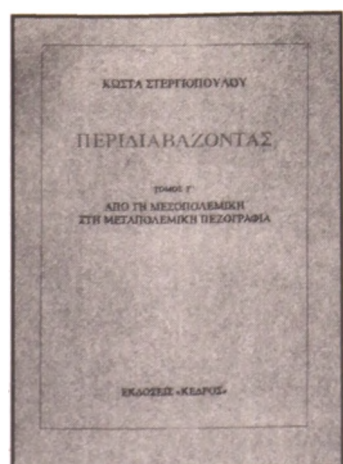
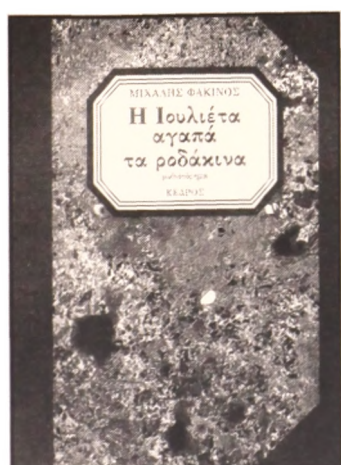
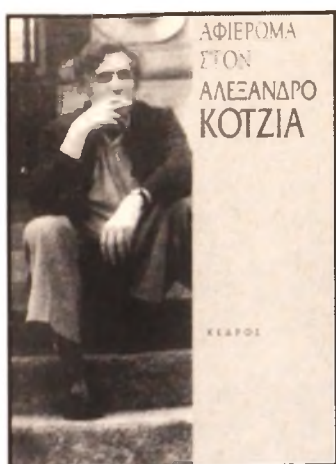
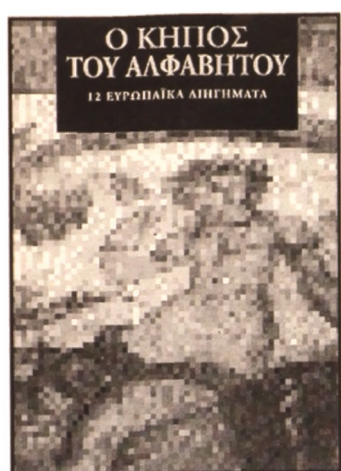
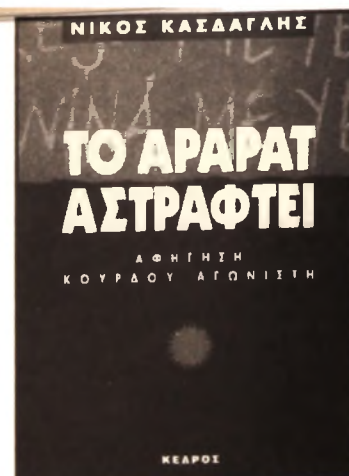
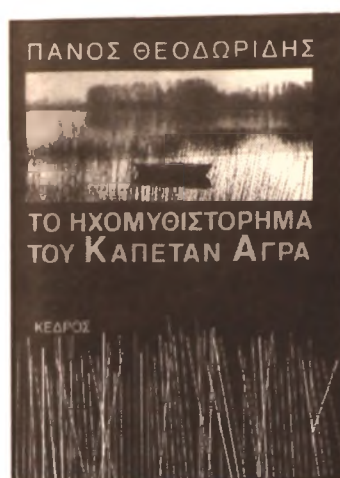
ΤΟ ΕΚΚΟΛΑΠΤΟΜΕΝΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΣΠΑΤΩ

- ΜΠΟΣΤ: ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΧΑΛΑΓΚ
- Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ
- Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΑΥΡΙΑΝΙΣΜΟΥ
- ΤΟ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΕΝΟ ΠΑΣΟΚ
- Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΑ ΤΗΣ κ. ΛΙΑΝΗ

ΠΟΥ ΠΑΜΕ ΤΕΛΙΚΑ;

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ:

Η ελληνική γλώσσα
στη διευρυμένη
Ευρωπαϊκή Ένωση

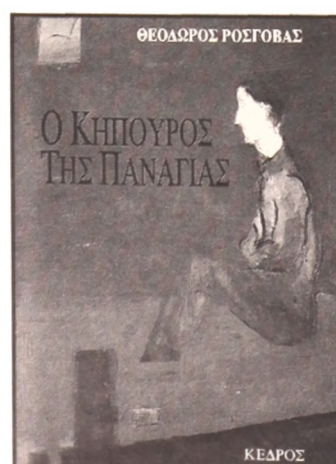
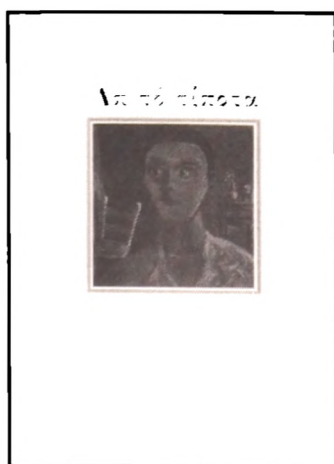
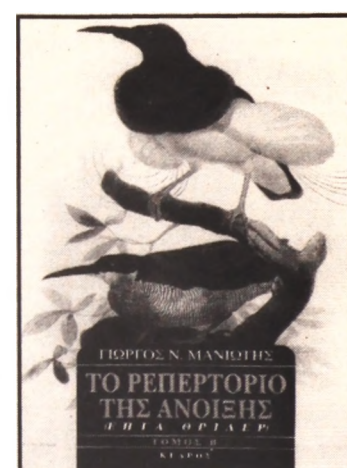
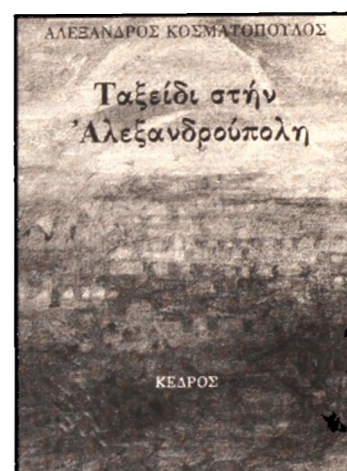
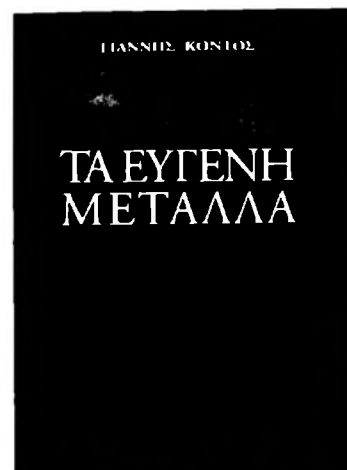

- ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ
Τα κατά Αιγαίον πάθη
- ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΝΙΚΑΣ
Μελό
- ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Το ηχομυθιστόρημα του Καπετάν Άγρα
- ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ
Το Αραράτ αστράφτει
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
Τα ευγενή μέταλλα
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ταξίδι στην Αλεξανδρούπολη
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ
Το ρεπερτόριο της Άνοιξης
- ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ
Η κεφαλή
- ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΣΓΟΒΑΣ
Ο κηπουρός της Παναγίας
- ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ
Απ' το τίποτα
- ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
Περιδιαβάζοντας
- ΜΙΧΑΛΗΣ ΦΑΚΙΝΟΣ
Η Ιουλιέτα αγαπά τα ροδάκινα
- Αφιέρωμα στον Αλέξανδρο Κοτζιά
- Ο κήπος του Αλφαβήτου

ΚΕΔΡΟΣ

το ελληνικό βιβλίο

ΑΝΤΙ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

569

ΙΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

editorial, σελ. 4

Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Γελοιογραφία, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

Γιώργος Φιλδισάκος, σελ. 11

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Τύπος, ΜΜΕ, σελ. 12

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ...

Αγύριος, σελ. 23

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Γεγονότα από τον κόσμο, σελ. 33

BLACK OUT

Παύλος Μεθενίτης, σελ. 42

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 45

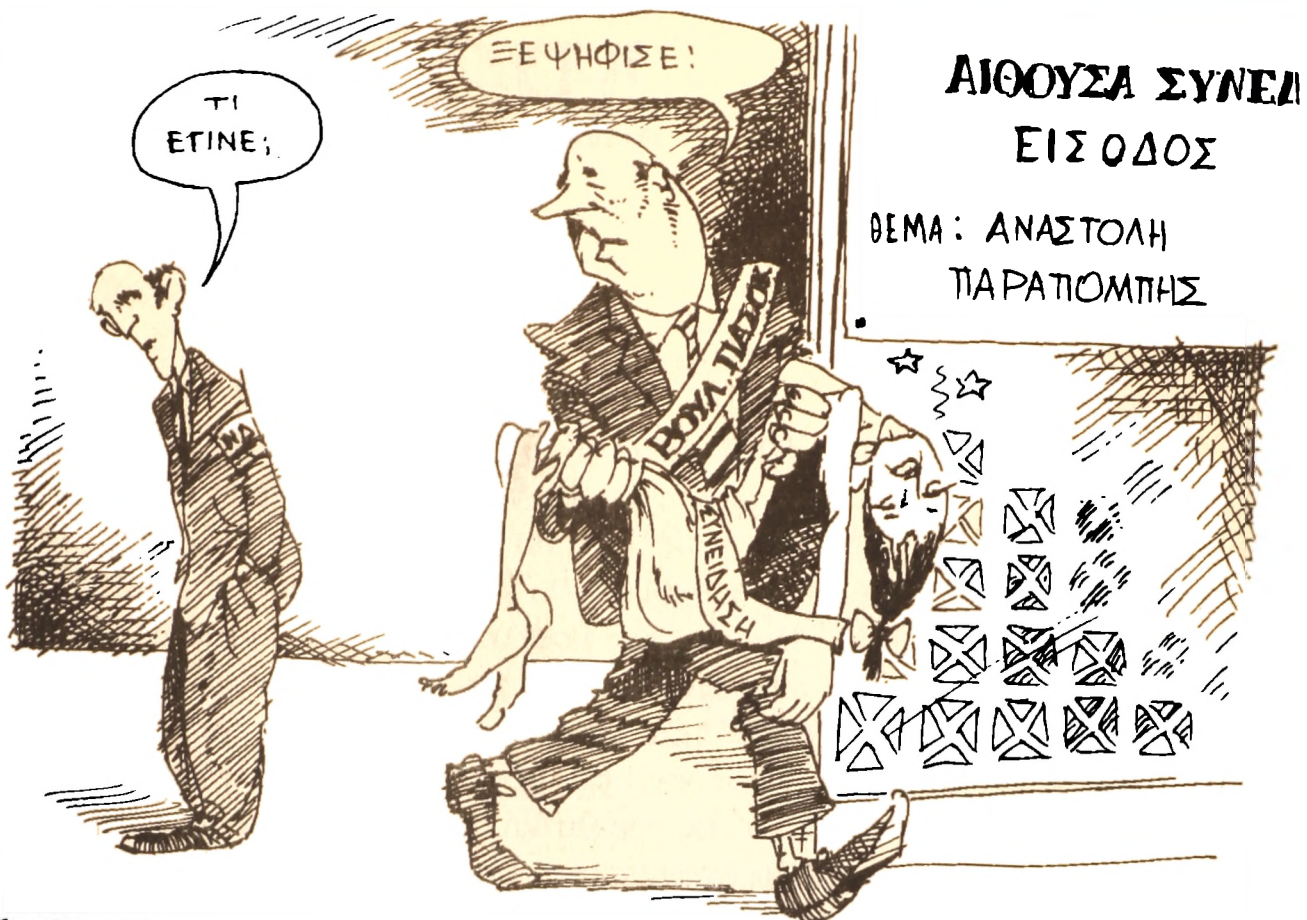
ΕΠΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 47

ΕΞΟΦΥΛΛΟ:

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΒΡΩΜΙΚΟ '95! Αρκούσε η αγορά μιας βίλας στην Εκάλη και η ανακοίνωση του «πόθεν έσχες» του πρωθυπουργού, για να ζήσουμε ημέρες απείρου κάλλους. Τρίζει η καρέκλα του Παπανδρέου, αμφισβητείται εν γένει και η πολιτική ζωή. Για τον πραγματικά βρώμικο τρόπο με τον οποίο ασκείται η πολιτική στην Ελλάδα σήμερα και τα διαπλεκόμενα συμφέροντα γράφουν οι: **Στ. Καφαντάρης, Γ. Κωστάκης, Τ. Παπιάς.** Αλλά και ο **Μποστ**, με άψογες ανορθογραφίες... **ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:** Ο δημοσιογράφος περιγράφει την κόντρα του με τον **ΑΝΤΕΝΝΑ** και καταθέτει την εμπειρία του από τη συνέντευξη με τον Γ. Κουρή. ΣΕΛ. 18. **ΤΟ ΚΥΟΦΟΡΟΥΜΕΝΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΩΝ ΣΠΑΤΩΝ** Ο **Φίλιππος Βασιλείου** πηγαίνει στο νέο αεροδρόμιο... ΣΕΛ. 30. **ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ** Πληροφορίες, πριν την τελική ευθεία. ΣΕΛ. 47.

Περίοδος Β' • Έτος 22ο • Τεύχος 569 • Παρασκευή 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1995 • Δρχ. 400

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Βασίλης Μπάλλας - **MONTAZ:** Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ. Φοιτητικά ετήσια: 7.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** ΔΡΧ. 400, **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΔΡΧ. 600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΤΕΛΕΙΩΣΕ και αυτό το μαρτύριο. Η βουλή αποφάσισε την αναστολή της δίωξης των πολιτικών προσώπων για την υποθέσεις των τηλεφωνικών υποκλοπών και της ΑΓΕΤ κίολας πήραμε μια βαθειά ανάσα. Η πολιτική μας ζωή δε θα ξαναγύριζε στο "βρώμικο" 1989, η λήθη και η αμοιβαία συγγνώμη θα (συγ)καλύψη τα πάντα και ο πολιτικός μας βίος θα πλεύσει σε πιο ήρεμα νερά κοσμιότητας, ηθικότητας, συναίνεσης και ουσίας. Ετέθη τέρμα σε μια ενοχλητική εκκρεμότητα.

ΠΡΑΓΜΑΤΙ πολιτική ήταν η απόφαση, πολιτικά τα κριτήρια της ψήφου -ευτυχώς μ' ορισμένες ανταρσίες και στα δύο κόμματα που απαλύνει κάπως την εικόνα των βουλευτών ως κομματική αγέλη- πολιτικά και τα αποτελέσματα.

ΜΠΑΙΝΕΙ κανείς στον πειρασμό να υποθέσει ότι η αναστολή αυτή της πολιτικής σκοπιμότητας έχει άλλο πραγματικό στόχο. Οι θετικές, ενδεχομένως, επιπτώσεις στη δημόσια πολιτική ζωή -που για μια σημαντική μερίδα της κοινής γνώμης μπορεί να είναι και αρνητικές λόγου του θεάτρου που είδαν να διαδραματίζεται στο θέμα της κάθαρσης του δημοσίου βίου παράγοντας μάλλον αθέλητα. Κύριος πολιτικός στόχος του ΠΑΣΟΚ ήταν να παραμείνει ο κ. Μητσοτάκης ενεργός πολιτικός παράγοντας στην Ν.Δ. και αντίπαλος πόλος του κ. Εβερτ. Πρόκειται δηλαδή για καθαρά κομματική λογική που αποβλέπει στην εξασθένιση του κυριώτερου κομματικού αντιπάλου. Ποιοι πολιτικοί κόπτονται σήμερα για τον δημόσιο βίο και την αποκατάσταση της αξιοπιστίας της πολιτικής, των πολιτικών, των πολιτικών διαδικασιών, του πολιτικού συστήματος κι άλλων συναφών με την ορθή, ομαλή, και αποτελεσματική λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος; Η κοινή γνώμη δεν τρώει κουτόχαρτο γι' αυτό και οι ψηφοφόροι συμπεριφέρονται πλέον στην κάλπη με τέτοια αποστροφή προς την πολιτική.

ΑΦΟΥ ξεπεράσαμε ευδοκίμως και την σκόπελο αυτή ήρθε η ώρα της επισήμου προεδρολογίας. Εχουμε αρκετούς μήνες για να ασχοληθούμε και μ' αυτήν. Με πρόσωπα, βιογραφικά, πλημένα, άπλυτα, παρελθόντα και παρόντα.

ΑΝ ΥΠΕΡΒΕΙ και τον σκόπελο αυτόν τότε το ΠΑΣΟΚ θα έχει μπροστά του, εκτός απροόπτου, άλλα 21/2 χρόνια για την τετραετία του στην εξουσία. Δηλαδή άλλο 11/2 χρόνο μια κι ο τελευταίος είναι πάντα προεκλογικός από κάθε άποψη.

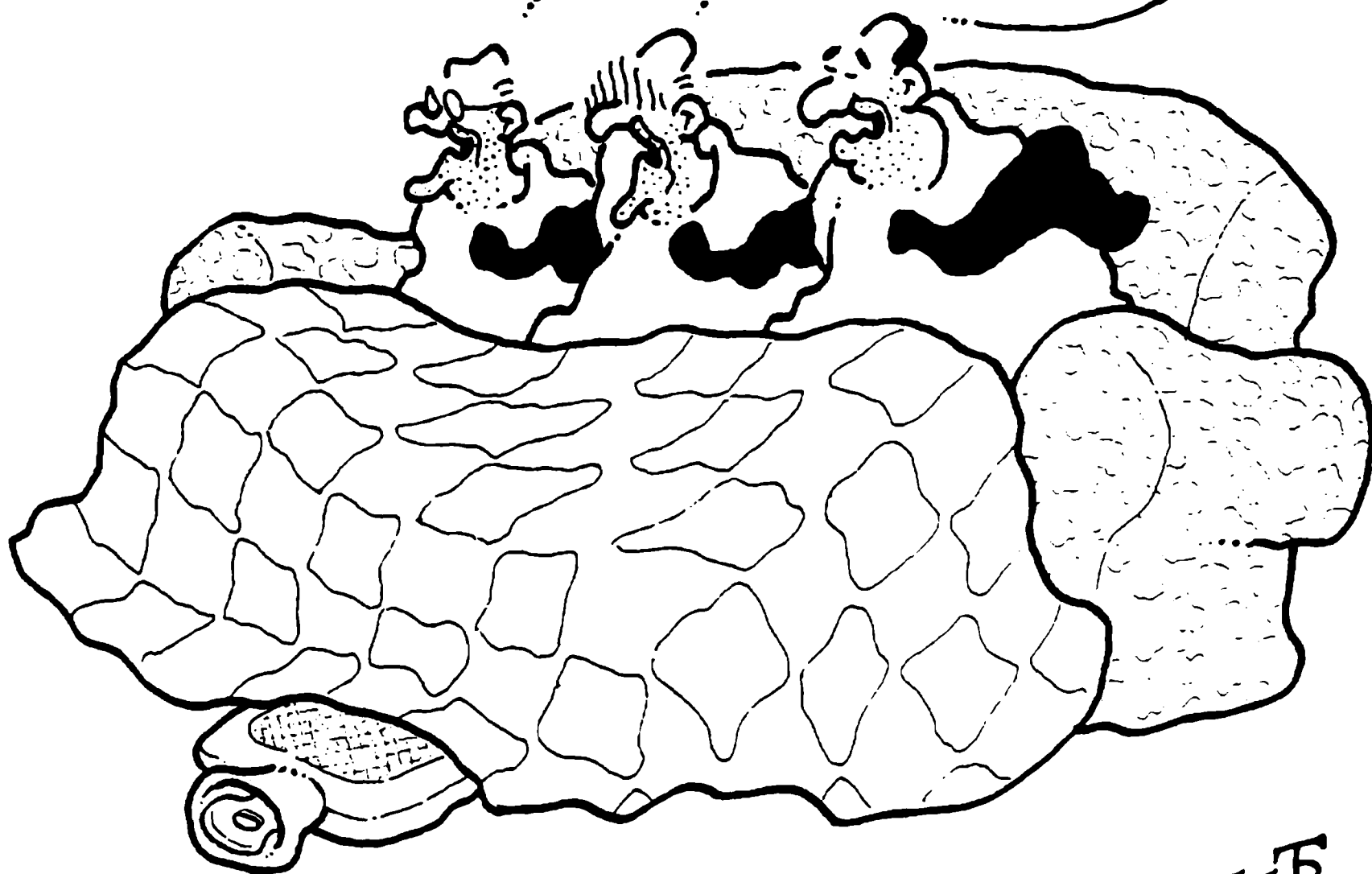
ΑΝΤΕ να πουχάσουμε και απ' αυτόν τον βραχνά για να δούμε τι θα γίνει με τα σοβαρά προβλήματα της χώρας. Οχι γιατί η εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας ή η αναθεώρηση του Συντάγματος δεν είναι κορυφαία θεσμικά και πολιτικά θέματα, αλλά γιατί ο τρόπος με τον οποίο τα χειρίζονται τα πολιτικά μας κόμματα προκαλεί ακόμα μία φορά νευρική κρίση στους πολίτες αδιαφορία και αποξένωση. Ουδέν προσφέρει στη φερεγγυότητα της πολιτικής.

ΟΣΑ κι αν ακούσετε πανταχόθεν τα πολιτικά δρομολόγια είναι ήδη καθορισμένα.

ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ ΤΗ ΣΧΕΣΗ
ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΒΙΛΑ;...

ΟΧΙ!...

ΘΑ ΣΟΥ ΠΩ ΕΓΩ!...
ΟΣΕΣ ΔΙΑΠΡΟΕΣ
ΕΧΕΙ Η ΜΕΝ,
ΤΟΣΕΣ ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ
ΕΧΕΙ ΚΑΙ Η ΔΕ!...

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Ανα- βάθμιση πολιτικής και «Ίδρυμα Εκάλης»

ΤΕΛΟΣ ΚΑΛΟ, λοιπόν, όλα καλά... Η Βουλή ψήφισε υπέρ της αναστολής των διώξεων. Η εκδήλωση κυβερνητικής κρίσης απειράχθη. Η προσφυγή σε πρόωρες εκλογές απεφεύχθη (τουλάχιστον επί του παρόντος). Ο δρόμος προς τη «θεσμική ανασυγκρότηση» (συν «αποκατάσταση του κύρους της πολιτικής», συν «τέρμα στο διχασμό») άνοιξε...

ΑΥΤΑ υποστηρίζουν κάποιοι καλοπροαίρετοι, φιλοπασόκοι ή φιλονεοδημοκράτες αναλυτές, που πιστεύουν στην αιωνιότητα του δικομματισμού, «στη σύμπλευση των δύο μεγάλων κομμάτων», στην αναγκαιότητα –και σταθερότητα– μιας αμοιβαία αποδεκτής παραδοσιακής και συντηρητικής πολιτικής.

ΠΩΣ ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ, όμως, το πολιτικό σκηνικό, την επομένη της ψηφοφορίας στη Βουλή; Ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου έχει λόγους να αισθάνεται «ευτυχής» – των αναλογιών τηρουμένων. Ναι μεν, για πρώτη φορά, τόσοι πολλοί βουλευτές (15-20), του δικού του κόμματος, αμφισβήτησαν μια δική του (προσωπική) επιλογή, πλην –τελικά– τα «όχι» στην αναστολή ήταν 154 (για τις υποκλοπές) και 155 (για την ΑΓΕΤ) και όχι 150, οπότε η «σοβούσα πολιτική και κυβερνητική κρίση» θα ήταν καταλυτική για τον ίδιο! Ορισμένοι βουλευτές, βέβαια, όπως ο κ. Λ. Βερυβάκης, υπέμνησαν στον αρχηγό ότι το «μήνιμα των δύο προηγούμενων εκλογών» (που ξεκίνησε από το λαό) έφθασε τώρα, μέσω των στελεχών του κόμματος, στο Κοινοβούλιο, αλλά η υπόμνηση αυτή δεν φαίνεται να «ώχλησε» ιδιαίτερα τον κ. Παπανδρέου, εφόσον πιστεύει –ακριβέστερα διατείνεται– ότι κάθε διαφώνων είναι και ένας (μικρός ή μεγάλος) «σκευωρός»!

ΑΛΛΑ «ΕΥΤΥΧΗΣ» –των αναλογιών πάντοτε τηρουμένων...– πρέπει να αισθάνεται ο κ. Παπανδρέου και για την, ως τώρα, πορεία που είχε η υπόθεση του «πόθεν έσχες». Το θέμα του «σπιτιού» μπορεί να τον έφερε αντιμέτωπο με τη χλεύη των αντιπάλων του και τη «θλιμμένη αποδοκιμασία των, μέχρι χθες, φίλων και οπαδών του». Και ο απερίγραπτος κ. Γ. Κατσιφάρας («δανειστής» του πρωθυπουργού) να

διακηρύσσει με απροσμέτρητη ανευθυνότητα: «Και λεφτά έχουμε, και όποιον θέλουμε δανειζόμαστε»! Πλην, γεγονός παραμένει ότι το θέμα του «πόθεν έσχες» –όλα τα ερωτηματικά πολιτικής και ηθικής ευθύνης που έθεσε και θέτει– δεν απασχόλησε τη Βουλή και δεν συνεδέθη με το θέμα της αναστολής των διώξεων. [Εξαιρέτως απετέλεσε η σύντομη αναφορά του αρχηγού της Ν.Δ. κ. Μ. Έβερτ στο «πόθεν έσχες» (ο κ. Παπανδρέου «δανειζεται από την τράπεζα, αγοράζει φτηνά και πουλάει ακριβά...») και η πρότασή του για σύσταση ειδικών των πραγμάτων επιτροπής, για τη διερεύνηση του «πόθεν έσχες» όλων των πολιτικών αρχηγών – πρόταση που θα μειωνόταν απλώς πρόταση]. Άλλωστε, ήδη, όπως γράφει η Καθημερινή, το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ εξετάζει τρόπους «απεγκλωβισμού» του κ. Παπανδρέου από το πρόβλημα που δημιούργησε η δήλωσή του περί «πόθεν έσχες», με τη δημιουργία «ιδρύματος στο οποίο να περιέλθει η περιουσία του...» [Την «ιδέα» έριξε πρώτη η Ελευθεροτυπία: Να παραιτηθεί το ΠΑΣΟΚ, να «καλύψει τα κενά που έμειναν», να εκπληρώσει την επιθυμία του ιδρυτή και προέδρου του... «Για το ΠΑΣΟΚ –έγραψε– ο Ανδρέας Παπανδρέου αξίζει περισσότερο από μια βίλα...»]

ΟΣΟ ΓΙΑ το θέμα της προεδρικής εκλογής ο πρωθυπουργός, για μια ακόμα φορά –ίσως με «πόνον ψυχής», όπως θα έλεγε ο Β. Βενιζέλος...– δήλωσε, από το βήμα της Βουλής, ότι δεν θα διεκδικήσει την προεδρία της Δημοκρατίας, κάτι που, κατά την εκτίμηση του κ. Παπανδρέου, διασφαλίζει την πολιτική σταθερότητα. Ως αντιστάθμισμα, για τη «μη διεκδίκηση» αυτή, ο κ. Άκης Τσοχατζόπουλος αποσαφήνισε ότι θα επιδιώξει συμφωνία με τους εσωκομματικούς διαφωνούντες ώστε να «διερευνηθούν με συνετούς και δημοκρατικούς τρόπους» οι συνθήκες που θα οδηγήσουν σε μια ομαλή διαδικασία διαδοχής του σημερινού αρχηγού, όταν «έρθει η ώρα». Την «ώρα» αυτή, ο κ. Τσοχατζόπουλος προσδιόρισε σε «δυσίμοι χρόνια περίπου». Επιμύθιο: Δεν υπάρχει θέμα πρόωρης αποχώρησης του κ. Παπανδρέου από την ενεργό

ιτική. Συνεπώς, όλοι εσείς που ασκείτε ική για όσα συμβαίνουν στο ΠΑΣΟΚ ειδικότερα στο «ρετιρέ» του, καλά θα νετε να συνειδητοποιήσετε ότι ο κ. Πα- δρέου θα παραμείνει αρχηγός του κόμ- ος (και πρωθυπουργός) επί δυόμισι ίμα χρόνια.

1. ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΛΑ ΤΑ πράγματα δεν πάνε κατ' ευχήν, ε στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολί- σης. Ο αρχηγός της Ν.Δ. κ. Μ. Έβερτ μένει ότι η σημερινή κυβέρνηση είναι ο βλαπτική για τη χώρα, ώστε καμιά άλ- εκτίμηση (κόστος μιας νέας εκλογικής μέτρησης, κ.λπ) δεν μπορεί να αντιρ- ήσει το κακό που συνεπάγεται από την ραιτέρω παραμονή της στην εξουσία. νεπώς, η προεδρική εκλογή, την ερχό- η άνοιξη, είναι μια ευκαιρία, για να αλλαγεί η χώρα από μια «ανίκανη κυ- νηση» που –εκτός των άλλων– «απο- οσανατολίζει την πολιτική ζωή του τό- ο», «διασύρει τους πολιτικούς αντιπά- ος της», «φθείρει τους θεσμούς» κ.λπ.

Ε ΤΗ ΘΕΣΗ αυτή του κ. Έβερτ δεν συμ- νούν πλείστοι όσοι βουλευτές του κόμ- ος, καθώς και ο επίτιμος πρόεδρος της Δ. κ. Κ. Μητσοτάκης, ο οποίος δηλώνει η προεδρική εκλογή πρέπει να αποσυν- θεί από το θέμα των βουλευτικών εκλο- ον. Ταυτόχρονα ο κ. Α. Ανδριανόπουλος, και εκτός Νέας Δημοκρατίας, υπαινί- ηκε τη δημιουργία νέου κόμματος, κάτω ο διάτυπώσεις περί «νέας λαϊκής πλειο- φίας», η οποία και θα αναλάβει «την ευ- νη ανασύνταξης της κοινωνίας». Με άλ- ογία, η επομένη της αναστολής των ώξεων βρίσκει το κόμμα της αξιωματι- ος αντιπολίτευσης με «δύο γραμμές» και ονείς –μέχρι στιγμής– δεν μπορεί να πει ο σιγουριά ποια από τις δυο αυτές γραμ- ος θα επικρατήσει. Κατά κοινή, πάντως, πίμηση, η χαμηλών τόνων παρέμβαση ο κ. Μητσοτάκη, στη Βουλή (η οποία οαντλήθηκε, κυρίως, στην ανάγκη θεσμι- ον αλλαγών και αναθεώρησης του Συ- άγματος) ανέβασε τα «χαρτιά» του επί- ομου προέδρου, τον οποίο ορισμένοι βου- οντές της Ν.Δ. προτείνουν ήδη ως υποψή- ο του κόμματος για το αξίωμα του προέ- ορου της Δημοκρατίας.

ο συνταγματολόγος κ. Αριστόβουλος λάνεσης, αναφερόμενος στο θέμα της αναθεώρησης του Συντάγματος, δηλώνει ο οι θεσμικές πολιτειακές αλλαγές μπο- ούν να συμβάλουν στη βελτίωση του πολι- οκού κλίματος και του πολιτικού ήθους, αθώς και στην «υπέρβαση της διάχυτης

σήμερα δυσπιστίας των πολιτών προς τα κόμματα και τους πολιτευομένους». Όσο για κείνους που πιστεύουν στην «πανάκει- α» των συνταγματολόγων ή στην αντίληψη ότι «οι συνταγματολόγοι πρέπει να βρίσκο- νται συνεχώς στο προσκήνιο της καθημερι- νής επικαιρότητας» (και ο νοών νοείτω!), ο κ. Μάνεσης τονίζει ότι η αναθεώρηση του Συντάγματος αποτελεί εκδήλωση και πραγμάτωση πολιτικής βούλησης και όχι επιστημονικής τοποθέτησης. Είναι, δηλα- δή, «έργο των πολιτικών, και δη των κρα- τούντων, και όχι των συνταγματολόγων». Με άλλα λόγια: δεν είναι η γνώμη των συ- νταγματολόγων που θα κατισχύσει (οι συ- νταγματολόγοι έχουν χρέος να διατυπώ- σουν την επιστημονική γνώμη τους «εγκαι- ρως και εγκύρως»), αλλά «η πολιτική από- φαση των κρατούντων, που έχουν και την εξουσιαστική ικανότητα να την επιβάλουν».

ΠΡΟΕΧΕΙ Η «ΤΡΑΜΠΑ»

ΚΑΙ ΩΣ προς την αναθεώρηση του Συ- ντάγματος, η κυβέρνηση δεν επείγεται. (Έχει δηλώσει, άλλωστε, ότι το θέμα θα την απασχολήσει μετά την προεδρική εκλογή...) Όσο για όλα τα άλλα που περι- λαμβάνονταν στο πρωθυπουργικό πρωτο- χρονιάτικο μήνυμα (αναβάθμιση των θε- σμών, άνοδος του επιπέδου της πολιτικής ζωής, κοινωνικός εκσυγχρονισμός, κ. ά.), το μόνο βέβαιο, ίσως, είναι η τροποποίηση του νόμου περί ευθύνης υπουργών. Στη ρη- τορική, άλλωστε, το ΠΑΣΟΚ πάντοτε διέ- πρεψε. Το «προέχον» είναι να μην επανεμ- φανιστεί το ρεύμα αμφισβήτησης της συ- ντηρητικής πολιτικής του, να μην υπάρξει δραστηριοποίηση των πολιτών, να μην αλ- λάξει ο σημερινός συσχετισμός δυνάμεων – να «μην σπάσει η τράμπα»! Όσο για την Αριστερά, το ερώτημα είναι αν με τον δικό της αυτόνομο κριτικό λόγο, τις προτάσεις της και την ενεργό κοινωνική της παρέμ- βαση, θα μπορέσει να αντιστρέψει τη ση- μερινή πορεία – πορεία παρακμής και αδιεξόδων.

ΥΠΑΡΧΕΙ, ΟΜΩΣ, και ένα άλλο θέμα, στο οποίο αναφέρθηκε ο πρωθυπουργός, κατά την εισήγησή του, στη Βουλή. «Δοκιμάζε- ται –είπε– η πολιτική και η αντοχή της απέ- ναντι σε μια προσπάθεια υποκαταστάσεώς της από τεχνοκράτες. Και σε αυτό συνηγο- ρεί ο μικροκομματικός υπολογισμός.» Και το ερώτημα είναι –συνέχισε– «αν θα συνε- χισθούν οι παραμορφώσεις και ο εξοβελι- σμός της πολιτικής ζωής». Αλλά ποιοι είναι οι «τεχνοκράτες» αυτοί, οι οποίοι παρα- μορφώνουν και εξοβελίζουν την πολιτική;

[Στη δεκαετία του '60 ο John Kenneth Galbrath υποστήριζε ότι στις «ώριμες επι- χειρήσεις», η δύναμη πέρασε από τους ιδιο- κτήτες (τους μετόχους) στους τεχνοκράτες, στην «τεχνοδομή»)... Αυτά σε θεωρητικό επίπεδο, με τη διευκρίνιση ότι ακόμα και τα χρηματιστήρια είχαν αποδεχτεί ως πραγματική εξουσία την «τεχνοδομή» και όχι τον ιδιοκτήτη - επιχειρηματία. Τι γίνε- ται, όμως, σήμερα, τριάντα πέντε χρόνια αργότερα, όχι στον τομέα της οικονομίας, αλλά της πολιτικής;]

ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ αυτό, ο κ. Παπανδρέου δεν δίδει απάντηση... Και ενώ αναφέρεται στους «τεχνοκράτες», οι οποίοι (όπως και οι Π. Αυγερινός, Θ. Πάγκαλος, Κ. Σημίτης και Βάσω Παπανδρέου) «συνωμοτούν» για να τον «φθείρουν πολιτικά και ηθικά», δεν λέει λέξη για τα «διαπλεκόμενα συμφέρο- ντα», όπως προκύπτουν –ή αναδύονται– από το ολιγοπώλιο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Για τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων στα ΜΜΕ, ο κ. Βενιζέλος αι- τιάται την κυβέρνηση Τζαννετάκη (Ν.Δ. και Αριστερά), η οποία «ουδέν έπραξε» για να υπάρξει κάποια ασφαλιστική δικλείδα στην ασυδοσία και αυθαιρεσία του τηλεο- πτικού ολιγοπωλίου. Σωστά.

Μόνο που στους 18 μήνες παραμονής του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, τίποτε δεν άλλαξε. Μόνο που επί 18 μήνες, οι ιδιοκτήτες τηλε- οπτικών σταθμών εξακολουθούν να ανα- λαμβάνουν δημόσια έργα και να παίρνουν μέρος στις κρατικές προμήθειες... Και επειδή ιδιοκτήτης «συγκροτήματος» συμ- βαίνει να είναι και ο εκδότης της *Αυριανής*, κ. Γ. Κουρής, αποτελούν έκφρα- ση ασύνορης υποκρισίας τα σημερινά ανα- θέματα του ΠΑΣΟΚ κατά του αυριανι- σμού και ότι ο όρος αυτός εκφράζει. Ο ση- μερινός –και τότε– πρωθυπουργός είχε εγκαινιάσει το «Κανάλι 5»... Ο σημερινός πρωθυπουργός είχε χαρακτηρίσει την *Αυ- ριανή* «πρότυπο... ανεξάρτητης (και κό- σμιας) εφημερίδας...» Ο σημερινός πρω- θυπουργός (ή μήπως ο κ. Κ. Λαλιώτης;) εί- χε παραδώσει στους αδελφούς Κουρή την άθλια εκείνη «φωτογραφία», για να απο- δείξει –παραμονές εκλογών– ότι ο Μητσο- τάκης ήταν (μεταξύ άλλων) και συνεργά- της των Γερμανών... Ο σημερινός πρωθυ- υπουργός...

Η «ΘΕΣΜΙΚΗ ανασυγκρότηση», η έξοδος από την κρίση, η αναβάθμιση της πολιτικής ζωής, ο εκσυγχρονισμός, είναι κοινά ζη- τούμενα. Μόνο που προϋποθέτουν βούλη- ση και εντιμότητα. Και στοιχειώδη αυτο- κριτική.

ANTHΝΩΡ

ΑΝΤΙ ΕΣΕΙΣ

ΟΙΚΟΠΕΔΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΙΚΑ

Ακόμη μια απίστευτη ιστορία εκτυλίσσεται αυτό τον καιρό στην περιοχή των βορειοανατολικών παρυφών του Λυκαβηττού, εκεί όπου άλλοτε ήταν ο προσφυγικός συνοικισμός Κουντουριώτικα. Ο Δήμος Αθηναίων, συμπεριφερόμενος ως εάν να ήτο ο πλουσιότερος σε αστική γη δήμος της Ευρώπης, με μεγάλη ευκολία, δίχως να χρησιμοποιήσει τα στοιχειώδη ένδικα μέσα, κατ' ουσίαν «αποποιείται» δημοτική περιουσία.

Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία ιδιοκτησιακού καθεστώτος που διατίθενται, ο δήμος μπορεί με ισχυρότατα επιχειρήματα να διεκδικήσει –και το έχει κάνει στο παρελθόν– αμφισβητούμενη έκταση 16 στρεμμάτων, ό,τι δηλαδή διέφυγε την οικοπεδοποίηση από την τεράστια ιδιοκτησία Πετράκη που υπήρχε στην περιοχή. Αντί αυτού εκδίδει, σε κρίσιμο τμήμα της, οικοδομική άδεια για λογαριασμό της εταιρείας ΑΒΑΞ, μέτοχος της οποίας τυχαίνει (!) να είναι ο Α. Σγαρδέλης.

Πού αυτά; Σε μια χώρα όπου οι δήμοι είναι φτωχοί συγγενείς και δεν μπορούν να ασκήσουν παρεμβατική και ρυθμιστική πολιτική στην πόλη, ακριβώς για το λόγο ότι δεν διαθέτουν αστική γη. Σε μια πόλη η οποία υστερεί συντριπτικά, συγκρινόμενη με άλλες, και όχι μόνον ευρωπαϊκές, σε χώρους για κοινόχρηστες και κοινωφελείς εγκαταστάσεις.

Σε μια πυκνοκατοικημένη τσιμεντένια πόλη όπου η δημιουργία μιας μικρής χωμάτινης αλάνας και το φύτεμα τριών δέντρων μπορούν να συγκροτήσουν μια ανάσα ζωής.

Και σε ποια περιοχή; Ακριβώς σε αυτήν που πρόκειται να «αναβαθμίσει» και να «αναπλάσει» το ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως ανακοίνωσε πρόσφατα ο υπουργός του, δημιουργώντας συνεχή ιστό πρασίνου στον οποίο θα εντάσσονται και τα... πολιτιστικά έργα του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, που προς το παρόν αρκούνται να καταστρέφουν το Πάρκο Ελευθερίας.

Δικαιούμαστε να αναρωτηθούμε: Με ποια μέσα θα πραγματοποιήσει το «πράσινο όραμά» του ο υπουργός; Με την ενοποίηση πολυκατοικιών θα προχωρήσει στη δημιουργία του ιστού πρασίνου;

P.K.

Η ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΗ

Πολύ κακή αρχή έκανε ο δήμαρχος Αθηναίων με την απόφασή του να εγκαινιάσει την ανάληψη της δημαρχίας στο Μέγαρο Μουσικής. Όχι τόσο λόγω του μεγαλόσχημου της τελετής. Αλλά γιατί επέλεξε έναν χώρο με τον οποίο ο Δήμος της Αθήνας βρίσκεται σε αντιδικία. Είναι γνωστό ότι υπάρχει εκκρεμότητα σχετικά με την καταπάτηση –έτσι λέγεται αλλιώς η παρανομία που διέπραξε ο ΟΜΜΑ– του τέως Πάρκου Ελευθερίας και την μετατροπή του σε κτίσματα. Ο ίδιος ο κ. δήμαρχος βεβαίως φοβάται –σαν τόσους άλλους– τον πάτρωνα των ΜΜΕ Χρήστο Λαμπράκη. Αλλά το λειτούργημα του κ. Αβραμόπουλου είναι πολύ πολύ σημαντικό και οφείλει να το τιμά δεόντως.

Υπήρξαν πάντως και δύο φωτεινές εξαιρέσεις: Οι δημοτικοί σύμβουλοι Λέων Αυδής και Άννα Φιλίνη έμειναν έξω από το

Μέγαρο, μαζί με τους διαδηλωτές που διαμαρτύρονταν για την καταστροφή του Πάρκου και για τη νέα επαπειλούμενη καταπάτηση στα Κουντουριώτικα.

X.N.

ΕΝΑΣ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΑΝΔΡΑΣ

Στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία τις 8.1.95 είδαμε μια συνέντευξη που ο κύριος Χρ. Λαμπράκης «παράχωρησε» –ύστερα από δική του παράκληση όπως πληροφορούμαστε– στην Όλγα Μπακομάρου. Η Όλγα Μπακομάρου μάς είχε συνηθίσει σε πολύ ωραίες συνεντεύξεις. (Με την ευκαιρία, ποιος θυμάται την πολύ ωραία συνέντευξη που είχε πάρει για το περιοδικό Γυναίκα από τον πάντοτε επίκαιρο Γ. Κουρή!)

Όμως, αυτή τη φορά η Όλγα Μπακομάρου ήταν ή αδιάβαστη ή διακριτικά επιλήσμων για τον συνεντευξιαζόμενο.

Παρά τις καλές προσπάθειες της καλής

ΜΙΜΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Έφυγε πριν από λίγες μέρες ο φίλος μας Μίμης Κωνσταντινίδης. Ένα ξαφνικό εγκεφαλικό επεισόδιο τον καθήλωσε για ένα διάστημα σε πλήρη απουσία επαφής με όσα συνέβαιναν γύρω του.

Ο Μίμης Κωνσταντινίδης ανήκε στην ΕΠΟΝ, την γενιά της Κατοχής. Από πολυμελή οικογένεια της Πάτρας, με ανεπτυγμένο το αίσθημα της αλληλεγγύης, ο Μίμης και τα αδέρφια του κατάφεραν να σπουδάσουν όλοι μέσα στα δύσκολα χρόνια της κατοχικής και μετακατοχικής Ελλάδας. Ο Μίμης αποφοίτησε από τη σχολή Πολιτικών Μηχανικών του ΕΜΠ. Από μαθητής στο γυμνάσιο είχε οργανωθεί στις τάξεις της ΕΠΟΝ και στη συνέχεια παρέμεινε ενεργά δραστήριος στο φοιτητικό κίνημα μέχρι την εποχή της στράτευσής του. Μαζί με τις άλλες χιλιάδες νέων παλικαριών, ο Μίμης οδηγήθηκε στο Μακρονήσι. Πέρασε στο κολαστήριο όλα τα βασανιστήρια που επιφύλαξε για τη γενιά του η μισαλλόδοξο κράτος της μετακατοχικής Ελλάδας.

Όταν τέλειωσε και αυτή τη δοκιμασία, ο Μίμης ανασκουμπώθηκε και έπεσε με κέφι στη δουλειά. Ειδικεύτηκε σε υδραυλικά έργα και σε λίγα χρόνια αναδείχθηκε σε έναν από τους σοβαρότερους μελετητές υδραυλικών έργων στη χώρα μας. Εκστρατείες δίκτυα, εγχειοβελτικά και άλλα τεχνικά έργα έχουν επεξεργαστεί με ευρηματικότητα από το τεχνικό γραφείο του Μίμη Κωνσταντινίδη.

Όσοι συνομήλικοι ή νεότεροι είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε τη φιλόξενη και ευγενική συντροφιά του Μίμη Κωνσταντινίδη, μας μένει ζωντανή η ενεργητικότητα, η συμμετοχική του παρουσία, η ζεστή φιλική του συμπαράσταση για τον κοινό θάνατό μας. Ο Μίμης ήταν ο καλός συμπαράστατος φίλος. Έτοιμος να βοηθήσει καθέναν στο μικρό ή να συμβάλει σε μια συλλογική κοινωνική προσπάθεια.

Ο Μίμης ήταν ένας προικισμένος πνευματικός άνθρωπος. Ήταν εφοδιασμένος με ανθρωπιστική παιδεία. Η τεχνική του παιδεία δεν αντιστρατεύτηκε τις άλλες αναζητήσεις του. Με γνώση και ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία, τη γλώσσα. Ευρυμαθής και προικισμένος, ο Μίμης ήταν πάντα γοητευτικός στις φιλικές του συντροφίες.

Όμως, πάνω από όλα ο Μίμης ήταν ο καλός, πιστός φίλος, ο συμπαράστατος.

Ο Μίμης Κωνσταντινίδης δεν είναι όμως πια κοντά μας. Πέθανε την Παρασκευή 13 του Γενάρη.

δημοσιογράφου, τελικά του «βγήκε» του Χρ. Λαμπράκη ο εαυτός του. Όπως παρατηρούσε σε τρεις ημέρες (Τετάρτη 11.1.95) στην Ελευθεροτυπία ο Γ. Βότσης ξεδιπλώθηκε όλη η αλαζονική συμπεριφορά του ανδρός. Οι άλλοι τον κάνουν «να καγχάζει», οι άλλοι «φλυαρούν ανοήτως», οι άλλοι (εδώ αναφέρεται στον κ. Μητσοτάκη, τον Παπανδρέου και τον κ. Έβερτ) ήταν που θέλησαν να προσφέρουν το Πάρκο στον κύριο Λαμπράκη, αυτό το Πάρκο που ήταν «ένας χώρος βρώμικος, άθλιος και υποβαθμισμένος», όσο για τον ίδιο είναι

νας σχετικά (μόνον;) επιτυχημένος επισηματίας» ο οποίος «ασχολείται με θιάυους όχι με πολιτικούς». Αυτός είναι ο κύριος Λαμπράκης. Θα τον δούμε σε λίγο αν «ελευθερωθεί» ακόμα περισσότερο. Ταν η έπαρση και η αλαζονεία του δεν συμμαζεύεται με τίποτε. Άντε τότε να δούμε τι θα βρουν να μας λένε οι βοηθοί, οι άλλοι-υπουργοί του και οι λοιποί πα-ιτροεχάμενοι...

(Γ. Στο Βήμα της Κυριακής δημοσιεύτη-ένα νέο εξυμνητικό άρθρο του βοηθού κ. Λαμπράκη και τέως προέδρου του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων και του ΤΕΕ κ. Γεωργίου Δεσύλλα. Θεέ μου! Τόση έλλειψη φαντασίας! Τα ίδια και τα ίδια. Φαίνεται πάντως ότι κάποια «νέα έργα» ετοιμάζο-αι. Γιατί πώς αλλιώς να ερμηνεύσουμε την συγγραφική δραστηριότητα του τέως προέδρου του ΤΕΕ; (Ο νυν, ο κ. Λιάσκας, αρμενεί.)

Χ.Γ.Π.

ΥΡΙΑΝΙΣΜΟΣ

Πιάζει τα χέρια του ο ιδιοκτήτης της Αυριανής για την άνοδο της κυκλοφορίας της εφημερίδας του διότι και πάλι λέει την «αλήθεια στο λαό» και τα βάζει με τα πρώην κερπεντικά και τους πρώην υποβολείς του. Τώρα, λέει η Αυριανή άνοιξε τα μάτια της και ξύπνησε. Φυσικά, ούτε ποτέ είχε κλειστά τα μάτια της ούτε κοιμισμένη ήταν. Και αυριανισμός παραμένει ο ίδιος είτε λιβαρίζει τον Ανδρέα και το ΠΑΣΟΚ είτε στρέφεται εναντίον τους. Και τότε η κυκλοφορία της ήταν μεγάλη και τώρα πιθανότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα για κάποιο διάστημα. Ακροατήριο υπάρχει. Είναι το ίδιο το οποίο σήμερα τρέφεται με αφορετική τροφή από νεόκοπους «αδιάφορους» και Ροβερπιέρους.

Θα πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρίσουμε στην Αυριανή το θάρρος της για το οποίο η να επαιρείται. Θάρρος του να παραμένει ανεπής στον αυριανισμό της. Το φαινόμενο παραμένει. Το περιεχόμενό του αλλάζει με κάποιες αποχρώσεις.

Β.Κ.

ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΕΣ «ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ»...

Μεταξισταστέα από την αρμόδια επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης έμεινε η ελληνική Εθνική Επιτροπή κατά του Ρατσισμού, που συγκροτήθηκε υπό την αιγίδα του υπουργείου Παιδείας. Στο πλαίσιο της απόφασης των χωρών-μελών του Συμβουλίου για την ευρωπαϊκή εκστρατεία κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, που ρονολογείται από το 1983, η Εθνική Επιτροπή προσπάθησε να απευθυνθεί στις

υπάρχουσες μη κυβερνητικές αντιρατσιστικές οργανώσεις προκειμένου να νομιμοποιηθεί σαν εκπρόσωπός τους στην Ευρώπη. Δυστυχώς, η ελλιπής ενημέρωση των πολυπληθών μη κυβερνητικών αυτών οργανώσεων για την συγκρότηση παρόμοιας επιτροπής, ο αποκλεισμός μερικών από αυτήν και κυρίως οι ασάφειες, όσον αφορά το ρόλο της κυβέρνησης στη συμμετοχή της στο συντονιστικό όργανο της Επιτροπής, οδήγησαν σε παρεξηγήσεις που έφτασαν μέχρι το Στρασβούργο. Έτσι οι Ευρωπαίοι δεν πείστηκαν για τη νομιμότητα της συγκρότησης της Επιτροπής και την απέρριψαν.

Η κυβέρνηση προκειμένου να επανορθώσει και να προλάβει τυχόν επικρίσεις του αρμοδίου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που λίαν προσεχώς θα επισκεφτεί τη χώρα μας για την εξέταση των προβλημάτων που

ανέκυψαν, κατάφερε και συγκρότησε την περασμένη Τετάρτη εννέα κιόλας επιτροπές εργασίας που θα πλαισιώνουν την Εθνική Επιτροπή. Κυρίως, όμως, παρά τις διαφωνίες που εκφράστηκαν για τον τρόπο εκπροσώπησης των οργανώσεων, η κυβερνητική αντιπροσωπεία κατόρθωσε να πείσει τις παρευρισκόμενες αντιρατσιστικές οργανώσεις να συναινέσουν στο αμφισβητούμενο συντονιστικό όργανο που η ίδια συγκρότησε.

Η έντονη ανάγκη των πληττομένων κοινωνικά και πολιτικά περιθωριοποιημένων ομάδων για σοβαρή αντιμετώπιση, και μάλιστα πανευρωπαϊκά, των μεγάλων προβλημάτων τους ο οδήγησε στην υπερπήδηση των σκοπέλων με την προσδοκία πιο δημοκρατικής εκπροσώπησης τους με την πρόοδο των εργασιών.

Α.Κ.

ΦΥΣΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ!

Το είπε ο εύσαρκος πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας στη γνωστή συζήτηση της Δευτέρας περί αναστολής της παραπομπής, απευθυνόμενος στον **Ανδρέα Παπανδρέου**: «Μ' αυτά που κάνετε, κύριε πρωθυπουργέ, θα απωλέσει ο λαός την εμπιστοσύνη του στη φυσική του ηγεσία».

Φυσική ηγεσία;

Pardon, αλλά τι σημαίνει «φυσική» ηγεσία του λαού; Ότι η φύσις εξέλεξε τον Έβερτ, τον **Παπανδρέου** ή τον **Μητσοτάκη** να κυβερνούν τους Έλληνες; Μήπως αυτοί (αλλά και άλλοι...) νομιμοποιούνται να άρχουν ως ευγενή προϊόντα της διαδικασίας της φυσικής επιλογής, όπως οι παλαιοί άνακτες βασιλευσαν και κυβερνούσαν «ελέω Θεού»; Δηλαδή, αυτή η χορεία των εξωνημένων κυβερνά ελέω φύσεως, και ως εκ τούτου η οποιαδήποτε έμπρακτη αμφισβήτηση πρέπει να λογίζεται ως πράξη αφύσικη;

Για τ' όνομα του Θεού... είναι εμφανές ότι ο επηρμένος παχύσαρκος καίσαρ της Νέας Δημοκρατίας ορέγεται θρόνους, εντάξει, αλλά ας αποφύγει να δικαιολογεί την έξη του από την πρέζα της εξουσίας επικαλούμενος τη «φυσική». τάξη· είναι αφύσικο...

Π.Μ.

ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Αν δεν το 'χετε καταλάβει, εν μέσω του χειμώνα διανύουμε περίοδο καταλήψεων. Άλλες τελειώνουν, όπως στα κρατικά θέατρα, και τα σχολεία, άλλες συνεχίζονται -στα ΤΕΙ- κι άλλες θα ακολουθήσουν και πάλι από τους σπουδαστές των ΤΕΙ που λένε ότι θα αποκλείσουν την εθνική οδό, στο πλαίσιο της τακτικής του περί «διεκδικητικής αναμονής» (!)

Για να σοβαρευτούμε, δεν ισχυριζόμαστε ότι τα επαγγελματικά δικαιώματα και οι ανησυχίες των σπουδαστών των ΤΕΙ είναι αμελητέο θέμα.

Οι δικαιολογημένες, όμως, ανησυχίες για επαγγελματική αποκατάσταση μετά το πτυχίο που συνδέονται με την κατάσταση στην αγορά εργασίας δεν μπορούν να συγκαλύψουν ένα μάλλον λανθασμένο αίτημα, το αίτημα της εξομοίωσης των πτυχίων ΑΕΙ - ΤΕΙ. Το ζητούμενο, για μας, είναι το περιεχόμενο των σπουδών τους, η επάρκεια της μόρφωσης και της κατάρτισής τους, η προετοιμασία τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μιας μεταβαλλόμενης αγοράς εργασίας. Καμιά εξομοίωση πτυχίων δεν πρόκειται να σώσει τους αποφοίτους των ΤΕΙ από την ανεργία. Το θέμα είναι οι πραγματικές γνώσεις και οι δεξιότητες που παίρνουν, τα εφόδια δηλαδή για

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Απνυδισμένοι μετά τη δημοσίευση του πρωθυπουργικού «πόθεν έσχες», την επομένη, 12.1, στείλαμε ένα fax στον κύριο **Ευάγγελο Βενιζέλο** - ε, πώς να το κάνουμε, προϊστάμενός μας είναι καθότι υπουργός Τύπου! Το fax έγραφε:

Φίλε κ. Υπουργέ,

Μετά και τη διακοπή των συνδρομών του περιοδικού από τη Γενική Γραμματεία έχω κάποιες δυσκολίες στη συνέχιση της έκδοσης.

Παίρνω, λοιπόν, το θάρρος να σας ζητήσω ένα προσωπικό άτοκο δάνειο 10 εκατομμυρίων δραχμών.

Πιστεύω ότι η παράκλησή μου βρίσκεται στα όρια της δεοντολογίας καθ' ότι είναι αίτημα υφιστάμενου προς προϊστάμενο και όχι αντιστρόφως.

Εν αναμονή

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

εκδότης του περιοδικού **ΑΝΤΙ**

Σε λίγες ώρες ήρθε και απάντηση από τον κύριο Βενιζέλο, η εξής:

Φίλε κύριε Παπουτσάκη,

ευχαριστώ για το σημερινό γράμμα σας. Εκτιμώ την προσπάθεια χιούμορ που κάνετε, είμαι δε βέβαιος πως γνωρίζετε ότι γνήσιο χιούμορ είναι μόνον αυτό που περιέχει και το στοιχείο του αυτοσαρκασμού.

Την επομένη - ίσως φοβούμενος ότι εμείς θα δημοσιοποιούσαμε την αθώα «αλληλογραφία»- ο κύριος υπουργός έσπευσε να δηλώσει πολλά και διάφορα στην αίθουσα Τύπου. Και δήλωνε ότι η τελευταία εικόνα που έχω από τον κ. Παπουτσάκη είναι το 1989 (Ξέρετε, εκείνο το... «βρώμικο 89») όταν κατέθετε στο Ειδικό Δικαστήριο». Και βεβαίως ότι δεν είναι φίλος μου.

Και φυσικά δεν είναι φίλος μου ο κύριος Βενιζέλος. Μήπως τον πείραξε η αβρότης της προσφωνήσεως «Φίλε κ. Υπουργέ»;

Τέλος πάντων!

Εμείς θυμόμαστε τον κύριο συνταγματολόγο από μια συνεργασία του στο τεύχος 238 (15.3.85) όταν αποφαινόταν (μεταξύ πολλών άλλων) ότι «η απόφαση του ΠΑΣΟΚ να μην προτείνει τελικά την επανέκδοση του Κ. Καραμανλή και η ταυτόχρονη υποβολή πρότασης για αναθεώρηση του Συντάγματος είναι μία Τομή στη στάση του απέναντι στο Σύνταγμα»

Είδατε πόσο νωρίς έμαθε τις Τομές ο κύριος Βενιζέλος;

την αυριανή βιοπάλη και ανάδειξη στον επαγγελματικό στίβο. Όλα τα άλλα είναι σε λάθος δρόμο.

Κ. Δ.

ΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Πρέπει να εξάρουμε τις 18 προτάσεις της ΓΣΕΕ για το θέμα της μονιμοποίησης των αλλοδαπών εργατών στην εγχώρια αγορά εργασίας, που έγιναν με συμφωνία όλων των συνδικαλιστικών παρατάξεων.

Ήδη, οι αλλοδαποί στην Ελλάδα αποτελούν το 5 % του πληθυσμού. Ελάχιστοι από αυτούς έχουν άδεια εργασίας και γίνονται θύματα άγριας εκμετάλλευσης. Εφόσον υπάρχει πραγματικό πρόβλημα, να αντιμετωπιστεί με λογικό και ανθρώπινο τρόπο. Οι προτάσεις της ΓΣΕΕ είναι και λογικές και ανθρώπινες για τους νόμιμους «παράνομους» αλλοδαπούς που επισήμως υπολογίζονται σε περίπου 400.000. Αξίζει να διαβάσουν οι πολίτες αυτής της χώρας τις προτάσεις αυτές. Και να τις συζητήσουν ώστε να εξευρεθούν και να νομοθετηθούν οι καλύτερες λύσεις που προσιδιάζουν σε μία πολιτισμένη ευρωπαϊκή χώρα.

Β.Κ.

ΚΑΛΑΜΠΟΥΡΙ;

Σύμφωνα με δημοσίευμα της Καθημερινής την περασμένη Τετάρτη, συνεργάτες του **Παπανδρέου** «αναζητούν τρόπους απεγκλωβισμού» από το θέμα της βίλας και του «πόθεν έσχες» ώστε να αποτραβηχτεί το θέμα από την προσοχή της κοινής γνώμης και να έρθουν στο προσκήνιο άλλες κινήσεις για την ανάληψη και πάλι της πολιτικής πρωτοβουλίας από το ΠΑΣΟΚ. Μεταξύ των «αναζητήσεων» αυτών περιλαμβάνεται και το ενδεχόμενο σύστασης ιδρύματος στο οποίο θα περιέλθει η «περιβόνη έπαυλη». Δεν μας είναι σαφές το δημοσίευμα. Πώς θα περιέλθει η έπαυλη στο ίδρυμα; Θα «παραχωρήσει» το πρωθυπουργικό ζεύγος την έπαυλη σε ίδρυμα; Ποιοι θα είναι οι «ιδιοκτήτες» του ιδρύματος; Τι είδους ίδρυμα θα είναι; Αν όλοι όσοι δανειζόμαστε από φίλους άτοκα κεφάλαια για να χτίσουμε την έπαυλή μας την παραχωρούσαμε με τον πρώτο θόρυβο σε ίδρυμα, έχοντας μάλιστα πωλήσει τα διαμερίσματα μας για την απόκτηση μιας πιο ευπρεπούς κατοικίας στα βόρεια προάστια, τότε τι θα μας απέμενε στη ζωή;

Α.Β.

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ του Γιώργου Φιλιππίδου

ΤΗΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΕΓΩ, Ο ΑΝΔΡΕΑΣ, ΕΠΙΣΚΕΦΟΝΚΑ ΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

ΑΝΕΘΕΣΑ ΛΟΙΠΟΝ ΚΑΠΟΙΕΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΦΟΞΙΣΘΗΚΑ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣ ΝΤΟΠΙΑΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ.

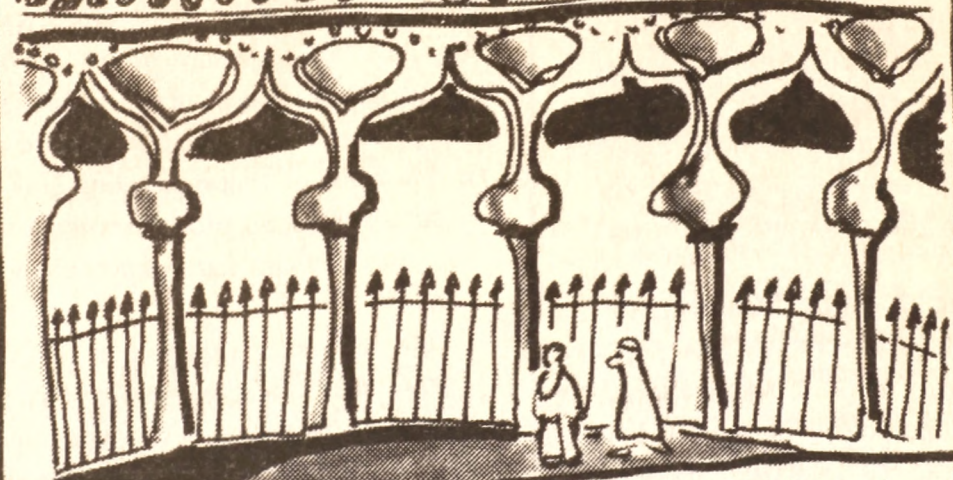
ΕΓΩ ΑΝΑΓΚΑΣΘΗΚΑ ΝΑ ΔΑΝΕΙΣΘΩ... ΕΥΤΥΧΟΣ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΟΙ ΠΡΟΘΥΜΟΙ ΣΥΓΚΛΗΤΙΚΟΙ...

ΣΚΟΠΟΣ ΜΟΥ ΗΤΑΝ ΝΑ ΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΣΩ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΕΚΠΛΗΞΗ ΜΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΕΣΑ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΗΔΗ ΑΡΚΕΤΑ ΕΙΡΗΝΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΜΟΝΕΣ ΤΟΥΣ.

ΜΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΑΝ ΟΤΙ ΕΔΩ Ο ΛΑΟΣ ΜΕ ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΠΑΡΕΧΕΙ ΣΤΟΥΣ ΚΥΒΕΡΝΟΝΤΕΣ ΤΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΥΠΕΡΟΧΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ. ΕΞΗΛΕΥΑ!...

ΑΠΟΡΟΥΝ ΜΑΛΙΣΤΑ ΠΩΣ ΚΑΤΑΦΕΡΝΟ ΝΑ ΛΙΑΣΙΛΕΥΑΖΟ ΤΟΣΑ ΘΑΥΜΑΣΤΑ ΜΕ ΤΑ ΜΙΛΙΑ ΤΟΥΣ ΔΑΝΕΙΑ. ΞΕΧΝΟΥΝ ΟΜΟΣ ΟΤΙ ΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΜΟΥ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΟΔΕΙΣ!

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Απονενομημένες απόπειρες κάνει ο ΣΚΑΪ TV να κρατηθεί στη ζωή, ενώ παράλληλα η πολιτική του γραμμή ευθυγραμμίζεται με την πολιτική του ΠΑΣΟΚ και τις προσπάθειες των στελεχών του κυβερνώντος κόμματος να απαλύνουν τις εντυπώσεις από την ένταση που δημιουργούν τα καμώματα του πρωθυπουργικού ζεύγους. Οι απολύσεις δημοσιογράφων από τηλεόραση και ραδιόφωνο συνεχίζονται (τελευταίοι απολυθέντες, οι **Γιάννης Τριάντης** και **Στέλιος Κούλογλου**), ενώ κλυδωνισμούς επέφερε και η θορυβώδης αποχώρηση του **Νίκου Μαστοράκη**, ο οποίος εγκατέλειψε την εκπομπή του *Αργά διεκδικώντας* οφειλόμενες αμοιβές που ανέρχονται σε 200 εκατομμύρια δραχμές.

Τη θέση του κ. Μαστοράκη, στη μεταμεσονύκτια ζώνη του σταθμού, πήρε πολιτικοδημοσιογραφικό τοκ-σώου με οικοδεσπότες τη **Λιάνα Κανέλλη** και τον **Βασίλη Σπηλιόπουλο**, πρόγραμμα που μοιάζει με το αλήστου μνήμης *Επί του πιεστηρίου*, με περισσότερα ρεπορτάζ. Ανάμεσά τους, αλγεινή εντύπωση έκανε το ρεπορτάζ της προπερασμένης Πέμπτης, όπου ένας ρεπόρτερ από κάποια βόρεια επαρχία μέθυσε έναν δεκαοχτάχρονο βοσκό (!) προκειμένου να του αποσπάσει ομολογία ότι έχει ερωτική σχέση με 60χρονη συγχωριανή του. Ούτως ή άλλως, η εκπομπή είναι προσανατολισμένη προς τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ και, μαζί με το κεντρικό ειδησεογραφικό δελτίο που συνήθως παρουσιάζει η

Η ΑΣΦΥΕΙΑ ΤΟΥ ΤΑΜΠΛΟΪΝΤ

Το 1994 εμφανίστηκαν στα ελληνικά βιβλιοπωλεία ένα «δημιούργημα της πεντάρας», η πρωτότυπη «αυτοβιογραφία ενός βιβλίου», μια ερωτική ιστορία επιστημονικής φαντασίας, ένα απολαυστικό χρονικό συνεχόμενων ξυλοδαρμών, το παραλήρημα ενός ταξιτζή και μια ντουζίνα δροσερά διηγήματα, όλα με την υπογραφή δημοσιογράφων. Τα περισσότερα έκαναν το γύρο των εφημερίδων. Κάποιοι συγγραφείς έδωσαν συνεντεύξεις σε συναδέλφους, κάποιοι άλλοι φρόντισαν για δημοσίευση αποσπασμάτων πριν ακόμα εκδοθεί οτιδήποτε. Σύμφωνα με τα ήθη της εποχής και του επαγγέλματος, ουδέν μεμπτόν.

Το ότι κάποιοι δημοσιογράφοι παιδεύονται «να μεγαλώσουν τον κόσμο στα σύνορα του ουρανού, αντί να τον μικραίνουν στο σχήμα του ταμπλόιντ», δεν ξαφνιάζει. Το φλερτ της δημοσιογραφίας με τη λογοτεχνία είναι παλιό και τα μεταξύ τους δάνεια ή εμπόδια τα γνωρίζουν αρκετοί, όχι απαραίτητα μυημένοι. Αν ξαφνιάζει κάτι φέτος, είναι η μαζική εισβολή των δημοσιογραφικών υπογραφών στις προθήκες των βιβλιοπωλείων. Κι όχι μόνο με κείμενα λογοτεχνικά, αλλά και με πολυτελή λευκώματα - καρπούς ειδικών αποστολών σε αφρικανικές χώρες ή και πονήματα εκλεκτών κοσμικογράφων. Τι συνέβη; Σε τι οφείλεται ο βομβαρδισμός; Στον εκσυγχρονισμό των δημοσίων σχέσεων ανάμεσα στους εκδότες και τους δημοσιογράφους; Ή, μήπως, στο αίσθημα του ανικανοποίητου που ταλανίζει κάποιους απ' αυτούς;

Πριν από λίγες μέρες, ο αρθρογράφος του *Nouvel Observateur*, **Ζακ Ζυλλιάρ**, αναρωτιόταν για ποιο λόγο τόσοι πολιτικοί της χώρας του, τόσο πρώην ή νυν πρόεδροι, πρωθυπουργοί και βουλευτές, αντί να πηγαίνουν στο Κοινοβούλιο κάθονται και γράφουν μυθιστορήματα. Η απάντηση που έδωσε ήταν διπλή: επειδή στη Γαλλία εδώ και τρεις αιώνες το κύρος της λογοτεχνίας είναι σαφώς μεγαλύτερο από εκείνο της πολιτικής, κι επειδή κατά βάθος οι σημερινοί πολιτικοί ντρέπονται για το επάγγελμά τους. Τηρουμένων των αναλογιών, παρόμοια απάντηση ταιριάζει, εδώ, στην περίπτωση των δημοσιογράφων. Η τέχνη του λόγου ήταν πάντοτε πιο ελκυστική από το βιοπορισμό και στο αληθινό της βασίλειο έχουν, ακόμα, πολύ λίγοι θέσει απ' όσους γράφουν. Τα περί ντροπής, ταιριάζουν γάντι. Ποτέ άλλοτε η δημοσιογραφία δεν ήταν τόσο εκτεθειμένη. Ποτέ άλλοτε δεν συγκέντρωνε τόσα πυρά. Όμως, την εκτίμηση την έχουν όλοι ανάγκη. Κι ένα βιβλίο, δεν θα πάψει ποτέ να 'ναι ένα κατακτημένο οχυρό.

Έλλη Στάη, αποτελούν την αιχμή του δόρατος του εκπαιδευμένου σταθμού που καταρρέει.

Είναι γνωστό, βέβαια, ότι τα ήνιά του σταθμού την περίοδο της φυλορροής του έχει αναλάβει ο **Νίκος Κακαουνάκης**, ο

ο οποίος και μεθοδεύει την πολιτική των απολύσεων. Γνωστό είναι επίσης και το γεγονός ότι, κατ' επανάληψιν, ο εκδότης της *Αυριανής* **Γεώργιος Κουρής** έχει καταγγείλει τη

δανειοδότηση του σταθμού από την Εθνική Τράπεζα (διατείνεται, μάλιστα, ότι τελευταία πήρε δάνεια 20 δισεκατομμυρίων με σαθρές εγγυήσεις). Εξάλλου, ως την περασμένη Δευτέρα είχε παγώσει υπόθεση της μεταβίβασης μεγάλου μέρους των μετοχών του σταθμού σε όμιλο κατασκευαστικών εταιρειών, ενώ φαίνεται ότι έχει εντελώς εγκαταλείψει η ιδέα της εγκατάστασης «διευθυντηρίου» από την Καθημερινή στο σταθμό, γεγονός που θα αναβάθμιζε και την παρουσία του πατρός Αλαφούζου εκεί... Στο μεταξύ προτάσσεται για μεταγραφή συζητεί και ο **Γιώργος Μητσικώστας**, ο οποίος φαίνεται ότι εγκαταλείπει τις κουρασμένες του εκπαιδευτικές *ΤΡΕΛΛΑΣ* και *ΦΤΙΣΤΟΥΣ*.

Όσο όλα αυτά δεν συμβαίνουν, ο πνιγμένος πιάνεται από τα μαλλιά του... Όσο ακριβώς από τα μαλλιά του πιάνεται και το ΠΑΣΟΚ.

Τι μένει; Πολλή σύγχυση. Και η πρόκληση Μαστοράκη προς Κακαουνάκη: «Όταν εγώ έκανα τηλεόραση εσύ βόσκαγε πρόβατα»...

• Παραιτήθηκε από το ANTENNA ο δημοσιογράφος **Πάνος Παναγιωτόπουλος**, υπεύθυνος για το πολύκροτο *Προφίλ* του εκδότη της *Αυριανής* Γεωργίου Κουρή, και τους κλυδωνισμούς που ακολούθησαν τη μετάδοσή του. Η σχέση του δημοσιογράφου με το σταθμό είχε καταστεί προβληματική ύστερα από το κόψιμο της εκπομπής και την περαιτέρω της μετάδοσής της, τελικά από τον ANTENNA και το Κανάλι 5, το βράδυ της περασμένης Κυριακής... Τι έμεινε; Αντικρουόμενες ανακοινώσεις του σταθμού που όλες έκαναν μάθημα δεοντολογίας και, τελικά, η εσπευσμένη προβολή της εκπομπής για να μη χαθούν οι διαφημίσεις, μια που αν την προέβαλλε πρώτο το κανάλι του Κουρή θα ...πετούσε το πουλάκι. Έτσι κι αλλιώς, παρά το ότι ο AN-

ΙΝΑ έκανε ασφαλιστικά α στο Κανάλι 5, ουδείς πί-ε ότι ο Κουρής θα υποχω-τε και δεν θα μετέδιδε την αχη εκπομπή.

λαγές και στον STAR. χώρησε ο **Κωστόπουλος ΖΑΙΚ** (ο οποίος, κατά γενι- παραδοχή, απέτυχε στα τοχρονιατικά προγράμμα-ου είχε αναλάβει) ενώ γε-ς διευθυντής ανέλαβε ο **τας Γιαννίκος**, πρώην του J και πιο πρώην του 3A. Από τον ΣΚΑΪ ήρθε σταθμό και ο κ. **νολιός**. Το κανάλι φαίνε- ότι θα προχωρήσει πλέον άντευτα και θα χτισθεί με αση στην ειδησεογραφική ρυσιογνωμία. Προς τούτο ται ότι συνέβαλε και η πα- αση του **Βαρδή Βαρδινο- νη**, ο οποίος έκανε έντονο ημα προς τον αδελφό του **δωρο Βαρδινογιάννη** να ρει τα ΚΛΙΚ-πειράματα και πορευθεί το δρόμο τον J. Όπερ και εγένετο. αλου, ο Γεώργιος Κουρής ευσε φήμες που τον ήθε- να έχει εκχωρήσει στον Θ. δινογιάννη τις μετοχές κατείχε. Στη συνέντευξη έδωσε στο *Προφίλ* διαβε- ρσε ότι συνεχίζει να έχει το

ΕΚΔΟΤΕΣ-ΕΡΓΟΛΑΒΟΙ!

Εκπροθέσμως είχαν καταθέσει την τροπολογία σε νόμο, η οποία προέβλεπε το ασυμβίβαστο της ιδιότητας του εκδότη ή του ιδιοκτήτη Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης εν γένει και του εργολάβου δημοσίων έργων. Πάντως, το ζήτημα φαίνεται ότι δεν το βλέπει με καλό μάτι ούτε η κυβέρνηση (είναι γνωστά άλλωστε τα κατά καιρούς παι- χνίδια του ΠΑΣΟΚ με συμφέροντα του Τύπου αλλά και ευρύτερα οικονομικά συμφέροντα). Ο δε υπουργός Βιο- μηχανίας κ. Κ. Σημίτης απέφυγε να παρευρεθεί στο Κοινοβούλιο την ημέρα που η εκπρόθεσμη τροπολογία θα συζητούνταν, μη θέλοντας προφανώς να αναγκαστεί να αναλάβει έστω κάποια δέσμευση. Το θέμα πάντως εί- ναι πολύ σοβαρό, και γίνεται ακόμα σοβαρότερο αν σκεφτεί κανείς ότι το έθιξε με έμφαση και ο **Κ. Μητσο- τάκης**, στην αγόρευσή του, στη διάρκεια της συζήτησης στη Βουλή για την αναστολή διώξεώς του για την ΑΓΕΤ και τις υποκλοπές

Στο μεταξύ, προσέξτε και το παρακάτω ειδησάριο. Το αλιεύσαμε από την εβδομαδιαία εφημερίδα *Το παρόν* και το δημοσιεύουμε αυτούσιο. Έχει σημασία:

Οι σύγχρονες επιχειρήσεις των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης το έχουν βρει το κόλπο. Έχουν πέσει σαν κο- ράκια πάνω στις κρατικές επιχορηγήσεις. Οι μεγάλοι εκδότες, εργολάβοι, καναλάρχες και λοιποί παίρνουν εκτός από κρατικά δάνεια δημόσια έργα, οι μικρότεροι προσπαθούν κι αυτοί να μπουν στο παιχνίδι των εργο- λαβιών, να ταιμπήσουν κανένα δημόσιο έργο, έστω και μικρό. Ένας κατάλογος των επιχορηγήσεων από το αναπτυξιακό πρόγραμμα είναι ενδεικτικός. Η Καθημερινή του **Αριστείδη Αλαφούζου** πήρε στη Θεσσαλονίκη 1,5 δισεκατομμύριο, ο **Μ. Ανδρουλιδάκης** του Επενδυτή ζητούσε 1,3 δισ. και πήρε 520 εκατομμύρια, η εταιρεία Πράξης των **Σ. Στανωτά** και **Κοκκινάκη** 134 εκατ., η «Δέλτα Τηλεόραση» στην Ξάνθη 121 εκατ. Οι άλλες τηλεο- πτικές και κινηματογραφικές εταιρείες πήραν: Η «Πολυβίντεο» 267 εκατομμύρια, η «Ήχος και εικόνα ΕΠΕ» 140 εκατ., η Σχολή Σταυράκου 147 εκατ., η «Όμικρον Α.Ε.» 86 εκατ., η «Μωδανός Α.Ε.» 64 εκατ., η EUROSPORT Α.Ε. 269 εκατ. Και εκτός, βέβαια, από τις επιχορηγήσεις αυτές υπάρχουν πάντα τα περιοδικά και οι εφημερίδες, τα ραδιόφωνα και τα κανάλια που χρησιμοποιούνται όχι πια για έλεγχο της εξουσίας αλλά για πίεση της εξουσίας, να παραχωρηθούν δημόσια έργα στους εκδότες, ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών, καναλάρχες.

50 τοις εκατό του σταθμού, ενώ δικό του είναι και το κτίριο του Ταύρου, στο οποίο το κανάλι στεγάζεται.

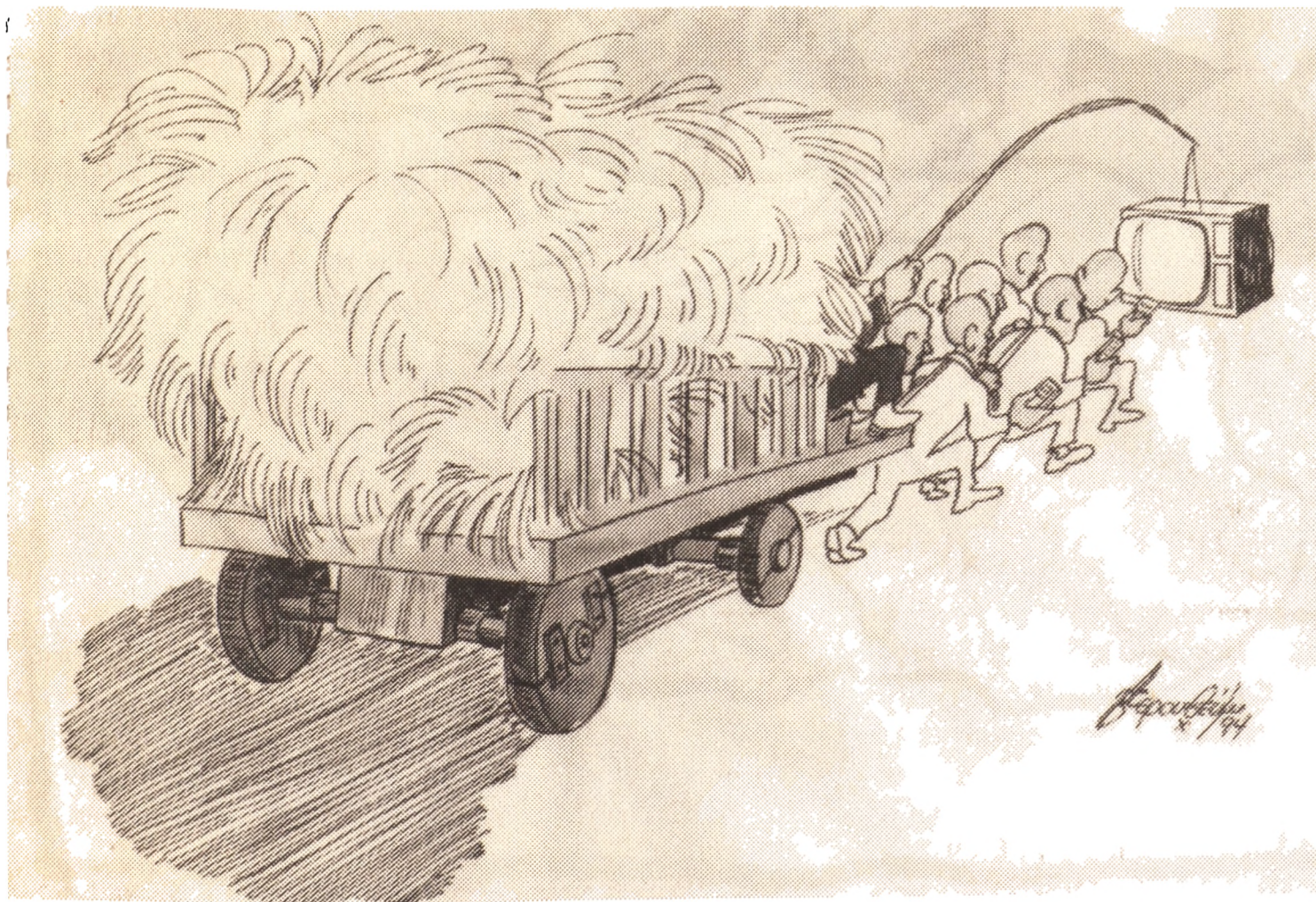
• Χωρίς κλυδωνισμούς φαίνε-ται να πέρασε η κόντρα **Γεωρ- γίου Τράγκα** με τη διεύθυνση του STAR, με αφορμή την εκ-

πομπή για τη βίλλα της κυρίας Λιάνη, που η μετάδοσή της μα- ταιώθηκε. Μάλιστα, ο δημο- σιογράφος, επί τη ευκαιρία, ήρθε σε στενή επαφή με τον Γ. Κουρή, και «έβαλε πόδι» και στην εφημερίδα STAR. Όμοι- ος τον όμοιο σαράντα μέρες γύρευε...

• Στον **Δημήτρη Κολλάτο** ανέ- θεσε η διεύθυνση του Καναλι- ού 5 να καλύψει το κενό που άφησε πίσω του ο **Βαγγέλης Γιαννόπουλος**. Κουλτούρα να φύγουμε...

• Ο κ. **Μοάτσος**, ένας ακόμη από τους εκδότες που ενεπλά- κη σε σκάνδαλο Τύπου επί των ημερών του ΠΑΣΟΚ, μπορεί να έχει αποφυλακισθεί εδώ και πολύ καιρό για τα πλαστά ομόλογα που είχε εκδώσει και διακινήσει, συνεχίζει να έχει όμως ολοένα και αυξανόμενα προβλήματα. Τον τελευταίο καιρό, μετά την αποφυλάκισή του, συνέχιζε να βγάζει το πε- ριοδικό του, το *ΕΝΑ*, όποτε συ- γκέντρωνε την ύλη. Τώρα ούτε κι αυτό δεν θα μπορεί. Βλέπε- τε, του κατέσχεσαν και τα πιε- στήρια έναντι οφειλών... Λέτε να συνεχίσει με τον πολύγρα- φο;

• Νέο περιοδικό στο χώρο της Αριστεράς. Τίτλος του: *Αλφα*. Θα είναι μηνιαίο και θα εκ- φράζει τις θέσεις του Συνασπι- σμού. Καλόδεχτο.

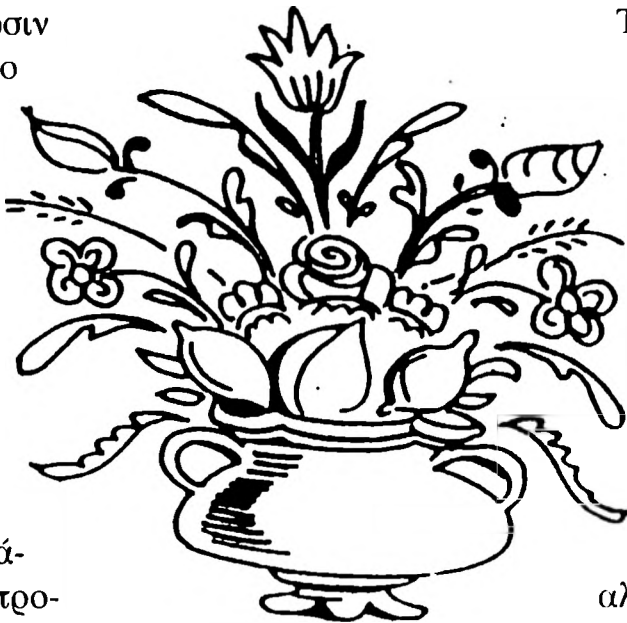

Μωσ62. Ανοικτή επιστολή Τζορτζ Χάλαγκ, Πρό

Εξοχότατε,

Θέλω κατ' αρχήν να σας συγχαρώ που Σεις ως Λιβανέζος μετά του κυρίου Λιβάνη και άλλων λιβανιζόντων φίλων, εδανείσατε διά επισκευαστικές ανάγκας του πρωθυπουργού το ποσόν των 65 εκατομμυρίων δραχμών. Η ταυτόχρονος και αυθόρμητος αυτή εισφορά των φίλων, μου έφερε εις τον νουν μεθόδους του τόσον συκοφαντηθέντος «βρώμικου '89» όπου και τότε αυθορμήτως και αστραπηδόν οι «φίλοι» των ΔΕΚΟ εισέφεραν τα απαιτούμενα διά την ταχείαν ανέγερσιν της αξιοπιστίας μιας κλονισθείσης Τραπεζής. Αφτό όμως κύριε Τζορτζ που Μου προκάλεσεν αλγεινήν εντύπωσιν και κατάπληξιν είναι το γεγονός ότι διά το ποσόν που edώσατε εξητήσατε τόκον. Την στιγμήν που όλοι οι φίλοι και υπουργοί edάνεισαν τον πρωθυπουργόν από το υστέρημά των προθύμως και ατόκως, σεις αποτελέσατε μίαν θλιβεράν εξαίρεσιν και εβρήκατε την εφκαιρίαν επωφελούμενος μιας ταμιακής δυσχερίας ενός ανωτάτου πολίτου να κερδοσκοπίσετε τοκογλυφικώς. Ειλικρινά ντρέπομαι για λογαριασμό σας. Οι φίλοι δεν φέρονται έτσι. Βεβέως δεν υπάρχει διάταξις που να απαγορεύει εις φίλον και σύντροφον να φέρεται έτσι, αλλά Σεις το παρακάνετε.

Είμαι όμως βέβαιος ότι διά λόγους φιλικούς, έστω και την τελευταίαν στιγμήν, δεν θα εξητήσατε τόκον 35% όπως θα εξήτει μία οιαδήποτε Τράπεζα, διότι εις αυτήν την περίπτωσιν ο πρωθυπουργός θα ελάμβανε στεγαστικόν δάνειον από κρατικόν Ίδρυμα ή έστω από Αραβικήν Τράπεζαν δεδομένων των φιλικών του σχέσεων με τον Βασιλέα της Ιορδανίας Χουσεΐν. Αλ' έστω και αν ο τόκος που εξητήσατε είναι μόλις ένα 20% (δηλ. 13.000.000 ετησίως), τούτο καταντά όχι μόνον δυσβάστακτον φορτίον διά κάποιον με ετήσιον εισόδημα μόνον 20 εκατομμυρίων, αλλά ταυτόχρονα συνιστά και εγκληματικήν πράξιν στρεφόμενην κατά της Εθνικής Οικονομίας με απροβλέπτους καταστροφικάς συνεπείας και απολύσεις. Διότι, αν αρχίσομεν όλοι να δανειζόμεν χαμηλοτόκως, βλάπτομαι τας εργασίας των τραπεζών, αι οποίαι ήδη μαστίζονται από τας ημερησίας ληστείας.

Είναι ωσάν εις το πεζοδρόμιον πλουσίας μπουτίκ, πλανώδης πωλητής να προσφέρει φορέματα «σινιέ» εις το ήμισυ της τιμής. Ο αθέμιτος ούτος συναγωνισμός, είναι κατά την γνώμην Μου ανεπίτρεπτος.

Το 35% που ζητούν αι τράπεζαι μόλις και μετά βίας καλύπτει τας τρεχούσας ανάγκας ενός πιστοτικού οργανισμού και η χορηγήσις δανείων υπό των διαφόρων επιτίμων Προξένων, προξενικήν ζημίαν και επιδεινώνει το ισοζύγιον των Τραπεζών. Ήδη όλα τα τραπεζικά κέντρα εργάζονται με ζημίαν και ο κλάδος των τραπεζών κυριολεκτικώς πένετε.

Το πλέον απαράδεκτον όμως κύριε Τζορτζ, είναι να αφήσατε να πλανάται και η υποψία ότι ο πρωθυπουργός κατέφυγεν εις τον ρεφερένδου των φίλων, επειδή αι τράπεζαι τον θεωρούν αναξιόπιστον και κακοπληρωτήν. Δηλαδή, με λίγα λόγια, δεν έχει μούτρα να εμφανισθεί εις τους Διευθυντάς των Τραπεζών και να εξηγήσῃ το πρόβλημά του ως «μπαταξία». Ποιος ξέβρει διά ποία άλλα ανεξόφλητα δάνεια, που έχει συνάψει κατά το παρελθόν.

Κύριε Πρόξενε,

Ο Πρωθυπουργός δεν είναι ο οιοσδήποτε αλιέφς Καλύμνου που εκλιπαρεί εύρετρα από το κράτος διά ανασυρθέν άγαλμα από τον βυθόν, αλλά πάσχων πολίτης που επαφίεται εις την αγάπην και κατανόησιν των φίλων.

Πολλαί ανακρίβειαι ηκούσθησαν διά την βίλαν. Ο Πρωθυπουργός αρχικώς μας είπεν ότι επωλήθησαν δύο σπίτια και εδανείσθησαν από Τράπεζαν. Μίαν εβδομάδα αργότερον επληροφορήθημεν ότι ένα ήτο το πωληθέν κτίριον, τα 40 προήλθαν από ιδικήν του δωρεάν προς τη σύζυγόν του και το υπόλοιπον ποσόν ευρέθη από συνδρομάς φίλων, που όπως ανέφερεν ο κήριος Κουλούρης η φιλία των εσφυρηλατήθη κατά την περίοδον της Χούντας όπου όλοι είχαν συμπάσχει με διώξεις και βασανιστήρια (το θέμα των βασανιστηρίων του ιδιοκτήτου το άφησεν ανοικτόν). Δεν εξήγησεν όμως ο κ. Κουλούρης διά ποίον λόγον τόσοι βασανισθέντες απεφάσισαν ομοφώνως να βοηθήσουν ένα μη βασανισθέντα να τον ανταμείψουν με άτοκα δάνεια. Επίσης διευκρίνησεν ο κ.

Προς τον κύριον Βενον Νικαράγουας

Ο Κουλούρης, ότι τα χρήματα αυτά διά τα οποία τόσος θόρυβος γίνεται, δεν εδόθησαν τώρα αλλά προ πολλών ετών. Δηλαδή πολλών ετών του προσέφεραν χρήματα χωρίς να τα χρειάζεσθαι με τον αήθη αφτόν και καθόλου φιλικόν τρόπον, παρέστυν ένα σώφρονα προθυπουργόν εις περιττάς σπατάλας. «Πάρτου είπαν τόρα που τα έχουμε, και άβριον που θα χτίσης σπίτι σου χρειαστούν». Έτσι έχουν τα πράματα.

Όρα εις το ΒΗΜΑ της Κυριακής διέρευσεν η είδησις ότι και ιδικά Σας 65 εκατομήρια προσεφέρθησαν απόκως.

Αν όμως αφτό αληθεύει είναι ακόμη χειρότερον

αφτός ο λαμβάνων πλέον τεραστίας διαστά-

ς αθέμιτος συναγωνισμός εις την προσφο-

ρά απόκων δανείων θα καταφέρει χαριστι-

κήν εις την Εθνικήν μας Οικονομίαν.

Χρη τώρα επιστέβαμε ότι ο έντοκος δι-

ας δανεισμός ήτο κάποιος φραγμός

την ασυδοσίαν της κινήσεως κεφαλαί-

ων. Δυστυχώς βλέπω όμως ότι ηπατήθη-

ται. Ζώμεν εις την περίοδον αχαλινώτου

όγκου δανεισμού.

Εκούσθη ακόμη κ. Τζορτζ και μία άλλη

εμβολή: Ότι η βίλα τελικώς με το παρεκλή-

ριον, τας πισίνας και τους 15 βοηθητικούς χώ-

ρους θα στοιχίση 2 δισεκατομήρια. Αλλά και τό-

σο να στοιχίση, τι είναι σήμερον 2 δισεκατομήρια;

Επο το ποσόν αφτό, μόλις και μετά βίας αγοράξης 4 πίνακας

εργών διαστάσεων του Γκρέκο.

Εκς καθιστώ γνωστόν, ότι η βίλα τελειώνει τον Μάρτιον. Με την

έκς όμως της ανεγέρσεως, νέα τεράστια προβλήματα ανεγεί-

νται. Η ετησία λειτουργική δαπάνη του κτιρίου (φως, νερό, τη-

λεφώνον, κηπουρός, οδηγός, μαγειρίσα, αστρολόγος και ιερέφς)

στά τους λογαριασμούς μου θα ενέρχεται εις 12 εκατομήρια.

Αν εις το ποσόν αφτό προσθέσομαι και τα 13 που έχετε λαμβά-

νει εκ τόκων, έχομαι αφτομάτως σύνολον 25 εκατομηρίων και

ομένως ετήσιον έλλειμα 5 εκατομηρίων, το οποίον ημπορεί να

πληρηθής εις απόγνωσιν την ιδιοκτήτριαν κατά την μεταπαπανδρεϊ-

κήν εποχήν.

Εγρεις λύσεις κατ' εμέ υπάρχουν. Ή να μη σας καταβάλουμε

ους τόκους, ή να συμβιβασθείτε με έναν τόκον 10% ή μετά την

ανέγερσιν της βίλας να απολυθή όλο το υπηρετικόν προσωπικόν

ώστε να περιορισθούν τα έξοδα της τροφοδοσίας εις το ελάχι-

στον. Μία άλλη σωτηρία λύσις είναι το ήμισυ των τεσσάρων

στρεμμάτων να γίνη λαχανόκηπος και Οι ένοικοι να περιορι-

σθούν εις χορτοφαγίαν. Τούτο είναι μεν σωτήριον, αλλά μακρο-

πρόθεσμον. Η συγκομιδή θα αρχίση περί τα μέσα Μαΐου. Ενωρί-

τερον δεν φύονται αι αγγινάραι, τα κουκιά και τα άλλα είδη,

όσας δεήσεις και λιτανείας να κάνη ο ιερέφς εις το παρεκλή-

ριον. Και τι θα τρώγουν εις το δίμηνον διάστημα οι

ένοικοι, το πολυάριθμον προσωπικόν και οι γρα-

ματείς του κτιρίου; Αν όμως η βίλα παραμείνη

σκοτεινή, αι πισίνας στεγναί και ο κήπος απε-

ριποίητος, το κτίριον συντόμως θα ερειπω-

θεί, και αν ο σύζυγος της ιδιοκτητρίας αλ-

λάζων γνώμην ψηφισθή ως Πρόεδρος Δη-

μοκρατίας και αναγκασθή να μετακομίση

η ερήμωσις θα είναι ακόμη πιο ταχυτάτη

και η θυσία τόσων βασανισθέντων δανει-

στών θα αποβή επί ματαίω.

Θερμώς παρακαλώ κήριε Χάλαγκ, χάριν

της ευτυχίας των δύο ενοίκων, περιορήσατε

εις το ελάχιστον τας απαιτήσεις Σας (κάντε

μίαν διάψευσιν εις τας εφημερίδας) και μην

τους αναγκάσετε να περιφέρονται από δωματίου

εις δωμάτιον κτυπώντες την κεφαλήν των επί των ανε-

γερθέντων τοίχων διά το ασύμφορον συναφθέν δάνειον

από έναν πλεονέκτην αλλοδαπόν της χώρας των Κόντρας και

Τουπαμάρος.

Είναι γνωστοί εις όλους οι δεσμοί που συνδέουν την Ελλάδα με

την Νικαράγουαν και Οι κοινοί αγώνες διά την ελευθερίαν, σο-

σιαλισμόν και εδαφικήν ακερεότητα της χώρας. Είναι όμως λυ-

πηρόν κήριε Χάλαγκ να μάθουν οι πολίται της Νικαράγουας με

πόσον εφκολίαν σπαταλάτε τον πλουσιοπάροχον μισθόν Σας ως

προξένου μιας πτωχής χώρας εις βάρος μιας άλλης μαστιζομένης

από λιτότητα και που είναι εγγύησις διά την ασφάλειαν των Βαλ-

κανίων.

Και πάλιν σας λέγω ντροπή σας.

Διατελώ μεθ' υπολήψεως

ΜΠΟΣΤ

ΤΟ ΒΡΩΜΙΚΟ '95

ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ του 1988 μας χωρίζουν έξι χρόνια και τέσσερις μήνες. Και είναι σαν να πέρασε αιώνας για τους περισσότερους. Όχι και για μας.

Η χρονική απόσταση, όμως, που μας χωρίζει από την εποχή του σκανδάλου Κοσκωτά, μας επιτρέπει να ξαναδούμε με νηφαλιότητα τα γεγονότα και τα συμβάντα εκείνης της εποχής, μέσα από τους φακούς της σημερινής συγκυρίας.

Το **ΑΝΤΙ** είχε αφιερώσει τότε πολλές από τις σελίδες του σε μια καυστική κριτική με άρθρα και ρεπορτάζ για τα καμώματα των κυβερνητικών –και των αντιπολιτευόμενων– πολιτικών προσώπων και τις συναλλαγές τους με τον απατεώνα **Γεώργιο Κοσκωτά**. Και η κορυφαία καταγγελία του περιοδικού είχε συντελεσθεί με την έκτακτη έκδοσή του «Κυβέρνηση Απατεώνων» (τχ. 387 της 11.11.1988).

Χρειάζεται να διατυπωθεί ένας επίλογος στην αρθρογραφία της εποχής εκείνης. Και αυτό γιατί οι διάφοροι κυβερνητικοί παράγοντες (κυβερνητικός εκπρόσωπος και λοιποί) αναφέρθηκαν τις ημέρες αυτές στο «βρώμικο '89», λέγοντας ότι οι καταγγελίες για τα νέα καμώματα του κ. Παπανδρέου είναι απλώς μια αναπαραγωγή όσων είχαν «αδίκως» καταγγελθεί τότε από τον Τύπο.

ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

Εν αρχή ήσαν οι ιστορικές αναντιστοιχίες: Τότε, το συγκρότημα **Κουρή** αποτελούσε την ασπίδα υπεράσπισης του κ. Παπανδρέου. Ήταν το «πρότυπο αντικειμενικής εφημερίδας» σύμφωνα με τη ρήση μέ-

σα στο Κοινοβούλιο του τότε –και νυν– πρωθυπουργού. Και ήταν τότε το συγκρότημα **Κουρή** –μαζί με τις 24 Ώρες, την *Καθημερινή* και τα άλλα έντυπα του Κοσκωτά– οι μόνοι που έφεραν το «βάρος» υπεράσπισης του Α. Παπανδρέου. Όλος ο υπόλοιπος Τύπος και τα ραδιόφωνα (πλην των κρατικών) καθημερινά κατήγγελλαν τον εκπεσμό και τις διαπλοκές των κυβερνητικών με τον Κοσκωτά και τους ανθρώπους του.

Σήμερα, ο «δημοκρατικός» αποκαλούμενος Τύπος, που τότε απεκάλυπτε και δημοσίευε τα τεκμήρια της συνεργασίας των πρωτοκλασάτων του ΠΑΣΟΚ με τον Κοσκωτά, είτε είναι προσκολλημένος στον Ανδρέα (το συγκρότημα **Λαμπράκη** και το *Έθνος*) είτε κάνει περισσότερο διακριτική κριτική (*Ελευθεροτυπία*). Βεβαίως, στο χορό έχουν μπει και τα τηλεοπτικά κανάλια που στο μεταξύ προέκυψαν.

Σήμερα, οι καναλάρχες και οι συγκροτηματάρχες αισθάνονται –και είναι– ισχυρότεροι. Ο **Κουρής** μεταμορφώθηκε στον σφοδρότερο –με τη γνωστή σε όλους μέθοδο και γλώσσα– πολέμιο του Ανδρέα και του κλειστού παπανδρεϊκού κυκλώματος. Ενώ φιλικό και πιστό κανάλι αναδεικνύεται πλέον ο **ΣΚΑΪ** του κ. **Γιάννη Αλαφούζου**, με πρωθυερέα τον δημοσιογράφο **Νίκο Κακασυνάκη**. Σήμερα, έχει ξεκινήσει πορεία αναδιάταξης των όρων του παιχνιδιού ανάμεσα στα ΜΜΕ και την εξουσία. Το 1995 δεν είναι 1987, 1988, 1989. Σήμερα είναι ανοικτή η προοπτική διαχείρισης τεράστιων οικονομικών μεγεθών από την εξουσία και η τερά-

στια αύξηση επιρροής των ΜΜΕ επηρεάζει αυτή τη διαχείριση και τη διανομή του πλούτου. Γιατί όλοι αυτοί οι καναλάρχες και συγκροτηματάρχες έχουν εμπλακεί και στα μεγάλα δημόσια έργα.

Υπάρχουν, λοιπόν, ερωτηματικά που απευθύνονται στους πάτρωνες της πολιτικής και των ΜΜΕ:

- Η προσπάθειά τους να διανείμουν τον οικονομικό πλούτο –κυρίως εκείνον που θα προκύψει από τα μεγάλα έργα– θα ολοκληρωθεί με μυστικότητα ή μήπως σπάσει κάποια στιγμή κάποιος κρίκος;

- Είναι ελέγξιμο όλο το κύκλωμα των ΜΜΕ και οι δημοσιογράφοι;

- Είναι προβλεπτή η στάση του συνόλου των πολιτικών δυνάμεων;

- Μήπως, τελικά, αποδειχθεί έωλη η διακηρυσσόμενη παντοδυναμία των ΜΜΕ; (Γιατί έχει παρατηρηθεί πτώση των κυκλοφοριών του Τύπου, ενώ λιγοστεύουν και οι θεατές των τηλεοπτικών καναλιών. Η λεγόμενη αποστροφή του κοινού προς την πολιτική συνοδεύεται και από την προϊούσα αποστροφή προς τα ΜΜΕ).

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΚΟΥΡΗ

Το **ΑΝΤΙ** έχει πολύ παλιά επισημάνει το «φαινόμενο **Κουρή**» και έχει επανειλημμένα ασχοληθεί με τον *αυριανισμό*. Έχει δώσει πληθώρα πληροφοριών για τις συναλλαγές του **Κουρή** με τους ανθρώπους της πολιτικής και της οικονομικής εξουσίας. Το **ΑΝΤΙ**, από πολύ παλιά, είχε προειδοποιήσει όλους όσους συναλλάσσονταν μαζί του, ότι θα έρθει η στιγμή που θα το μετανιώσουν πικρά.

Και, δυστυχώς, σημαντικοί παράγοντες της δημόσιας ζωής, ακόμα και πρόσωπα που ο δημόσιος λόγος τους δεν συνεντιόταν με τον ιδιότυπο λαϊκισμό του Ταύρου, συναλλάχθηκαν με το δημοσιογραφικό συγκρότημα **Κουρή**. (Σημειώνω με εδώ ότι από το σύνολο των ανθρώπων του ΠΑΣΟΚ μόνο η **Μελίνα Μερκούρη** δεν επατήσσει ποτέ το πόδι της στο *Κανάλι 29*, αντίθετα λ.χ. από τον κ. Α. Παπανδρέου, ο οποίος μάλιστα είχε πάει στον Ταύρο να το... εγκαινιάσει ή εκσυγχρονιστή κ. **Σημίτη**, οποίος επίσης το είχε επισκεφθεί αρκετές φορές προκειμένου να συνεντευξιασθεί, αφού «αυτό ήταν το κοινό του» όπως μας εξηγούσε!).

Αλλά μήπως ήταν μόνο αυτοί; Και οι «μεγάλοι» του συγκροτήματος **Λαμπράκη** –οι κ. **Καραπαναγιώτης** και **Ψυχάρης**– πόσες φορές πήγαν στον Ταύρο για να εκδηλώσουν τον ενθουσιασμό τους προς τον «Μεγάλο» αρχηγό του ΠΑΣΟΚ (Αποκαλύφθηκε τις ημέρες αυτές διά χειλέων **Κουρή** ότι ο Στ. Ψυχάρης συνέστησε στον **Γ. Κουρή** να συναντήσει τον **Κοσκωτά** και διά χειλέων **Λαβανού** ότι ο Στ. Ψυχάρης συνέστησε στον Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας **Γ. Μίχο** να δανειοδοτήσει τον **Κουρή**!).

ΚΑΙ ΤΩΡΑ, Ο ΠΑΛΙΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΦΑΓΩΘΕΙ!

Τις ημέρες αυτές ομολογείται από όλους ότι μπήκαμε σε μια νέα πολιτική διαδρομή. Ακούγεται περίεργα, όμως καταλάβαμε αυτή τη φορά υπήρξαν «πόθεν έσχες» του πρωθυπουργού και οι περιπέτειες της

νέντευξης που έδωσε ο Γ. Κουρής στο δημοσιογράφο **Ιννο Παναγιωτόπουλο** – κι α την ακολούθησαν. Για όσα πρόκειται να ακολουθούν εμείς μια μόνον πρόεψη θα επιχειρήσουμε. Αυτή υ αφορά έναν συγκεκριμένο δότη. Τον Γεώργιο Κουρή.

Αυτόν τον καιρό η *Αυριανή* τινάσσεται κυκλοφοριακά. Α συνεχίσει για κάμποσο καιρό. Ικανοποιεί το μένος και πάθος των αντιτιθέμενων ο ΠΑΣΟΚ, γι' αυτό και το αγνωστικό του κοινό αλλά χρώμα. Από βαθύ πράσινο βαθύ γαλάζιο.

Αλλά πόσο μακριά μπορεί να ιει αυτό; Φάνηκε καθαρά ότι Κουρής δεν μπορεί να παί-ι άνετα στο γήπεδο που του ουν στρώσει. Εξωθεσμικός αν πάντοτε. Αλλά έπαιζε μα-και σε συνεννόηση και σε νεργασία με κάποιους «εχέ-θους» – για να χρησιμοποιή-νυμε τον όρο του κ. Τζουμά-ι, στη συζήτηση της Τρίτης 11.95 στον Αντέννα. Έπαι-μαζί με τον κ. Παπανδρέου, ν κ. Σημίτη, τον κ. Μαρούδα, ν κ. Μπιρδμήρη, τον κ. Λι-ινό, τον κ. Λιβάνη, τον κ. ούβαρη, τον κ. Αποστολό-υλο, τον κ. Λαμπράκη, τον κ. υχάρη, τον κύριο τάδε και ν κύριο δείνα. Ός τώρα, και Γεώργιος Κουρής έπαιζε με ους αυτούς και πολλούς άλ-ους κυρίους. Όμως αυτό τε-ίωσε.

Σήμερα, ο κ. Κουρής έχει τομείνει μόνος του. Η Νέα ημοκρατία δεν μπορεί να του αρασταθεί. Έχει δίπλα της άλλους από τους άλλους κα-ιλάρχες και συγκροτηματά-ς που δεν μπορεί να την αφή-νουν να τον καλύπτουν. Αυτό τεδείχθη και με την περίπτω-η του Αντέννα αλλά και από η στάση των βουλευτών της ου φοβισμένοι παίρνουν τις ποστάσεις τους από τον Γ. ουρή. (Φίλος μάς έλεγε πριν γες ημέρες, ότι τώρα ένα με-χλόσχημο νοεδημοκρατικό

ζευγάρι έχει μεταβληθεί σε καθημερινό και φανατικό ανα-γνώστη της *Αυριανής*. Μόνον, όπως η κυρία εξομολογήθηκε, ντρέπεται να αγοράζει η ίδια ή ο σύζυγός της την *Αυριανή* και... «στέλνουν την υπηρέτρια στο περίπτερο»).

Να διακινδυνεύσουμε μια πρόβλεψη;

Το τέλος του Γιώργου Κουρή έχει αποφασιστεί. Θα τον «κα-ρατομήσουν». Κανείς πια δεν χρειάζεται και δεν θέλει τον Κουρή. Και ο ίδιος είναι και ευάλωτος και μπρούτος. Δεν μπορεί να παίξει στο γήπεδο που του στρώνουν.

Βέβαια, υπάρχει και κάποιο ΑΝ...

Κι αυτό γιατί ο Γιώργος Κου-ρής είναι «σκληρό καρύδι» και γιατί ίσως από την παλιά, την πολύχρονη συμπόρευσή του με τον Ανδρέα Παπανδρέου, έχει κρατήσει κάποια χαρτιά. Αλλά και πάλι το παιχνίδι είναι ση-μαδεμένο.

Είναι ένα παιχνίδι στο οποίο πολλά και μεγάλα συμφέροντα διαπλέκονται επικίνδυνα. Οι αλυσιδωτές αντιδράσεις που έφερε η απόφαση του πρωθυ-πουργού να αναστείλει τη δίω-ξη Μητσοτάκη και η δημοσίευ-ση του πόθεν έσχες του κ. Πα-πανδρέου, που ακολούθησε το θόρυβο για την αγορά από το πρωθυπουργικό ζεύγος της πε-ριβόητης βίλας της Εκάλης, μπορεί να σηματοδοτούν μια νέα έξαρση της πολιτικής δια-πάλης, αφήνουν ωστόσο μετέ-ωρο το θέμα της αξιοπιστίας της πολιτικής ζωής της χώρας. Υποστηρίζουμε ότι το θέμα της βίλας είναι η κορυφή του πα-γόβουνου. Το περίφημο πακέ-το Ντελόρ Β' φαντάζει ακόμα πρόκληση για τα λογής συμφέ-ροντα που διαγκωνίζονται ποιο θα επικρατήσει. Η συνε-χιζόμενη σιωπή γύρω από το ζήτημα της διαχείρισης αυτών των κονδυλίων δεν σημαίνει ότι το θέμα είναι ανύπαρκτο. Πίσω από τη διαχείριση των ιδιαίτερα υψηλών αυτών κον-

δυλίων κρύβεται, κατά τη γνώ-μη μας, η ουσία του βρώμικου '95. Η όποια θεσμική θωράκι-ση της δημοκρατίας δεν θα επι-τύχει τίποτα αν δεν θιγεί αυτός

ο τομέας της οικονομικής και πολιτικής ζωής της χώρας.

Μην πείτε, πάντως, ότι εμείς, στο ΑΝΤΙ, δεν σας είχαμε προ-ειδοποιήσει...

ΟΛΑ ΑΡΧΙΣΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΜΙΑΣ ΒΙΛΑΣ...

Όλα άρχισαν από την αγορά από τον πρωθυπουργό μιας βίλας στην Εκάλη. Ο **Α. Παπανδρέου** στη συνέντευξή του στα ΝΕΑ στις 4/1/95 δηλώνει ότι για την αγορά της επίμαχης βίλας του πρωθυπουργικού ζεύγους, πωλήθηκαν ένα δικό του σπίτι στο Ψυχικό και ένας της συζύγου του **Δήμητρας Λιάνη**, ενώ τονίζει ότι δανείστηκε χρήματα, χωρίς όμως να ξεκαθαρίζει το ποσό και τα πρόσωπα από όπου δανείστηκε.

Το διαμέρισμα της Δ. Λιάνη αγοράστηκε από την **Αμίρα Ζάχσαν**, η οποία σχετίζεται με τον **Τζορτζ Χάλακ**, έναν εκ των δανειστών του Α.

Παπανδρέου. Η Ζάχσαν αγόρασε το διαμέρισμα της Δ. Λιάνη καταβάλλοντας ποσό των 60 εκ. Ερωτηματικά δημιουργεί η δέσμευση της Ζάχσαν να επιστρέψει το σπίτι στη σύζυγο του πρωθυπουργού, εφόσον εκείνη της καταβάλει σε τρία χρόνια άτοκο το τίμημα της αγοράς!

Σύμφωνα με τη φορολογική δήλωση του Α. Παπανδρέου, η οποία δημοσιεύεται από την *Ελευθεροτυπία* στις 11/1/95, ο πρωθυπουργός δανείστηκε συνολικά 145 εκ., ενώ σαν δανειστές αναφέρονται οι: **Θ. Λαμπρόπουλος** 20 εκ. δρχ. άτοκα, **Τζ. Χάλακ** 65 εκ. δρχ. έντοκα, **Κ. Παπούλιας** 10 εκ. δρχ. άτοκα, **Ι. Αλεξίου** 10 εκ. δρχ. άτοκα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη 15 εκ. δρχ. άτοκα, **Α. Λιβάνης** 15 εκ. δρχ. άτοκα, **Γ. Κατσιφάρας** 20 εκ. δρχ. άτοκα.

Η *Ελευθεροτυπία* δημοσιεύει στις 12/1/95 τις δηλώσεις του πόθεν έσχες των τριών εκ των επτά δανειστών του πρωθυπουργού. Σύμφωνα μ' αυτές προκύπτει ότι: Ο κ. Κατσιφάρας δήλωσε εισόδημα για το 1993 20.609.217 δρχ., ενώ ο ίδιος είχε δανειστεί την ίδια χρονιά 20 εκ. δρχ. για αγορά διαμερίσματος. Ο κ. Λιβάνης δήλωσε εισόδημα για το 1993 9.313.896 δρχ. και η σύζυγός του 4.500.476 δρχ. Ο κ. Παπούλιας δήλωσε εισόδημα για το 1993 16.344.179 δρχ. Κανείς εκ των τριών δεν εκποίησε περιουσιακό του στοιχείο και η περιουσιακή τους κατάσταση παραμένει σταθερή.

Ο **Θ. Πάγκαλος** με δηλώσεις του για το συγκεκριμένο θέμα, τονίζει ότι το «πόθεν έσχες» δεν πείθει ότι προκύπτει θέμα δωροληψίας και θεωρεί υπεύθυνους τους κακούς και κουτούς φίλους. Παρ' όλα αυτά, καμιά πειθαρχική κύρωση δεν επιβλήθηκε στον Θ. Πάγκαλο.

Δεν προβάλλεται απ' τον ΑΝΤΕΝΝΑ η εκπομπή «Προφίλ» στις 13/1/95 στην οποία ο **Πάνος Παναγιωτόπουλος** «φιλοξενούσε» τον Γιώργο Κουρή. Η *Αυριανή* επιτίθεται με τίτλο «Δικτατορία από τη Μιμή». Η συνέντευξη Κουρή προβάλλεται τελικά στις 15/1/95, ο εκδότης της *Αυριανής* μεταξύ άλλων τονίζει: «Είναι τελειωμένος ο Ανδρέας. Να καθίσει σπίτι του να ζήσει. Αυτοί που δεν τον αφήνουν, που τον πιέζουν να μείνει, εγκληματούν σε βάρος του», ενώ σε άλλο σημείο δηλώνει: «Σήμερα κυβερνάει η Δήμητρα, η Τέτη και ο Τέτος». Την επομένη της προβολής της εκπομπής παραιτείται από το σταθμό ο Π. Παναγιωτόπουλος.

Στις 17/1/94, ο ΑΝΤΕΝΝΑ παρουσιάζει νέα εκπομπή πάνω στο ίδιο θέμα. Στον ρόλο του συντονιστή ο **Κ. Σπυρόπουλος**, ενώ αυτή τη φορά εκτός από τον Γ. Κουρή, προσκεκλημένοι ήταν από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ οι κ. **Καψής**, **Λιβανός**, **Πασχαλίδης** και **Τζουμάκας**, από τη Ν.Δ. οι κ.

Τατούλης, **Μπρατάκος**, **Μεϊμαράκης** και **Αναγνωστόπουλος**, από την ΠΟ.Α. ο κ. **Λεντάκης** και από τον ΣΥΝ ο κ. **Γιάνναρος**. Από τη συζήτηση δεν προκύπτουν καινούργια στοιχεία για την υπόθεση των δανείων (ατόκων και εντόκων) και της βίλας, αλλά ο Γ. Κουρής δηλώνει ότι ο κ.

Μπόμπολας απέκτησε το καζίνο της Θεσσαλονίκης πιέζοντας τον υπουργό Τουρισμού Δ. Λιβανό και ότι επίσης ασκούσε έντονες πιέσεις για να αποκτήσει και αυτό της Αθήνας. Ο Δ. Λιβανός δεν διέψευσε τα λεγόμενα του κ. Κουρή.

«Τα ΜΜΕ νομικής ασ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τον Πάνο Παναγιωτόπουλο, τον γνωρίζω κάμποσα χρόνια τώρα. Τον θυμούνται ασφαλώς και οι παλιότεροι αναγνώστες του περιοδικού από την αρθρογραφία του του στο *Αντί*. Μαζί με άλλους συνεργάτες ήταν κι αυτός ανάμεσα στα μέλη της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού πριν από μια επταετία. Έτσι, ας γίνει κατανοητή η οικειότητα που υπάρχει στην συνέντευξη που ακολουθεί. Τα «Πάνο μου» και τα «Χρήστο μου» περιέχουν και μια χιουμοριστική αναφορά, αλλά και ειλικρινή αισθήματα.

Αυτά τα χρόνια επικοινωνούσαμε κατά αραιά διαστήματα. Η ψυχρή απόσταση εναλλασσόταν με τη θερμή συνεύρεση. Αλλά αυτά συμβαίνουν ανάμεσα σε παλιούς γνώριμους.

Μετά τη συνέντευξή του με τον Γ. Κουρή –που μεταδόθηκε όπως μεταδόθηκε– τον πήρα αμέσως για να τον συγχαρώ. Για δύο λόγους: Πρώτον γιατί θεώρησα ότι ήταν μια προσωπική του δημοσιογραφική επιτυχία και δεύτερον γιατί πιστεύω ότι πυροδότησε –μαζί με όσα ακολούθησαν– μια σειρά από τις επερχόμενες εξελίξεις. Και δεν είναι λίγο αυτό. Όπως η συζήτηση άναβε με τα αλληπάλληλα «τοκ-σόου», τις τηλεοπτικές συζητήσεις και τα δημοσιεύματα, επικοινωνήσα και πάλι μαζί του και του ζήτησα να συναντηθούμε για μια συνέντευξη. Ο Πάνος Παναγιωτόπουλος δέχτηκε. Όσα ακολουθούν είναι όλα όσα συζητήσαμε το πρωί της Τετάρτης 18/11. Δεν αφαιρέσαμε, δεν αλλάξαμε τίποτε

Η συζήτηση θέλησα να αρχίσει με την επισήμανση μιας κριτικής που γίνεται στον Π. Παναγιωτόπουλο σε άλλες σελίδες του περιοδικού από συνεργάτη, που –ανάμεσα σε άλλα– αναφέρει:

«Ο Π. Παναγιωτόπουλος επέμενε στη ραδιοφωνική του εκπομπή το μεσημέρι της επομένης μέρας πως αυτός έκανε το δημοσιογραφικό καθήκον του και προκαλούσε τη διοίκηση του σταθμού να δείξει την εκπομπή του ώστε να φανεί πόσο δύσκολες και πιεστικές ερωτήσεις υπέβαλε στον καλεσμένο του. Το αποτέλεσμα δυστυχώς δεν τον δικαίωσε. Ήταν εξαιρετικά “εύγενής”, αναπάντεχα κριτικός και ανεξήγητα ανέντοιμος να προβάλει και την πιο υποτυπώδη ένσταση στις κατηγορίες που εκτόξευε κατά πάντων ο Γ. Κουρής.»

Αυτή την κρίση δεν τη συμμερίζομαι. Και

η καλύτερη απόδειξη του άδικου αυτής της κρίσης είναι η μεγάλη εντύπωση που προκάλεσε η συνέντευξη – για να μην αναφερθώ στις πιέσεις που ασκήθηκαν ώστε να μην μεταδοθεί αλλά και στη μεθόδευση που ακολούθησε ώστε να στραφεί αλλού το ενδιαφέρον. Στην προσπάθεια απόδειξης της αναξιπιστίας του Γ. Κουρή και να ξεφύγει η όλη συζήτηση από τα θέματα που έθετε προς διερεύνηση:

Ποια είναι λοιπόν αυτή η εκτελεστική εξουσία, ποιες μεθόδους ακολουθεί, τι μηχανεύεται σήμερα και τι μηχανεύτηκε στο παρελθόν;

Και στο τέλος τέλος, αυτός ο ίδιος ο Γ. Κουρής δεν ήταν μέχρι πρότινος ο «πολιτικός παρακοιμώμενος» του ηγετικού κλιμακίου του ΠΑΣΟΚ; Σήμερα λοιπόν ανακάλυψαν τι εστί Γεώργιος Κουρής; Γιατί αυτό είναι ακριβώς και το δυσμενέστερο

για το ΠΑΣΟΚ σχόλιο.

Άρχισα λοιπόν τη συζήτηση με τον Π. Παναγιωτόπουλο ζητώντας και τον δικό του σχολιασμό αφού του παρατήρησα ότι δεν είναι στις δικές μας παραδόσεις να *Αντί* να λογοκρίνουμε τους συνεργάτες μας. Και η συζήτηση άρχισε:

ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σέβομαι απόλυτα την καλόπιστη κριτική που οπουδήποτε και αν ασκείται..

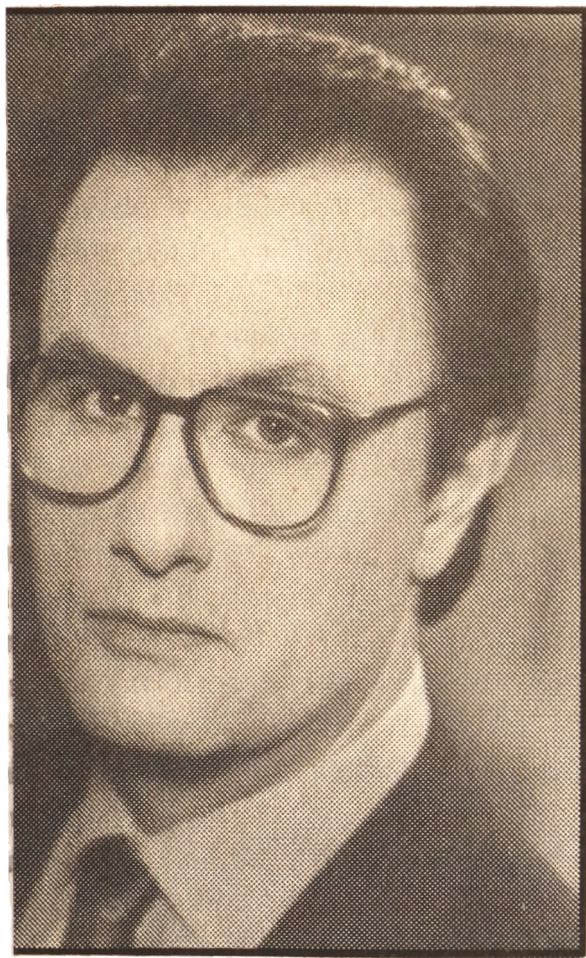
Χ.Γ.Π.: Μάθαμε μέσα από τις εφημερίδες πώς περίπου έγινε η συνέντευξη με τον Κουρή και παρακολουθήσαμε όσα ακολούθησαν μετά τη συνέντευξη. Έχουν σημασία όλα αυτά. Πιστεύω η ιστορία του «πόρ-έσχες» του πρωθυπουργού από τη μια και η συνέντευξη Κουρή με τα επακόλουθά της είναι δύο από τους καταλύτες για όσα ακολούθησαν τις επόμενες μέρες, τις επόμενες μήνες.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΙΣΗΣ ΜΗ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ

Π.Π.: Το χρονικό είναι το εξής: Εγώ, τρεις περίπου εβδομάδες πριν γίνει η συνέντευξη ενημερώνω τη διοίκηση και τον ιδιοκτήτη του σταθμού προσωπικά ότι εκτός των άλλων στρέφομαι προς κάποια συγκεκριμένα πρόσωπα για να πάρω συνέντευξη. Στην αυτή τη δουλειά το «κυνήγι» είναι διαρκές, μπορεί να «κυνηγιάς» κάποιον για ένα μήνα, για δύο μήνες και να τα καταφέρνεις στο τέλος. Μεταξύ άλλων «κυνηγιά» τον Γρυλλάκη, τον Κολοβό –μετά την απόφαση του εισαγγελέα για αποφυλάκιση κάποιων προσώπων που εμπλέκονται στην υπόθεση του ριφιφι της Τράπεζας Εργασίας– «κυνηγιά» μια σειρά προσώπων τα οποία είναι άσχετα μεταξύ τους, δεν κάνω συνδέσεις. Κυνηγώ και τον Α. Ανδριανόπουλο, τον οποίο τον βομβαρδίζω με τηλεφώνηματα στο Λονδίνο όπου ήταν και μου λέει: «Δι-

λειτουργούν σε κλίμα σύγχυσης, ίφειας και ανυπαρξίας κανόνων»

ΟΥ ΕΚΔΟΤΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΝΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

να έρθω στην Αθήνα, να περάσει πρώ-
το θέμα της αναστολής και είμαι στη διά-
θεσή σου». Μου λένε λοιπόν από το σταθ-
μό: «Προχώρα!». Προχωρώ, παίρνω τηλέ-
φωνο, στον Κουρή βέβαια έπαιρνα τηλέ-
φωνο για να εμφανιστεί από την εποχή που
ήταν στον Ταύρο ο Μαστοράκης. Μου
επείναν συνεχώς αρνητικά και έτσι το
πρόβλημα αφήσει. Το επαναθέτω στον σταθμό
και μου λένε πάλι «Προχώρα!». Και συνε-
χίζω πάλι τα τηλέφωνα, κάποια
πριν το Σαββατοκύριακο πριν από την
εξέταση της συνέντευξης, τηλεφωνώ πάλι
στον Κουρή και μου λέει: «Πάρε με την
ακμή». Αυτό έγινε το Σάββατο. Τον
πάλι την Κυριακή και μου λέει: «Πάρε
Δευτέρα». Τον ρωτάω τι σκοπεύει να
πάρω και μου λέει: «Σκέφτομαι να μιλή-
σω. Του προτείνω να έρθει την Πέμπτη
στον στούντιο και μου απαντά: «Πάρε με

πάλι τηλέφωνο γιατί μέχρι την Πέμπτη
μπορεί να έχουμε γεγονότα». Του είπα:
«Μην αλλάξεις γνώμη. Σε παίρνω τηλέφω-
νο κάθε μέρα. Λέω να κάνουμε το εξής: να
γίνει η συνέντευξη την Τρίτη και από εκεί
και πέρα επειδή είναι χρήσιμο να υπάρξει
και μία γερή κόντρα, να κοιτάξουμε εσύ να
μείνεις μετά στο στούντιο. Δέχεσαι να απα-
ντήσεις σε όσα τηλεφωνήματα κι αν χρεια-
στεί;». Και μου απαντάει θετικά και του
λέω να φωνάξουμε και τον κυβερνητικό
εκπρόσωπο και κάποιους άλλους, του είχα
αναφέρει τον Κατσιφάρα και τον Αντώνη
Βγόντζα, για να υπάρχει κάποιος αντίλο-
γος. Και να φωνάζαμε επίσης και όποιον
άλλον ήθελε.

Χ.Γ.Π.: Όποιον άλλον ήθελε αυτός...

Π.Π.: Ναι. Δηλαδή αυτούς που ανέφερα
από την πλευρά της κυβέρνησης και από
εκεί και πέρα όποιον άλλον ήθελε ο Κου-
ρή, για να υπάρχει ο αντίλογος. Μένουμε
λοιπόν σύμφωνοι σ' αυτό. Γίνεται η συν-
έντευξη του Κουρή, την Τρίτη το απόγευμα
στα κεντρικά στούντιο εγγραφής του
Αντέννα παρουσία τριάντα ανθρώπων και
αφού κάνουμε την κουβέντα, έχουμε τις
απόψεις του και ξέρουμε τι είπα ακριβώς ο
Κουρή. Ετοιμάζονται τα τρέιλερ και παί-
ζονται από τα μεσάνυχτα της Τρίτης μέχρι
το μεσημέρι της Τετάρτης. Στέλνεται το
δελτίο Τύπου στις εφημερίδες, το αναγγέ-
λω και εγώ το μεσημέρι στο «Γέγονε», 2 με
3.30'. Μέχρι εκείνη τη στιγμή όλα ήταν
εντάξει. Ξαφνικά, το απόγευμα της Τετάρ-
της μαθαίνω ότι κόβονται τα τρέιλερ του
ραδιοφώνου και δεν παίζει το τρέιλερ της
τηλεόρασης, το οποίο είχε και αποσπάσμα-
τα από τη συνέντευξη. Ρωτάω και τότε γί-
νονται διάφορες συζητήσεις με τα ανώτατα
κλιμάκια, ορισμένες από τις οποίες γίνο-
νται πρόσωπο με πρόσωπο.

Χ.Γ.Π.: Όταν λες ανώτατα κλιμάκια, θέλεις
να τα κατονομάσεις;

Π.Π.: Ο νοών νοήτω. Τελικά μου λένε κα-
θαρά ότι η συνέντευξη δεν θα παιχτεί. Εγώ
εξηγώ ότι τα αποτελέσματα θα είναι ακόμη
χειρότερα και ότι με τον τρόπο αυτό θα δη-
μιουργηθεί ακόμη μεγαλύτερο θέμα. Εφό-
σον ο Κουρή έχει δεχτεί να μείνει στο
στούντιο και να αντιμετωπίσει και τον αντί-
λογο, γιατί να μη μεταδοθεί η συνέντευξη;
Χ.Γ.Π.: Αυτό πάντως δεν είχε ανακοινω-
θεί...

Π.Π.: Δεν θα μπορούσε να ανακοινωθεί,
αν δεν ξέραμε από πριν ποια πρόσωπα δέ-
χονταν να σταθούν απέναντί του. Το να λέ-
γαμε ότι θα ήταν στο στούντιο και θα κάθε-
ται εκεί, αυτό δεν είχε νόημα. Θα έπρεπε
την Τετάρτη να κανονίσουμε τα πρόσωπα
απ' τη στιγμή που είχαμε εικόνα για το τι
έχει πει ο Κουρή. Άρα αφού είχαμε μα-
γνητοσκοπημένη τη συνέντευξη γνωρίζαμε
σε ποιους αναφερόταν. Μπορούσαμε, λοι-
πόν, να καλέσουμε αυτούς που ανέφερε
και να βγούνε αν ήθελαν να απαντήσουν.
Από τις κλειστές συζητήσεις που έγιναν δι-
καιολογείται απόλυτα το ερώτημα που δια-
τυπώνω την Παρασκευή το μεσημέρι στο
«Γέγονε»: Αντί για το «Προφίλ» είδαμε τα
«Σαγόνια του καρχαρία» και αναρωτιέμαι
μήπως ο καρχαρία ήταν θηλυκού γένους.

Χ.Γ.Π.: Κάπου φωτογράφισες, με αυτή τη
δήλωση, τη Δήμητρα Λιάνη...

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ;

Π.Π.: Αυτά που είχα να πω τα είπα και
ήταν σαφέστατα. Τώρα το πώς και το γιατί
έγιναν όλα αυτά, έχω πλήρη αντίληψη. Δεν
θέλω τώρα να αναφερθώ. Εγώ πραγματικά
σέβομαι, Χρήστο μου, τους ειδησεογραφι-
κούς οργανισμούς στους οποίους δουλεύω.
Κάνω ως επαγγελματίας δημοσιογράφος
ό,τι είναι δυνατόν για να είμαι συνεπής στη
δουλειά μου. Δεν θέλω να δίνω την εντύπω-
ση ότι ένα διαζύγιο σε κάνει, από δικαιο-
λογημένη πικρία, να λες πικρές κουβέντες

για ανθρώπους που τρία χρόνια συναντούσες καθημερινά και δούλευες για πάρα πολλές ώρες μαζί τους. Αισθάνομαι ότι αδικήθηκα από τον σταθμό, ότι με «άδεια-σε» ο σταθμός, αλλά εν πάση περιπτώσει εξαναγκάστηκα σε παραίτηση, οπότε το θέμα το αφήνω εκεί. Το θέμα δεν είναι ειδικό, είναι γενικότερο. Γι' αυτή τη συνέντευξη που μεταδόθηκε όπως-όπως την Κυριακή, επικαλέστηκαν οι συντάκτες των ανακοινώσεων του Αντέννα τη δεοντολογία και την έλλειψη αντιλόγου...

Χ.Γ.Π.: Καλά, αυτό έπαυσε να ισχύει την Κυριακή;

Π.Π.: Ακριβώς, την Κυριακή που μεταδόθηκε σε χρόνο πρώτης τηλεοπτικής αιχμής, στις 9 το βράδυ δεν ίσχυε; Αυτό αναρωτιέμαι και εγώ. Η συνέντευξη είχε προγραμματισθεί αρχικά ότι θα προβαλλόταν στο «Προφίλ» στις 11.40, μετά το μπάσκετ και θα ακολουθούσε βεβαίως η ζωντανή συζήτηση στο στούντιο. Ο Κουρής ήταν διατεθειμένος να μείνει μέχρι το πρωί γιατί ο ίδιος μου εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι «εγώ θα τους καταφέρω όλους, και φέρε μου όποιον θέλεις». Ο μόνος του όρος ήταν ότι ήθελε να φέρει και αυτός δυο ανθρώπους και εγώ δέχτηκα. Αυτό δεν νομίζω πως ήταν τρομερό. Οι συντάκτες ανακοινώσεων του Αντέννα μίλησαν για δεοντολογία και για έλλειψη αντιλόγου και η εκπομπή που δεν μπορούσε να παιχτεί την Πέμπτη στις 12 τα μεσάνυχτα, παίχτηκε την Κυριακή στις 9 το βράδυ.

Χ.Γ.Π.: Υπήρξε άλλη φορά παρόμοια παρέμβαση στη θητεία σου στον Αντέννα;

Π.Π.: Υπήρξαν και θα σου πω κάτι συγκεκριμένο που έχει κιόλας δημοσιοποιηθεί. Δεν είναι τυχαίο ότι στις δύο προηγούμενες εκλογές –στις γενικές βουλευτικές του 1993 και στις ευρωεκλογές του 1994–, εγώ κόπηκα από τη συνέντευξη του Α. Παπανδρέου και μάλιστα ο σταθμός, τα ανώτατα κλιμάκιά του, μου είπαν: «Δεν σε θέλει ο Παπανδρέου και η Δήμητρα, τι θες να κάνουμε;». Έκανα λοιπόν τις συνεντεύξεις όλων των άλλων πολιτικών αρχηγών μαζί με άλλους συναδέλφους και στη συνέντευξη με τον Ανδρέα μου ζητήθηκε να μην συμμετάσχω. Έτσι, θεώρησε ο σταθμός ότι έπρεπε να κάνει τη δουλειά του. Διαμαρτυρήθηκα τότε εντονότατα. Είπα ότι αυτό είναι απαράδεκτο, υπάρχουν και κάποιες επιστολές μου, αλλά δεν μίλησα ανοικτά...

Χ.Γ.Π.: Σε άλλη όμως δική σου εκπομπή, στο «Προφίλ» δεν υπήρξε ανάλογη παρέμβαση...

Π.Π.: Δεν υπήρξε κόψιμο της εκπομπής ασφαλώς. Παρεμβάσεις όμως υπήρξαν πολλές. Κάπου τις δικαιολογούμε όλοι μας γιατί νομίζουμε ότι η επόμενη μέρα θα είναι καλύτερη από την προηγούμενη. Όμως αποδεικνύεται ότι όσο κανείς γίνεται υποχωρητικός, πιστεύοντας ότι έτσι θα αποφύγει τη σύγκρουση, τόσο γίνεται περισσότερο βέβαιο ότι οδηγείται στη σύγκρουση αυτή.

Χ.Γ.Π.: Αυτό είναι καλό να το ακούνε και οι νεότεροι...

Π.Π.: Ναι, εγώ διδάσκομαι απ' αυτή την ιστορία. Γιατί όπως λέει και ο **Παύλος Τσίμας** εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα φαινό-μενο των ΜΜΕ. Το θέμα λοιπόν δεν είναι ειδικό, είναι γενικό και είναι χρήσιμο να γίνεται αναγωγή από το ειδικό στο γενικό.

ΤΟ «ΣΑΡΑΝΤΑΠΕΝΤΑΡΙ» ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ

Χ.Γ.Π.: Θα ήθελα να μου πείς όμως μερικά για τον ίδιο τον Κουρή και για όσα ειπώθηκαν για την περίπτωσή του με αφορμή την συνέντευξη. Για όσα ειπώθηκαν στο Σκάι την επόμενη μέρα και για όσα ειπώθηκαν την Τρίτη το βράδυ στην εκπομπή του Αντέννα...

Π.Π.: Όχι μόνον αυτά, μιλάω γενικότερα. Εγώ δεν θα σχολιάσω την εκπομπή του Αντέννα. Θα επαναλάβω ότι ο κόσμος έβγαλε τα συμπερασματά του. Ο Κουρής είναι ένας εκδότης ο οποίος χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από το ΠΑΣΟΚ, όχι από το κόμμα ολόκληρο αλλά ειδικά από τον Ανδρέα Παπανδρέου και την «αυλή» του.

Χ.Γ.Π.: Χρησιμοποιήθηκε πάντως συνολικά από το ΠΑΣΟΚ. Η μόνη που δεν είχε πατήσει ποτέ το πόδι της στο Κανάλι 29 ήταν η **Μελίνα Μερκούρη**. Όλοι οι άλλοι....

Π.Π.: Όλοι πέρασαν από εκεί και όχι μόνο αυτό, όλοι προσπάθησαν κατά καιρούς να χρησιμοποιήσουν τον **Γιώργο Κουρή** για να ξεκαθαρίσουν τους λογαριασμούς τους μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Ο **Γ. Κουρής** ήταν, κατά κάποιον τρόπο, το «σαρανταπεντάρι» του **Αν. Παπανδρέου** και του κύκλου του. Κάποια στιγμή οι σχέσεις έσπασαν. Τώρα, γιατί έσπασαν να ψάξουμε να το βρούμε, αλλά η ουσία είναι ότι έσπασαν αυτές οι σχέσεις. Εγώ λοιπόν στην συγκεκριμένη συνέντευξη δεν έφερα τον Κουρή (με τον οποίο μπορούσα να κουβεντιάσω χιλιάδες πράγματα μέχρι το πρωί) για να τον ανακρίνω και να τον εξουθενώσω. Έφερα τον Κουρή περισσότερο για να τον αφήσω να μιλήσει για πράγματα που ξέρει, για σκο-

τεινές συνωμοσίες του παρασκηνίου, για τις δυσοσμίες ενός πολιτικού μαγειριού το οποίο το πλήρωσε πολύ ακριβά η Ελλάδα. Γι' αυτά τον έφερα να μιλήσει. Ο Κουρής ξέρει πάρα πολλά και έχει και αρκετά στοιχεία γι' αυτό γίνεται και όλη αυτή η προσπάθεια να τον εμφανίσουν ως εξ ολοκλήρου αναξιόπιστο προκειμένου εκ των προτέρων να ακυρώσουν τις αποκαλύψεις του και να τις καταστήσουν γελοίες και αναποτελεσματικές. Αυτή η προσπάθεια γίνεται.

Χ.Γ.Π.: Κάπου όμως αυτό ακυρώνεται. Όταν πουν ότι είναι τελείως αναξιόπιστος θα πρέπει να αναφερθεί και η δήλωση του Παπανδρέου μέσα στην Βουλή ότι «η Αντριανή είναι υπόδειγμα δημοσιογραφίας»!

Π.Π.: Και όχι μόνο αυτό. Ο **κ. Α. Παπανδρέου** πήγε στα εγκαίνια του καναλιού του. Γιατί ο **κ. Παπανδρέου**, λοιπόν, αφού σήμε-ρα θεωρούν ότι ο εν λόγω εκδότης τα πάντα τα κάνει για τα λεφτά κ.λπ. γιατί ο Πρωθυπουργός ταυτιζόταν τόσο καιρό με τον **κ. Κουρή**, ο οποίος υποτίθεται ότι είναι αυτός που καταγγέλλουν σήμερα οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ; Όλοι εκείνοι που κατηγορούν σήμερα τον Γιώργο Κουρή επειδή τόλμησε να στρέψει τα βέλη προς την πλευρά του **Α. Παπανδρέου**, τα πρόσωπα αυτά, γιατί δεν τον κατηγορούσαν, γιατί δεν τον ρωτούσαν για το παρελθόν του όταν ήταν καθισμένος δίπλα στην καρέκλα του Πρωθυπουργού; Γιατί δεν τον ρωτούσαν όταν ήταν πρώτος στη σειρά πραιτοριανός; Γιατί δεν ανησυχούσαν για το ποιόν του Κουρή; Τώρα ξαφνικά ρωτάνε για το ένα και για το άλλο. Μήπως τότε ήταν καλός ο Κουρής; Θέλω να σου πω και κάτι ακόμα: Ο Κουρής είναι ο αδύνατος κρίκος μιας αλυσίδας συνενοχής, ένας κρίκος που σπάει. Θα βγούν πολλά στη φόρα, πάρα πολλά. Αρκεί να μπορέσει η κοινή γνώμη να τα αξιοποιήσει και να πάρει τα μηνύματά της. Η προσπάθεια που γίνεται, και αυτή είναι η μεγάλη υπηρεσία, που προσφέρεται στον **Α. Παπανδρέου** και τη σύζυγό του είναι να εξουθενωθεί ο Κουρής, να καταστεί πλέον εξ ολοκλήρου ανυπόληπτος, να τον καταστήσουν γελοίο, να τον καταστήσουν απόβλητο κ.λπ. Οπότε ό,τι και να λέει δεν θα λαμβάνεται υπ' όψιν.

Χ.Γ.Π.: Εγώ προβλέπω ότι ο Κουρής θα έχει την κατάληξη του Κοσκωτά. Βέβαια ο Κουρής είναι «σκληρό καρύδι» και δεν είναι εύκολος αντίπαλος για τον **Α. Παπανδρέου** και τη **Δήμητρα Λιάνη**. Αλλά το σύστημα είναι καμιά φορά πιο ισχυρό και από τα πιο

πκληρά καρύδια». Τέλος πάντων, ας προ-
ωρήσουμε. Πάνο, πώς διαμορφώνεται κα-
ί τη γνώμη σου το σκηνικό στα ΜΜΕ και
υρίως στα τηλεοπτικά κανάλια;

ΒΟΝΑΠΑΡΤΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΜΜΕ

Γ.Π.: Τα βασικό χαρακτηριστικό είναι η
λήρης εκκρεμότητα, η πλήρης ρευστότη-
ι, η πλήρης σύγχυση όσον αφορά το νομι-
ό πλαίσιο. Αυτό βέβαια βολεύει κάθε πο-
τική εξουσία για να μπορεί να κάνει το
αχνίδι της, τις συναλλαγές της και να
αβιάζει. Από την άλλη πλευρά όμως, και
αεί συμφωνώ απόλυτα με το Ριζοσπάστη,
έπει κανείς να αναπτύσσονται φαινόμε-
α βοναπαρτισμού των Media. Αυτό το
αινόμενο είναι χαρακτηριστικό και δεν
έρονμε, δεν μπορούμε να προβλέψουμε
ού θα οδηγήσει.

Γ.Π.: Και ο μπερλουσκονισμός; Υπάρχει
ερίπτωση να οδηγηθούμε σε μπερλουσκο-
σμός;

Γ.Π.: Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο
την Ελλάδα να επαναληφθούν αυτά που
γιναν στην Ιταλία. Άλλωστε στην Ιταλία

τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν τόσο καλά
όσο θα τα περίμενε ο ίδιος ο Μπερλουσκό-
νι. Ως μια δυναμική του χώρου νομίζω ότι
πρέπει αυτό να επισημανθεί.

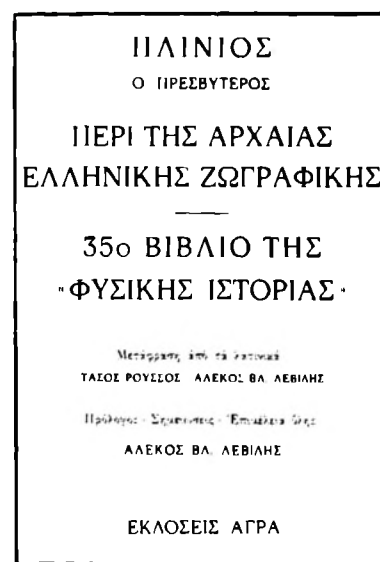
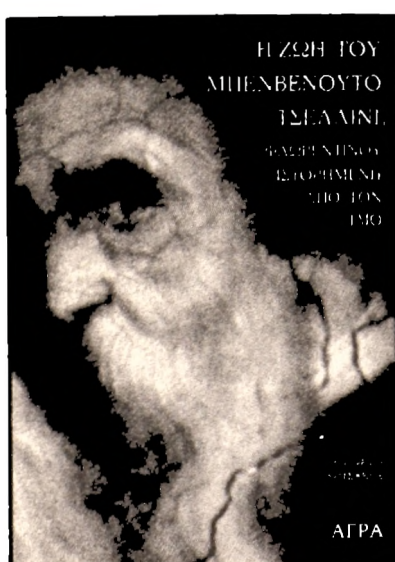
Χ.Γ.Π.: Ας επανέλθουμε όμως στο συγκε-
κριμένο θέμα και τα όσα επακολούθησαν...

Π.Π.: Από εκεί και πέρα για τα υπόλοιπα
υπάρχει ένα έντονο παρασκήνιο. Όπως εί-
πα, σέβομαι τα τρία χρόνια που έμεινα
στον Αντέννα σε έναν μεγάλο ειδησεογρα-
φικό οργανισμό. Φοβάμαι, όμως, ότι κά-
ποιοι ιθύνοντες του Αντέννα δεν έχουν
αντιληφθεί ότι πρέπει να είναι πάνω από
οποιαδήποτε προσπάθεια χειραγώγησης
και επιρροής από οποιαδήποτε κυβέρνη-
ση. Κι' αυτό γιατί η καλύτερη περιουσία
που μπορεί να έχει ένας ειδησεογραφικός
σταθμός είναι η εμπιστοσύνη του κοινού
του. Πρέπει να ομολογήσω όμως, Χρήστο,
ότι είχα ενοχλήσει τον τελευταίο καιρό. Εί-
χα ενοχλήσει πάρα πολύ, γιατί κάθε μεση-
μέρι στο ραδιόφωνο είχα ως πρώτο θέμα,
με τεκμήρια και στοιχεία, το «πόθεν
έσχες» του πρωθυπουργού. Μου είχαν γί-
νει κάποιες φιλικές συστάσεις, οι οποίες

κλιμακώθηκαν. Γενικά το κλίμα ήταν πε-
ρίεργο όσον αφορά το συγκεκριμένο θέμα.

Το θέμα είναι λοιπόν γιατί οι ειδησεογρα-
φικοί σταθμοί στην Ελλάδα να νιώθουν ότι
τους έχει η εκάστοτε κυβέρνηση στο χέρι.
Το δικαίωμα του να έχεις συχνότητα είναι
ιδιοκτησία της εκάστοτε κυβέρνησης. Δεν
είναι συνταγματικό δικαίωμα; Αυτό κατά
τη γνώμη μου οφείλεται στο γεγονός ότι το
καθεστώς με το οποίο λειτουργεί η ιδιωτι-
κή ραδιοφωνία και τηλεόραση στην Ελλά-
δα φρόντισαν οι κυβερνήσεις αλλά και με-
ρικοί επιχειρηματίες να βρίσκεται σε πλή-
ρη εκκρεμότητα, να μένει μετέωρο, στην
κυριολεξία. Από τη στιγμή που δεν υπάρχει
ένα νομικό πλαίσιο αυστηρό και προκαθο-
ρισμένο, που να κρηιδώνει τη χρήση ρα-
διοφώνου και τηλεόρασης, είναι ξεκάθαρο
ότι οδηγούμεθα σε σχέσεις εξαρτήσεως
και δημιουργούνται σκιές συναλλαγής. Εί-
ναι πολύ απλό γιατί βάζει και τους κυβερ-
νώντες και ένα τμήμα επιχειρηματιών –δεν
μιλάω για το σύνολο, γιατί ασφαλώς υπάρ-
χουν αξιόλογοι και συγκροτημένοι επιχει-
ρηματίες που αντιλαμβάνονται ότι έχουν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ 1979 - 1994

ένα ευρύτερο κοινωνικό και εθνικό ρόλο στον χώρο των media- σε διάφορους πειρασμούς.

Χ.Γ.Π.: Να σου πω μια δική μου κρίση. Κατ' αρχάς οι καναλάρχες και οι συγκροτηματάρχες σήμερα, αν εξαιρέσεις την Εστία και 2-3 κομματικές εφημερίδες, εμπλέκονται όλοι τους σε μεγάλες οικονομικές δοσοληψίες, σε δημόσια έργα, σε μεγάλες προμήθειες.

Π.Π.: Δεν ξέρω ο Μίνως Κυριακού με τι προβληματίζεται ιδιαίτερος αυτή την περίοδο, αλλά εκείνο που ξέρω είναι ότι σε δημόσια έργα δεν έχει ακουστεί να έχει ανάμιξη. Οφείλω να το πω γιατί δεν μ' αρέσει να αδικώ. Έχει μείνει απ' έξω...

ΥΠΑΡΧΕΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ;

Χ.Γ.Π.: Ναι, βεβαίως δεν έχει ακουστεί γι' αυτόν συγκεκριμένη σχετική πληροφορία. Γενικά μιλώ... Έχω, όμως μίαν απορία την οποία συμεριζονται πολλοί. Ο Αντέννα γενικά έχει καταχωρηθεί στον συντηρητικό χώρο, βεβαίως εγώ πιστεύω ότι ένας σταθμός αυτής της κλίμακας είναι πολύ φυσικό να κάνει ανοίγματα από την άκρα Δεξιά μέχρι την άκρα Αριστερά. Να προσπαθεί δηλαδή να παρουσιάζει όλες τις απόψεις - και καλά κάνει. Ο Αντέννα έχει έναν γενικό ιδεολογικό προσδιορισμό και ένα σημείο αναφοράς. Φυσικά ενδιαφέρονται για την ενημέρωση, φυσικά και ενδιαφέρονται για τα οικονομικά. Όμως γενικά έχει ένα σημείο αναφοράς, ανήκει στον συντηρητικό χώρο όπως το Mega βρίσκεται ενδιάμεσα προς το κέντρο. Άλλοι πάλι, όπως πρόσφατα ο Σκάι, έχει γίνει πλήρως φίλο-ΠΑΣΟΚ. Αυτές είναι πολύ γενικές κατατάξεις, και εγώ ανάρωτιέμαι ο κ. Κυριακού δεν αντιλαμβάνεται ότι πρέπει να υπερασπίζεται αυτή την εικόνα του και να έχει ένα σημείο αναφοράς; Γιατί δεν υπερασπίζεται την ταυτότητα του; Γεννιέται το ερώτημα γιατί ο Αντέννα άφησε να δώσει αυτή την εικόνα. Γράφτηκε μάλιστα ότι «τώρα ο Αντέννα στρέφεται προς το ΠΑΣΟΚ». Αυτή είναι μία δική μου απορία...

Π.Π.: Εγώ δεν θα ήθελα να πω περισσότερα για ένα κανάλι στο οποίο ήμουν στέλεχος επί τρία χρόνια και για έναν εργοδότη με τον οποίο δούλεψα επίσης επί μία τριετία. Εξαναγκάστηκα σε παραίτηση και δεν νομίζω ότι είναι κολακευτικό ούτε για την μία πλευρά ούτε για την άλλη να αρχίσουμε να ξεμαλλιαζόμαστε.

Χ.Γ.Π.: Βεβαίως έτσι είναι. Αλλά απορώ για το εξής: Ο κ. Κυριακού είναι έξυπνος άνθρωπος και έχει επίσης και έξυπνους συμβούλους. Δεν σκέφτηκαν λοιπόν να προασπίσουν την εικόνα του σταθμού;

Π.Π.: Θα μου επιτρέψεις να σου πω ότι ο Μίνως Κυριακού είναι όντως έξυπνος άνθρωπος και είμαι ο πρώτος που το αναγνωρίζω. Επίτρεψέ μου όμως να αμφιβάλλω για ένα μέρος των συμβούλων που έχει και ένα μέρος των συμβουλών που του παρέχονται. Σ' αυτό έχω συγκεκριμένους λόγους να αμφιβάλλω. Υπάρχουν ορισμένοι σύμβουλοι του κ. Κυριακού στον Αντέννα που φοβάμαι ότι λειτουργούν περισσότερο για να αποδυναμώσουν το κανάλι, παρά για να το ενισχύσουν, μέσα σ' ένα παιχνίδι βυζαντινής ίντριγκας.

Χ.Γ.Π.: Όσο πιο μεγάλο είναι ένα κανάλι τόσο μεγαλύτερες ίντριγκες θα υπάρχουν. Αλλά θα ήθελα να μου πεις πόσα χρόνια είσαι στο επάγγελμα γιατί σκέφτομαι...

Π.Π.: Στο επάγγελμα προσεγγίζω τα 14 χρόνια...

Χ.Γ.Π.: Παρ' ότι λοιπόν είσαι νέος στην ηλικία έχεις μια μακρόχρονη εμπειρία στο επάγγελμα, στον έντυπο λόγο, στον ραδιοφωνικό λόγο, στην τηλεοπτική παρουσία. Θα ήθελα να μου δώσεις μια εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν σήμερα τα ΜΜΕ και ειδικά η τηλεόραση. Και μπορείς να τον συγκρίνεις με την εικόνα πριν από 5 ή πριν από 10 χρόνια; Έχει κάτι αλλάξει; Πιστεύω ότι υπάρχει μια εικόνα προϊούσας παρακμής...

Π.Π.: Χρήστο, το μέσο της τηλεόρασης, όπως έχει την παθολογία του στην Ελλάδα και αλλού, έτσι έχει και τις δυνατότητές του. Κατά την γνώμη μου είναι όπως το αυτοκίνητο. Η κακή χρήση είναι αυτή που δημιουργεί χιλιάδες θύματα στην Ελλάδα και αλλού από χρόνο σε χρόνο. Υπάρχει όμως και η καλή χρήση του αυτοκινήτου. Το αυτοκίνητο από μόνο του δεν είναι καλό ή κακό, η χρήση του είναι εκείνη που καθορίζει και τα αποτελέσματα. Το ίδιο κατά την γνώμη μου συνέβη και με την τηλεόραση. Η τηλεόραση γεννήθηκε ως κρατική τηλεόραση μέσα σ' ένα καθεστώς έκνομο - μιλάω για την κρατική τηλεόραση που γεννήθηκε στα χρόνια της χούντας. Η ιδιωτική τηλεόραση, που πραγματοποίησε ένα τεράστιο άλμα με την εμφάνισή της, δημιουργήθηκε και πάλι μέσα σε συνθήκες γενικότερης σύγχυσης, μέσα σ' ένα πλαίσιο ηθελημένης αοριστίας. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις διατήρησαν και συνεχίζουν να διατηρούν αυτό το πλαίσιο με τη σιωπηλή αποδοχή ορισμένων -όχι όλων- επιχειρημα-

τιών. Οι κυβερνήσεις πιστεύουν ότι έτσι μπορούν να επιβάλουν την γνώμη τους και εξαναγκάζουν κάποιους επιχειρηματίες ώστε να ακολουθούν τις εντολές τους και να περάσουν έτσι στην κοινή γνώμη τις απόψεις τους. Υπάρχει δηλαδή ένα κλίμα σύγχυσης, ένα πλαίσιο νομικής ασάφειας, ανυπαρξίας κανόνων, ένα Φαρ-Ουέστ κεραιών το οποίο ουσιαστικά ανοίγει την πόρτα για κάθε είδους πιέσεις, για κάθε είδους εκβιασμό, από την πλευρά της πολιτικής εξουσίας. Αν δεν μπει ένα πλαίσιο, το οποίο να αφορά, πρώτον, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, δεύτερον, να ορίζει τις σχέσεις που έχουν αυτοί οι επιχειρηματίες με μια σειρά από διαδικασίες που αφορούν το δημόσιο και, τρίτον, να διευκρινίζει τη λειτουργία και των δημοσιογράφων μέσα στο χώρο, νομίζω ότι η κρίση που περνούν τα ΜΜΕ και κυρίως η τηλεόραση θα μεγαλώνει όλο και περισσότερο. Δηλαδή η τηλεόραση θα λειτουργεί σαν θρυαλλίδα στην γενικότερη κρίση και ταυτόχρονα θα βάσει φωτιά και στον εαυτό της.

ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΤΡΕΛΑ...

Χ.Γ.Π.: Ξέρεις, Πάνο, μου είπαν ότι την επαφή με τον Κουρή την εξασφάλισες μέσω Μητσοτάκη...

Π.Π.: Τι να πω, πες τους χαιρετίσματα! Είναι στην ίδια λογική που όταν το Αντί δημοσιοποιούσε τις αποκαλύψεις του για ορισμένα σκάνδαλα που έγιναν την εποχή της πρώτης οκταετίας Παπανδρέου, κάποιος λέγανε τότε ότι το Αντί είχε πληρωθεί από διάφορες μυστικές υπηρεσίες και από την Ν.Δ. Είναι οι ίδιοι που τα λένε.

Χ.Γ.Π.: Αλήθεια, σε εσένα, τι ανέφεραν;

Π.Π.: Έχω ακούσει κατά καιρούς ότι «αντά που έγραφε τότε ο Παπουτσάκης ήταν περίεργα και κατευθυνόμενα». Αστείες κουβέντες... Γιατί εγώ θυμάμαι πολύ καλά ότι το Αντί, το 90% των αποκαλύψεών του το βάσιζε σε έγγραφα και ντοκουμέντα. Θέλεις να θυμηθούμε τους πυραύλους με το γνωστό τέλεξ;

Χ.Γ.Π.: Πάνε αυτά. Πες μου, τώρα τι σκέφτεσαι να κάνεις;

Π.Π.: Θέλω να αποτοξινωθώ. Δεν παρίστανω ούτε τον ήρωα ούτε τον ιεραπόστολο, και εγώ βρίσκομαι μέσα σ' αυτό το συγκεκριμένο σύστημα. Το ξέρεις, έχω δουλέψει γι' αυτό το σύστημα. Μόνο που φτάνει μία στιγμή και βλέπει κανείς ότι οδηγεί σε αδιέξοδα...

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

δεν γυρίζει πίσω

Πολιτική και ποίηση - 1

Πολιτική. Πολιτική και διαπλεκόμενα
αφέροντα. Πολιτική και Μέσα Μαζικής
Ενημέρωσης. Πολιτική και η βίλα της
Μιμής. Πολιτική και κιτρινισμός του
Που. Πολιτική και αυριανισμός.
Πολιτική και πολιτικοί. Πολιτική και
εργολάβοι. Πολιτικοί και εργολάβοι...
Είκοσι οι συνδυασμοί που παραπέμπουν
στην πολιτική. Γιατί όχι και πολιτική και
ποίησι;

Πολιτική και ποίηση. Η επικαιρότητα
βιω της διαχρονικότητας της ποιητικής
του Αρθούρου Ρεμπώ. Αντιγράφουμε:
«...συνάσια πολύ γερά. Μερικοί
μεταλλεύτηκαν τους κόσμους σας. (...)»
«...ο σφοδρότερος Παράδεισος της
επισπασμένης γκριμάτσας! Ούτε σύγκριση
με τους φακίρηδες σας και τους άλλους
εργολάβους σαλτιμπαγκισμούς. Μέσα σε
αυτή πούμια αυτοσχεδιασμένα με το γούστο
του κακού ονείρου παίζουν θρηνηωδίες,
εργωδίες ληστών και πνευματωδών
θέων κατά τρόπο που η ιστορία ή οι
επισκευές δεν υπήρξαν ποτέ. Κινέζοι,
τεντότοι, γύφτοι, μωροί, ύαινες,
λώχοι, παλιές παραφροσύνες, απαίσιτοι
μονες, ανακατεύουν τους λαϊκούς,
εργολάβους τρόπους, με τις πόζες και τις
εργωδίες τρυφερότητες. Θα ερμήνευαν
νούργια θεατρικά έργα και τραγούδια
εργωδών κοριτσιών". Άσσοι θαυματοποιοί,
αμορφώνουν τον τόπο και τα πρόσωπα
χρησιμοποιούν κωμωδία που
εργωτίζει. Τα μάτια φλέγονται, το αίμα
εργαίει, τα κόκκαλα πλαταίνουν, τα
εργα και νήματα κόκκινα υδρορροούν.
εργασμός τους ή η τρομοκρατία τους
πά ένα λεπτό ή ολάκαιρους μήνες.
χω μόνος το κλειδί της άγριας αυτής
εργάτας.»

...τά γράφει ο Αρθούρος Ρεμπώ στις
εργαμψεις (μτφρ. Αλέξης Ασλάνογλου,
Π. Ηριδανός). Αφιερωμένο εξαιρετικά.
εργωτός καιρού, για έργα και ημέρες του
εργωμικού '95. Χωρίς εισαγωγικά...

Όταν αλλάξει η δομή αυτής της
πόλης, τρία πράγματα θα μείνουν:
ο Παρθενώνας, το Μέγαρο Μουσικής
και η βίλα της Εκάλης!

Πολιτική και ποίηση - 2

Δεν είχε προλάβει να στεγνώσει το μελάνι
της αντιγραφής του παραπάνω ποιήματος
και έσπευσε ο λαθραναγνώστης Αγάθων
να συμπληρώσει τα ποιητικά ερασιμματα
της στήλης. Κατέθεσε, φυσικά, μόνο ένα
στιχάκι του αγαπημένου του Εμπειρίκου.
Μαζί με την οργή του:

«Δενδρογαλιές, νεροσυρμές, πουτάνες /
και μεγιστάνες θαλπωρής...»

Χωρίς σχόλιο

Αντιγράφουμε από Τα Νέα της 10ης
Νοεμβρίου 1994, σχετικά με το ταξίδι του
πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου στη
Συρία, το οποίο τελικώς είχε αναβληθεί
για να γίνει την περασμένη εβδομάδα:
«Τη Δευτέρα ταξιδεύει για την Δαμασκό
για να αναλάβει μεσολαβητική
πρωτοβουλία στο Μεσανατολικό. (...)»
Σύμφωνα με κυβερνητικές πληροφορίες,
κατά την συνάντησή του με τον κ. Άσσαντ
θα συζητηθούν οι εξελίξεις στο
Μεσανατολικό καθώς και οι παραδοσιακά
πολύ καλές ελληνοσυριακές σχέσεις. Τις

συννομιλίες των δύο ανδρών θα
απασχολήσουν και οι τεταμένες σχέσεις
Συρίας-Τουρκίας λόγω του Σαν Ζάκιο της
Αλεξανδρέττας και της διαχείρισης των
υδάτων του Ευφράτη».

Όπως, τέλος, μας πληροφορούσαν τότε
Τα Νέα, θα ακολουθήσει επίσκεψη του κ.
Γ. Αρσένι, «ο οποίος έχει ήδη εκφράσει
την πρόθεση της Ελλάδας να συμμετάσχει
στρατιωτικά σε πολυεθνικές ειρηνευτικές
δυνάμεις στην Ιερουσαλήμ και στα
υψώματα του Γκολάν».

Ο Μποστ στην πολιτική - 1

Η βίλα της Μιμής. Το πόθεν έσχε. Η
πρόταση αναστολής των διώξεων. Οι
εκατέρωθεν διαρροές.
Ο Γεώργιος Κουρής. Ο Αλαφούζος. Ο
Κακαουνάκης. Ο Χαρδαβέλλας. «Η Τέτη
και ο Τέτος...». Τα άτοκα δάνεια.
Γκάνγκστερ στην πολιτική και
ευθυμογράφοι στον πολιτικό σχολιασμό.
Πηγαίνουμε στα δύσκολα χρόνια του
«βρώμικου» '89.

Τέτοιες εποχές, λίγο μετά τα
Χριστούγεννα, λίγο πριν τις Απόκριες, ο
Μποστ έγραφε:

«Άκουσα τον κατωτέρω διάλογον μεταξύ
δυο ανθρώπων με νοσηράν φαντασίαν.

— Προβλέπω ραγδαίας εξελίξεις μετά τα
Κούλουμα.

— Δηλαδή τι προβλέπεις;

— Προβλέπω Κουκούλουμα...»

Ο Μποστ στην πολιτική - 2

Ξανά Μποστ.

Ένα από τα αξέχαστα χαι κάι του, πάντα
επίκαιρα, ιδιαίτερα σήμερα που ο
έγκριτος εκδότης της Αυριανής (η οποία
είναι υπόδειγμα εφημερίδας, ως γνωστόν)
δηλώνει ότι ο πρωθυπουργός είναι
«τελειωμένος»:

«Όπως ακέφαλος γάτα δεν νιαουρίζει,
έτσι και ακέφαλον κράτος δεν προοδέβει».

ο Αγύριστος

Απλά μαθήματα πολιτικής οικοδομίας υπό Α.Γ. Παπανδρέου

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

Είμαστε υπερβολικά επιπόλαιοι. Συλλήβδην, πολιτικοί, Τύπος και λαός, όταν εμφανιστεί κάποιο ασύνηθες φαινόμενο, ίσως στα όρια της νομιμότητας, της αισθητικής, του πατριωτισμού, της μωρίας, ή της αδιαφορίας, μας αιφνιδιάζει και για ένα διάστημα μας καταλαμβάνει θεία μανία επιτίμησης. Έπειτα ξαναγυρίζουμε στα συνήθη καθήκοντα ήρεμοι σαν να είχαμε πάει σχολική εκδρομή, έτοιμοι και καθαρχμένοι για τον νέο αιφνιδιασμό. Αυτά είναι στοιχειώδη που βεβαίως δεν τα αγνοεί ο **Ανδρέας Γ. Παπανδρέου**, «εγνωσμένος αναλυτής των πιο αμαρτωλών πτυχών της ελληνικής ψυχής» όπως έχει αναφερθεί παλαιότερα, τουναντίον τα χειρίζεται καταλλήλως.

Η φυσική εκδοτική ασυνέχεια του *Αντί* σε σχέση με το γεγονός του πόθεν έσχες δεν μου επιτρέπει να είμαι στις επάλξεις της δημοσιογραφικής καθημερινότητας. Είναι σχεδόν παρατηρημένο ότι τα πιο βορβορώδη αποκαλύπτονται μια-δύο μέρες μετά την έκδοση του *Αντί* και δυστυχώς, όπως προαναφέρθηκε, δεν κρατούν περισσότερο από ένα επταήμερο. Τουλάχιστον, κερδίζω έμμεσα εξαιρώντας τα τετριμμένα γιατί όλες οι συμβατικές καλύψεις έχουν επιτελεσθεί, ακόμα και τα εύκολα καλαμπούρια του Τύπου, όπως π.χ. το «πόθεν αίσχος», ίσως και τα «ιδανικά υπουργών» ή και τα λεπτότερα, όπως «δεν καταλαβαίνω τη δύσκολη στιγμή του κ. Παπούλια» έχουν ειπωθεί, οπότε τι μένει παρά μια περιθωριακή αποψη που επιμένει να αντιμετωπίζει τις εννοιολογικές συγχύσεις των εφημερίδων.

Τελικά, τι απεδείχθη με την τρέχουσα ιστορία της Βύλλας; Αρκετά ενδιαφέροντα όσο και αν είναι τραυματικά για τον τόπο, αλλά ελπίζω να μπορώ να δείξω ότι τίποτε από όσα φάνηκαν δεν είναι μακροπρόθεσμα σημαντικό ή ιστορικά κρίσιμο εκτός ίσως από κάποιο μεγάλο αφανές πείραμα πολιτικής οικοδομίας που ως υποψία σκιαγραφείται στο τέλος του κειμένου.

ΑΝΔΡΕΑΣ: ΕΛΛΗΝ ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

Το θεμελιώδες που αποκαλύφθηκε ίσως για πρώτη φορά είναι ότι ο Α.Γ. Παπανδρέου λειτούργησε ως κοινός θνητός, φορολογούμενος με δυσκολία και ανορεξία, πλούσιος που δεν μπορεί ή και δεν πρέπει να φανερώσει τον πλούτο του, Έλλην πατριώτης δηλαδή με όλη τη σημασία της λέξης. Λέγεται ότι ίσως λόγω της απασχόλησής του με προβλήματα της κυβέρνησης δεν πολυερωτήθηκε ή δεν πολυασχολήθηκε, αλλά άφησε το θέμα να το χειριστεί το περίφημο περιβάλλον του. Η διαφορά είναι μικρή. Το περιβάλλον του συλλογικά παίζει το ρόλο του κοινού θνητού με τα ίδια συμπεράσματα. Η αποκάλυψη αυτή πάντως αιφνιδιάζει λιγότερο και από τη συνύπαρξη αστρολόγου και γιατρού, που είναι γνωστή από χρόνια.

Οι ηθικολόγοι λένε ότι έτσι προσβάλλεται το μέτρον του πόθεν έσχες για το οποίο πασχίζει ο μάλλον δημοφιλής υπουργός Οικονομικών. Πόσοι όμως δεν πολεμούσαν το πόθεν έσχες ακόμα και για λόγους ιδεολογικούς; Πρόσφατα μάλιστα δεν έγινε τόσος θόρυβος για τα τεκμήρια με τις πιστωτικές κάρτες; Είναι μία τυπική περίπτωση δύο μέτρων και δύο σταθμών. Άλλοι επικαλούνται στο σημείο αυτό ότι ο πρωθυπουργός πρέπει να είναι παράδειγμα στον ιδιωτικό βίο του. Μήπως όμως κανείς μπορεί να πει τότε άλλοτε η ιδιωτική ζωή του Α.Γ. Παπανδρέου χρησιμοποιήθηκε ως θετικό παράδειγμα;

Πάνω στο ίδιο πρώτο συμπέρασμα μπορεί να ενταχθεί και η ανησυχία δημοκρατικών εφημερίδων για την υστεροφημία του Α.Γ. Παπανδρέου. Ανησυχώ όμως και εγώ για τον αντίστροφο λόγο. Για να κόπτονται έτσι μήπως σημαίνει ότι μέχρι τώρα είχε εξασφαλισμένη την υστεροφημία με τη βοήθεια των εργολάβων του Τύπου; Αλλά πώς είναι δυνατόν; Με ποιο έργο; Επειδή εγκατέστησε σοσιαλισμό στην Ελλάδα; Είχα την εντύπωση ότι έκανε απλή διαχείριση

και όχι πάντα αποτελεσματική. Μήπως με την προαγωγή των θεσμών; Ας μην ξεχνάμε τα μπλε ψηφοδέλτια και τις γεωγραφικές ομαδοποιήσεις κατά την ψηφοφορία αναδείξης Προέδρου του κ. Σαρτζετάκη. Για σκάνδαλα δεν μιλάω, γιατί βρίσκονται σε τροχιά αναστολής, αλλά ο καθεὶς ενθυμείται το ανεύθυνο ρητό του Α.Γ. Παπανδρέου για ένα δωράκι στον εαυτό του (ενν. του άλλου, όχι του ιδίου) «...αλλά όχι και 50 εκατομμύρια».

Η υποκρισία του Τύπου προχωρεί πέρα. Μόνο τα πρωτόγονα και κακόγοι στα άκρα φύλλα σχολίαζαν την έκταση της Βύλλας και τα κτιριολογικά χαρακτηριστικά ιδίως των υδραυλικών χώρων της μέγας που εμφανίστηκε το ζήτημα των δανείων. Πού ήσαν λοιπόν τα ευπρεπή λευκότερα λευκά φύλλα τόσον καιρό που χτίζεται η Βύλλα; Γιατί δεν έθεταν ζητήματα ηθικής τάξεως πάνω στον προϋπολογισμό και στην καθεαυτήν την σκοπιμότητα της Βύλλας; Τα δάνεια σκανδαλίζουν περισσότερο από την έκταση και το κόστος επειδή είναι ψεύτικα, δηλαδή φοροτεχνικά και δικηγόρικα;

ΥΠΟΥΡΓΟΙ-ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ

Σαν ένα δεύτερο μάθημα ελπίζω να ληφθεί η συνοπτική παραίτηση από κάθε αντίρρηση των υπουργών που έχει βάλει στα δάνεια. Υπήρχε καμιά αμφιβολία ότι είναι αφοσιωμένοι ως υπουργοί και ως άνθρωποι στον αρχηγό; Οι τηλεοπτικές απολύσεις τους δεν είναι πειστική ένδειξη για την αρχηγική αρπάγη; Τόσα παραδείγματα απολύσεων υπάρχουν και δεν βγήκε ούτε μία θρηνολογία. Θυμίζω ότι και ο **Αρσένης** όταν διώχτηκε από Τσάρος, το 1985, δεν τόλμησε παρά ένα υπονοούμενο περί κάποιου νυκτερινού γεύματος με Άραβα με το οποίο βέβαια ουδείς ερεθίστηκε λόγω της έντονης αραβικής παρουσίας στην Αθήνα τότε. Αντίθετα τώρα για το ποιόν του Χάλαγκ ως επιχειρηματίου ειπώθηκαν τόσα.

Η μεγάλη αφοσίωση των υπουργών οδηγεί σε ευπιστία που είναι κακός σύμβουλος ως αποδεικνύεται. Έχουν εκφραστεί βολι ότι αυτοί οι άνθρωποι μετά τις απολύσεις δεν μπορούν να κατέχουν υπουργό γιατί στερούνται της κοινής λογικής, έτσι αδυνατούν να χειρισθούν θέματα οδήποτε απλά. Υπάρχει όμως κανείς να πιστεύει ότι όποιοι υπουργοί είτε οι νειστές είτε και οι άλλοι μπορούσαν να ρέμβουν στα κοινά πρωτογενώς και να αρμόσουν κοινή λογική;

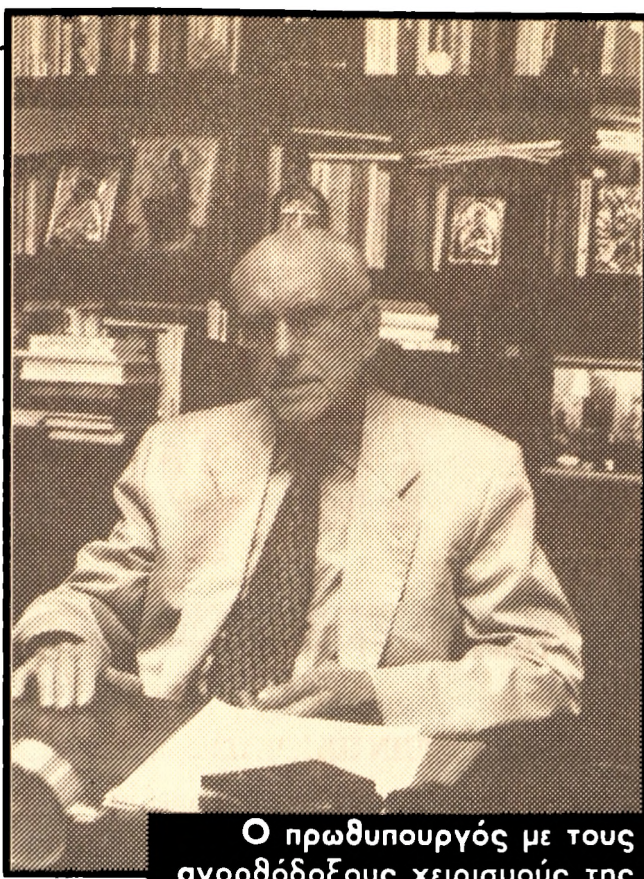
ΘΗΤΗΣ Ή ΔΙΚΗΓΟΡΙΣΚΟΣ;

Ένα τρίτο μάθημα δίδεται με τις αντιδράσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου. Ο κατηγής Συνταγματικού εδούλεψε ως δικη-όσκος Πρωτοδικείου ψάχνοντας και μη όσκοντας απαγορευτική διάταξη σε δά-α υπουργών προς πρωθυπουργό. Αφε-ατατο, βέβαια, αλλά δεν είναι η πρώτη-ρά που ο **Β. Βενιζέλος** βυθίζεται στη λά-της εκρηκτικής κυβερνητικής εκπροσώ-σης που προσφέρει. Εξίσου ισχυρή και αυγαλέα γκάφα ολκής υπήρξε η αντί-ασή του για τους πίνακες της ΑΓΕΤ (βλ. όλιό μου στο *Αντί* 18.2.94 «Η χαμένη τιμή-κυβερνητικής εκπροσώπησης»).

Πεδείχθη βέβαια ότι η κυρία **Δήμητρα Παπανδρέου** δεν είναι όσο γνωστική νομι-αν μέχρι σήμερα. Ασφαλώς και δεν-όκειται να την κατηγορήσω για μικροα-σμό, όπως έκαναν οι εφημερίδες. Σημει-ω όμως κάποια προσήλωση στην ιδιο-σία, ενώ είμαι βέβαιος ότι έχει αντιλη-εί τα αγαθά της απλής χρήσης, έστω και-επικαρπίας για τις περιπτώσεις μεγά-; ανασφάλειας.

αταρχήν θα μπορούσε να αρνηθεί ευθέ-την κυριότητα στη Βίλλα και να επιλέξει-κλασική μέθοδο της αγοράς δι' αντι-σώπου και ενοικίασης. Ασφαλώς κά-ον βολικό μεγαλοεπιχειρηματία θα-ρούσε να στρατεύσει ένα ολόκληρο κί-ια για τη Βίλλα του αρχηγού, σκοπό ιε-Δεν θα ήταν η πρώτη φορά που ένα σπί-θα προσφερόταν προς ενοικίαση στο-γος Παπανδρέου μετά από επισκευές-ί συμβολικού τιμήματος. Ας μην λησμο-ίμε παροχές χρήσης από τους επιχειρη-αίες **Καλκάνη, Κιοσσέογλου** των προ-ματικών τσιμέντων, **Κόκκαλη** (σκά-ς), αλλά και τις υπεργολαβίες **Λούβαρη** **Καστρί**.

α μπορούσε ακόμα να χρησιμοποιήσει-οργανώσεις ΠΑΣΟΚ Δυτικής Ευρώπης-περιλαμβανομένων και των εκατομμυ-ύχων ευρωβουλευτών, οι οποίοι ευερ-ημένοι και άνετοι από τον παχύλο μισθό-πλήρωναν όσο όσο για την εύνοια του

Ο πρωθυπουργός με τους ανορθόδοξους χειρισμούς της προσωπικής του ζωής.

προέδρου. Τέτοιες εισφορές εύκολα μπο-ρούσαν να παρουσιαστούν σαν δωρεά-προς τον πρόεδρο, όπως έγινε το 1988. Οι-οργανώσεις αυτές είχαν φανεί πολύ βολι-κές στη δύσκολη περίοδο της εγχείρησης-και της μετεγχειρητικής παραμονής στο-Λονδίνο, τότε που οι εφημερίδες είχαν-φρυάξει για την προέλευση των χρημάτων.

Αν σκεφτούμε ότι ακόμα και το ΙΚΑ έπρε-πε να πληρώσει την εγχείρηση του πρωθυ-πουργού, αυτός ο θόρυβος ήταν άλλη μία-δημοσιογραφική αστοχία, κακογουστιά-και αχαριστία. Βέβαια, πρέπει να δώσω-κάποιο δίκιο στις εφημερίδες αν είχαν πλη-ροφορίες για χρηματοαποστολές από Αθή-να σε βαλίτσες που δεν ταιριάζουν με την-εκδοχή των οργανώσεων εξωτερικού. Ωστόσο και μόνο με το δικαίωμα να χρησι-μοποιήσει ασφαλιστικό ταμείο θα έπρεπε-να είχε σταματήσει κάθε έρευνα στο θέμα. Αυτό πρέπει να γίνει γενικός κανόνας για-την απαλλαγή από τον έλεγχο πολιτικών-προσώπων στην Ελλάδα, δηλαδή πρέπει να-μη διερευνάται η κανονικότητα στις πλη-ρωμές αν το πολιτικό πρόσωπο έχει τη δυ-νατότητα να ακολουθήσει οδούς διαφυγής-μέσω νομίμων πληρωμών έστω και αν αυ-τός ο τρόπος δεν τηρήθηκε.

Παρεμπιπτόντως ενόψει και της αλλαγής-του νόμου περί χρηματοδότησης των κομ-μάτων θέτω ένα θέμα για μείωση της χρη-ματοδότησης μέσω πλειστηριασμού των ευ-ρωβουλευτικών εδρών. Τα ποσά που οι-υποψήφιοι ευρωβουλευτές θα δεχτούν να-κρατούνται από το μισθό τους θα πηγαί-νουν υπέρ του κόμματός τους. Κατ' επέκτα-ση ίσως μερικοί επιχειρηματίες να δεχό-ντουσαν και αρνητικό μισθό προκειμένου-να καθήσουν σε ευρωβουλευτικό έδρανο. Μία τέτοια άμεση χρηματοδότηση δεν μπο-

ρεί να θεωρηθεί επιλήψιμη ούτε μειωτική-για το θεσμό του ευρωβουλευτή, διότι και-τώρα οι ευρωβουλευτές επιλέγονται με-προσωπικά κριτήρια του αρχηγού και πά-ντως όχι με κριτήριο την επαρκή εθνική-αντιπροσώπευση.

Αν οι οργανώσεις είναι νευρικές ως προς-την ιδέα της δωρεάς, τότε μπορεί με το σκε-πτικό που αναπτύχθηκε πιο πάνω να στοι-χειοθετηθεί η κομματική ανοικοδόμηση-και εκχώρηση δωρεάν στον μεγάλο τιμο-νιέρη και τη σύζυγο. Γενικώς, η κομματική-παρέμβαση θα απάλυνε τα πράγματα γιατί-θα δημιουργούσε άλλο ιδιοκτησιακό καθε-στώος λ.χ. η Βίλλα θα εθεωρείτο υδροθερα-πευτήριο για τους αγωνιστές (άλλωστε και-οι τρεις πισίνες και τα άλλα υδραυλικά εκεί-παραπέμπουν), όπως π.χ. στο πρώην σο-σιαλιστικό Κάρολο Βάρου της Τσεχίας και-θα καλούσε τον Α.Γ. Παπανδρέου να εγ-γραφεί πρώτος και εφ' όρου ζωής να χρησι-μοποιεί κοιτώνα και όποιους άλλους χώ-ρους επιθυμεί. Θα ήταν ίσως η πρώτη ευερ-γετική επίδραση της κομματικοποίησης.

Θα πρέπει κανείς να διερωτηθεί γιατί ενώ-υπήρχαν και εδώ οδοί διαφυγής παρέμει-ναν αχρησιμοποίητες. Ήταν απλή έλλειψη-προσοχής ή διάθεση σύγκρουσης; Ασφα-λώς όμως είναι ειλικρινέστερη αυτή η νω-θρότης και προτιμότερη από ένα επαρκές-κουκούλωμα γιατί έτσι βλέπει ο λαός τον-ηγέτη του γυμνό με όλα τα ελαττώματά του, αφτιασίδωτο.

ΤΟ ΑΛΑΛΟΥΜ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Τέλος, υπάρχει και μία άλλη εκδοχή, η-πλουσιότερη σε κρυφές οδούς, όχι διαφυ-γής αλλά αληθινής εκπαίδευσης λαού και-Τύπου. Μακάρι, αυτό που διαχρονικά αλ-λά ιδίως τώρα επιδεικνύει ο Α.Γ. Παπαν-δρέου, να είναι προϊόν ενός συστηματικού-σχεδίου. Δηλαδή, η συνολική αδιαφορία-του, η εγκατάλειψη της διοίκησης, τα τυ-χάρπαστα οικονομικά προγράμματα, τα-κοντά οράματα, η άχρηστη λογορροή, τα-ανακόλουθα σχήματα, οι παραβιάσεις της-κοινής λογικής, όλα τέλος πάντων που συν-θέτουν την πολιτεία Α.Γ. Παπανδρέου να-είναι συνειδητά σχεδιασμένα για να απο-καλύψουν τελικά την έλλειψη ειρμού και-κριτικής διάθεσης του λαού και των εκπρο-σώπων του.

Για σκεφτείτε να έχει κρατήσει σημειώ-σεις ασφαλείς για όλα όσα έκανε πειραμα-τικά ενσαρκώνοντας το κακό και να τα-αποκαλύψει σε εύθετο χρόνο, έστω και με-τά θάνατον για να μας διδάξει εκ των υστέ-ρων πώς έπρεπε να αντιδρούμε κάθε φορά. Αυτό θα ήταν μέγιστο πολιτικό μάθημα-ομολογουμένως.

Η τρίτη πράξη, πριν απ' το φινάλε...

του Γιάννη Κωστάκη

«Το 1994 ήταν η χρονιά των σεναριογράφων. Το 1995 θα είναι η χρονιά των σκηνοθετών» δήλωσε ο Α' αντιπρόεδρος της Βουλής Π. Κρητικός μετά την ανακοίνωση της πρόθεσης του πρωθυπουργού να ανασταλούν οι ποινικές διώξεις κατά των πολιτικών προσώπων για τις υποθέσεις των υποκλοπών και της ΑΓΕΤ που είχε αποφασίσει το κοινοβούλιο. Το ότι η άποψη του έμπειρου κοινοβουλευτικού στελέχους περιγράφει επακριβώς την πραγματικότητα δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Το ζητούμενο είναι εάν οι σεναριογράφοι και σκηνοθέτες αρκесθούν στην επανάληψη του έργου που είδαμε με την υπόθεση των υποκλοπών του κ. Α. Παπανδρέου ή θα προστεθεί και άλλη πράξη στα θεατρικά δρώμενα της πολιτικής μας ζωής. Αν δηλαδή το έργο κρύβει απρόσμενο τέλος, στην προσπάθεια των θεατρικών επιχειρηματιών που το χρηματοδοτούν να αποφύγουν διαμαρτυρίες των θεατών τύπου «τα λεφτά μας πίσω, αυτά τα έχουμε ξαναδεί». Φυσικά η όλη πλοκή απλώς θα αποσκοπεί στην αποκαύνωση των θεατών ή αλλιώς στη διατήρηση του πολιτικού συστήματος στο οποίο όμως πρωταγωνιστικό ρόλο θα παίζουν νέοι ηθοποιοί – ή υποκριτές, κατά την αρχαιοελληνική ορολογία...

ΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ: «Ανεξαρτητως του αν θα καταλογίζονται ή όχι ευθύνες στον πρώην πρωθυπουργό κ. Κ. Μητσοτάκη και στην κυρία Ντ. Μπακογιάννη, ένα είναι βέβαιο. Μετά την υπόθεση Τόμπρα, που ποτέ δεν έφτασε στο ακροατήριο, λόγω της «μεγαλοψυχίας» του Κ. Μητσοτάκη, χάνεται μια ακόμα ευκαιρία να παρουσιαστούν σ' όλο τους το μεγαλείο οι αμαρτωλές σχέσεις κράτους – παρακράτους», γράφαμε ήδη την 1.4.1994, πριν καν κατατεθεί το παραπεμπτικό για τον Κ. Μητσοτάκη πόρισμα της προανακριτικής επιτροπής και πριν την απόφαση της Βουλής που επακολούθησε. Και καταλήγαμε: «Αυτό δεν σημαίνει ότι αποκλείεται να παραπεμφθεί ο Κ. Μητσοτάκης, χωρίς όμως να δικαστεί ποτέ. Να ακολουθηθεί δηλαδή η ίδια διαδικασία της παραπομπής και αναστολής της δίωξης Παπανδρέου για τις δικές του υποκλοπές». Στις 16.9.1994, μία μέρα μετά την ψήφιση στη Βουλή της παραπομπής Μητσοτάκη για την υπόθεση της ΑΓΕΤ, σημειώναμε: «Επιθυμία του Α. Παπανδρέου δεν είναι η καταδίκη, αλλά ούτε και η δίκη του από τριακονταετίας αντιπάλου του».

Κατά συνέπεια, οι διαμαρτυρίες που ακολούθησαν την απόφαση του Α. Παπανδρέου μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε υποκριτικές – ότι στοχεύουν δηλαδή στον αποπροσανατολισμό, δεδομένου ότι η πορεία των πραγμάτων ήταν προδιαγεγραμμένη – είτε προερχόμενες από εντελώς αφελείς – πιθανότητα που δεν μπορεί μεν να αποκλειστεί, δύσκολα όμως γίνεται πιστευτή.

Η ΠΡΩΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Ας ξαναθυμηθούμε όμως τι είχε ειπωθεί στη Βουλή κατά τη συζήτηση των παραπομπών.

• Στις 16.6.1994 συζητήθηκε η υπόθεση των υποκλοπών. Ο εισηγητής του ΠΑΣΟΚ Β. Μπρακατσούλας έλεγε για τους διαφωνούντες με την παραπομπή βουλευτές της Ν.Δ. «Έχουν χρέος απέναντι στον ελληνικό λαό οι πάντες να μας πουν το ρόλο του Γρυλλάκη και να μας πουν αν συμμερίζονται τη δραστηριότητά του ή όχι. Έχουν χρέος να δώσουν εξηγήσεις για όλα αυτά. Για όλο αυτό το κύκλωμα». Ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Γ. Ζαφειρόπουλος υπογράμμιζε: «Τα στοιχεία

ρβαίνουν ποιοτικά τις απαιτούμενες από νόμο ενδείξεις και σχεδόν ταυτίζονται με ιδεικτικά στοιχεία. (...) Πρέπει λοιπόν ταχεία να εξεταστούν, να διακριβωθούν ή και δικαστικά». Και τόνιζε: «Οφείλει να φωνήσει η Βουλή αναθέτοντας στο Ειδικαστήριο τον περαιτέρω έλεγχο τους.»

βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Δ. Ρέππας σημειώνει: «Όλοι εμείς οι πολιτικοί πρέπει να λουμμε αυτό το μήνυμα. Ότι δεν χρειάζε-να μάθουμε να ζούμε στο σκοτάδι και στο ο της πολιτικής για να επιβιώσουμε. ιάζεται να παλέψουμε να διαλύσουμε αυ-ο σκοτάδι, για να λάμψει η πολιτική και υποκαλυφθεί το νόημα και η δύναμή της». τότε κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΣΟΚ Χρ. Ροκόφυλλος, που με την ιδιότη-ήμερα του υπουργού προσυπέγραφε την στολή της ποινικής δίωξης τόνιζε: «Οι δείξεις είναι τετραγωνικές. Και δεν θα ρέσει κανείς να ξεφύγει από το δόκανο Δικαιοσύνης».

τό την πλευρά της η κοινοβουλευτική εκ-σωπος της Ν.Δ. Ά. Ψαρούδα - Μπενάκη, βεβαία ότι η υπόθεση ουδέποτε θα δι-τεί. «Κινήσατε αυτή τη διαδικασία, ξέρο-εξαρχής ότι δεν θα φτάσουμε σε δίκη»,

ίδιος ο Κ. Μητσοτάκης τόνισε: «Εμένα η θεση με αφήνει παγερά αδιάφορο. Για να σας πω ότι ενισχύεται η θέση μας στο όσο περισσότερο με διώκετε».

ΕΥΤΕΡΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ολούθησε στις 15.9.1994 η συζήτηση στη λή για την υπόθεση της ΑΓΕΤ. εισηγητής του ΠΑΣΟΚ Ι. Γιαννακόπου-χαράκτηρισε τον τρόπο με τον οποίο έγι-πώληση «τέλεια οργανωμένο σχέδιο». Ο οβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ αραλάμπους, που σήμερα προσυπογρά-την αναστολή της δίωξης, τόνιζε: «Οφεί-ε να δώσουμε μια απάντηση και όχι να κουλώσουμε αυτό που κάποιοι εφέτες -κριτλες μας έστειλαν εδώ να διερευνή-με». Και προσθέτει: «Εμείς θα ψηφίσου-ην παραπομπή, ώστε η υπόθεση να κρι-στα αρμόδια δικαστήρια και να ριχθεί ετο φως σε αυτή την υπόθεση η οποία κυ-εκτικά έχει δηλητηριάσει την πολιτική της χώρας».

κ μέρους της Ν.Δ. ο Β. Μειμαράκης, ς, υποστηρίζει με σιγουριά ότι: «Παρ' που θα κάνετε την παραπομπή, δεν θα ετε τη δίκη». Ενώ ο Κ. Μητσοτάκης τονί-ότι: «Υπάρχει σχέδιο οι υποθέσεις της ΕΤ και των υποκλοπών να μην εκδικα-ύν».

α άλλη διάσταση στην όλη υπόθεση έδω-ο Α. Ανδριανόπουλος, λέγοντας: «Η Καλ-

τσεστρούτσι ειδικεύονταν στη δωροδοκία σοσιαλιστών. Γιατί δεν ψάξατε να βρείτε το κατηγορητήριο 4, που σας είχα επισημάνει εδώ ότι πρέπει να το αναζητήσετε για να δεί-τε εκεί μέσα τι λέγεται για τις σχέσεις τω ιτα-λών επιχειρηματιών με ελληνικά πολιτικά πρόσωπα; Γιατί δεν το κάνατε;». Και ολο-κλήρωσε την ομιλία του υπογραμμίζοντας: «Ποιος λοιπόν φοβάται τη διερεύνηση πραγ-ματικά όλων των πτυχών της υπόθεσης κύρι-οι συνάδελφοι; Τι θα βρούμε όταν τα ψάξου-με όλα αυτά;».

ΤΟ ΦΙΝΑΛΕ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η τρίτη θεατρική πράξη παίχτηκε στη Βου-λή στις 16.1.1995, κατά τη συζήτηση της πρό-τασης αναστολής των διώξεων. Σίγουρα η αναστολή στοχεύει στη συγκάλυψη των κυ-κλωμάτων των υποκλοπών, όπου υπάρχει σαφής όσμωση κράτους και παρακράτους. Σίγουρα αποβλέπει στο συμψηφισμό των ευ-θυνών της πώλησης της ΑΓΕΤ που άρχισε επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ το 1988 και ολο-κληρώθηκε από τη Ν.Δ.

Το φινάλε του έργου, όμως, δεν είναι εδώ. Η επίκληση της αναγκαιότητας για «ενότητα του έθνους» και των «προοπτικών του τό-που», που αναφέρονται στη υπογεγραμμένη από τον Α. Παπανδρέου και τους υπουργούς του πρόταση αναστολής των διώξεων, ώστε «να μπορούμε να τραβήξουμε τη γραμμή που αφήνει πίσω το παρελθόν», σηματοδοτεί νέα τροπή στην προσπάθεια διατήρησης του υπάρχοντος συστήματος.

Απαραίτητη προς τούτο είναι η δημιουργία κλίματος συναίνεσης, αρχής γενομένης από την αναστολή. Θα ακολουθήσουν οι επιβε-βλημένες αλλαγές προσώπων και ενδεχομέ-νως αλλαγές στον πολιτικό χάρτη, που όμως θα κινούνται πάντα στη λογική του «εντός, εκτός και επί τα αυτά».

Πριν, όμως, από αυτές τις... «αλλαγές», πρέπει να αποχωρήσουν από τη σκηνή, από την ενεργό δηλαδή πολιτική ζωή, οι ηγέτες που πρωταγωνιστούν τις τελευταίες δεκαε-τίες. Σε αυτή την προοπτική, και προκειμέ-νου να δοθεί το μήνυμα της «εθνικής ομοψυ-χίας» για να ξεπεραστούν τα «αδιέξοδα» και η «κρίση», δεν πρέπει διόλου να απο-κλειστούν κινήσεις που εκ πρώτης όψεως φαίνονται εντελώς απίθανες. Όπως, για πα-ράδειγμα, η υποστήριξη του Α. Παπανδρέου στον Κ. Μητσοτάκη για την Προεδρία της Δημοκρατίας ή, το πιθανότερο, η απο κοινού στήριξη του προσώπου που θα υποδείξουν τα κέντρα που κινούν τα νήματα των πολιτι-κών δρώμενων από το παρασκήνιο. Αυτό θα είναι το φινάλε του έργου και η αρχή της νέ-ας παράστασης...

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά:

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Η
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
ΣΤΟ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

(576 σελίδες, 87 εικόνες)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, 106 79
Τηλ.: 36.27.318

— ΑΝΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ, ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΕΙΣ, ΑΝΟΗΣΙΕΣ, ΥΠΟΨΙΕΣ...

Το τραυματισμένο ΠΑΣΟΚ

του Τάσου Παππά

Βαρύτατα τραυματισμένο
εξέρχεται το ΠΑΣΟΚ από
την τρέχουσα φάση της
πολιτικής ζωής. Ένας
απίθανος χορός
ανακολουθιών,
προσπαθειών
συγκάλυψης,
αποσιωπήσεων, ανοησιών,
παραλείψεων και
αφασικών καταστάσεων
ξεδιπλώθηκε μπροστά στα
μάτια των
ταλαιπωρημένων από
τους παλιμπαιδισμούς των
πολιτικών και
εξαντλημένων από τις
δολικοδρομίες των
παραγόντων της δημόσιας
ζωής, πολιτών.

Πλούσιο σε εξελίξεις και μεστό γεγονός, μείζονος και ελάσσονος σημασίας, ήταν το εικοσαήμερο που «εξέπνευσε». Η κυβέρνηση βρέθηκε εξαιτίας ατυχιών, στην καλύτερη, και ηλιθίων στη χειρότερη περίπτωση, χειρισμών, στο «καναβάτσο».

Ο πρωθυπουργός **Ανδρέας Παπανδρέου** είχε τη «φαεινή» ιδέα να προχωρήσει στην αναστολή της δίωξης του προαιώνιου αντιπάλου του και να τη συνδέσει με τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος. Όποιος παρακολουθεί με προσοχή και συστηματικά την πολιτική διαδρομή του Α. Παπανδρέου από το 1974 μέχρι σήμερα, διαπιστώνει με ευχέρεια πως ο και αποκα-

λούμενος μάγος της τακτικής, όταν για λόγους σκοπιμότητας προωθεί μια εξαιρετικά αντιδημοφιλή επιλογή τη συνοδεύει πάντοτε με δέσμη μέτρων θεσμικού ή άλλου χαρακτήρα, προκειμένου να προσανατολίσει το διάλογο εκεί που θέλει και να μειώσει τις εντάσεις. Αυτό επιχείρησε να πράξει και τώρα συνδυάζοντας την αναστολή με τη συνταγματική αναθεώρηση. Το παιχνίδι μπορεί να του «βγήκε» σε ψήφους, δεν του «βγήκε» όμως στο επίπεδο των εντυπώσεων. Έντονες αντιδράσεις υπήρξαν στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ αλλά και υψηλών τόνων ήταν η αντίθεση της Νέας Δημοκρατίας, στελέχη της οποίας την εξέφρασαν με ακούοντως πειστικό τρόπο.

Και βεβαίως πείθει ο δημόσιος λόγος όταν απαιτεί να επιλαμβάνεται η δικαιοσύνη εκείνων των υποθέσεων, όπου τα εμπλεκόμενα πρόσωπα είναι πολιτικοί έτσι ώστε να αποκαθίσταται το κύρος της πολιτικής και των φορέων της.

ΑΦΕΛΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

Ο Ανδρέας Παπανδρέου όμως ποτέ δεν ήταν γαλαντόμος με τους θεσμούς. Το απέδειξε στον μακρύ, ταραχώδη, οπωσδήποτε, ενδιαφέροντα, αλλά και αμφιλεγόμενο πολιτικό βίο του. Τα στοιχεία που είχαν συγκεντρώσει οι πολιτικοί-εισαγγελείς της πλειοψηφίας δεν ήταν επαρκή. Δεν μπορούσαν να οδηγήσουν σε καταδίκη. Η κα-

ρριφή τους ενώπιον του ειδικού δικαστηρίου με τη δεδομένη εχθρική για τα μφέροντα της κυβέρνησης σύνθεση ήταν τι παραπάνω από βέβαιη. Η ζημιά θα χν μεγάλη αν μάλιστα συνυπολογισθεί το γεγονός ότι σε ημερήσια βάση θα ρουσιαζόταν ο **Κ. Μητσοτάκης** σ' όους τους τηλεοπτικούς δέκτες κατακευνώνοντας την κυβέρνηση και τον πρωρέα της.

Γα επιχειρήματα-προσχήματα που επιράτευσαν οι υπερασπιστές της γραμμής Παπανδρέου ήταν το λιγότερο αφελή. *Ήταν η Βουλή παρέπεμπε είχε τη δικανιδιότητα, σήμερα αναστέλλει υπό τον λιτικό μανδύα*, ήταν το πρώτο επιχειρη-

Και ο φανατικότερος οπαδός του ΠΑ-ΔΚ κάγχασε «τα ανοιχτά εθνικά μέτωπα ς χώρας και τα σοβαρά οικονομικά προήματα δεν επιτρέπουν την πολυτέλεια δι-», ήταν το δεύτερο επιχείρημα. Η επίηση όμως των εθνικών θεμάτων και της κής οικονομικής κατάστασης κατά κό-ν από τη μεταπολίτευση και εντεύθεν ύρωσε την όποια δυναμική τους. Η κα-χρηση τα έφθειρε και δεν αποδίδουν χ.

Ό πόσο αλυσιτελή ήταν τα όπλα του Α. Παπανδρέου φάνηκε και στο αποτέλεσμα ς ψηφοφορίας. Δεν ήταν 5-6 οι βουλευ-ς που διαφοροποιήθηκαν. Αν και ουδείς ρορεί να γνωρίζει με σιγουριά τους «α-ρρησίες» του ΠΑΣΟΚ, επειδή ανάλο-ς διαρροές σημειώθηκαν και από το βρατόπεδο της Ν.Δ., και ενδεχομένως να ήρξαν «συμψηφισμοί», το πιθανότερο αι ο αριθμός των διαφωνούντων στο ΑΣΟΚ να είναι πολύ μεγαλύτερος απ'τόν που υπελόγιζαν στο μέγαρο Μαξί-υ. Ασφαλώς το πλήγμα ήταν μεγάλο, χέτως αν οι **Β. Βενιζέλος** και **Τ. Χυτή-ς** πανηγύριζαν την επομένη της ψηφο-ρίας για την έκβαση της αναμέτρησης η Βουλή. Ανάλογο κύμα διαμαρτυρίας μένεται να εκδηλωθεί και στη συζήτη-για τον νέο νόμο περί ευθύνης υπουρ-ν. Κατά συνέπεια, ο πρωθυπουργός εί-σε αναζήτηση της νέας «μαζικής» κίνη-ς αντιπερισπασμού. Τα περιθώρια όμως ενεύουν, αφού και οι πρόθυμοι να παγι-υθούν λιγοστεύουν και οι ικανότητες του Παπανδρέου περιορίζονται.

ΒΙΛΑ...

Ίσιν όμως από τη συζήτηση στη Βουλή μουργήθηκαν διάφορα γεγονότα τα οία υπονόμευσαν την προσπάθεια του

Α. Παπανδρέου και επηρέασαν αρνητικά την κοινή γνώμη:

- Η δήλωση του «πόθεν έσχες» και το κτί-σιμο της βίλας ήταν δύο θέματα τα οποία αυτά καθ' εαυτά δεν συνιστούσαν παράνο-μες πράξεις. Το πρόβλημα δημιουργήθηκε από τη στιγμή που διάφοροι προσήλθαν αυτόκλητοι ως συνήγοροι. Στην προεούρα τους να γίνουν αρεστοί στον ιδρυτή έκα-ναν... του κόσμου τις ανοησίες. Και από και που τα δύο αυτά ζητήματα θα είχαν την «τύχη» που τους άξιζε (κανά δύο πρωτοσέ-λιδα σε συντηρητικές εφημερίδες και μετά η λήθη) μετατράπηκαν σε κορυφαία θέμα-τα της πολιτικής μας ζωής. Εγέρθηκαν οι-κονομικής φύσεως ερωτήματα, αναπτύ-χθηκαν απόψεις περί αισθητικής και πα-ρεισέφρησαν στη δημόσια πια συζήτηση και ηθικής τάξεως ζητήματα. Το υλικό που σωρεύθηκε ήταν εκρηκτικό, αλλά αυτό έγινε εξ υπαιτιότητας των «δικηγόρων» του πρωθυπουργού και όχι από σκόπιμες ενέργειες των εχθρών του. Έτσι είναι εντελώς στον αέρα η ήκιστα διορατική ανακοίνωση του γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ που μίλαγε για νέο «'89». Πασί-δηλη η πρόθεση των συντακτών της. Η υπό-μνηση του «1989» διεγείρει τις υπνώττου-σες σήμερα συνειδήσεις των οπαδών και των μελών του ΠΑΣΟΚ, ενεργοποιεί τα αμυντικά ανακλαστικά και «τρομοκρατεί» όσους εξυφαίνουν σχέδια κατά του ΠΑΣΟΚ και του αρχηγού του. Όμως, οι καιροί δεν είναι ίδιοι. Οι αντίπαλοι του ΠΑΣΟΚ δεν ενορχήστρωσαν καμία προ-σπάθεια δυναμιτισμού της ομαλότητας, απλώς εκμεταλλεύτηκαν τις βροντώδεις παραλείψεις, τις αμήχανες δικαιολογίες και τις κακότεχνες επιχειρηματολογίες των υπουργών, των κομματικών στελεχών και των ανθρώπων του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος.

... ΚΙ Ο ΚΟΥΡΗΣ

- Η συνέντευξη του **Γ. Κουρή** στον *Αντέν-να* έγινε «πρώτο θέμα» γιατί κάποιοι την εμπόδισαν να προβληθεί τη μέρα που ήταν προγραμματισμένη. Οι σπασμωδικές ε-νέργειες του ιδιωτικού καναλιού έκαναν τον εκδότη της *Αυριανής* περίπου λαϊκό ήρωα. Η εκπομπή μεταδόθηκε αιφνιδια-στικά και αφού προηγήθηκαν απείρου κάλλους πράξεις όλων των εμπλεκομένων στην περίεργη αυτή υπόθεση:

1. Ο *Αντέννα* εξετέθη γιατί δεν φρόντισε εγκαίρως να εξασφαλίσει τη στοιχειώδη δημοσιογραφική αντίσταση στα όσα με στόμφο εκφωνούσε ο **Γ. Κουρής**. Εξετέθη

ακόμη περισσότερο με το σήριαλ «Παίζω δεν παίζω» την εκπομπή.

2. Ο **Π. Παναγιωτόπουλος** επέμενε στη ραδιοφωνική εκπομπή του το μεσημέρι της επόμενης μέρας πως αυτός έκανε το δημο-σιογραφικό καθήκον του και προκαλούσε τη διοίκηση του σταθμού να δείξει την εκ-πομπή, ώστε να φανεί πόσο δύσκολες και πιεστικές ερωτήσεις υπέβαλε στον καλε-σμένο του. Το αποτέλεσμα δυστυχώς δεν τον δικαίωσε. Ήταν εξαιρετικά «ευγε-νής», αναπάντεχα φιλικός και ανεξήγητα ανέτοιμος να προβάλει και την πιο υποτυ-πώδη ένσταση στις κατηγορίες που εκτό-ξευε κατά πάντων ο **Γ. Κουρής**.

3. Ο **Γ. Κουρής** νομίζει ότι έχει ασυλία. Πιστεύει ότι «ατιμώρητα» μπορεί να περ-νάει από μία θέση στην ακριβώς αντίθετη της. Θεωρεί ότι ξεμπερδεύει με τις σταγό-νες αυτοκριτικής με τις οποίες ράντισε τον χειμαρρώδη και κατάσικτο από εμπαιθείς αναφορές λόγο του. Ξεχνά προφανώς ότι οι πολίτες δεν έχουν ούτε τη δική του δυνα-τότητα να μεταμορφώνονται ούτε τη δική του εξουσία να το κάνουν αυτό χωρίς συ-νέπειες (ποινικού και πολιτικού χαρακτή-ρα). Ξεχνά επίσης ότι η λαϊκή ρήση «όλα εδώ πληρώνονται» συνήθως επιβεβαιώνε-ται.

4. Η κυβέρνηση διά του θεσμολάγνου υπουργού Τύπου καλύφθηκε πίσω από την ανακοίνωση του σταθμού για το κόσψμο της εκπομπής αντί να καταθέσει την αυτο-νόνη απαρέσκειά της προς κάθε μορφής λογοκρισία.

Τη μεγαλύτερη ζημιά όμως από όλο αυτό το αλισβερίσι την υπέστη το ήδη ταλαιπω-ρημένο σώμα της πολιτικής. Και ο **Γ. Κου-ρής** από το *Προφίλ* και οι εκπομπές που στήθηκαν στον *Σκάι* για να απαντήσουν στον **Γ. Κουρή** έπληξαν το πολιτικό σύστη-μα. Ενίσχυσαν την αντιπάθεια του μέσου πολίτη για την πολιτική και τους πολιτι-κούς και εδραίωσαν την επικίνδυνη, λόγω της διάδοσής της, εντύπωση «όλοι είναι ίδιοι, όλοι κοιτάνε την πάρτη τους». Από τον οχετό λάσπης αναπόδεικτων καταγγε-λιών, δηλητηριωδών υπαινιγμών, κακοη-θειών και ψιθύρων ουδείς γλίτωσε. «Όλοι πολιτικοί και δημοσιογράφοι “βράζετε” στο ίδιο καζάνι, έχοντας απωλέσει προ πολλού την έξωθεν καλή μαρτυρία. Το ήθος, οι αρχές, η συνέπεια είναι είδη εν ανεπαρκεία», θα μπορούσε να ισχυριστεί ο απλός πολίτης που είδε πολλά άπλυτα να βγαίνουν στη φόρα. Αυτοί που έχουν συμ-φέρον από την ισοπέδωση των πάντων μάλλον θα τρίβουν τα χέρια τους...

Το εκκολαπόμενο σκό

του Φίλιππου Βασιλείου

Η κατασκευή του νέου αεροδρομίου των Σπάτων με αντισταθμιστικά οφέλη προτάθηκε επί υπουργίας Ευ. Κουλουμπή, επειδή τότε δεν υπήρχαν χρήματα. Στη συνέχεια η πιο πάνω μέθοδος άλλαξε επί κυβέρνησης Μητσοτάκη και αναζητήθηκε εταίρος για συμμετοχή στην κατασκευή και λειτουργία του έργου με κοινή χρηματοδότηση. Ήδη από την περίοδο Τζαννετάκη, και επομένως κατά μείζονα λόγο και σήμερα, η μέθοδος αυτή είναι αβάσιμη διότι προέκυψε το «σπατόσημο», τα έσοδα του οποίου ανέρχονται σε 50 δισ. δρχ. ετησίως και καλύπτουν άνετα τη χρηματοδότηση του έργου. Στοιχειώδης λογική επιβάλλει πλέον τη διαφοροποίηση της μεθόδου κατασκευής και διαχείρισης του έργου. Προτείνουμε την εξαγορά κάποιας μελέτης του νέου αεροδρομίου, την πρόσληψη εξειδικευμένου συμβούλου για το μάνατζμεντ της κατασκευής και διαχείρισης του έργου κατά τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του και τη διανομή της κατασκευής σε ελληνικές και ξένες τεχνικές εταιρείες με διαφανείς διαγωνισμούς και σοβαρά τεχνοκρατικά κριτήρια. Η εμμονή της κυβέρνησης να συνεχίζει τις διαδικασίες «Τζαννετάκη» είναι άλογη, αντίθετη με τις προεκλογικές της δεσμεύσεις και δημιουργεί υπόνοιες για τις προθέσεις των εισηγητών της ακολουθούμενης μεθοδολογίας. Αν η αλλαγή πλεύσης ξεκινούσε στην αρχή της κυβερνητικής θητείας, σήμερα το έργο θα ήταν σε πλήρη ανάπτυξη.

Ο υπουργός Κ. Λαλιώτης και το κόμμα του, προεκλογικά, συνέταξαν και διένειμαν κείμενο με τις θέσεις του ΠΑΣΟΚ για το νέο αεροδρόμιο των Σπάτων. Αποσπάσματα των θέσεων αυτών αντιγράφουμε στο πλαίσιο, κάτω δεξιά. Μετεκλογικά, και ιδιαίτερα μετά τις τελευταίες ανακατατάξεις στο ΥΠΕΧΩΔΕ, συνεχίζουν τα Σπάτα με την μέθοδο Τζαννετάκη κατά γράμμα. Ανάλογες ενέργειες στον ιδιωτικό μας βίο τις ονομάζουμε απάτες και αυτούς που έτσι ενεργούν απατεώνες.

Ο πρωθυπουργός της χώρας ανακοίνωσε ότι η οικονομική συμφωνία με την εταιρεία Hochtief, που είναι και ο ανεξέλεγκτος εργολάβος του έργου, έκλεισε με εργολαβικό αντάλλαγμα 1,5 δισ. ECU, δηλ. 450 δισ. δρχ. Πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι σε όλη την περίοδο των διαπραγματεύσεων μέχρι την ανακοίνωση της συμφωνίας, το Ελληνικό Δημόσιο δεν είδε καν τα σχέδια του έργου, δεν ήξερε δηλαδή τι αγοράζει (αυτό ισχύει και σήμερα, μετά τη συμφωνία), γιατί η τεχνική προσφορά ήταν κατατεθειμένη και σφραγισμένη σε συμβολαιογράφο του Λονδίνου που, σύμφωνα με τις διαδικασίες του διαγωνισμού, ήταν απόρρητη. Τα 132 σχέδια της μελέτης απλώς φυλλομετρήθηκαν από ελάχιστους τεχνικούς του Νέου Αερολιμένα λίγες μέρες μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας. Σημειώνουμε επίσης ότι ο εργολάβος δεν έχει δώσει προδιαγραφές για τα υλικά κατασκευής του έργου. Αν ο ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Κ. Λαλιώτης και οι εμπλεκόμενοι σύμβουλοι δεν γνωρίζουν πώς πρέπει να μεθοδεύονται και να κατασκευάζονται τα τεχνικά έργα, τότε είναι εθνικά επικίνδυνοι για τη χώρα όταν επιμένουν να κατέχουν υπουργικούς θώκους και θέσεις συμβούλων. **Απαιτούμε**, ως τεχνικοί και ως ενεργοί πολίτες, να ελέγξουμε την τεχνική προσφορά του αναδόχου και να υπολογίσουμε το πραγματικό κόστος του έργου. Τούτο, διότι οι εργολάβοι (δύο τον αριθμόν)

που συμμετείχαν στο διαγωνισμό μπορεί να ήταν συνεννοημένοι, μπορεί δηλαδή το έργο να κόστιζε 200 δισ. δρχ. και να του πρόσθεσαν καπέλο, με κοινή συμφωνία και για πάσα χρήση, ύψους 250 δισ. δρχ. (κάτι ανάλογο συνέβη στο Μετρό της Αθήνας, όπως σε άλλα τεύχη του ΑΝΤΙ καταγγείλαμε και αποδείξαμε). Υπάρχουν οι προς τούτο ενδείξεις, διότι:

• Το γραφείο μελετών **Gibb Peter Müller** (σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο προεκλογικό φυλλάδιο του ΠΑΣΟΚ) ενεργώντας κατ' εντολή του Ελληνικού Δημοσίου προϋπολόγισε χονδρικά το έργο, με τιμολόγια ΑΤΟΕ και ΑΤΕΟ, 1,28 δισ. δολάρια ΗΠΑ σε τιμές 1990. Με δεδομένο ότι τα τιμολόγια αυτά είναι προσαυξημένα και επιδέχονται, για έντεχνο έργο, λογική έκπτωση της τάξης του 40%, τότε ο προϋπολογισμός γίνεται 0,77 δισ. δολάρια. Λαμβάνοντας υπόψη πληθωρισμό δολαρίου 3% ετησίως, έχουμε τελικό προϋπολογισμό κατασκευής του έργου που συμπεριλαμβάνει και εργολαβικό κέρδος 0,87 δισ. δολάρια ή 210 δισ. δρχ. σε τιμές 1994. Αν θεωρήσουμε παχυλά έξοδα μελέτης και μάνατζμεντ ακόμη και 40 δισ. δρχ., ο τελικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 250 δισ. δρχ. Στην τιμή αυτή περιλαμβάνεται το έργο σε λειτουργία, δηλ. με συνεργεία επισκευής αεροσκαφών και με κτίρια και εγκαταστάσεις που έχουν σχέση με το handling.

Αν τα στοιχεία αυτά δεν κατασκευαστούν απ' τον εργολάβο, πράγμα που σιγήτως συμβαίνει γιατί νοικιάζονται με την υποχρέωση να κατασκευασθούν και να εξοπλισθούν απ' τον ενοικιαστή, τότε το κόστος της εργολαβίας ανέρχεται στα 200 δισ. δρχ. που ήδη αναφέραμε. Αυτό **σημαίνει απάτη ύψους 250 δισ. δρχ.** σε βάρος του δημοσίου χρήματος – το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει μιά πολιτεία από 500 (!) βίλες τύπου Εκάλης αξίας 500 εκατ. δρχ. εκάστης (για να είμαστε και επίκαιροι).

Αν ο ΥΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτης υπογράψει τη σύμβαση αυτή με αδιαφανείς δια-

Το δαλό του αεροδρομίου των Σπάτων

κασίες είμαστε πλέον ελεύθεροι να ναζητήσουμε με άλλο τρόπο την ερμηνεία του πιθανού καπέλου της εργολαβίας και, ως πολίτες, να αμυνθούμε. Η σπουδή του ΠΑΣΟΚ να ανακοινώσει την πρόθεσή του για τροποποίηση του νόμου περί ευθύνης υπουργών μας δίνει πρόσθετα προς αυτό επιχειρήματα.

Από το προεκλογικό φυλλάδιο του ΠΑΣΟΚ προκύπτει η ανάγκη να παραμείνει ο αερολιμένας των Σπάτων κατ' αποκλειστικότητα στο ελληνικό Δημόσιο για λόγους εθνικής ασφάλειας και προστασίας. Το πώς εξελίχθηκε αυτό το θέμα περιγράφεται στο δημοσίευμα της εφημερίδας Επενδυτής της 14.1.1995 με τίτλο

«Γαλλική αντεπίθεση στα Σπάτα», όπου αναφέρονται επί λέξει τα εξής:

«(...) Από την πολιτική σκοπιά, όμως, πληροφορίες φέρουν τις ΗΠΑ να επιθυμούν τη συμμετοχή Γάλλων και Γερμανών στην κατασκευή και εκμετάλλευση του αεροδρομίου των Σπάτων αφού η ανάληψή του μόνον από τους Γερμανούς θα ισχυροποιεί

ΤΙ ΕΛΕΓΕ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΑ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΓΙΑ ΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΤΩΝ ΣΠΑΤΩΝ

ΑΛΛΑ ΠΡΙΝ ΚΙ ΑΛΛΑ ΜΕΤΑ!

Τα αποσπάσματα κειμένου που ακολουθούν τα δανειστήκαμε από το φυλλάδιο που κυκλοφόρησε προεκλογικά το ΠΑΣΟΚ, με τίτλο «Ο νέος αερολιμένας Αθηνών στα Σπάτα - Θέσεις - Προοπτικές», Μάιος 1993. Τα παραθέτουμε αυτούσια:

«α. Το ΠΑΣΟΚ αποκαλύπτει και καταγγέλλει στον ελληνικό λαό με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο τη συγκεκριμένη μεθόδευση υλοποίησης του έργου που προωθεί η Νέα Δημοκρατία και που αποτελεί **εθνικό σκάνδαλο**. Ταυτόχρονα, κάνει σαφές προς κάθε κατεύθυνση ότι ο τρόπος που επελέγη για την πραγματοποίηση του έργου του νέου Αερολιμένα Αθηνών στα Σπάτα απεμπολεί τα εθνικά συμφέροντα, η δε βαριά φορολογία που επιβλήθηκε με το λεγόμενο "σπατόσημο" και η διάθεση των πόρων του, και όχι μόνον αυτών, σε ιδιώτη σαν ιδιοκτήτη του κεντρικού αεροδρομίου της χώρας επισύρει βαριές ποινικές ευθύνες διαχείρισης του δημοσίου χρήματος στους υπεύθυνους της κυβέρνησης της Ν.Δ., αλλά και σε κάθε άλλον υπεύθυνο.

β. Καλεί γι' αυτό την κυβέρνηση να σταματήσει αμέσως τον αποικιοκρατικό τρόπο με τον οποίο ξεπουλά τα ζωτικής σημασίας εθνικά και οικονομικά συμφέροντα της χώρας, και δηλώνει ότι σε αντίθετη περίπτωση θα προχωρήσει άμεσα στην καταγγελία και ακύρωση της συμβάσεως που ενδεχόμενα θα έχει συνάψει η Ν.Δ. και θα παραπέμψει στη Δικαιοσύνη όλους τους συντελεστές της, θεωρώντας τους αποκλειστικά υπεύθυνους για το τεράστιο πολιτικό, ηθικό, οικονομικό και τεχνικό σκάνδαλο».(...)

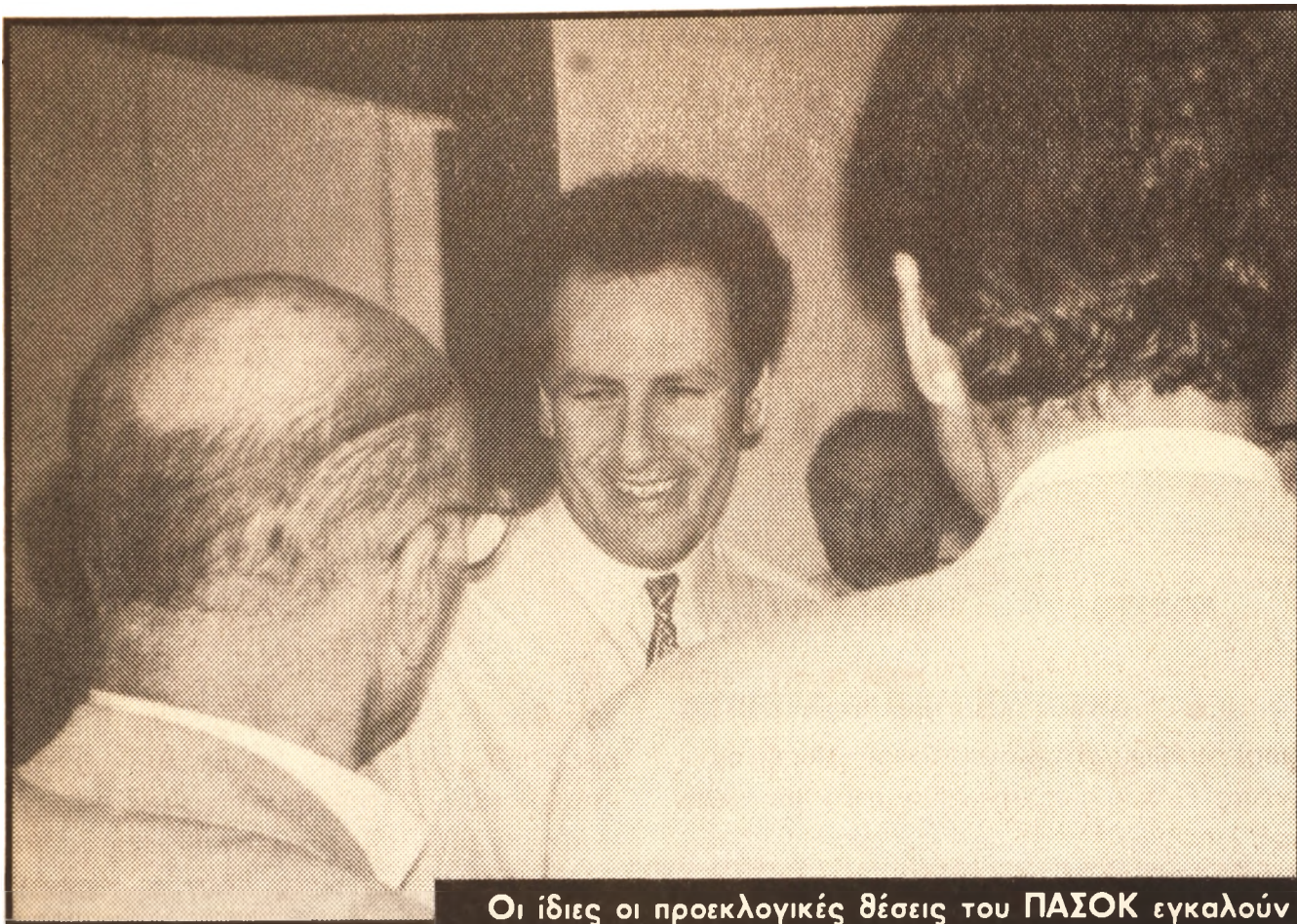
«Σήμερα (σ.σ. 30.11.1992), παρ' όλες τις προειδοποιήσεις προς την κυβέρνηση, που δεν εισακούσθηκαν, είναι υποχρεωμένο, σεβόμενο τις προσδοκίες του ελληνικού λα-

ού, να προασπίσει τα εθνικά συμφέροντα της χώρας και να αναλύσει τη δική του πρόταση και τις ενέργειές του σχετικά με το θέμα του νέου αερολιμένα.

Οι αερομεταφορές αποτελούν βασικό μοχλό οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ενός κράτους και μέσον προστασίας της εθνικής ασφάλειάς του, πολύ περισσότερο για την ΕΛΛΑΔΑ, λόγω της γεωγραφικής θέσεώς της και της γεωφυσικής ιδιομορφίας της (νησιά κ.λπ.)»(...)

«Ι. Η επιλογή της SALOMON BROTHERS INTERNATIONAL LTD έγινε με τελείως αδιαφανή τρόπο, οι συμβάσεις που έχουν συναφθεί είναι πρωτόγνωρες για τα ελληνικά χρονικά και, δυστυχώς, δίνουν την εντύπωση ότι τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου παραδίδονται στις πολυεθνικές του μεγάλου κεφαλαίου τελείως ανεξέλεγκτα και ευκαιριακά.

ΙΙ. Το Ελληνικό Κράτος με την κυβέρνηση της Ν.Δ., ακόμη και τότε που πρωτοσέλιδα εφημερίδων αναφέρονται στη SALOMON BROTHERS με τον τίτλο "Η ΒΡΩΜΙΚΗ SALOMON", δεν επανεξετάζει τη θέση του και σιωπά, σε αντίθεση με τη Βρετανική Κυβέρνηση και τις πολιτείες της Καλιφόρνια και της Κονέκτικατ των ΗΠΑ που διακόπτουν κάθε συνεργασία μαζί τους. Η κατηγορία που της απαγγέλλεται είναι η ΣΥΝΤΑΞΗ ΠΛΑΣΤΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ. Παρατηρείται το φαινόμενο, όταν όλοι αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους από τη SALOMON BROTHERS, η ελληνική κυβέρνηση να εθελotuφλεί, αγνοώντας τα παραπάνω γεγονότα. Είναι όμως γνωστό στην κυβέρνηση ότι ο παραπάνω οίκος, σαν σύμβουλος επίσης της ελληνικής κυβέρνησης στην πώληση της Τράπεζας Πειραιώς, πρότεινε αντί να πωληθεί η Τράπεζα στον πλειοδότη του σχετικού διαγωνισμού να δοθεί σε όμιλο που προσέφερε 700 εκατ. δραχμές λιγότερα, πράγμα που οδήγησε σε επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού».

Οι ίδιες οι προεκλογικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ εγκαλούν τον κ. Λαλιώτη για εθνική μειοδοσία!

παράλληλα και την επιρροή τους στην ευρύτερη περιοχή, και συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά τον έλεγχο του εναέριου χώρου. Φαίνεται ότι οι σχετικές επισημάνσεις από τη μεριά των ΗΠΑ έχουν γίνει στον πρωθυπουργό πρόσφατα (...).

Αν οι πληροφορίες αυτές αληθεύουν, τότε φτάσαμε σε σημείο να ανησυχούν ακόμα και οι ΗΠΑ για την παραχώρηση του ελέγχου του εναέριου χώρου αποκλειστικά στους Γερμανούς. **Μα δεν θα ιδρώσουν επιτέλους τα αυτιά των αρμοδίων υπουργών ώστε να παραμείνει ελληνικός ο στρατηγικός αυτός νέος αερολιμένας;** Δεν ενοχλείται ο ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Λαλιώτης από την κατηγορία, ουσιαστικά, για εθνική μειοδοσία που του απευθύνουν οι προεκλογικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ.

ΘΥΣΙΑΖΕΤΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΣΤΟ ΒΩΜΟ ΤΩΝ ΣΠΑΤΩΝ;

Πρόσφατα αποφασίστηκε πρόγραμμα εξυγίανσης της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Σύμφωνα με πληροφορίες, την παράμετρο αυτή η σύμβαση ανάπτυξης του νέου αεροδρομίου των Σπάτων δεν τη λαμβάνει διόλου υπόψη της με συνέπεια να οδηγείται σε αφανισμό ο εθνικός μας αερομεταφορέας.

Καλούμε το ΥΠΕΧΩΔΕ να διαψεύσει τις φήμες σύμφωνα με τις οποίες μέλη της κυβέρνησης εκπροσωπούσαν και εκπροσωπούν τα συμφέροντα της γερμανικής εταιρείας Hochtief σε σχέση με το αεροδρόμιο των Σπάτων.

α) Ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ και συνταγματολόγος κ. **Δ. Τσάτσος** υπήρξε νομικός σύμβουλος της Hochtief.

β) Ο υπουργός Τύπου κ. **Ε. Βενιζέλος** έχει εταιρική σχέση με το γραφείο Σκουρή που είναι σήμερα ο νομικός σύμβουλος της Hochtief. Σημειώνουμε ότι με γνωμάτευση του γραφείου Σκουρή επανήλθε η Hochtief στη διαδικασία του διαγωνισμού, ως μειοδότρια εταιρεία.

Επειδή τη συμφωνία για το έργο την ανακοίνωσε προσωπικά ο κ. Α. Παπανδρέου και επειδή τελευταία έχουν αναλάβει τη διεκπεραίωση της σύμβασης οι σύμβουλοι του πρωθυπουργού κ. **Α. Βγόντζας** και **Α. Γιαννίτσης**, δίνεται η εντύπωση ότι στο έργο εμπλέκεται άμεσα και ο ίδιος ο πρωθυπουργός. Δεν θεωρεί η Επιτροπή Μεγάλων Έργων ότι έτσι δυσχεραίνεται η διαπραγματευτική θέση του πρωθυπουργού της χώρας σε άλλα θέματα όταν θα πιέζεται από ομολόγους του άλλων χω-

Μα δεν θα ιδρώσουν επιτέλους τα αυτιά των αρμοδίων υπουργών ώστε να παραμείνει ελληνικός ο στρατηγικός αυτός νέος αερολιμένας; Δεν ενοχλείται ο ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Λαλιώτης από την κατηγορία, ουσιαστικά, για εθνική μειοδοσία που του απευθύνουν οι προεκλογικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ;

ρών της Ε.Ε. για τις αναθέσεις των μεγάλων έργων; Με ποια λογική ενεπλάκη ο πρωθυπουργός στην σύμβαση του Αεροδρομίου των Σπάτων;

Τέλος, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι εναντίον της «μεθόδευσης Τζαννετάκη» για την κατασκευή του αεροδρομίου, που σημειωτέον είναι η ίδια και σήμερα, τάχθηκαν και το ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ και το ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ. Αντίθετα, σήμερα το μεν ΤΕΕ απλώς ακόμα σιωπά, το δε συγκρότημα Λαμπράκη διαφημίζει την «επιτυχία» του ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Κ. Λαλιώτη για το νέο αεροδρόμιο στα Σπάτα.

Θυμίζουμε στον διευθυντή της εφημερίδας το ΒΗΜΑ της Κυριακής κ. **Στ. Ψυχάκη** και στον ευαίσθητο περί τα πολιτισικά κ. **Χρ. Λαμπράκη** τα περιεχόμενα των φύλλων της ίδιας εφημερίδας. Και συγκεκριμένα:

α) **13.12.92** Τίτλος: «Ενστάσεις για την κατασκευή του νέου αεροδρομίου Σπάτων. Να σταματήσουν αμέσως οι διαδικασίες ζητεί το ΤΕΕ. Σε 150 δισ. δρχ. υπολογίζουν το κόστος ελληνικές τεχνικές εταιρείες»

β) **3.1.93**

γ) **20.5.93**

δ) **13.6.93** και

ε) **22.9.93** με θριαμβευτικό τίτλο (γιατί εν τω μεταξύ άλλαξε η κυβέρνηση) «Η παραίτηση της κυβέρνησης και οι "δουλειές" που δεν έκλεισαν».

Έπειτα από όλα αυτά, είμαστε υποχρεωμένοι να σκεφτούμε ότι κάτι πρέπει να συμβαίνει κάτω από το τραπέζι και πάνω στην πλάτη του πολύπαθου λαού μας.

Στο τεύχος του ANTI No 561 λέγαμε:

«...ο φαύλος κύκλος των αμφίπλευρων πελατειακών σχέσεων πολιτικών-Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης-οργανωμένων συμφερόντων, είναι η βάση της υποανάπτυξης της χώρας μας και θα πρέπει, η σωστή ανάπτυξη γενικότερα, να βρεθεί εκτός του κύκλου αυτού. Διαφορετικά θα εξαφανιστεί για αυτούς και αυτό το ίδιο το αντικείμενο της εξουσίας...».

Σήμερα, απλώς συμπληρώνουμε ότι ο εχθδαϊσμός του πραγματικού κύκλου της εξουσίας έφτασε την χώρα στα όρια της έκρηξης. Αν ο ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Κ. Λαλιώτης πιστεύει ότι με τέτοια διαχείριση θα έχει και πολιτικό μέλλον στην Ελλάδα ανταπατάται. Γιατί σ' αυτή τη χώρα υπάρχουν και υγιείς και ενεργοί πολίτες...

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Η ταπείνωση της Ρωσίας

Η αδυναμία του πάλαι ποτέ μεγάλου Κόκκινου Στρατού να κάμψει την αντίσταση ενός μικρού λαού, των Τσετσένων, οι μεγάλες απώλειες στη μάχη για το Γκρόσνυ και η ισοπέδωση της πόλης απ' τους βομβαρδιστές με θύματα χιλιάδες αμάχων μεταξύ του πληθυσμού καταδεικνύουν την κατάσταση στην οποία έχει περιπέσει η σημερινή Ρωσία.

Ο πρόεδρος Γέλτσιν, έχοντας την ανοχή της Δύσης που ούτε λίγο ούτε πολύ θεωρεί την κατάλυση της ανεξαρτησίας της Τσετσενίας σαν «εσωτερική υπόθεση» της Ρωσίας, προσπαθεί απεγνωσμένα να κρατηθεί στην εξουσία. Την ταπείνωση όμως αυτή του ρωσικού στρατού μπορεί να την πληρώσει πολύ ακριβά.

Μπορεί προς το παρόν η Δύση να τον στηρίξει πιστεύοντας ότι είναι ακόμα σε θέση να προωθήσει κάποιο «μεταρρυθμιστικό» πρόγραμμα και κυρίως διότι προφανώς φοβάται κάποια διάδοχη κατάσταση που θα είναι χειρότερη. Αλλά δεν απορείται να τον εγκαταλείψει στα μισά του δρόμου διαπιστώνοντας ότι είναι ήδη «καμένο» χαρτί, μονότι οι προεδρικές εκλογές θα διεξαχθούν κανονικά τον Ιούνιο του 1996.

Ο ίδιος ο ρωσικός στρατός ενδεχομένως να απομειωθεί η ταφόπετρα του Γέλτσιν, καθώς ο Ρώσος πρόεδρος καταραυλά συνεχώς στον εθνικισμό και τον αυταρχισμό. Δεν πρέπει καθόλου να αποκλείεται κανείς κάποια στρατιωτική επέμβαση «εκθρόνισης» του Γέλτσιν και του στενού του κύκλου

όπου λαμβάνονται οι κρίσιμες πολιτικές αποφάσεις. Και είναι σχεδόν προφανές ότι μια τέτοια επέμβαση δεν πρόκειται να γίνει προς την κατεύθυνση εγκατάστασης κάποιου δημοκρατικού καθεστώτος. Αντίθετα, «λογικό» είναι να γίνει προς την κατεύθυνση του αυταρχισμού.

Λέγεται ότι όσοι επιθυμούν κάποιον «ισχυρό άνδρα» για τη Ρωσία προσβλέπουν στον δημοφιλή στρατηγό Αλεξάντερ Λέμκεντ, ήρωα του πολέμου στο Αφγανιστάν, που δεν κρύβει το θαυμασμό του για τον πρώην δικτάτορα της Χιλή στρατηγό Πινοσέτ.

Οι αμυντικές δαπάνες στη Ρωσία έχουν μειωθεί και ο στρατός από 2,8 εκατ. έχει πέσει στο 1,9 εκατ. Οι αξιωματικοί αποχωρούν ή προσπαθούν να επιβιώσουν εμπλεκόμενοι σε παράνομες δοσοληψίες. Πολλοί νέοι αρνούνται να υπηρετήσουν τη θητεία τους. Η έλλειψη χρημάτων έχει σοβαρές επιπτώσεις στο ηθικό, στον εξοπλισμό, στην εκπαίδευση, στο στελεχικό δυναμικό του στρατού.

Και όλοι γνωρίζουν ότι ο Γέλτσιν κράτησε στη Μόσχα τις πιο επίλεκτες μονάδες του στρατού για να περιφρουρούν την εξουσία του. Ο Γέλτσιν έχει επίσης δημιουργήσει στο Κρεμλίνο δύο υπηρεσίες Ασφαλείας περίπου 40.000 ανδρών και ελέγχει τις δυνάμεις του υπουργείου Εσωτερικών. Αυτός ο κλοιός ασφαλείας προστατεύει την εξουσία του. Αν σπάσει, τότε οι μέρες του είναι μετρημένες. Ο στρατός ίσως να μην του συγχωρήσει την ταπείνωση της χώρας στο Γκρόσνυ.

Ο ρωσικός
στρατός ίσως
να μη
συγχωρέσει
στον
Γέλτσιν την
ταπείνωσή
του στην
Τσετσενία.

Πολιτική αστάθεια και αδυναμία

του Αργύρη Παναγόπουλου

Ο «καβαλιέρ» Μπερλουσκόνι, μια ακόμη πρωθυπουργική εκδοχή του «ή εγώ ή το χάος», ετοιμάζεται να παραδώσει την κυβέρνηση στον πρώην τραπεζίτη και υπουργό της κυβέρνησής του, Λαμπέρντο Ντίνι. Μαζί με τον Μπερλουσκόνι και τα τηλεοπτικά του συνεργεία, εγκαταλείπει την κυβερνητική εξουσία ό,τι χειρότερο είχε να επιδείξει η ιταλική μεταπολεμική πολιτική σκηνή: Φασίστες, παλιοί και νέοι, παρακρατικοί, μασόνοι, αριβίστες, τυχοδιώκτες και πολιτικάντηδες που λυμαίνονταν τα δημόσια ταμεία υπέκνυαν και αναγκάστηκαν να παραδώσουν την εξουσία στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και το Κοινοβούλιο.

Ο Ντίνι ανέλαβε από τον πρόεδρο της δημοκρατίας Λουίτζι Σκάλφαρο την εντολή να σχηματίσει μια νέα, όσο το δυνατόν οικουμενική κυβέρνηση, που να αποτελείται από τεχνοκράτες ή, καλύτερα, από μη πολιτικά πρόσωπα, συνεχίζοντας έτσι την παράδοση σχηματισμού κυβερνήσεων από πρώην διοικητές της Τράπεζας της Ιταλίας. Από τις πρώτες ενέργειές του ήταν να μειώσει τον αριθμό των υπουργείων από 24 σε 21 και να καταργήσει το υπουργείο Περιβάλλοντος. Φαίνεται ότι για τον τραπεζίτη, το περιβάλλον δεν αποτελεί καν κάποια οικονομετρική παράμετρο!

Μέχρι στιγμής, όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι η κυβέρνηση Ντίνι θα αποτελεί, και όχι μόνο εξαιτίας της μορφής του πρώην υπουργού, μια κυβέρνηση της πιο δεξιάς οικονομικής συγκεντρωτικής ολιγαρχίας η οποία θα υπηρετεί τα συμφέροντα του συνδέσμου βιομηχάνων και της αγοράς, που, ως σημειωθεί, άρχισαν ήδη να δείχνουν την εμπιστοσύνη τους στον τραπεζίτη. Ο Ντίνι δήλωσε ότι το πρόγραμμα της κυβέρνη-

σής του είναι να συμπληρώσει τον προϋπολογισμό της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι (οι οικονομικές ρυθμίσεις της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι ήταν αυτές που είχε προτείνει ο ίδιος Ντίνι και οι οποίες αποσύρθηκαν μετά τις μεγάλες λαϊκές κινητοποιήσεις), να εγγυηθεί στα ΜΜΕ τις ίδιες συνθήκες για όλα τα κόμματα και να ψηφίσει έναν νέο εκλογικό νόμο, πλειοψηφικό για τις περιφερειακές εκλογές της άνοιξης ή του καλοκαιριού.

ΣΥΝΕΧΗ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Σίγουρα το σχέδιο διαχείρισης της ιταλικής δημοκρατίας με τα πρότυπα της ιδιωτικής επιχείρησης και τη μετατροπή της σε μια αυταρχική δημοκρατία (λαϊκιστική, που θα λειτουργεί με διαρκή δημοψηφίσματα) ξεπερνάει τους «οραματισμούς» του ίδιου του Μπερλουσκόνι. Το «κραξικό» αυτό σχέδιο βρήκε μια πρώτη επιβεβαίωση με το δημοψήφισμα που κατήργησε την απλή αναλογική και έθεσε τις βάσεις του πλειοψηφικού, το οποίο δεν αποτέλεσε μόνο μια τεχνική διευθέτηση της εκλογικής αντιπροσώπευσης αλλά και μια

εναλλακτική λύση στο σύστημα των κομμάτων και την άμεση σχέση ανάμεσα στους διαχειριστές της εξουσίας και το εκλογικό σώμα. Σήμερα, ακόμα και το ΔΚΑ, που πιστευε ότι μπορούσε να «τραβήξει» το Λαϊκό Κόμμα των πρώην Χριστιανοδημοκρατών σε μια προοδευτική πορεία, αρχίζει να κατανοεί ότι το λαϊκιστικό κύμα της δεξιάς δεν αναχαιτίζεται απλώς και μόνο ρίχνοντας την κυβέρνηση Μπερλουσκόνι και απομακρύνοντας τους φασίστες από την εξουσία.

Είναι επικίνδυνο και ανεδαφικό να υποβαθμίζουμε την πολιτική και τις κοινωνικές δυναμικές στη διαχείριση της εξουσίας και στη σταθερότητα με την οποία ασκείται. Η λογική της διαχείρισης της εξουσίας αλλοιώνει το περιεχόμενο της πολιτικής. Έτσι, δεν γίνεται κατανοητό εάν έχει περισσότερη αξία η δημιουργία της κυβέρνησης και η δομή της ή εάν αυτοί που κυβερνούν έχουν κάποια συγκεκριμένα προγράμματα. Η συνταγματική δημοκρατία μειώνεται με αυτόν τον τρόπο στο ελάχιστο.

Η πολιτική κρίση των κομμάτων και των

θεσμών δεν μπορεί να επιλυθεί με τη διάλυσή τους και την αντικατάστασή τους από την ατομικιστική και καταναλωτική ιδεολογία της Δεξιάς που προσπαθεί να προσωποποιήσει την πολιτική, φαλκιδεύοντας τη λαϊκή επιμηγορία και χρίζοντας «σωτήρες» και «εθνοπατέρες», με την αποφασιστική μάλιστα βοήθεια των νέων multimedia.

Η σταθεροποίηση και η διεύρυνση της δημοκρατίας απαιτεί μακροπρόθεσμους στόχους, που δεν μπορούν, στις προεκλογικές συμφωνίες, να περιορίζονται στις διαπραγματεύσεις για το σχηματισμό «ουδέτερων» και «οικουμενικών» κυβερνήσεων, όπως η νέα κυβέρνηση Ντίνι.

Η ηλεκτρονική επανάσταση και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας τροποποιούν σε μεγάλο βαθμό τους ρυθμούς ζωής, τις προοπτικές εργασίας και απασχόλησης, τις κοινωνικές ιεραρχίες. Οι συγκρούσεις ανάμεσα στις πολυεθνικές επιχειρήσεις και σε τμήματα των μικρομεσαίων αστικών τάξεων, καθώς και η διάσπαση των λαϊκών τάξεων σε προνομιούχες και μη, απαιτούν μια νέα ενωτική στρατηγική από τη μεριά της Αριστεράς. Ακριβέστερα απαιτείται επεξεργασία για την εργασία και τα προβλήματά της, αλλά και για την εθνική πολιτισμική και παραγωγική αυτονομία, προκειμένου να συγκροτηθεί μια εναλλακτική δημοκρατική κοινωνική συμμαχία που να αντιπαρατεθεί στην οπισθοδρομική και παθητική λογική της Δεξιάς.

Η συμμαχία Προοδρεσίσι - ΔΚΑ και Πράσινοι είχε την αυταπάτη ότι η ήττα του Μπερλουσκόνι θα άνοιγε την προοπτική συνεργασίας με τις δυνάμεις των δημοκρατικών καθολικών του Λαϊκού Κόμματος - που δεν συμμερίζονται την εμπορευματοποίηση της πολιτικής και κοινωνικής ζωής - και με τμήματα της Λέγκας του Βορρά που εκφράζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τάξεις (οι οποίες έρχονται σε σύγκρουση με τις επιλογές του Μπερλουσκόνι).

Το Λαϊκό Κόμμα, αντιπολίτευση κατά την επτάμηνη θητεία της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι, αποτέλεσε το εκκρεμές του ιταλικού πολιτικού συστήματος. Αφενός, προ-

ΑΝ ΥΠΗΡΧΕ ΔΙΕΞΟΔΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΡΟΙ ΘΑ ΤΗΝ ΕΙΧΑΝ
ΚΟΠΑΝΗΣΕΙ ΠΡΟΤΟΙ-
ΠΡΟΤΟΙ!

σπάθισε επανειλημμένα να διαπραγματευθεί με τον Μπερλουσκόνι και την Φόρτσα Ιταλία την είσοδό του στην κυβέρνηση με μοναδικό στόχο να απομακρύνει τους φασίστες από την εξουσία. Αφετέρου, κατά τη διάρκεια των τελευταίων περιφερειακών δημοτικών εκλογών, μέσα από τις συμμαχίες με την Αριστερά και με τη βοήθεια του αριστερού εκλογικού σώματος κατάφερε όχι μόνο να μην εξαφανιστεί εκλογικά μπροστά στο έντονο διπολικό κλίμα αλλά και να εκλέξει μια σειρά δημάρχων σε πολλές μεγάλες πόλεις.

Σήμερα, με την πτώση του Μπερλουσκόνι, το Λαϊκό Κόμμα απομακρύνεται από κάποιους δημοκρατικούς στόχους και, συνεπώς, και από την Αριστερά. Επιπλέον, προσπαθεί να αναστήσει το παλιό πελαταικό χριστιανοδημοκρατικό κόμμα με τις δυνάμεις της Φόρτσα Ιταλία και της Λέγκας του Βορρά για να διαμορφώσει ένα νέο συντηρητικό θεσμικό πλαίσιο.

«ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΤΙΚΗ» ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Το ΔΚΑ επί μήνες ακολούθησε μια μετριοπαθή πολιτική εναντίον της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι, φροντίζοντας επιδεικτικά να φανεί στην ιταλική κοινή γνώμη και στη διεθνή πολιτική σκηνή ως ένα «κανονικό» κόμμα της ευρωπαϊκής Αριστεράς, μακριά από τη «μαξιμαλιστική» κομμουνιστική παράδοση του παρελθόντος, με

κύριο στόχο του την πολιτική και οικονομική σταθερότητα της χώρας.

Η πολιτική αυτή του ΔΚΑ, από τη μια, συνάντησε σημαντικές επιτυχίες, γιατί για μια μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης το νομιμοποίησε σαν κυβερνητικό κόμμα· από την άλλη, στέρησε από την Αριστερά μια μεγάλη δύναμη πάνω στην οποία θα μπορούσε να στηριχθεί η οικοδόμηση μιας ευρείας κοινωνικής συμμαχίας.

Το ΔΚΑ ζητούσε το πλειοψηφικό και τη δημιουργία δύο αντίπαλων πολιτικών σχηματισμών· παράλληλα συνέχιζε να ακολουθεί την πολιτική του παλιού ΙΚΚ σε σχέση με τις πεντακομματικές κεντροαριστερές κυβερνήσεις. Γι' αυτό ο Ντ' Αλέμα βρέθηκε τώρα μπροστά στο δίλημμα να υποστηρίξει ή όχι την κυβέρνηση Ντίνι.

Μόνο η άρνηση του Μπερλουσκόνι να τη στηρίξει απάλυνε εντέλει την αποδοχή του Ντίνι από το ΔΚΑ.

Μπροστά στις νέες οικονομικές προτάσεις που θα καταθέσει προσεχώς η κυβέρνηση Ντίνι και που σίγουρα θα επαναφέρουν την αντιπαράθεση για το κοινωνικό κράτος και τον έλεγχο και διακανονισμό των ΜΜΕ, η Αριστερά μπορεί να δημιουργήσει ένα νέο κοινωνικό μπλοκ δυνάμεων, σαν αυτό που αντιπαρατέθηκε και έριξε την κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, που να ξεφεύγει από τα στενά συντεχνιακά όρια της πολιτικής διαχείρισης και να επιτρέψει και στην Ιταλία την εναλλαγή κυβερνήσεων στην εξουσία.

Η κυβέρνηση Ντίνι είναι πολύ πιθανόν να οδηγήσει την Ιταλία σε νέες εκλογές μέσα στους προσεχείς μήνες. Εάν η Αριστερά δεν καταφέρει να εκφράσει μέσα από μια εκλογική νίκη την ενεργητικότητα των κινημάτων των εργαζομένων, των φοιτητών και των μαθητών, δεν υπάρχει μόνο ο κίνδυνος επανόδου του Μπερλουσκόνι, πράγμα και που ο ίδιος απείλησε στέλνοντας καινούργιες βιντεοκασέτες. Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος μιας διεθνούς αντιγραφής του μοντέλου Μπερλουσκόνι χωρίς τα δικαιώματα του συγγραφέα. Ένα copyright που θα περιορίσει σημαντικά πάνω από ενάμιση αιώνα δημοκρατικών κατακτήσεων.

Εβραϊκοί οικισμοί στα κατεχόμενα απειλούν την ειρήνη

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Το Ισραήλ παραβιάζοντας κατάφωρα τη συμφωνία που υπέγραψε στο Κάιρο, το Μάιο του 1994, που προέβλεπε το πάγωμα της δημιουργίας νέων οικισμών στα κατεχόμενα κατά τη μεταβατική περίοδο των πέντε ετών της αυτοδιοίκησης των Παλαιστινίων στη Γάζα και την Ιερικώ, έρχεται, έξι μήνες μετά, να φτιάξει με τις μπουλντόζες το χάρτη της περιοχής. Χτίζει νέους οικισμούς στα κατεχόμενα, δεν αποσύρει τους ισραηλινούς στρατιώτες και αναβάλλονται οι εκλογές στην αυτοδιοικούμενη Παλαιστίνη. Ο Ράμπιν και ο Αραφάτ αναζητούν αλληλοϋποστήριξη καθώς χάνουν σταδιακά την υποστήριξη των δικών τους και, με την ευκαιρία, ο Χαβέζ αλ Άσαντ της Συρίας προσπαθεί να κερδίσει χρόνο.

Η συμφωνία που υπέγραψαν στο Κάιρο Παλαιστίνιοι και Ισραηλινοί προέβλεπε ότι, κατά τη μεταβατική περίοδο των πέντε χρόνων που θα διαρκούσε η περιορισμένη παλαιστινιακή αυτονομία, το Ισραήλ δεν θα προχωρούσε στη δημιουργία νέων οικισμών στα κατεχόμενα. Στα τέλη Δεκεμβρίου όμως οι μπουλντόζες κάνουν την εμφάνισή τους στην περιοχή μεταξύ του εβραϊκού οικισμού του Εφράτ και του παλαιστινιακού χωριού Ελ Καντέρ. Οι Ισραηλινοί φτιάχνουν τα θεμέλια ενός νέου οικισμού. Το γεγονός ξεσηκώνει θύελλα αντιδράσεων. Οι Παλαιστίνιοι της περιοχής συγκρούονται καθημερινά με ισραηλινούς αστυνομικούς και εποίκους. Η παλαιστινιακή ηγεσία προειδοποιεί ότι το γεγονός θα αναστείλει την ειρηνευτική διαδικασία.

ΟΤΑΝ ΟΙ ΜΠΟΥΛΝΤΟΖΕΣ ΚΑΤΑΡΓΟΥΝ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Ο Γιτζάκ Ράμπιν επιχειρεί τελικά να εκτονώσει την κατάσταση. Αποφασίζει να

γκρεμιστούν τα θεμέλια του νέου οικισμού και οι εβραίοι έποικοι να κτίσουν τελικά τα σπίτια τους δίπλα στον παλιό οικισμό του Ευφράτη. Με ένα αστείο προκάλυμμα οι εβραϊκοί οικισμοί στα κατεχόμενα αυξάνονται και πληθύνονται. Με αυτή την τακτική τα σύνορα του Ισραήλ επεκτείνονται ανατολικά προς την Ιερικώ, νοτίως προς τη Βηθλεέμ και βορείως προς τη Ραμαλάκ (βλ. χάρτη).

Όμως, με νέους εποικισμούς και με διεύρυνση των παλαιότερων, ειρηνευτική διαδικασία δεν μπορεί να νοηθεί. Η ηγεσία του Ισραήλ, ο Γιτζάκ Ράμπιν, καλείται τώρα να πάρει μια ριζοσπαστική απόφαση. Το 1974-76, ο Ράμπιν πάλι προσπάθησε να εμποδίσει τη δημιουργία νέων οικισμών με αποτέλεσμα τις βίαιες συγκρούσεις αστυνομικών και εποίκων και την απώλεια της εξουσίας στις εκλογές που ακολούθησαν. Σήμερα, 20 χρόνια μετά, ο Ράμπιν όχι μόνο έχει χάσει την υποστήριξη των εποίκων, αλλά και της πλειοψηφίας των πολιτών. Πρόσφατη δημοσκόπηση έδειξε ότι, αν γίνονταν τώρα εκλογές, το κόμμα του θα

έπαιρνε μόνο 27 έδρες ενώ το Λικούντ 47. Η θέση του είναι οπωσδήποτε δύσκολη και το ρίσκο μεγάλο. Η δημιουργία νέων οικισμών όμως πρέπει να παγώσει και οι εβραίοι έποικοι να στερηθούν την προστασία των ισραηλινών στρατιωτών, αλλιώς ειρηνευτική διαδικασία δεν μπορεί να νοηθεί.

Από την άλλη πλευρά, η εμμονή του Ισραήλ στην παλιά τακτική του επεκτατισμού τραβά πραγματικά το χαλί κάτω από τα πόδια του Γιάσερ Αραφάτ, ο οποίος αντιμετωπίζει μια χωρίς προηγούμενο εσωτερική αντιπολίτευση. Χάνει σταδιακά την πλειοψηφία των Παλαιστινίων που έχει αρχίσει να δελεάζεται από τη Χαμάς. Έρευνα που έγινε πρόσφατα στα Κατεχόμενα, έδειξε ότι το 52% των Παλαιστινίων αντιτίθεται στην ειρηνευτική διαδικασία, ενώ την υποστηρίζει μόνο το 38,7%. Οι κατηγορίες της Χαμάς ότι ο Αραφάτ είναι προδότης που δημιούργησε μια εξουσία αυλικών που δεν μπορούν να αρθρώσουν πολιτικό λόγο βρίσκει απήχηση στον παλαιστινιακό λαό και όχι αδικαιολόγητα. Η

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Οι εβραϊκοί οικισμοί έχουν φυτρώσει κατά δεκάδες στο παλαιστινιακό έδαφος και διαρκώς αυξάνονται και διευρύνονται, παρά τη συμφωνία του Μαΐου (στο κάρτη σημειώνονται με τα μεγάλα τετράγωνα). Είναι πλέον σαφές ότι δημιουργούν μια συμπαγή ζώνη γύρω από την Ιερουσαλήμ που εκτείνεται μέχρι τη Βηθλεέμ, την Ιερικό και την Ναμπλούς. Μπορούν άραγε οι Παλαιστίνιοι να απλίζουν στην επιστροφή αυτών των εδαφών;

Η κατάσταση στην αυτοδιοικούμενη Λωρίδα της Γάζας είναι απελπιστική. Το περισσότερο από το μισό του ενεργού πληθυσμού είναι άνεργοι. Και ο αριθμός αυτών που θεωρείται ότι απασχολούνται στο Ισραήλ φαίνεται ότι δεν είναι αληθινός. Πριν από τη συμφωνία, 60.000 Παλαιστίνιοι δούλευαν στο Ισραήλ, τώρα υποτίθεται ότι ο αριθμός αυτός φτάνει τις 28.000, θεωρείται όμως κάτι παραπάνω από βέβαιο ότι οι Ισραηλινοί δεν επιτρέπουν σε περισσότερους από 8.000 με 10.000 να περάσουν στο Ισραήλ για να εργαστούν. Η οικονομική βοήθεια που υποσχέθηκε η Δύση δεν έφτασε. Από τα 700 εκατ. δολάρια που υποσχέθηκαν διάφοροι δωρητές και από τα 400 εκατ. που θα έστελνε η Παγκόσμια Τράπεζα μόνο 240 εκατ. έφτασαν τελικά στον προορισμό τους.

«ΠΑΡΑΝΟΗΣΗ» ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΙΑ

Οι εκλογές στην αυτοδιοικούμενη Παλαι-

στίνη έχουν αναβληθεί επ' αόριστον και οι Ισραηλινοί στρατιώτες χτυπούν τώρα και παλαιστίνιους αστυνομικούς. Στις 2 Ιανουαρίου τρεις παλαιστίνιοι αστυνομικοί έχασαν τη ζωή τους σε ανταλλαγή πυρών με Ισραηλινούς στρατιώτες. Ο Σιμόν Πέρες, ο Ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών έκανε λόγο για «παράνοηση». Οι Ισραηλινοί θεωρήσαν ότι επρόκειτο για μαχητές της Χαμάς που είχαν ντυθεί αστυνομικοί.

Η θέση του Αραφάτ είναι επισφαλής. Η προσπάθεια να ελέγξει τους μαχητές της Χαμάς αυξάνοντας τον αριθμό των παλαιστινίων αστυνομικών από 9.000 σε 14.000 με τη σιωπηρή συναίνεση του Γιατζάκ Ράμπιν είναι αμφίβολο αν μπορεί να φέρει αποτέλεσμα. Στην πρόσφατη επέτειο για τα επτά χρόνια από τη δημιουργία της Χαμάς η ατμόσφαιρα ήταν πραγματικά πολεμική, όπως την περιγράφουν ξένοι ανταποκριτές που βρέθηκαν στη Γάζα. (*Le Monde*, 10 Ιανουαρίου 1995).

Περίπου δεκαπέντε χιλιάδες διαδηλωτές με σφιγμένες γροθιές βροντοφώναζαν: «Ο αγώνας συνεχίζεται, εμείς θα παλέψουμε τον Ράμπιν», «Θα ανοίξουμε τις πόρτες του παραδείσου με τα κεφάλια των Εβραίων». Όπως υποστήριξε χαρακτηριστικά διεθνής αναλυτής που μίλησε στη *Monde* και θέλησε να κρατήσει την ανωνυμία του, «στην κοινή γνώμη η εικόνα του Αραφάτ και του περιβάλλοντός του είναι δραματικά αρνητική. Οι Ισλαμιστές κατάλαβαν ότι θα ήταν άσκοπο να αγωνιστούν περισσότερο γι' αυτό. Το μόνο που έχουν να κάνουν είναι να περιμένουν το φρούτο του Όσλο να πέσει, μόνο του και να σαπίσει στο χώμα».

Οι τελευταίες συνομιλίες Αραφάτ και Ράμπιν ήταν, όπως αναμενόταν άλλωστε, αδιέξοδες. Οι δυο τους θα επιθυμούσαν να στηρίξουν ο ένας τον άλλον σε αυτή την καμπή της ειρηνευτικής διαδικασίας, αλλά σίγουρα το παιχνίδι κινδυνεύει να χαθεί στη λαϊκή βάση.

Από την άλλη, ο διάλογος του Ισραήλ με τη Συρία φαίνεται ότι προχωρεί. Ο Γιατζάκ Ράμπιν σε συνέντευξη που έδωσε στις 3 Ιανουαρίου δήλωσε ότι Ισραηλινοί και Σύριοι αξιωματούχοι συναντήθηκαν στην Ουάσιγκτον και στη συνέχεια με τον αμερικανό πρόεδρο. Ο Χαβέζ αλ Άσαντ αρνήθηκε, βέβαια, το γεγονός και, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει τη διπλωματική του ισχύ, κερδίζει χρόνο και διατείνεται ότι το status quo είναι προτιμότερο από μια μη ικανοποιητική ειρήνη.

Μόλις
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Το βιβλίο του
**ΧΡΗΣΤΟΥ
ΜΑΛΕΒΙΤΣΗ**

**Η ΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**
δοκίμια

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΛΕΒΙΤΣΗΣ

**Η ΠΑΙΔΕΙΑ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΑΘΗΝΑ 1995
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΙΤΣΙΛΟΣ

**Εκδόσεις
ΠΙΤΣΙΛΟΣ**

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 4 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3211237

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΑΣΤΕΓΩΝ

Οι νόμοι της αγοράς κατακτούν το περιθώριο

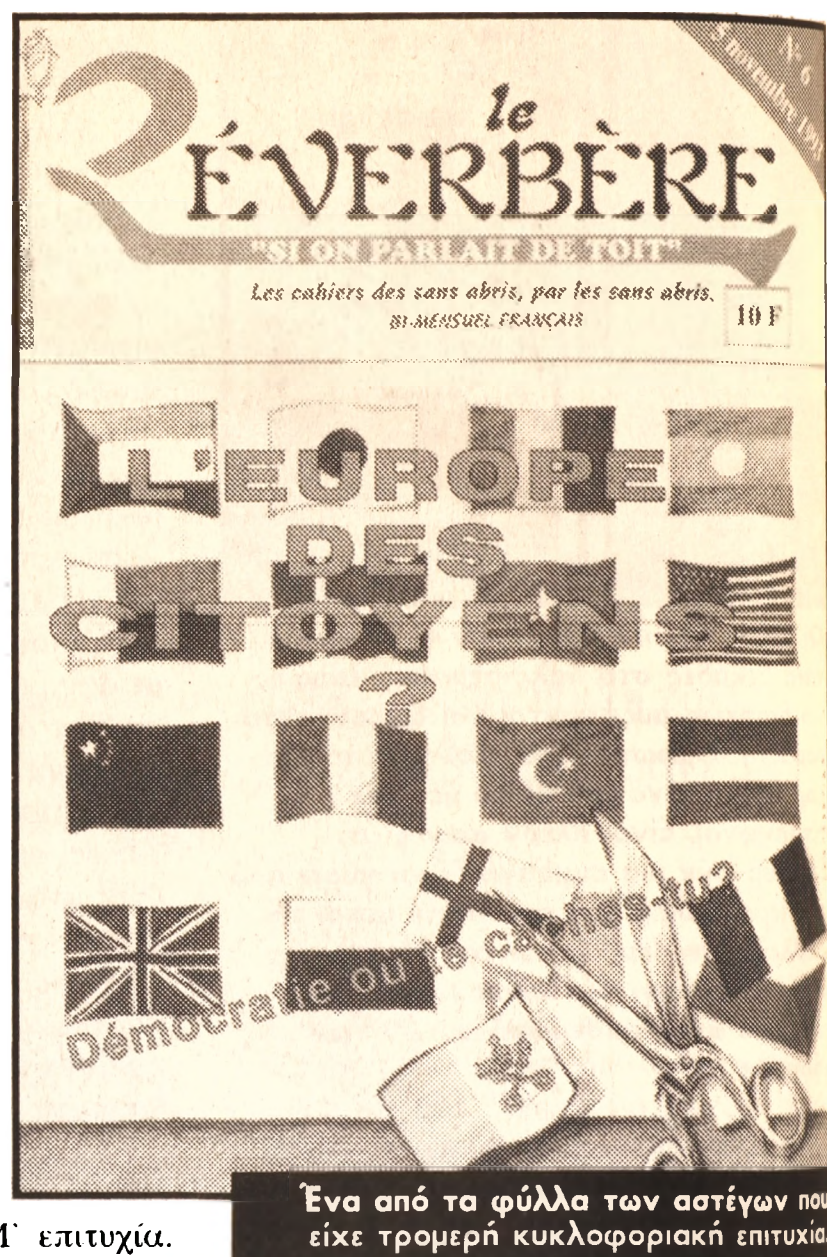
της Σταυρούλας Παπασπύρου

SDF. Τα τελευταία χρόνια, το γαλλικό λεξιλόγιο πλουτίστηκε με μια πολύ φτωχική λέξη. Μέσα σ' αυτά τα τρία γράμματα κρύβεται όλη η απόγνωση κι η μοναξιά των «δίχως μόνιμη στέγη». Στη Γαλλία της πολιτικής αναταραχής και της οικονομικής κρίσης, ο αριθμός των αστέγων πολλαπλασιάζεται. Το ίδιο, όμως, κι οι εφημερίδες τους: ο *Φανοστάτης* (*Réverbère*), ο *Δρόμος* (*La Rue*), η *Πείνα του αιώνα* (*La Faim de siècle*), το *Σκυρόστρωμα* (*Macadam*)...

Εντυπα μηνιαία ή δημνιαία, γραμμένα από επαγγελματίες δημοσιογράφους αλλά και αστέγους, κυκλοφορούν στο Παρίσι και στην επαρχία και προσπαθούν να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στους «αποκλεισμένους» και τους άλλους. Κυκλοφορούν σε τιράζ των 80.000 ως και 500.000 αντιτύπων και διανέμονται από τους ίδιους τους αστέγους. Κάθε φύλλο που πουλιέται αποτελεί εγγύηση ότι ο επιούσιος θα εξασφαλιστεί. Κι είναι εφημερίδες φροντισμένες. Όσο σκοτεινές είναι οι συνθήκες ζωής των SDF, τόσο φωτεινές είναι οι σελίδες τους. Στα περιεχόμενα, ειδήσεις και πληροφορίες για «σανίδες σωτηρίας», όπως είναι οι άνθρωποι της Κοινωνικής Πρόνοιας, τα Εστιατόρια της Καρδιάς με το δωρεάν φαγητό, οργανώσεις σαν τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και σωματεία σαν το «Δικαίωμα στη στέγη»... Το πρώτο πράγμα που έχει ανάγκη ένας «αποκλεισμένος» είναι η αξιοπρέπεια και η αλληλεγγύη.

Η αρχή έγινε τον Μάιο του '93 με τη *Macadam*, εφημερίδα που αγοράζεται από μισό εκατομμύριο άτομα το μήνα. Ακολούθησαν κι οι άλλες. Μ' επιτυχία. Μπορεί οι εφημεριδοπώλες να 'ναι άστεγοι αλλά στα επιτελεία συνωστίζονται πολίτες με στέγη, φάιλοφαξ και ετήσια φορολογική δήλωση. Σύσσωμος ο γαλλικός Τύπος, ο «επίσημος», χειροκρότησε τις πρωτοβουλίες ολόθερμα. Ποιος θα μπορούσε ν' αμφισβητήσει τον τεράστιο κοινωνικό ρόλο που ανέλαβαν; Δεν πέρασε ένας χρόνος, όμως, κι ο ενθουσιασμός έδωσε τη θέση του στην καχυποψία.

Επιτυχία στις πωλήσεις σημαίνει χρήματα. Και τα χρήματα δημιουργούν προβλήματα παντού. Δεν θ' αποτελούσε εξαίρεση το περιθώριο... Άρχισαν λοιπόν οι κατηγορίες για απόκρυψη εσόδων και κακή διαχείριση των κερδών, για οικονομικές ατασθαλίες και πολιτικές δεσμεύσεις των επικεφαλής των εντύπων, άρχισαν κι οι αποχωρήσεις κάποιων διευθυντικών στελε-

Ένα από τα φύλλα των αστέγων που είχε τρομερή κυκλοφοριακή επιτυχία.

χών. Ο παλιός αρχισυντάκτης της *Réverbère* δημιούργησε τη... *Lampadaire*. Οι δυο τίτλοι βρίσκονται σήμερα στα δικαστήρια. Κι η σκανδαλολογία οργιάζει.

Οι εφημερίδες των αστέγων μοιάζουν εγκλωβισμένες ανάμεσα στην κοινωνική τους αποστολή και τους νόμους της αγοράς. Για να επιβιώσουν ή πρέπει να εξασφαλίζουν κάθε τόσο επιχορηγήσεις – από οργανώσεις ή την εκάστοτε κυβέρνηση... – ή να βγάζουν οι ίδιες κέρδη. Όσο πληθαίνουν οι τίτλοι, μεγαλώνει ο μεταξύ τους ανταγωνισμός. Κι όσο η δημοσίευση των οικονομικών τους στοιχείων δεν είναι υποχρεωτική, οι φημολογίες και τα ερωτηματικά θα περισσεύουν.

Εν τω μεταξύ, οι SDF – εφημεριδοπώλες και μη – πληθαίνουν.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ

Γιάννης Ξανθούλης

Η Δευτέρα των αθώων

Μυθιστόρημα

ΟΓΔΟΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

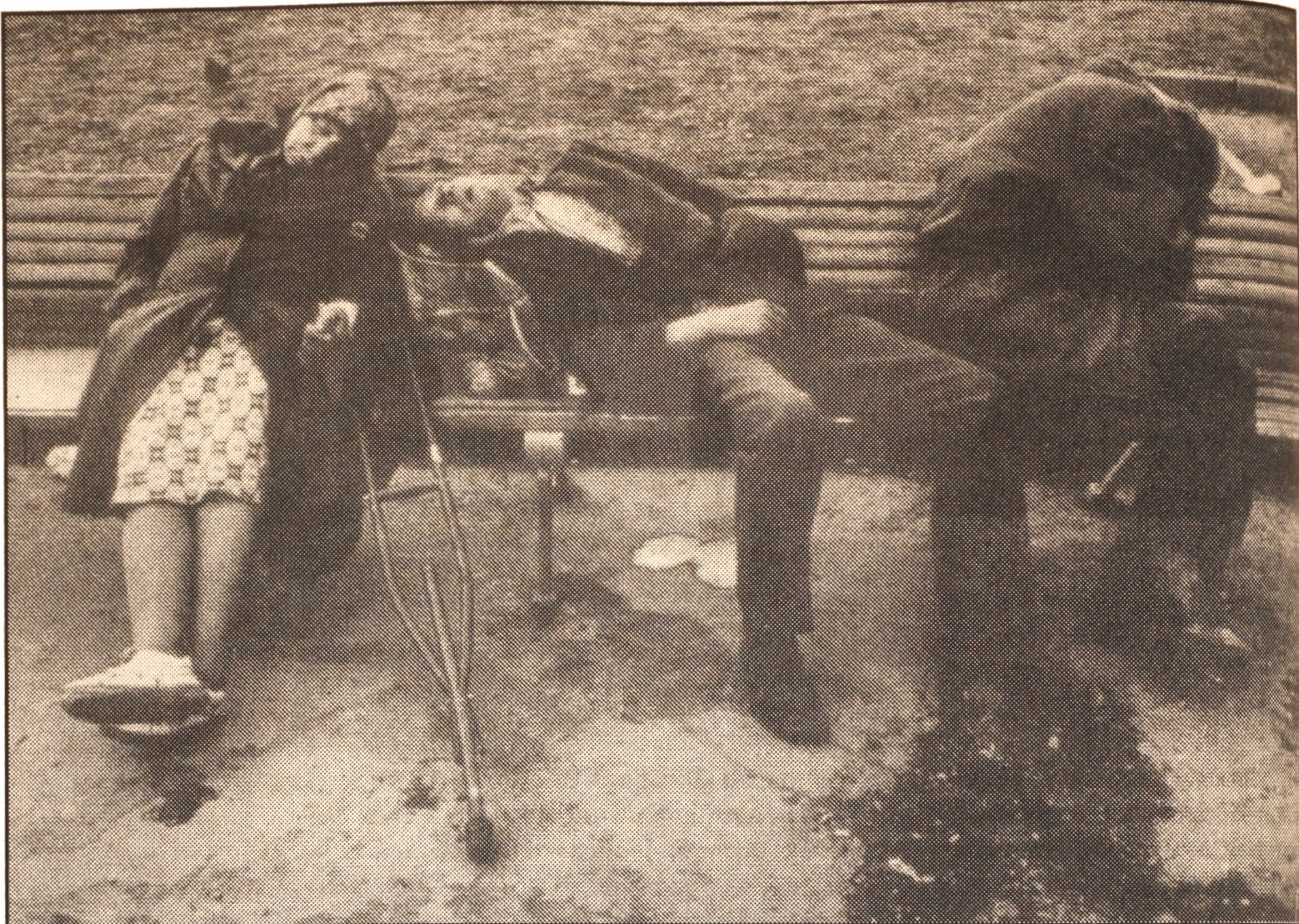
NOVIYE BOGATIYE

Τα ρωσικά άρματα μάχης έχουν ισοπεδώσει το Γκρόζνυ, πρωτεύουσα της μικρής Τσετσενίας, προκαλώντας χιλιάδες θύματα και η οικονομική πολιτική του Γέλτσιν έχει ισοπεδώσει το κοινωνικό τοπίο στην ίδια του τη χώρα.

Ουδέποτε οι κοινωνικές ανισότητες ήταν τόσο εμφανείς στη μεγάλη αυτή χώρα όπου οι οικονομικές «μεταρρυθμίσεις» έχουν προκαλέσει οικονομική κατάρρευση και ανείπωτη δυστυχία. Γύρω στις 40.000 υπολογίζονται οι άστεγοι στη Μόσχα που κοιμούνται στο μετρό και στους δρόμους.

Η εγκληματικότητα και η Μαφία βασιλεύουν χωρίς όρια. Τους καρπούς του καπιταλισμού στη Μόσχα γεύονται περίπου 300.000 νεόπλουτοι (poniye bogatiye) που αναζητούν τρόπους να ξοδέψουν και να επιδείξουν τα λεφτά τους με αγορές πολυτελών αυτοκινήτων, συχνάζοντας στη δημιουργούμενη βιομηχανία διασκέδασης για τις ανάγκες του (ινστιτούτα ομορφιάς, νυχτερινά κέντρα και τα συναφή).

Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού «γεύεται» τα αγαθά μέσα από την τηλεόραση και τα τυχερά παιχνίδια που προβάλλει. Δύο όψεις μιας χώρας που γκρέμισε ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, αλλά δεν κατάφερε ακόμα να χτίσει τίποτα που να μοιάζει με μια πιο δίκαια και ευημερούσα κοινωνία.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΑΣΠΑΣΜΟΣ

Τελευταία ομιλία στη γαλλική Βουλή του προέδρου Μιττερράν που αποχωρεί από την πολιτική έπειτα από δύο επταετείς προεδρικές θητείες. Μαίνεται στο μεταξύ η μάχη μεταξύ των συντηρητικών υποψηφίων στην κούρσα για την προεδρία, εφόσον ο Ζακ Ντελόρ δεν κατέρχεται ως υποψήφιος. Η αποχώρηση ενός πολιτικού μεγάλου εκτοπίσματος από την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή δημιουργεί σειρά μεγάλων ερωτηματικών, καθώς παραμένει ισχυρός στο προσκήνιο ο επανεκλεγείς καγκελάριος Κολ της Γερμανίας. Πληθαίνουν, επίσης, τα ερωτηματικά για την τύχη του γαλλογερμανικού άξονα που αποτέλεσε τον βασικό παράγοντα σταθερό-

τητας στη μεταπολεμική Ευρώπη και στην πορεία προς την Ενωμένη Ευρώπη. Αλλάζει, λοιπόν, το ευρωπαϊκό πολιτικό σκηνικό σε συνθήκες όπου μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ επανατίθενται όλα τα προβλήματα που αφορούν την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήδη, η Γερμανία έχει ρίξει τις πρώτες βολές για το ποια Ευρώπη «οραματίζεται»: αυτή των πολλών ταχυτήτων.

«ΣΚΟΠΙΑΝΟΙ» ΚΑΙ «ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ»

Οι δικοί μας «Σκοπιανοί» έχουν πλέον πολιτογραφηθεί ως «Μακεδόνες» στον διεθνή Τύπο. Σχετικό άρθρο στην εφημερίδα *Sunday Times* της περασμένης Κυριακής φέρει φαρδιά-πλατειά τον σχετικό τίτλο. Πρόκειται για ανταπόκριση από το

Τέλοβο.

Το ενδιαφέρον είναι ότι στο δημοσίευμα επισημαίνεται πως η FYROM βρίσκεται στα πρόθυρα εμφυλίου πολέμου, καθώς η αλβανική μειονότητα (20-30% του πληθυσμού) καταπιέζεται. Κατά το δημοσίευμα, όταν η Αλβανία συνέλθει, ασφαλώς θα υποστηρίξει πιο ενεργά τους Αλβανούς της FYROM, ενώ καθόλου δεν αποκλείεται μια συμμαχία Σερβίας και Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας για τη συντριβή του αλβανικού στοιχείου.

Και να σκεφθεί κανείς ότι μέχρι πρότινος η κύρια επιχειρηματολογία του διεθνούς Τύπου ήταν ότι η γειτονική χώρα κινδύνευε από τον Μιλόσεβιτς, γεγονός που δικαιολογούσε και την παρουσία αμερικανών στρατιωτών και τα παρόμοια.

Ενώ στην Τσετσενία ο Γέλτσιν εξακολουθεί να σφαγιάζει -με την ανοχή της Δύσης- ένα μικρό λαό που προβάλλει σθεναρή και ηρωική αντίσταση στη Ρωσία, ο λαός πένεται. Τρεις άστεγοι δεν έχουν άλλο καταφύγιο παρά το παγκάκι.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Διαμαντής Αξιώτης

ΕΟΒΕΡΓΑ ΜΕ ΜΕΛΙ

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

...Ο συγγραφέας ιστορεί τις παλιές μέρες της επαρχίας και της προσφυγιάς, χωρίς εξειδανικευτικές προθέσεις ή μελοδραματικά αποτελέσματα, υιοθετώντας τη φόρμα του λαϊκού λόγου...

Μια αφήγηση οικονομημένη και νευρώδης...

Π. ΜΠΟΥΚΑΛΑΣ

...Ο Αξιώτης ψυχογραφεί με χιούμορ, που ενίοτε μεταστρέφεται σε συγκρατημένη δραματική ερμηνεία, την εικόνα ενός ελαφρώς πνιγνού, αλλά σίγουρα απτού και σαφώς αναγνωρίσιμου κόσμου...

Β. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

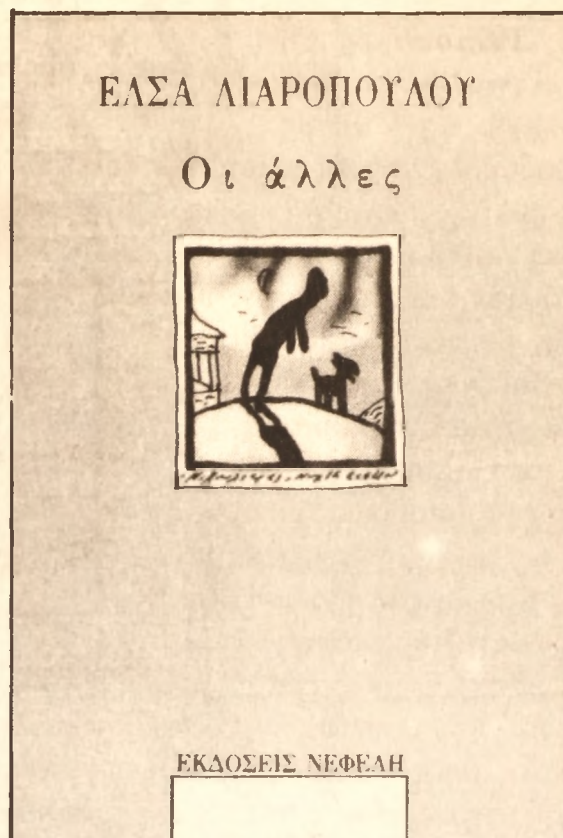
Ένα βιβλίο που αξίζει να διαβαστεί, όχι μονάχα για την πολύχρωμη ποικιλία που διακατέχει τα κείμενά του, αλλά και για τις αφορμές που δίνει στον αναγνώστη να αφεθεί μέσα σε μνήμες δυναμογόνες και ουσιαστικές...

Χ. ΤΣΕΛΕΠΗΣ

Έλσα Λιαροπούλου

ΟΙ ΑΛΛΕΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

Έχουν επιλέξει να ζουν στην απόλυτη μοναξιά, σαρκάζουν και υπονομεύουν τα πάντα, αδιαφορούν για την επικοινωνία και τις σχέσεις «οι άλλες». Η ματιά τους, όμως, καθαρή και διεισδυτική τις φέρνει κοντά μας, ο τρόπος που μετέχουν στα γεγονότα, η εμμονή τους στην περιγραφή των «μικρών» και «ασήμαντων» η διαύγεια με την οποία ορίζουν τη θέση τους και την εμπλοκή τους στα πράγματα σχεδόν μας πείθουν πως μπορεί όλοι μας να κουβαλάμε κάτι απ' αυτές, πως ίσως «οι άλλες» είναι ένα κομμάτι από αυτό που επιμελώς κρύβουμε στην προσπάθειά μας να διατηρήσουμε τις ισορροπίες.

Μέσα σ' ένα κλίμα ονειρικού ρεαλισμού με μοναδική δυνατότητα χειρισμού του γραπτού λόγου, η Έλσα Λιαροπούλου μας δίνει το πρώτο της βιβλίο — μια μικρή έκπληξη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...προωθούν το Ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

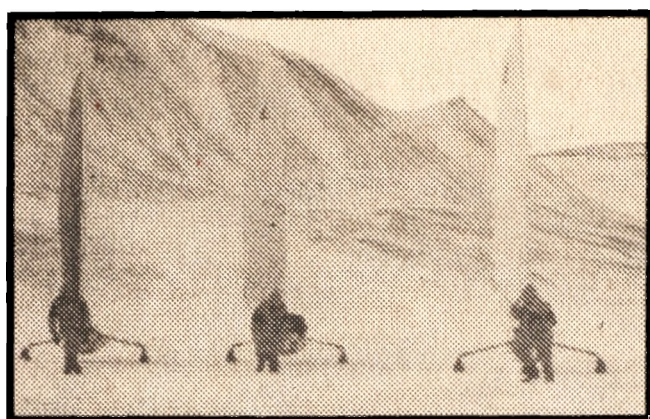
ΙΣΤΙΟΣΑΝΙΔΑ ΥΠΟ ΒΡΟΧΗΝ

Απόγευμα, κι η βροχή έχει αναστελίζει προσωρινά τις κάθετες εφορμήσεις της πάνω από την Αθήνα, αφήνοντας χώρο στους ανέμους που δαγκώνουν τις φουσκωμένες κοιλιές των συννέφων. Μακρινά μπουμπουνητά, σαν αιφνίδιοι καταιγισμοί οργισμένων κρουστών, τρομάζουν τα σπουργίτια στις κούρνιας τους, στη ζωφόρο του Παρθενώνα.

Η Πάρνηθα αστραποβολεί λευκή μέσα απ' τα κουρελιασμένα σύννεφα, χαρίζοντας το τελευταίο φως στη χειμαζόμενη πόλη. Τα χρώματά της έχουν χαθεί, το ίδιο κι η ψυχή των ήχων της, που φτάνουν ως τ' αυτιά μου μουντοί, υγροί και λασπωμένοι: οι σποραδικοί ασφαιροι πολυβολισμοί των σταγόνων στα ιδρωμένα τζάμια, οι πλατσουριστοί συριγμοί απ' τα λάστιχα των αυτοκινήτων που ξεμακραίνουν, τα ξέπνοα κορναρίσματα, το πνιχτό γλουγλούκισμα του νερού για τον καφέ στο μάτι. Οι πόρτες που ανοιγοκλείνουν από τρομαγμένους ενοίκους με ρόμπες, οι οποίοι διαπιστώνουν ότι διαθέτουν τρεχούμενο νερό απ' τα ταβάνια τους, το φτεροκόπημα των περιστεριών στη χοάνη του φωταγωγού.

Νιώθω σαν χωριό της επαρχίας Κονίτης ή σαν εκδρομέυς στη Μαλακάσα, τελείως αποκλεισμένος, σαν ναυαγός σε αρκτικό αρχιπέλαγος, σαν Εσκιμώος. Καταφεύγω, λοιπόν, στο έσχατο καταφύγιο των αποκλεισμένων ιδιωτών, την τηλεόραση. Την ανάβω, όπως άλλοι θα άναβαν το βωμό τους, την εστία τους, σερβίρομαι αχνιστό καφέ και προτείνω τα μουνδιασμένα χέρια μου στις λαμπιερές εικόνες που ορχούνται μπροστά μου σαν φλόγες. Σιγά σιγά το θάλπος τους μου χαρίζει παραμυθία.

Δεν μπαίνω στον κόπο να διακρίνω τις μορφές που εναλλάσσονται μπροστά μου στις καντρίλιες αυτού του πολύχρωμου ξωτικού χορού. Ποιος είναι ποιος, τι λέει ή τι ήθελε να πει· δεν μ' ενδιαφέρει. Μου αρκεί που οι φωτεινές φάτσες μου

χαρίζουν ζεστασιά και φως, διότι η νύχτα έξω έχει ήδη πέσει, κι η βροχή έχει ξαναρχίσει προσθέτοντας και το υγρό στοιχείο στο σκοτεινό και παγωμένο του γύρω κόσμου. Εξαιρετος καιρός για σέρφινγκ! Και το τηλεκοντρόλ, μια θαυμάσια ιστιοσανίδα!

Η φωσφορίζουσα πηχτή θάλασσα των καναλιών είναι γεμάτη θάματα, είναι σπαρμένη μάγια... Μπροστά στην πλώρη μου αναδύεται ένας βλοσυρός πατριάρχης. Στα τρεμάμενα χέρια του κρατάει ένα αδαμαντοποίκιλτο στέμμα καμωμένο σαν πολυτελές ανάκτορο, όπως οι βυζαντινοί αγιογράφοι ιστορούσαν τον Ιουστινιανό με την Αγία Σοφία. Μέσα στο ανάκτορο (είμαι σίγουρος πως) ο γέροντας έχει φυλακισμένο το φθινόπωρό του, το τελευταίο του παγωμένο φθινόπωρο. Είναι φανερό πως ο γέροντας είναι μεγάλος άρχοντας, πως πολλοί εξαρτώνται από ένα του νεύμα. Η αύρα της εξουσίας γύρω του είναι σχεδόν απτή, μουντή και βαριά σαν νέφος φορτωμένο χαλάζι, ωστόσο φορά μιαν απλή στολή χωρίς διακριτικά.

Ξαφνικά, ξεπροβάλλει δίπλα του μια νέα ξανθιά και ψηλή γυναίκα με υπεροπτικό ύφος άνασσας. Είναι ενδεδυμένη ποικιλόχρωμα και βαρύτιμα ενδύματα, στις πτυχώσεις των οποίων στραφταλίζουν πολύτιμες πέτρες.

Η αρχόντισσα παίρνει απ' τα χέρια του Πατριάρχη το ανάκτορο-διάδημα και το

αποθέτει στην ξανθή της κόμη. Η θέρμη της εστεμμένης νέας γυναίκας σιγά σιγά ζωντανεύει, βγάζοντάς το από τη νάρκη του, το παγωμένο φθινόπωρο του Πατριάρχη, που είναι φυλακισμένο στο διαμαντένιο παλάτι του διαδήματος.

Το ζεύγος, ευτυχές, ξαναβουλιάζει αργά στα αφρισμένα κύματα των καναλιών, κι εγώ τους προσπερνάω τινάζοντας αφρούς με την ιστιοσανίδα μου, απογοητευμένος κάπως, γιατί σίγουρα το επόμενο συναπάντημα δεν θα είναι θεαματικό όπως το πρώτο.

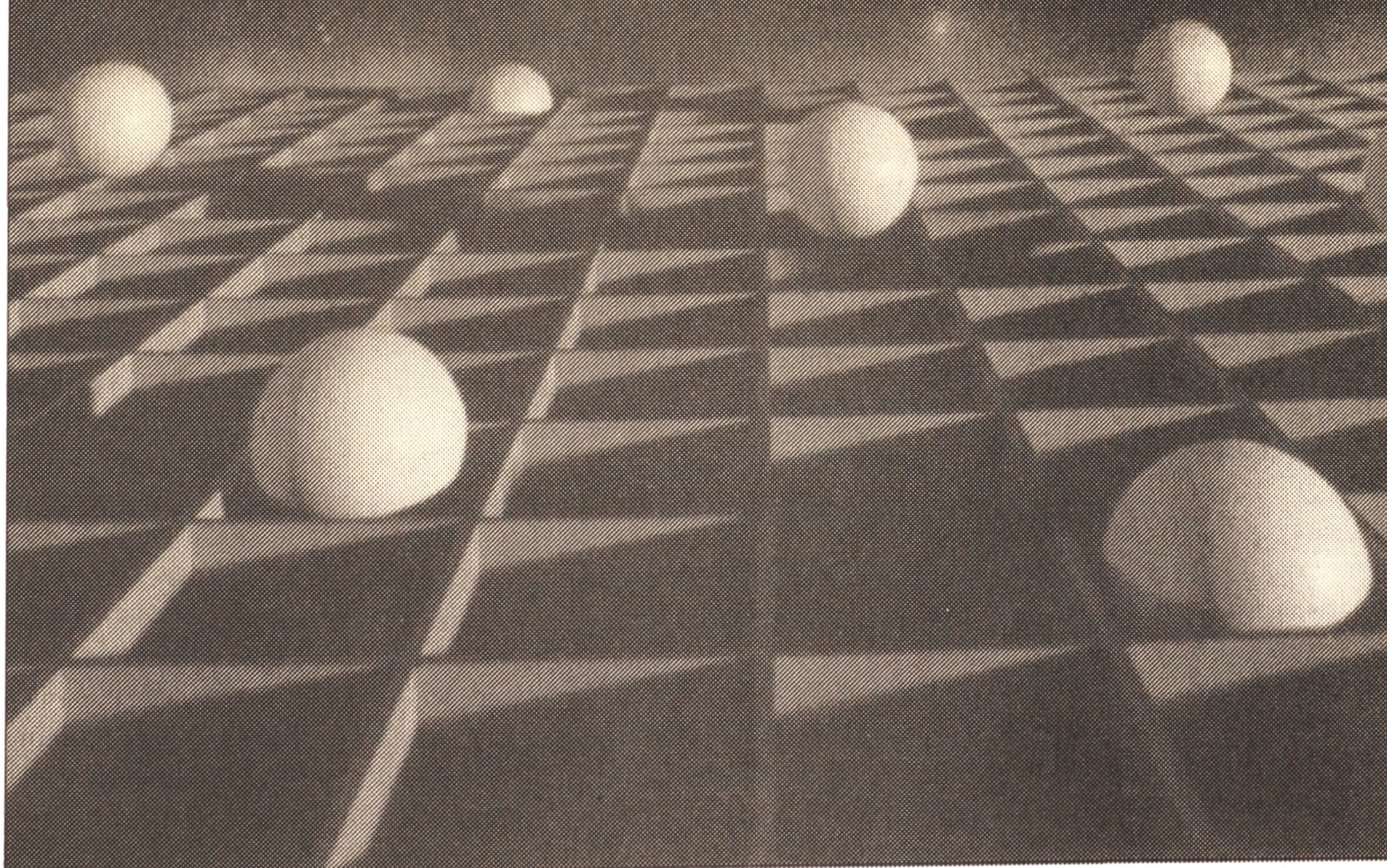
Έχω δίκιο, γιατί πάνω σε μια ξέρα καταμεσής στο πέλαγος, δυο θαλάσσιοι ελέφαντες, ντυμένοι αρχιτεράλης ο ένας, φαρισαίος ο άλλος, μουγκρίζουν φάτσα με φάτσα. «Απαγορεύεται στον Πατριάρχη να 'χει φίλους;» απ' τη μια, «δωροληψία!» απ' την άλλη, και ούτω καθεξής, ώσπου μια αγέλη από φώκιες, με πομπώδες ύφος και επίσημους λαιμοδέτες σαλτάρει στο βράχο και χωρίζεται στα δύο συντασσόμενη με το καθένα απ' τα δύο μαστοφόρα θηλαστικά. Πανδαμόνιο γρυλλισμάτων, τσιριγμάτων, ξεφωνητών: «Σύμφωνον εξωνήσεως! Δανεικά κι αγύριστα από υποτελείς, ο υποτελής! Ντροπή και αίσχος!», απ' τη μια, «Κάτω τα χέρια από τον Πατριάρχη! Κάτω το νέο '89! Ουαί στους συκοφάντες!» απ' την άλλη. Φρίκη.

Μέχρις εδώ ήταν, φτάνει, λέω και ξεκαβαλάω απ' την ιστιοσανίδα. Τι ταξίδι κι αυτό! Από το να ξαναδώ μια βαρετή φάρσα καλύτερα να σβήσω το βωμό μου και να καλωσορίσω το σκοτάδι μέσα στο σπίτι μου· μιλώ γι' αυτό το βελούδινο, καταπραϋντικό σκοτάδι, που αναδεικνύει με τρυφερότητα τη μαρμαρυγή των μουσκεμένων άστρων της πόλης. Κι αν κρυώσω θ' απλώσω τα χέρια μου προς τη ζωφόρο του Παρθενώνα να ξεσταθούν απ' τα κουρελιασμένα σπουργίτια.

Παύλος Μεθενίτης

ΡΟΜΠΕΡΤ ΤΟΜΣΟΝ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΒΟΣ, ΑΝΑΞΑΓΟΡΑ 1, ΤΗΛ. 52.46 .241

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΗ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68, ΤΗΛ.36.46.202, FAX 36.20.647

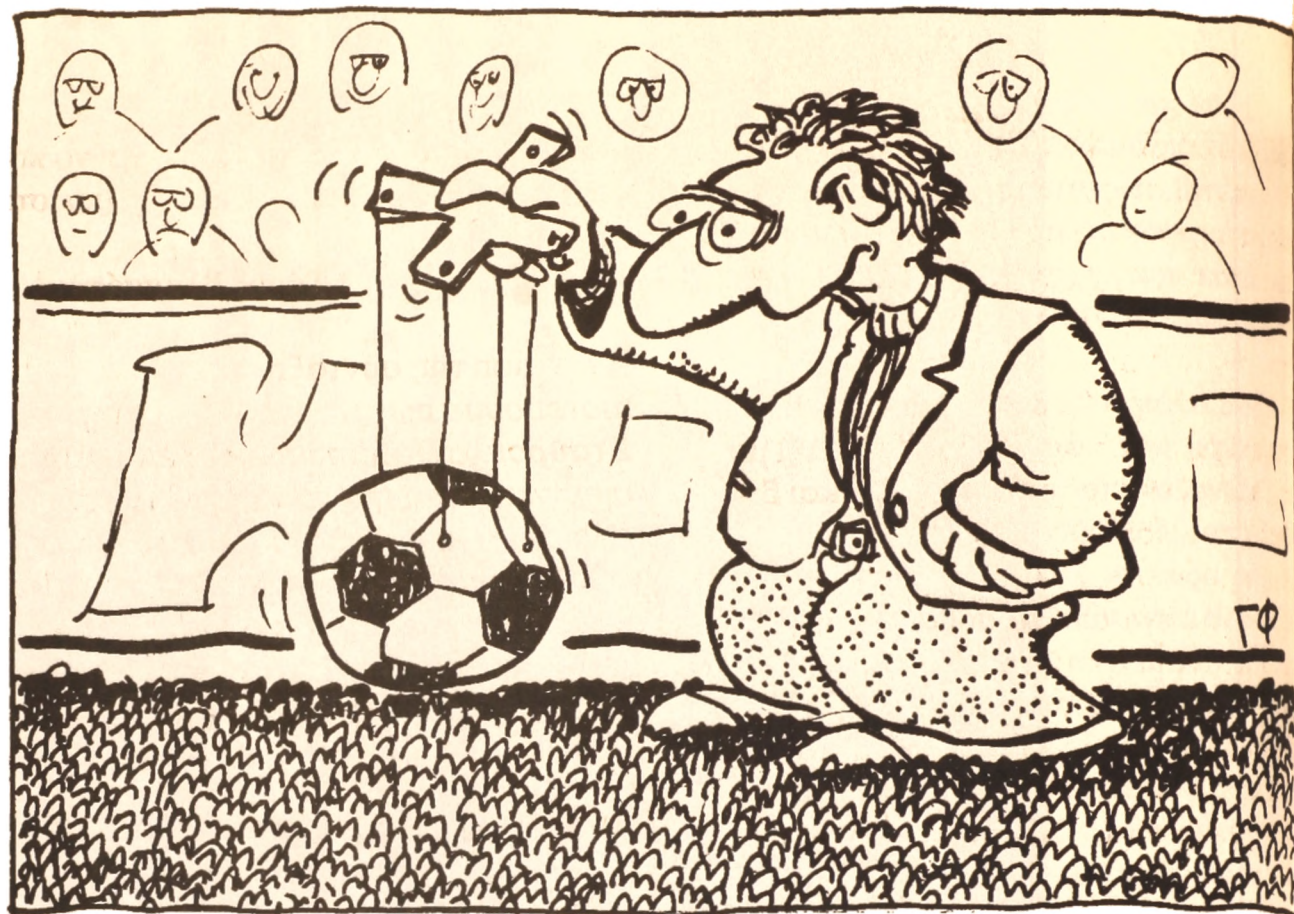
Δ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

• Η κλήρωση των ομίλων (και των αγώνων) του φετινού «Μουντομπάσκετ» της Αθήνας ήταν το (θετικό) γεγονός του δεκαπενθήμερου. Κατά τα άλλα, τα δυσάρεστα ήταν σαφώς περισσότερα από τα ευχάριστα και πώς μπορεί κάποιος να χαρακτηρίσει (παρά δυσμενή) τη θέση του υφυπουργού **Γιώργου Λιάνη** (λόγου χάρι) όταν ο πίνακας του **Τσαρούχη** (που είχε «κλαπεί» από το γραφείο του) βρέθηκε ακριβώς την ημέρα που η εφημερίδα **Σταρ** ερωτούσε με πρωτοσέλιδο «μήπως ο πίνακας παίχτηκε από τον υφυπουργό στα χαρτιά». Υποθέτουμε πως ο κ. Λιάνης, ως γνήσιος λειτουργός φιλολαϊκής πολιτικής, θα έδωσε εντολή να προσφερθούν εύρετρα στην καθαρίστρια, η οποία –πράγματι– βρήκε τον «Τσαρούχη» ξεσκονίζοντας το υπουργικό γραφείο.

• Η Εφές Πίλσεν, ομάδα μπάσκετ με εξαιρετική (όπως φαίνεται) οργάνωση και καλούς παίκτες, ταπείνωσε στον Πειραιά τον Ολυμπιακό. Ο αγώνας δόθηκε στο πλαίσιο του Κυπέλλου Ευρώπης των πρωταθλητριών ομάδων και το αποτέλεσμα ήρθε νά αποδείξει πως «όλες οι ομάδες χάνουν, σε οποιοδήποτε σπορ, όσο δυνατές και αν εμφανίζονται πριν από την αναμέτρηση». Αντίθετα, Παναθηναϊκός, ΠΑΟΚ και Ηρακλής προχώρησαν με καλές νίκες, όπως και ο Πανιώνιος στη Μόσχα με αντίπαλο την Ντυναμό.

• Η κακοκαιρία της προηγούμενης εβδομάδας σημάδεψε τα ποδοσφαιρικά πρωταθλήματα, κυρίως στη Βόρειο Ελλάδα, όπου τα γήπεδα έμοιαζαν με πίστες για σκι. Αγώνες ανεβλήθησαν και (αθηναϊκές) ομάδες υπέστησαν πρωτοφανή ταλαιπωρία, προκειμένου να φθάσουν στον προορισμό τους, μολονότι ήταν κάτι παραπάνω από προφανές πως οι αγώνες δεν θα διεξάγονταν.

• Είναι φανερό πως ο Κανονισμός του πρωταθλήματος επιβάλλεται να αναπροσαρμοστεί, στο εδάφιο που αφορά τους «τύπους». Δεν είναι δυνατόν αποστολές

ποδοσφαιρικών ομάδων να ταλαιπωρούνται με τραίνα και... αλυσίδες, για να φθάσουν οδικώς στα γήπεδα μόνο και μόνο για να... μην γίνει το ματς αλλά να τηρηθούν οι διαδικασίες. Ο προπονητής του ΠΑΟΚ, Ολλανδός **Άρι Χάαν**, έκανε σχετική δήλωση και οι παρατηρητές τον κοιτούσαν με ανοιχτό στόμα. Γιατί;

• Η Προοδευτική Κορυδαλλού φαίνεται πως διαθέτει αν όχι τους περισσότερους, τουλάχιστον τους πιο δυναμικούς τραμπούκους μεταξύ των οπαδών της. Στον αγώνα με την Καλαμάτα (γήπεδο Νίκαιας - Κορυδαλλού) νεαρός ρεπόρτερ των **Νέων** έπεσε θύμα ξυλοδαρμού από ζηρούς υποστηρικτές της γηπεδούχου ομάδας, επειδή ήταν... μελαχρινός και μη γνώριμος στην περιοχή. Τον πέρασαν για οπαδό της Καλαμάτας. Και όταν ο νεαρός συνάδελφος τόλμησε να φωνάξει πως είναι αθλητικός συντάκτης, τότε του προξένησαν ζημιά στο αυτοκίνητό του. Βεβαίως, ο νεαρός, χωρίς πρόσβαση στη δημοσιότητα, δεν είδε την επομένη να ευαισθητοποιείται ο Τύπος ή η Προοδευτική να ζητεί συγγνώμη. Σημεία των καιρών; Μα, το συμβάν δείχνει φανερά τι θα προκύψει στο μέλλον αν δεν ληφθούν μέτρα...

• Με επιστολή προς τα μέλη της, η διοίκηση του Συνδέσμου Αθλητικού Τύπου (ΠΣΑΤ) ζητεί (για δεύτερη φορά) τη συνδρομή τους προκειμένου να «ζωηρέψει» το κοινό ταμείο του συνδέσμου που έχει δημιουργηθεί για να προσφέρει βοήθεια στα άνεργα μέλη. Όπως αναφέρει η επιστολή, την πρώτη φορά η προθυμία των μελών να συνεισφέρουν δεν ήταν επαρκής. Η ιστορία αυτή θυμίζει την άποψη του **Γεωργίου Παπανδρέου** για το σοσιαλισμό: «Πώς είναι δυνατόν να εφαρμοστεί το «ίση αμοιβή - ίσες ευκαιρίες», όταν στην Ελλάδα, δεν είναι δυνατόν να μοιράσεις σε ίσα μερίδια τη δυστυχία». Με εξαίρεση ελάχιστους (ο σύνδεσμος απαριθμεί περισσότερα από 350), οι περισσότεροι ζουν από το μισθό τους. Άρα είναι δύσκολο να υπάρξει «περίσσευμα». Μια καλή οδηγία (την οποία προτείνει η στήλη στο Δ.Σ. του **Ι. Θεοδωρακόπουλου**) θα ήταν οι άνεργοι συνάδελφοι να εργαστούν (και όχι να βολευτούν) σε γραφεία Τύπου. Ο πρόεδρος του ΠΣΑΤ γνωρίζει τον τρόπο. Όπως επίσης γνωρίζει ποιοι συνάδελφοι στον αθλητικό χώρο επικουρούν δυο και τρεις εργασίες (χώρια το γραφείο Τύπου...). Δεν θα ήταν δίκαιο;

Γιώργος Αρκουλής

Διήλωση

ΠΟ ΠΟΥ ΠΑΝΕ ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΒΕΛ;

Ο αναγνώστης μας παρεμβαίνει στο θέμα της ελληνικής γλώσσας στο πλαίσιο της ενωμένης Ευρώπης, που γίξαμε στο αφιέρωμα του προηγούμενου τεύχους αλλά και ξεχωδικότερα θα συζητήσουμε στο συνέδριο που διοργανώνουμε μαζί με το Γαλλικό Ινστιτούτο, στις 3, 4 και 5 φεβρουαρίου.

Αγαπητό Αντί,

Πρώτα, ένα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική πολιτεία (και κοινωνία) είναι η ουσιαστική προστασία της ελληνικής γλώσσας την εποχή, μάλιστα, που η αγγλική γίνεται το κυρίαρχο μέσο επικοινωνίας στο παγκόσμιο στερέωμα.

Η δυναμική της αγγλοσαξωνικής κουλτούρας και γλώσσας που μέσα από την τηλεόραση και τα άλλα Μ.Μ.Ε. μεταδίδεται σε κάθε σπίτι, δημιουργεί αμυντικά σύνορα σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες και πως πολιτικούς.

Δεν θα ήθελα να υπεισέλθω σε περαιτέρω ανάλυση τη στιγμή, μάλιστα, που η Ελένη Αραμτζόλα και ο Ηλίας Κανέλλης ανέλυναν το πρόβλημα κατά τρόπον άριστον.

Διερωτώμαι όμως, μήπως εκτός των Μ.Μ.Ε., που κατά την αφηρημένη έννοια έρουν ευθύνη για τον τρόπο που χρησιμοποιείται η ελληνική γλώσσα, οι δημοσιογράφοι αυτοί καθεαυτοί ορισμένες φορές κφράζονται χρησιμοποιώντας ξενικές εκφράσεις επειδή το βρίσκουν της μόδας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το άρθρο της Σταυρούλας Παπασπύρου (Αντί 1.95) που, μολονότι ήταν πολύ ενδιαφέρον και καλά γραμμένο, χρησιμοποιούσε κφράσεις όπως reality show και trash t.v. με ελληνικές προτάσεις. Ίσως η υποσυνείδητη επιθυμία της αρθρογράφου να εργασθεί στην Fleet Street την κάνει να χρησιμοποιεί αγγλικές αντί ελληνικές λέξεις. Είναι επίσης ενθαρρυντικό το ότι το Αντί διοργανώνει συνέδριο για την ελληνική γλώσσα. Ελπίζω ότι έτσι θα μάθουν ορισμένοι ότι δεν χρειάζεται η προσθήκη της

λέξης editorial στο κύριο άρθρο για να καταλάβουμε τι σημαίνει «κύριο άρθρο» στα ελληνικά.

Τάσος Βλασσόπουλος
Λονδίνο

Απάντηση της σύνταξης: Δεν πιστεύουμε πως η συνεργάτις μας Σταυρούλα Παπασπύρου χρειάζεται τη συνηγορία και την υποστήριξή μας. Ευτυχώς, τα πράγματα είναι πολύ πιο σύνθετα απ' όσο τα εκλαμβάνει ο φίλος αναγνώστης, τον οποίο, ούτως ή άλλως, ευχαριστούμε για την καλή διάθεση και για την ειλικρινή κατάθεση της γνώμης του.

Η ΒΑΒΕΛ ΣΤΟ ΑΜΜΑΝ!

Ο τακτικός μας επιστολογράφος Τάσος Γούλας, πάντα κεφάτος, εμπλέκει το γλωσσικό πρόβλημα της Ευρώπης με το ταξίδι του πρωθυπουργού στο Αμμάν.

Αγαπητό Αντί,

Αμάν, αμάν πια αυτό το Αμμάν! Ο έλληνας πρωθυπουργός μας και πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Ανδρέας Παπανδρέου, αντιμετωπίζοντας την είδηση του Γαλλικού Πρακτορείου για την υγεία του, ανέφερε πως πρόκειται για οργανωμένη προβοκάτσια κατά της Ελλάδας. Έτσι ενώ όλοι εμείς οι Έλληνες αγωνιζόμαστε με ελληνοκεντρική εθνικιστική ομοψυχία και αυταπάρνηση για τη διατήρηση της ελληνικής γλώσσας σαν γλώσσα εργασίας στους κόλπους της Ε.Ε., ο έλληνας πρωθυπουργός μας άρχισε δυστυχέστατα να ομιλεί τη γαλλική, λέγοντας: Λ' ΕΤΑ ΣΕ ΜΟΥΑ!

Διαπιστώνω μοναδική απόκλιση στόχων πρωθυπουργού και ελληνικού λαού, οιωνός που καταφέρει ακόμα ένα φυγόκεντρο χτύπημα στην πολυθρυλούμενη σύγκλιση.

Φιλικότατα,
Τάσος Γούλας
Ντύσσελντορφ

ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ... ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Σε επιστολή που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ,

αναφέρεται η απάντηση που ακολουθεί. Θέμα της, η ρατσιστική ή μη ρατσιστική συμπεριφορά των ελλήνων δασκάλων:

Αγαπητό Αντί,

Θα μου επιτρέψετε να διαφωνήσω ή τουλάχιστον να αμφιβάλλω σχετικά με τις απόψεις που διατυπώνει ο «συναναγνώστης» κ. Α. Μαζουλάκης για εμάς τους δασκάλους, που ούτε λίγο ούτε πολύ μας βγάζει ρατσιστές! (Αντί - τχ. 568 - σελ. 46/6.1.95).

Δεν θα αναφερθώ στο ύφος και τους υψηλούς τόνους της επιστολής του, γιατί η νηφαλιότητα είναι «είδος εν ανεπαρκεία» στον τόπο μας και -χωρίς να κολακεύω- το Αντί είναι μία από τις λίγες φωτεινές εξαιρέσεις, που όμως επιβεβαιώνουν τον κανόνα, όπως λέμε εμείς οι δάσκαλοι. (Από λίγο πιο αισιόδοξη σκοπιά: οι εξαιρέσεις είναι παρήγορα σημάδια.)

Κι έρχομαι στην «ουσία». Με εισαγωγικά, γιατί -επιτρέψτε μου τον δασκαλίστικο σχολαστικισμό- και το ύφος είναι ουσία.

Λοιπόν, αγαπητέ συναναγνώστη, εγώ δεν πήρα μέρος σε καμιά τέτοια έρευνα κι ούτε κανένας από τους συναδέλφους μου στο σχολείο! Πότε έγινε; Κι όπως λες, «το 63% των δασκάλων αποφάνθηκε υπέρ της απέλασης των ξένων»... Όμως ολίγη δυσπιστία για τα ποσοστά δεν βλάπτει. Γιατί στην Ελλάδα ζούμε. Έχουμε και την πρόσφατη εμπειρία των εκλογών. Σε τι ποσοστό ανέρχεται το άθροισμα αποχής, άκρων και λευκών; Ακόμη το λογαριάζουν!

Με μεγάλη, λοιπόν, επιφύλαξη (γιατί, επαναλαμβάνω, στον τόπο μας έχουν παράδοση τα εκλογομαγειρεία), ας περιμένουμε μια απάντηση της ΔΟΕ επί του θέματος. Και -ειλικρινά- αναμένω να φτάσει στο Αντί πριν το γράμμα μου. Έχουν θαρρώ και... FAX. Κι απ' ό,τι ξέρω, διαβάζουν ανελλιπώς και... μελετούν το Αντί.

Με εκτίμηση... χωρίς ξενοφοβία,
Δ. Χρόνης,
δάσκαλος,
Αθήνα

ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΤΟΥ ΑΣΗΜΑΚΗ ΓΙΑΛΑΜΑ ΣΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο Παντελής Κρανιδιώτης γράφει το σημείωμα που ακολουθεί για το έργο του Ασημάκη Γιαλαμά *Το χρήμα*, δραματική σάτιρα σε 2 μέρη και 7 εικόνες που παρουσιάζεται στο Ανοιχτό Θέατρο.

Σε ένα θέατρο όπου ως τα προχθές ακούγονταν οι οίμωγές της Τριλογίας του Αισχύλου κι ό,τι το εκλεκτό από το πολυεθνικό του ρεπερτόριο, αιφνίδια ξεπηδά και ένας **Ασημάκης Γιαλαμάς**· μονάχος, δίχως τη μακράν εκείνην κουστωσία των επιθεωρησεογράφων, που η διανόησή μας όλη – η υψηλή τε και η δήθεν «υψηλή» – σνομπάριζε. Για να μας δώσει τι; Μια φαρσοκωμωδία το πολύ, είδος θεάτρου που, όπως τα λέει στο πρόγραμμα ο **Κ. Γεωργουσόπουλος**, το έχει ονομάσει «ιθαγενές ελληνικό» – αν και ως προς το θέμα του, τουλάχιστο, *Το χρήμα* είναι για σήμερα έργο οικουμενικό – και που ο συγγραφέας του το αποκαλεί «δραματική του σάτιρα». Και είναι περίπου αυτό. Γιατί πραγματολογικά το κείμενο, ναι μεν το συνιστούν τα καθημερινά, κοινά μας πλέον μυστικά σε ό,τι αφορούν την σημερινή το χρήμα, είναι όμως καρφωμένα τέλεια – ένα αριστουργηματικό κολλάζ – πάνω σε έναν ευρηματικό και στέρεα στημένο μύθο: ένας αδίστακτος κομπιναδόρος γιος που με τα βρώμικα χρήματά του αγοράζει τα οράματα δικών του – του έντιμου πατέρα του και του απροσγείωτου αδελφού του – για να τους τα προσφέρει εν αγνοία τους, αλλά εν γνώσει της «καλής» ενδοτικής μητέρας, ώσπου οι δικοί του τα μαθαίνουν, και με την πρέπουσα για όλα αυτά δραματικότητα μαθαίνουν και τις διαστάσεις τους σε σχέση και με την ωμή πραγματικότητα.

Εάν με τα γεράματα ο άνθρωπος «βαραίνει», ο **Ασημάκης Γιαλαμάς**, με άθικτη την εμπειρία του κι οξύτατο το βλέμμα του, φαίνεται να βαραίνει ειδικά: Οι διαθέσεις του ασκούν πολύ πιο σοβαρά τον κριτικό κοινωνικόν του έλεγχο, ενώ ιδεολογικά εκφράζεται σαφώς μοιραιοκρατικά – «η ηθική είναι» για μερικούς «μια ομπρέλα», μία επίφασή μας δηλαδή, που ουδέποτε έγινε η ουσία μας – εμμένει πα-

ρά ταύτα σε κάποιες αντιστάσεις του – ευτυχώς! Γι' αυτό κι ο έμπειρος τεχνίτης Γιαλαμάς, ουδέποτε θα αφήσει τη συζήτηση να ξεγλιστρήσει στις απαρχές αυτού του σύγχρονου ηθικού μας θέματος, κι έτσι το έργο ως το τέλος του, σχεδόν, μένει και κείνο στην επίφαση, με ιδεολογία του τη ρεαλιστική παραδοχή ότι «κανένα όραμα δεν μένει ατσαλάκωτο σαν έρθει σε επαφή με την πραγματικότητα» – κάτι που αναχαιτίζει τα οράματα – ίσως και με το δίδαγμα ότι η οικογένεια – και ιδιαίτερα «νονών» – είναι η μοναδική μονάδα προστασίας μας. Αλλά εδώ η δύναμη που αυτή την προστασία τη γεννά, ο ρόλος της μητέρας που προσφέρεται άνευ όρων διαρκώς, ρόλος παραδοσιακός – και συγκινητικός – αλλά ηθικοκοινωνικά μεμπτός, είναι επίσης ευτυχώς πολύ μικρής εμβέλειας – εφόσον αναλώνεται όλος μέσα στην οικογένεια – για να παρέξει μια παράνομη δικαίωση.

Αλλά και ποιος από όλους μας, θα ήταν έτοιμος να γίνει ένας άλλος «Δον Κιχώτης» στην εποχή αυτή που όλοι μας λουφάζουμε και όπου το χειρότερό της σύμπτωμα είναι αυτή η απουσία του άλλου λόγου, ακριβώς, και όχι η φίμωσή του, όπως συμβαίνει στις δικτατορίες, αλλά η έλλειψή του στην παραγωγή, η λεκτική μας αφασία. Σαν τι, λοιπόν, το διαφορετικό μπορούσε να παράγει και *Το χρήμα* του Ασημάκη Γιαλαμά, ακόμη και εάν το είχε στις προθέσεις του. Τι παραπάνω, άλλωστε, μπορεί να δώσει το ηθικό, κοινωνικό, αλλά και το πνευματικό παρόν, ακόμη και της σύγχρονης μας υψηλής κουλτούρας; Όλοι, λοιπόν, τη φτιάχνουμε αυτή την εποχή. Όλοι, εκτός αν κάποτε σε κάποιους, όπως για τον Αντώνη, αυτή η ηθική δεν είναι μια επίφαση, μα έχει γίνει η ουσία τους· κι όλους εμάς αυτό μας κάνει να ελπίζουμε κι άρα να νιώθουμε ότι μπορεί και να τ' αξίζει να την φτιάξουμε ουσία μας κι εμείς μια τέτοια ηθική. Άτονο, μάλλον, μήνυμα. Αλλά αυτή και μόνο, στη δόση μιας αμφίβολης ελπίδας είναι η θέση η θετική μέσα στην όλη άρνηση *Του χρήματος* και που χωρίς αυτήν το έργο θα ήταν μάλλον κυνικό, τουλάχιστον για

όσους γεννημένους ίσιους και άκαμπτους και όσους απροστάτευτους κι αδύνατους.

Δεν μπορεί να 'ναι βέβαιος κανείς για όλους τους λόγους που οδήγησαν τον σκηνοθέτη **Γιώργο Μιχαηλίδη** προς την επιλογή του αυτή. Πάντως, οι δύο παραπάνω που αναφέρθηκαν, η δομική του έργου αρτιότητα και το διαφαινόμενο μέσα σ' αυτή την κόλαση του χρήματος μήνυμα της ελπίδας, είναι από τους λόγους που δημιουργούν μια βάση επιλογής. Πάντοτε ο Γ.Μ. γνωρίζει τι θα βρει στο κάθε κείμενο και πόσο αυτό που βρίσκει προσεγγίζεται, όχι τόσο από τις δικές του, τις γνωστές μας ικανότητες, όσο προς τις ιδιοσυγκρασιακές του ιδιότητες. Και από κει και πέρα λειτουργεί η αγάπη για το κείμενο που επέλεξε.

Όλη η παράσταση εκύλησε με διακριτική θεατρικότητα και τον γνωστό σφιχτό ρυθμό του Γ.Μ. Στο πνεύμα του μικρομεσαίου αστικού αυτού νοικοκυριού και των δευτερευόντων χώρων ανταποκρίθηκαν απόλυτα τα επιμελημένα σκηνικά της κ. **Ντούση**. Ερμήνευσαν, ίσως λίγο ψυχρός γι' αυτόν το ρόλο του δοκιμαζόμενου Αντώνη, ο κ. **Γαλανάκης**, μέσα στα ίδια πάντα επαρκέστατα μέτρα του, ενώ η κ. **Μπερδούση** ίσως θα πρέπει να χρειαζόταν γι' αυτόν τον ιδιαίτερα απαιτητικό από τη μιμική της ρόλο, μίαν υπογράμμιση χαρακτηριστικών στο πρόσωπο. Ο κ. **Μαυριτσάκης** πειστικότητας σαν γιος κομπιναδόρος, όπως κι ο κ. **Καραμπέτης**, αν κι ίσως κάπως άτονος, στον μάλλον δυσκολότερο τύπο του ονειροπόλου άλλου γιου. Ο κ. **Μαυρόπουλος** μας έδειξε το τι σημαίνει το ζωντάνεμα ενός ρόλου στη σκηνή – το εύρημα των λουλουδιών απ' το τσεπάκι, ανεξαρτήτως προελεύσεως και επιπέδου αισθητικής, το βρίσκουμε απόλυτα επιτυχές σαν κίνηση δηλωτική της διαθεσιμότητας του ατόμου που προσφέρεται για όλες τις μπαγαποντιές – ενώ ο κ. **Γιαννόπουλος**, δάσκαλος χαμαιλέοντας, ήταν πολύ πιο συγκινητικός στο δεύτερο μέρος· η δε κ. **Χατζηκωνσταντή** με κάποια υπερβολή στην αναγκαία για το ρόλο της θεατρικότητα.

Παντελής Κρανιδιώτης

ΕΠΙσημαίνουμε

Ευρώπη ήταν ανέκαθεν
πολυγλωσσο πολιτισμικό
μόρφωμα. Οι
κυοφορούμενες
γλώσσες ενδέχεται να
ανατρέψουν το ισχύον
πολιτικό καθεστώς και να
προτείνουν κάποιον
καινούργιο γλωσσικό
σχεδιασμό. Το ANTI,
σικά, δεν περίμενε για
δραστηριοποιηθεί τον
ωφαντικό θόρυβο που
ξέσπασε τελευταία με
αφορμή την ερμηνεία των
αποθέσεων της γαλλικής
εδρίας για περιορισμό
των επίσημων γλωσσών
εργασίας στα θεσμικά
όργανα της Ευρωπαϊκής
Ένωσης. Ήδη από τον
προηγούμενο Ιούνιο όχι
μόνον είχε ασχοληθεί με
το πρόβλημα αλλά και είχε
συμφωνήσει με το Κέντρο
Λογοτεχνικής
Μετάφρασης του
Γαλλικού Ινστιτούτου
Αθηνών να διοργανώσει
διεθνές συμπόσιο,
προκειμένου να
αντιμετωπισθεί το θέμα
στις σωστές του
διαστάσεις: με
σηφαισιότητα, ψυχραιμία
και τη συναίσθηση ότι
ανήκουμε στον
πολυπολιτισμικό
ευρωπαϊκό χώρο, τον
οποίο θεωρούμε
υποχρέωσή μας να
συνδιαμορφώνουμε.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΟΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ

Το Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης
του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών και το
ANTI οργανώνουν διεθνές συμπόσιο για
τη γλώσσα. Πληροφορίες για το
συμπόσιο, τους συμμετέχοντες σ' αυτό
και για τα θέματα που θα αναπτυχθούν,
στις επόμενες σελίδες.

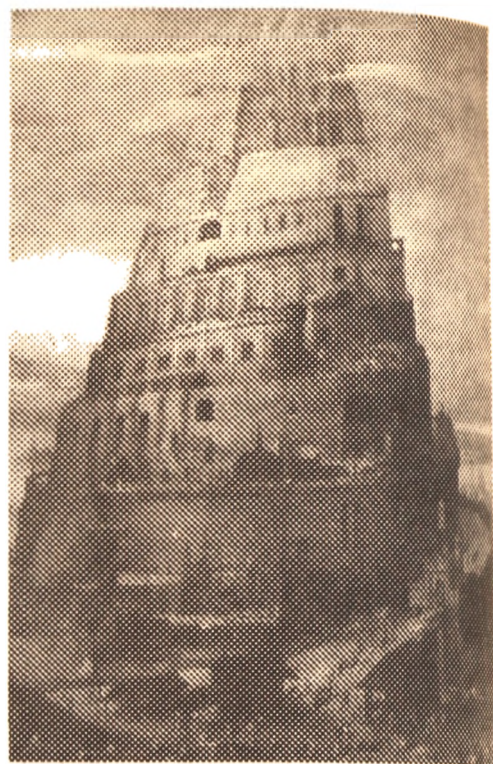
48 ΓΛΩΣΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ

Σε μια μελλοντική
Ευρωπαϊκή Ένωση,
ο γλωσσικός
πλουραλισμός
μπορεί να
διατηρηθεί μεταξύ
άλλων αν
υιοθετήσουμε
διαφορετική
στратηγική στις
γλωσσικές
υπηρεσίες. Γράφει ο
Αντόνιο Αλόνσο.

50 ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

Ο εθνοκεντρισμός
είναι εύκολος και
ευκολοχώνευτος.
Και οι εθνοκεντρικοί
αγιατολάδες είναι οι
καλύτεροι σύμμαχοι
όσων ισχυρίζονται
ότι δεν έχουμε θέση
στην Ευρώπη.
Γράφει ο Δ.
Δημητράκος.

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΠΛΟΥΡΑΛΙΣΜΟΥ

του Αντόνιο Αλόνσο

ταν ένα σύνολο χωρών προ-σπαθεί να πραγματοποιήσει την ενοποίηση του και ταυτόχρονα επιβάλλεται να διατηρηθεί ο μεγάλος διαφορισμός των στοιχείων που είναι συμφυή με την ίδια την υπόσταση αυτών των χωρών, τότε το θέμα της επικοινωνίας με αφετηρία τα διάφορα γλωσσικά ιδιώματά τους γίνεται αναπόφευκτα κεντρικό θέμα.

Επιπλέον πρόκειται για πολυδιάστατο θέμα: ωστόσο, για τις ανάγκες αυτής της εισήγησης θα περιοριστώ απλώς σε μία από αυτές τις διαστάσεις, δηλαδή στο επίπεδο της γραπτής επικοινωνίας που απορρέει από τους κοινοτικούς θεσμούς και, ουσιαστικά, της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Θα αναλύσω διαδοχικά τη βασική αρχή του γλωσσικού πλουραλισμού, τα προβλήματα που είναι δυνατόν να προκύψουν κατά την εφαρμογή αυτής της αρχής και τέλος τις λύσεις τους που θα ήταν δυνατόν να προταθούν στο άμεσο μέλλον.

Η αρχή του γλωσσικού πλουραλισμού.

Οι κοινοτικοί θεσμοί όρισαν τις επιλογές τους, με τρόπο ιδιαίτερα σαφή, κατά την υπογραφή των συμφωνιών της Ρώμης: όλες οι επίσημες γλώσσες των κρατών - μελών είναι επίσημες γλώσσες και γλώσσες εργασίας της Κοινότητας.

Έτσι, κατ' αντιδιαστολή προς ό,τι συμβαίνει σε άλλους διεθνείς θεσμούς, όλες οι γλώσσες είναι ισότιμες.

Η νομική βάση ως προς αυτό εντοπίζεται στο άρθρο 217 της συμφωνίας της ΕΟΚ, το οποίο προβλέπει ότι το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, ορίζει το γλωσσικό καθεστώς των θεσμών της Κοινότητας. Πράγματι, το Συμβούλιο στο πρώτο άρθρο του κανονισμού αρ. 1, της 15ης Απριλίου 1958, το οποίο τροποποιήθηκε κατά τις διάφορες πράξεις ένταξης, προβλέπει ότι «οι επίσημες γλώσσες και οι γλώσσες εργασίας των θεσμών της Κοινότητας θα είναι οι γλώσσες όλων των χωρών - μελών. Το άρθρο 4 αυτής της πράξης επισημαίνει επιπλέον ότι «οι κανονισμοί και άλλα κείμενα γενικής σημασίας συντάσσονται στις επίσημες γλώσσες», και τέλος το αρ-

θρο 6 προβλέπει ότι «οι θεσμοί μπορούν μέσω των εσωτερικών κανονισμών τους να προσδιορίζουν τους τρόπους εφαρμογής αυτού του γλωσσικού καθεστώτος», κάτι που δεν έκανε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Συνεπώς η αντιμετώπιση όλων των επίσημων γλωσσών των κρατών - μελών είναι ισότιμη, ενδεχομένως εκτός από μία περίπτωση: της γαελικής, εφόσον η ιρλανδική κυβέρνηση δέχτηκε η γλώσσα αυτή να μην είναι γλώσσα εργασίας.

Τα θεμέλια του γλωσσικού πλουραλισμού είναι συγχρόνως πολιτισμικά, πολιτικά και νομικά.

Τα προβλήματα που απορρέουν από την εφαρμογή της αρχής του γλωσσικού πλουραλισμού.

Στο πεδίο της μετάφρασης, ο γλωσσικός πλουραλισμός στην πράξη προϋποθέτει να μεταφράζεται σε όλες τις γλώσσες κάθε έγγραφο νομικής φύσης ή οποιοδήποτε άλλο που προορίζεται για την προπαρασκευή ενός νομοθετικού κειμένου, καθώς και κάθε έγγραφο μη αποκλειστικής εσωτερικής χρήσης.

Η μετάβαση από τέσσερις σε

εννέα επίσημες γλώσσες περιέπλεξε σημαντικά τα πράγματα όχι μόνον από ποσοτική άποψη αλλά και ποιοτική (72 γλωσσικοί συνδυασμοί, χωρίς να υπολογίσουμε τις ολιγότερο ομιλούμενες γλώσσες που σερβούνται ακριβούς ορολογίας ή τις γλώσσες που έχουν μικρότερη εμπειρία όσον αφορά στον τομέα της μετάφρασης και της ερμηνείας, κ.λπ.). Εντούτοις ως τώρα η κατάσταση είναι υπό έλεγχο, αφού έχει διασφαλιστεί η μεταγλώττιση κειμένων πάσης φύσεως, ολόκληρα δυσκολότερων και τεχνικότερων, στις εννέα επίσημες γλώσσες.

Ωστόσο αυτό που μοιάζει να δημιουργεί τις μεγαλύτερες δυσκολίες είναι η επέκταση του παρόντος συστήματος σε έναν αισθητά μεγαλύτερο αριθμό επίσημων γλωσσών, πρωτίστως βορείων και εν συνεχεία σλαβικών, κατά περίπτωση.

Το γλωσσικό καθεστώς των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κινδυνεύει επίσης όσον αφορά στην εσωτερική και καθημερινή λειτουργία των θεσμικών οργάνων. Πράγματι, αρχικά η «lingua franca» των κοινοτικών υπαλλήλων ήταν τα γαλλι-

κά. Σήμερα η αγγλική είναι η «lingua franca» ορισμένων υπηρεσιών, κυρίως τεχνικών. Η ένταξη των βορείων χωρών πιθανότατα θα ενισχύσει τη θέση της αγγλικής, και η αντίστοιχη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης τη θέση της γερμανικής, σε τέτοιο βαθμό ώστε τα γερμανικά ως «γλώσσα φορέας» θα φθάσουν το επίπεδο της γαλλικής (γλώσσα των χωρών όπου φιλοξενούν την έδρα των θεσμικών οργάνων) και της αγγλικής.

Το ερώτημα που τίθεται είναι πώς θα διαφυλαχθεί ο γλωσσικός πλουραλισμός σε μια μελλοντική Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία στην έναρξη του 21ου αιώνα ενδέχεται να αριθμεί περίπου είκοσι επίσημες γλώσσες, αν λάβουμε υπ' όψιν ότι ο γλωσσικός πλουραλισμός είναι μια πρόκληση την οποία δεν μπορούμε ούτε και θέλουμε να αποφύγουμε.

Πώς να διαφυλάξουμε την αρχή του γλωσσικού πλουραλισμού στη μελλοντική διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση;

Σε μια μελλοντική Ευρωπαϊκή Ένωση όπου θα συνυπάρχουν πολλές μη συγγενικές γλώσσες, ο γλωσσικός πλουραλισμός μπορεί να διατηρηθεί μόνο με την προϋπόθεση ότι θα υιοθετήσουμε μιαν άλλη στρατηγική στις γλωσσικές υπηρεσίες. Είναι αδύνατον να θεωρήσουμε ως λύση απλώς και μόνον τη διόγκωση του δυναμικού αυτών των υπηρεσιών.

Το πρώτο προληπτικό μέτρο που επιβάλλεται να πάρουμε είναι να εντείνουμε τη διδασκαλία των γλωσσών και να ενθαρρύνουμε τα γλωσσικά επαγγέλματα (μετάφραση, διερμηνεία, ορολογία).

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού η Κοινότητα, συμπληρώνοντας τις προσπάθειες που καταβάλλονται σε εθνικό επί-

πεδο, προώθησε προγράμματα όπως το *Lingua*, *Έρασμος* και *Tempus*.

Ακριβέστερα, η Μεταφραστική Υπηρεσία οργανώνει επιχειρήσεις τεχνικής υποστήριξης σχετικά με τη μετάφραση προς όφελος των τριών χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης — με τις οποίες η Κοινότητα έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας (Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία και Πολωνία) — και μελλοντικά υπέρ ορισμένων χωρών της πρώην ΕΣΣΔ. Επιπλέον η υπηρεσία αυτή πρόκειται να πραγματοποιήσει μια δοκιμαστική συνεργασία με τα εκπαιδευτικά μεταφραστικά κέντρα. Προσπαθεί επίσης να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη και να καταστήσει γνωστά τα προϊόντα της (*Eurodicum*, *λεξιλόγια*, *Systran*) μέσω σεμιναρίων τα οποία διοργανώνει κάθε χρόνο σε ένα διαφορετικό κράτος - μέλος.

Όσον αφορά στο πεδίο δράσης των μεταφραστικών υπηρεσιών των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων είναι αναγκαίο να προσβλέπουμε στο διαφορισμό τους, αν δεχθούμε ως αφετηρία την υπόθεση ότι δεν διανοούμεθα και απευχόμαστε να αυξηθούν υπέρμετρα αυτές οι υπηρεσίες, έτσι ώστε να μεταβούμε από τη μεταφραστική υπηρεσία στην υπηρεσία επικοινωνίας, η οποία θα παρέχει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων. Μεταξύ αυτών των προϊόντων πρωτίστως συγκαταλέγεται η μετάφραση που πραγματοποιείται εντός του θεσμού από εξαιρετικούς γλωσσολόγους, οι οποίοι θα πρέπει να ασχολούνται επί μονίμου βάσεως με τα πιο δυσπροσπέλαστα έγγραφα, και κατ' αυτόν τον τρόπο θα διασφαλίσουν την υψηλή ποιότητα του προϊόντος και συγχρόνως θα δημιουργήσουν ένα "ύφος" που θα χρησιμεύσει ως σταθερό πρό-

τυπο για τα άλλα προϊόντα: μετάφραση «με το κομμάτι», αυτόματη μετάφραση, συνεργασία στη σύνταξη των πρωτότυπων εγγράφων, υποστήριξη ως προς την ορολογία κ.λπ. [...]

Τέλος, πάντοτε στην προοπτική της διαφύλαξης του γλωσσικού πλουραλισμού σε μια διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι ανάγκη να σταθούμε μια στιγμή στην αρχή της επικουρικότητας. Η εφαρμογή αυτής της αρχής στη μετάφραση θα έπρεπε όντως να αποτελέσει μιαν άλλη πηγή διαφορισμού των εργαλείων της γραπτής επικοινωνίας εντός των Κοινοτήτων, αλλά και μεταξύ αυτών και των κρατών - μελών.

Αυτή η αρχή, που ρητά ή άρρητα βρίσκεται ανέκαθεν στο κέντρο της ιδέας της ευρωπαϊκής ενοποίησης, σήμερα επανεπιβεβαιώνεται φυσιολογικά, τη στιγμή που εμβαθύνεται η διαδικασία της ενοποίησης, υπερβαίνοντας την οικονομική διάσταση για να φθάσει στην καθαρά νομισματική και πολιτική. Αυτή η νέα κατάσταση αναγνωρίστηκε στην καινούργια συνθήκη της πολιτικής ένωσης, την οποία ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 1991 στο Μάαστριχτ. Στο άρθρο 3Β αυτής της συνθήκης προβλέπεται ότι σε θέματα που δεν υπόκεινται στην αποκλειστική δικαιοδοσία της Κοινότητας, αυτή μπορεί να παρεμβαίνει στο βαθμό που οι σκοποί μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας λόγω των διαστάσεων ή των συνεπειών τους μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα στο κοινοτικό

επίπεδο παρά σε άλλα, λόγω χάριν στο εθνικό, στο περιφερειακό ή στο επίπεδο τοπικών ή άλλων οντοτήτων.

Απ' όλα αυτά θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι η μετάφραση σε όλες τις γλώσσες των καθαρά πληροφοριακών ή δικονομικών εγγράφων μπορεί κάποτε να γίνεται στο επίπεδο όπου αυτά χρησιμοποιούνται, τουτέστιν στο εθνικό επίπεδο, στο περιφερειακό, στο επίπεδο των κοινωνικών και επαγγελματικών οντοτήτων κ.λπ. Αυτό το πολυσχιδές μεταφραστικό έργο πρέπει να το υποστηρίξουν οι μεταφραστικές υπηρεσίες των κοινοτικών θεσμών, οι οποίες θα μπορούσαν να προσφέρουν την ορολογία και την εμπειρία τους σε ό,τι αφορά στη γενική γλωσσική επεξεργασία κειμένων αυτού του τύπου.

Μετάφραση: Βαγγέλης Μπιτωρόης

(Το κείμενο αυτό εκφωνήθηκε στις 22 Μαΐου 1992, σε διεθνές Συνέδριο που έγινε στις Βρυξέλλες και δημοσιεύθηκε το 1993.)

ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

του Δ. Δημητράκου

εν είμαι σε θέση να διαπιστώσω κλινικά το αν η Ελλάδα έχει γίνει «απέραντο φρενοκομείο», κατά την επιγραμματική φράση ανώτατου πολιτειακού παράγοντος. Πάνω σ' αυτό καλούνται να αποφανθούν άτομα «άλλων ειδικοτήτων», για να χρησιμοποιήσω έκφραση άλλου σημαντικού πολιτικού επί πρωτης του πρωθυπουργίας. Γεγονός είναι ότι πρέπει να αρχίσουμε να ανησυχούμε – όσοι, τουλάχιστον από μας διατηρούμε πίστη στη λογική, ελπίδα για τη συνέχιση στην οδό της δημοκρατικής ομαλότητας και της εθνικής ακεραιότητας της χώρας. Η τελευταία αναστάτωση με αιτία την «επιβουλή» κατά της γλώσσας μας από τους αθεόφοβους Γάλλους είναι σύμπτωμα μιας γενικευμένης εθνικιστικής παράνοιας που είναι διπλά επικίνδυνη στους καιρούς μας: πρώτον, επειδή είναι εθνικιστική και δεύτερον –και σημαντικότερο– επειδή είναι παράνοια.

Ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται από τις πρώτες κιόλας γραμμές σε τι μήκος κύματος κινούμαι και πού στοχεύω. Αν όχι, ανοίγω παρενθώς τα χαρτιά μου: στρέφομαι κατά της ανευθυνότητας και της δημαγωγίας στο όνομα του Έθνους. Δεν αναγνωρίζω σε κανέναν το μονοπώλιο του πατριωτισμού, ακόμα δε λιγότερο το μονοπώλιο της ευαισθησίας ή ξήλου για την ελληνική γλώσ-

σα. Και γι' αυτή μου την άρνηση να αναγνωρίσω οποιοδήποτε μονοπώλιο και ιδιαίτερα στους ζηλωτές του γλωσσικού εθνικισμού και κήρυκες του εθνοκεντρισμού επικαλούμαι τη διπλή μου ιδιότητα του Έλληνα και του ορθολογικού ατόμου. Και νομίζω ότι αυτές οι ιδιότητες αρκούν για το σκοπό μου και έχω την πεποίθηση ότι έχουν μείνει αρκετοί στον τόπο μας που όχι μόνον μπορούν να επικαλεσθούν την κατοχή αυτών των δύο ιδιοτήτων, της ελληνικότητας και του ορθολογισμού, αλλά πιστεύουν σ' αυτές ως αξίες.

Αναγνωρίζω ότι ο ορθολογισμός έχει εκπέσει από την εκτίμηση πολλών πνευματικών ανθρώπων που επικαλούνται τη δύναμη του... ανορθολογισμού. Επί του προκειμένου, ιδιαίτερα ανησυχητική μου φάνηκε ραδιοφωνική δήλωση πρώην υφυπουργού Εξωτερικών κατά του ορθολογισμού (!) διότι σημαίνει, όπως είπε, ενδοτικότητα στα «εθνικά θέματα». Για μένα, βέβαια, η ενδοτικότητα στον ανορθολογισμό είναι το μέγα και κύριο «εθνικό θέμα» εφόσον όλα τα άλλα ανάγονται σ' αυτό.

1. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΗΣ

Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά τους. Όπως όλοι γνωρίζουν, σήμανε πρόσφατα «εθνικός συναγερμός» με αφορμή τη γαλλική πρόταση να περιοριστούν οι «λειτουργικές γλώσσες» της Κοινότητας σε πέντε. Πρώτη παρατήρηση:

από πότε η αξία μιας γλώσσας κρέμεται από τη χρήση της ως διοικητική γλώσσα κράτους ή ομοσπονδίας; Ακόμα και στη Βυζαντινή αυτοκρατορία επίσημη γλώσσα ήταν η λατινική, η οποία εκτοπίστηκε τον 6ο αιώνα από την ελληνική, όχι διότι θεωρήθηκε «κατώτερη» η πρώτη και «ανώτερη» η δεύτερη αλλά διότι για πρακτικούς λόγους ήταν αναγκαία η υιοθέτηση της τελευταίας, εφόσον ήταν πιο διαδεδομένη.

Πριν κάνει κανείς οποιαδήποτε πολιτική ανάλυση των στόχων της γαλλικής πρότασης πρέπει να εξετασθεί αν συντρέχουν οι οικονομικοί και πρακτικοί λόγοι που επικαλούνται οι Γάλλοι. Αυτοί οι λόγοι απορρίφθηκαν, απλά και κάπως αλόγιστα, από διάφορους δημοσιογραφικούς «μετερνήχους» που βλέπουν μόνο «μεγάλα παιχνίδια» που κρύβονται πίσω από αυτές τις προτάσεις. Και τέτοια παιχνίδια, ασφαλώς, παίζονται. Πλην όμως, είναι αναγκαίο να εξετάσουμε και κατά πόσον υπάρχει βάση για τους ισχυρισμούς της Γαλλίας ή όχι. Ορισμένοι σχολιαστές υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει καμία τέτοια βάση. «Το πρόβλημα είναι ανύπαρκτο» αποφαίνεται με πονιφική αυθεντία σχολιαστής στην εφημερίδα *Αυγή* (1.1.95), απαξιώνοντας να δώσει κάποια εξήγηση.

2. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Αν όμως οι σχολιαστές αυτοί

έκαναν έναν απλό αριθμητικό υπολογισμό, θα διαπίστωναν ότι σήμερα χρειάζονται $11 \times 10 = 110$ μεταφραστικοί συνδυασμοί ανά δύο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και όταν ολοκληρωθεί η πολιτική ένωση όλης της Ευρώπης (από τον Ατλαντικό στα Ουράλια) θα χρειασθούν $36 \times 37 = 1.337$. Η βάση θα έλεγα ότι υπάρχει. Όχι ότι αυτό εξαντλεί το θέμα. Από ελληνικής πλευράς δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα πρέπει να αντισταθούμε στη –φυσιολογική– πίεση να ελαττωθούν οι «γλώσσες εργασίας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αλλά η μάχη θα πρέπει να δοθεί με αφετηρία την αρχή της ισοτιμίας της ελληνικής γλώσσας και των άλλων έξι λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών – με τις επικρατέστερες και όχι την αρχή της... ανωτερότητας της δικής μας που επικαλούμαστε. Αν μη τι άλλο, για να αποκτήσουμε τις κατάλληλες συμμαχίες, αλλά και για να μας πάρουν στα σοβαρά, είναι αναγκαίο να μη δείχνουμε τόση γλωσσική υπεροψία!

Και όμως αυτήν ακριβώς την υπεροψία επιλέξαμε ως λάβαρο – τουλάχιστον αν κρίνει κανείς από τις αντιδράσεις επωνύμων που δημιουργούν το κλίμα στο οποίο μετέχουν οι μη επώνυμοι. Αν μπορούσε να εξαχθεί μια κοινή συνισταμένη της εθνοκεντρικής αντίδρασης αυτή θα συνοψιζόταν στην εξής θέση: δεν έχουμε αντίληψη να καταργηθούν ορισμένες ευρωπαϊκές γλώσσες ως γλώσσες εργασίας στην Ευρω-

ική Ένωση, αλλά όχι η ελληνική, διότι από εκεί βγήκαν φώτα του πολιτισμού και οι Ευρωπαίοι πριν εκπολιτιστούν από τους Έλληνες ζούσαν σε παλαιολιθική εποχή υφίζοντας με ρόπαλα και κακώντας σε σπηλιές». (Ελένη και αυτό από γνωστό ρατσολογιστή.)

Η αλήθεια είναι ότι ειπώθηκαν και γράφτηκαν πολλά και τηλετικά. Οι εφημερίδες νέλαβαν από την πρώτη στιγμή τον «παλμό» του Έθνους και ενεθάρρυναν δησεις επωνύμων και ημι-επωνύμων. Διότι –πώς να το κάμμε– δεν είναι κάθε μέρα να προσφέρεται η ευκαιρία διατρανωθεί η εθνική ομοχία. Λιγοστές είναι οι στιγμές αυτές. Και η στιγμή αυτή, οι νιώσαμε ότι έφτασε όταν ιβάσαμε σε απογευματινή ημερίδα τη φράση «ΟΥΣΤ ΛΛΟΙ!» την οποία έφερε τίτλο της πρώτης της σελίδας. Ήταν από αυτές τις αξιοημόνευτες φράσεις που ενώνουν τα πλήθη σε μια μοναδική πράξη, από εκείνες που συνερίζουν τις ψυχές και τις οδηγούν σε πράξεις μεγάλης σιής. Και αν όχι σε πράξεις γάλης πνοής, τουλάχιστον δηλώσεις μοναδικής ωριμότητας και ορθοκρισίας, όπως και η ακόλουθη που ανήκει θεολόγο-ποιητή: «Η εμπάα [των Γάλλων] για την ελληνική γλώσσα είναι ένα αταβικό σύμπλεγμα κατωτερότητας... Συγκρίνετε τον Αισχύλο τον Ρακίνα. Θα λυπηθείτε το δεύτερο. Είναι γεγονός η παραγωγή των Γάλλων σ' τους τους τομείς είναι β' κατηγορίας, αυτή είναι η απάντησή μας».

Είναι αναγκαίο να ξεπεράσει νείς τον (μεγάλο, ομολογουνως) πειρασμό να σχολιάσει κείμενο αυτό, αναγνωρίζοντας ότι θα έφθειρε την πρωτονή του δύναμη. Φυσικά, το εύμα του κειμένου είναι χαρακτηριστικό· φαίνεται ότι

βρίσκει απήχηση. Άλλωστε, ανάλογα είχε πει και περίφημος βουλευτής που είχε καταδικασθεί για την υπόθεση του γιουγκοσλαβικού καλαμποκιού που προσπάθησε να περάσει για ελληνικό στους «κουτόφραγκους», υποστηρίζοντας ότι αυτοί έτρωγαν βαλανίδια και κατοικούσαν σε σπηλιές όταν εμείς κτίζαμε τον Παρθενώνα.

Προφανώς κανένας δεν θα πεισθεί με τέτοια επιχειρήματα υπέρ των δικών μας θέσεων. Εκτός, βέβαια, και αν οι όψιμοι γλωσσαμύντορες θεωρούν ότι πρέπει να αντισταθούμε διά της περιφρονήσεως. Και αυτό υποστηρίχτηκε. Είμαστε, λέει, «αριστοκράτες» και εκείνοι είναι οι χθεσινογεννημένοι και παρείσακτοι. Θα γράφουμε όλα μας τα κείμενα στα ελληνικά. Αν δεν διαβάζονται από τους εταίρους μας και τις υπηρεσίες των Βρυξελλών, κακό δικό τους. Και για να δείξουμε ότι δεν χωρατεύουμε το πολύ πολύ τους τραβάμε κι ένα ξεγυρισμένο «εμπάργκο», παραιτούμαστε κι από το δεύτερο πακέτο Ντελόρ και τότε θα δούνε τι εστί βερύκοκο. Για να επαληθευθεί η «φράγκικη» παροιμία σε σχέση μ' εκείνον που έκοψε τη μύτη του για να τιμωρήσει τα μούτρα του – καθώς και η αντίστοιχη ελληνική για τον αγά που θύμωσε κ.λπ. κ.λπ.

3. ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΥ

Το κύριο θέμα, βέβαια, δεν είναι ο παραλογισμός ή η ενδεχόμενη ασυνέπεια των υποστηρικτών μιας ορισμένης αντίληψης της εθνικής πολιτικής. Το κύριο θέμα είναι πως ο υστερικός εθνικιστικός λόγος αντικατέστησε τον πάλοι ποτέ ηγεμονεύοντα λόγο της αριστεράς. Η κενολογία αυτού του λόγου, αλλά και ο δογματισμός του, ήταν τα μνημειώδη του χαρακτηριστικά. Όμως, εκτοπίστηκε από τον έξαλλο λόγο διανο-

ομένων που έχουν μεταβληθεί σε κύμβαλα αλαλάζοντα – εν ονόματι του Έθνους. Αυτοί οι επίδοξοι εθνικοί «γκουρού» ούτε καν δογματίζουν. Συνθηματολογούν ανευθύνως, γνωρίζοντας, βέβαια, ότι δεν πηγαίνει ο γιαλός στραβά και ότι εμείς επιλέγουμε –με δική τους επιμονή– να αρμενίζουμε στραβά.

Το πράγμα θα ήταν αστείο σε άλλη εποχή και σε άλλη γωνιά της γης. Πολύ απέχει, όμως, από το να είναι αστείο σήμερα και στην περιοχή που ζούμε η οποία αποτελεί κυριολεκτικά την πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης. Το ζήτημα, επομένως, είναι να εισακουσθεί ο υπεύθυνος λόγος σε πείσμα της υστερίας και του φανατισμού.

4. Ο ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΟΥ

Δυστυχώς, η υπεύθυνη στάση δεν «περνάει», δηλαδή δεν «πουλάει» στα κανάλια, σε αντίθεση με την εθνοκεντρική και δημεγερτική ρητορεία. Όσοι την ασκούν δεν το κάνουν ανιδιοτελώς – κατά τεκμήριο. Ως όψιμοι Ηρόστρατοι επιζητούν παντί σθένει τη δημοσιότητα – έστω και παίζοντας με τη φωτιά. Και επιδίδονται σε πάσης φύσεως εθνοκεντρικά καμώματα.

Ο εθνοκεντρισμός είναι εύκολος και ευκολοχώνευτος. Είναι και «τρομοκρατικός», εφόσον όποιος του αντιστέκεται καταδικάζεται ως εθνικός μειοδότης. Και φυσικά, οι εθνοκεντρικοί «αγιατολάδες» είναι οι καλύτεροι σύμμαχοι εκείνων των Ευρωπαίων που ισχυρίζονται ότι δεν έχουμε θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση! Όχι διότι είμαστε μισαλλόδοξοι, ρατσιστές, εθνοκεντρικοί κ.λπ. τη στιγμή που εκείνοι ισχυρίζονται ότι είναι το αντίθετο. Αυτός τους ο ισχυρισμός δεν πείθει. Πείθει «δευτεροβάθμια» εκείνος που βρίσκεται πίσω απ' αυτόν. Και αυτός είναι ότι οι Έλληνες, ακριβώς όπως και

οι Αλβανοί, οι Τούρκοι, οι Κροάτες κ.λπ. είναι πρώιμοι εθνικιστές που αντιλαμβάνονται την εξυπηρέτηση των εθνικών συμφερόντων της ως «παίγνιο μηδενικού αθροίσματος» – πράγμα εντελώς ξεπερασμένο από τις σύγχρονες πολιτικές αντιλήψεις που πρωτανεύουν στην Ευρώπη, αλλά και σ' όλες τις δημοκρατίες!

Βέβαια, μπορούμε κάλλιστα να «σνομπάρουμε» τη γνώμη των Ευρωπαίων. Να αγνοήσουμε το νέο πνεύμα που επικρατεί – επιτέλους! – στην Ευρώπη και που χαρακτηρίζεται από φιλελεύθερο και δημοκρατικό πνεύμα, ανεκτικότητα και φιλειρηνική διάθεση. Να θεωρήσουμε ότι είμαστε «αυτάρκεις», όχι μόνο σε προϊόντα, λόγω της οικονομικής μας... ευρωστίας, αλλά και σε «πνεύμα», εφόσον σ' εμάς οι «Ευρωφάγοι» υπερτερούν των «Ευρωλιγούρηδων», όπως τους αποκαλούν. Όμως, αυτό θα σημάνει καταστροφικές συνέπειες. Η επιλογή της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981 ήταν η σημαντικότερη πολιτική αλλά και πολιτιστική της επιλογή στη σύγχρονη ιστορία της. Τα ανώριμα πείσματα είναι ασυμβίβαστα με την απόφαση αυτή εξευρωπαϊσμού – όχι μόνο της οικονομίας και της κοινωνίας, αλλά και του τρόπου σκέπτεσθαι που έχουμε. Το πατριωτικό καθήκον των Ελλήνων είναι να κάνουν ό,τι μπορούν για να στεριώσει και να βαθύνει η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς εθνοκεντρικά καμώματα, χωρίς να παίζουν με τη φωτιά, χωρίς να ενδίδει σε εθνεγερτικές ρητορείες εκεί που δεν έχουν θέση.

Στο κάτω κάτω η ασφάλεια και η ευημερία, αλλά και το γόητρο του Έθνους μας αποτελούν ενιαία υπόθεση. Μια υπόθεση αρκετά σημαντική, ώστε να μην την αφήνουμε στους θερμοκέφαλους του εθνοκεντρισμού.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ
ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ **αντί**

οργανώνουν Συμπόσιο με θέμα:

**Η ελληνική γλώσσα στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση
Γλωσσικός πλουραλισμός και γλωσσικοεθνοκεντρισμός**

στις 3, 4 και 5 Φεβρουαρίου 1995

στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 31, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 36 24 301, fax: 36 46 873)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ (18.00 - 21.30)

Εναρκτήρια εισήγηση του Claude Truchot για τον Ευρωπαϊκό γλωσσικό πλουραλισμό.

Α. Η μετάφραση: διάβαση των γλωσσικών συνόρων

Συντονιστής: Τίτος Πατρίκιος
Dominique Grandmont: *Το μεταφραστικό ταξίδι, III.*
Τάκης Θεοδωρόπουλος: *Γραμμένο για να μεταφραστεί.*
Άρης Μπερλής: *Τι και ποιον υπηρετεί σήμερα η μετάφραση της λογοτεχνίας.*

Βαγγέλης Μπιτσώρης: *Από τη μια γλώσσα στην άλλη: Ιδιοποίηση και ξενισμός.*

Γιώργης Γιατρομανωλάκης: *Ιδιωματική λογοτεχνία: Παγκοσμιότητα του τοπικού.*

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ (10.30 - 14.00)

Β. Το μέλλον της ελληνικής γλώσσας: παρέμβαση ή απρόσκοπτη αποδοχή;

Συντονιστής: Γεώργιος Δ. Μπαμπινιώτης
Άννα Αναστασιάδη - Συμεωνίδη: *Το λεξιλόγιο της νεοελληνικής και ο ευρωπαϊκός γλωσσικός πλουραλισμός.*
Δημήτρης Τομπαΐδης: *Το φαινόμενο του γλωσσικού δανεισμού: Πέρα από τον εφησυχασμό και την κινδυνολογία.*

Ελένη Καραντζόλα: *Ευρωπαϊκός γλωσσικός σχεδιασμός και η γραπτή μορφή της νέας ελληνικής.*

Γιάννης Βελούδης: *Γλωσσολογία και γλωσσολογήματα.*
Ρέα Δελβερούδη / Σπύρος Μοσχονάς: *Ο καθαρισμός της γλώσσας και η γλώσσα του καθαρισμού.*

Μίλτος Πεχλιβάνος: *Το βάρος του ποιητικού παρελθόντος.*

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ (18.00 - 20.00)

Γ. Γλωσσική πολιτική: Τι συμβαίνει με την Ευρώπη των γλωσσών;

Συντονιστής: Ριχάρδος Σωμερίτης
Claude Hagège: *Η μοίρα των γλωσσών και διαλέκτων της*

Ευρώπης.

Γεώργιος Δ. Μπαμπινιώτης: *Πολυγλωσσία, ολιγογλωσσία και γλωσσικός ηγεμονισμός.*

Jacques Bouchard: *Ένας Καταστατικός Χάρτης για τη γλώσσα: το παράδειγμα του Κεμπέκ.*

Και ο Claude Truchot που συμμετέχει στη συζήτηση.

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ (20.30 - 22.00)

Δ. Ιδεολογίες και εθνική γλωσσική πολιτική

Συντονιστής: Δημήτρης Ν. Μαρωνίτης
Αναστάσιος - Φοίβος Χριστίδης: *Γλωσσικές μυθολογίες. Η περίπτωση της ελληνικής.*

Ρένα Σταυρίδου - Πατρικίου: *Ο δημοτικισμός ανάμεσα στο κοινωνικό και το εθνικό ζήτημα την επομένη των Βαλκανικών πολέμων.*

Άγγελος Ελεφάντης: *Ο νεοφιλελευθερισμός στη γλώσσα.*

Άννα Φραγκουδάκη: *Κίνδυνος αλλοίωσης της ελληνικής γλώσσας ή κρίση της εθνικής ταυτότητας;*

Χρήστος Γ. Λάζος: *Πραγματικές προκλήσεις και φανταστική απειλή.*

Παντελής Μπουκάλας: *Η λέξη και τα δράματα.*

Ηλίας Κανέλλης: *Ελληνική γλώσσα και η «κοινή» των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.*

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ (18.00 - 21.30)

Ε. Μέσα και προοπτικές μιας ελληνικής γλωσσικής πολιτικής

Συντονιστής: Jacques Bouchard
Δημήτρης Ν. Μαρωνίτης: *Προβλήματα γλωσσικής αγωγής.*
Μιχαήλ Σακελλαρίου: *Η ελληνική γλώσσα στο πλαίσιο της πολιτικής του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού.*

Ριχάρδος Σωμερίτης: *Γλώσσα και Πολιτική.*

Μιχάλης Κασσωτάκης: *Η σημερινή γλωσσική πολιτική του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.*

Και ο Χρήστος Γ. Λάζος που συμμετέχει στη συζήτηση.

Απολογισμός του Συμποσίου

Info café

Στο κέντρο της Πόλης,
στην οδό Ιπποκράτους, στον αριθμό 31,
σχεδόν γωνία Ιπποκράτους και Σόλωνος,
στον εκθεσιακό χώρο
του πολύ γνωστού σας εκδοτικού οίκου «γνώση»,
δημιουργήσαμε το Info café!

Κοντά στη «γνώση» κι ο καφές λοιπόν... Και τι καφές!...
Δεν λέμε ο καλύτερος της πόλης γιατί περιμένουμε να το διαπιστώσετε πρώτοι εσείς.

Καφές αχνιστός, καφές μυρωδάτος, σπάνιων ποικιλιών,
καφές στη χόβολη και... όχι μόνο βεβαίως.

Και ποτά και χυμοί φρούτων και γλυκό κουταλιού και ζεστή σοκολάτα
και κάμποσα άλλα ακόμη, νόστιμα φιλοπράγματα...

Και όλα αυτά σ' ένα πανέμορφο χώρο, ανάμεσα σε πολλά βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά,
ελληνικά και ξένα, όπου θα μπορείτε να βρείτε κάθε δημοσίευμα για όλα τα ελληνικά βιβλία
και να πληροφορηθείτε τι συμβαίνει στην Ελλάδα και στον κόσμο
και ειδικότερα τι συμβαίνει στην Αθήνα που αξίζει να το γνωρίζουμε.

Σε τηλεοπτικό μόνιτορ και σε συνεχή ροή θα παρουσιάζονται οι ειδήσεις
από την Ελλάδα και τον κόσμο αλλά και ... τα εν Αθήναις.

Θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, νέες εκδόσεις, εκδηλώσεις για την τέχνη
και τον πολιτισμό και... και... και...

Όλα αυτά στο Info café! Ιπποκράτους 31, σχεδόν γωνία Σόλωνος και Ιπποκράτους,
στον εκθεσιακό χώρο της «γνώσης», κάθε μέρα εκτός Κυριακής,
τις ώρες λειτουργίας των καταστημάτων.

Και κάτι ακόμη. Μερικές φορές την Τετάρτη, κάποια Τετάρτη κάθε μήνα,
αργά το μεσημέρι, νωρίς το απόγευμα, στο Info café θα συμβαίνει κάτι!

Κάτι μοναδικό και σπάνιο...

Τίποτε περισσότερο προς το παρόν.

Info café

Εκδόσεις «γνώση»

Ιπποκράτους 31, 106 80 Αθήνα, τηλ. 36 20 941 - 36 15 094

Πόσο καλό μπορεί

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ

της Λίνας Λυκαρά

Η σύγχρονη Οδύσσεια γράφτηκε από μια γυναίκα. Η Μιμικά Κρανάκη στους Φιλέλληνες ιστορεί την «εποποιία της υποτροφιάδας». Το 1945, μια ομάδα «υποτρόφων» του Γαλλικού Ινστιτούτου επιβιβάζεται στο «Ματαρόα», ένα παλιό πολεμικό καράβι, για να αποφύγει τις διώξεις του Εμφυλίου. Ανάμεσά τους η Έλλη Αλεξίου, ο Κώστας Αξελός, η Μέλπω Αξιώτη, ο Κορνήλιος Καστοριάδης, η Μιμικά Κρανάκη και πολλοί άλλοι. Η προσωρινή εξορία γίνεται μόνιμη. Σιγά σιγά οι Έλληνες γίνονται Φιλέλληνες. Είκοσι τέσσερις επιστολές, όσα τα γράμματα της Οδύσσειας, περιγράφουν την αργή και οδυνηρή μετάλλαξη του μετανάστη σε «Έλληνα του εξωτερικού». Καθηγήτρια της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ, συγγραφέας λογοτεχνικών και φιλοσοφικών κειμένων, η Μιμικά Κρανάκη είναι τυπικός εκπρόσωπος μιας γενιάς που έζησε από κοντά την ευρωπαϊκή περιπέτεια των τελευταίων 50 χρόνων.

ΑΝΤΙ: Ποιοι και τι είναι οι Φιλέλληνες;
ΜΙΜΙΚΑ ΚΡΑΝΑΚΗ: «Φιλέλληνας» με την έννοια που χρησιμοποίησα τη λέξη στο βιβλίο δεν είναι βέβαια ούτε ο Λόρδος Βύρων ούτε κανένας από τους ξένους που ήρθαν να αγωνιστούν για την Ελλάδα στην επανάσταση του '21. «Φιλέλληνας» είναι γενικότερα ο άνθρωπος του Αλλού, όπως λέμε φιλό-σοφος ή φιλό-τεχνος για κάποιον που αγαπάει τη σοφία ή την τέχνη από μακριά, χωρίς να είναι ο ίδιος σοφός ή καλλιτέχνης. Δεν είναι κατ' ανάγκην Ρωμιός, μπορεί να 'ναι Ισπανός, Πορτογάλος, Αλγερινός, Κούρδος, Αρμένης, γενικά κάθε ξένος. Όλοι όσοι αγαπούν εξ αποστάσεως μια Ελλάδα ουτοπική, ο καθένας τη δικιά του, και μάλιστα όχι κατ' ανάγκην μια χώρα μπορεί να 'ναι ένα ιδανικό, ακόμα και η ευτυχία,

γιατί όχι; Άλλοτε, λέγαμε οι «ομογενείς», οι «Έλληνες του εξωτερικού», οι «απόδημοι», σήμερα επιστρέψαμε στη λέξη «διασπορά». Είναι ένας όρος που κρύβει έναν λανθάνοντα ρατσισμό, μιαν ιεραρχία. Διακρίνουμε δηλαδή, έναν κεντρικό πυρήνα, μια πρωτεύουσα του ελληνισμού, τη «Μητρόπολη», που χορηγεί πιστοποιητικά γνησιότητας 18 καρατίων και μια ομάδα περιθωριακή, περιφερειακή, σκόρπια, νόθα, αραιότερη, κάτι σαν το νερωμένο γάλα ή το κρασί. Η διάκριση αυτή προβλέπεται ήδη στο πρώτο ελληνικό σύνταγμα του '64, όταν οι Έλληνες διαιρέθηκαν σε ετερόχθονες και σε αυτόχθονες. Δημόσιες θέσεις μόνο οι αυτόχθονες μπορούσαν να κατέχουν, με αποτέλεσμα να αποκλειστούν από τον κρατικό μηχανισμό τα πιο κατάλληλα δι-

οικητικά στελέχη για ν' αντιμετωπίσουν την ξενοκρατία.

Αποκλείστηκαν άνθρωποι σπουδαγμένοι σ' ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Απόδειξη της υποβάθμισης που περιέχει ο όρος διασπορά είναι το ότι και το σχετικό υπουργείο λέγεται Αποδήμου Ελληνισμού. Αφήνω που ένα μεγάλο μέρος της λογοτεχνίας μας οφείλεται στη λεγόμενη διασπορά: από τον Κοραή στον Ψυχάρη, τον Καβάφη και τον Τσίρκα, περνώντας από τον Σολωμό, τον Κάλβο και πολλούς άλλους.

ΑΝΤΙ: Πότε αρχίζουν να γράφονται οι Φιλέλληνες και πώς παίρνουν τη μορφή μυθιστορήματος που αποτελείται από επιστολές, μια τεχνική αρκετά σπάνια στην ελληνική πεζογραφία;

Μ.Κ.: Όταν έφτασα στο Παρίσι άρχισα να σημειώνω γεγονότα, σκέψεις και εντυπώσεις και το 1950 δημοσίευσα στο *Temps Modernes*, το περιοδικό του Σαρτρ, μερικές σελίδες σε πρώτο πρόσωπο με τον τίτλο «Ημερολόγιο Εξορίας». Με τα χρόνια, οι σημειώσεις αυξάνονταν και πληθύνονταν κι έτσι, όταν τελικά αποκρυσταλλώθηκε η ιδέα ενός μυθιστορήματος για τη ξενιτιά και τους ξένους, πήρε τη μορφή επιστολών γιατί έτσι επικοινωνούν οι «Φιλέλληνες», έμμεσα, από μακριά. Στο κάτω κάτω, τι είναι ένα βιβλίο παρά ένα γράμμα που στέλνεις στον αναγνώστη. Στην ελληνική λογοτεχνία το είδος σπανίζει γιατί πώς να αναπτυχθεί σε λαό υπόδουλο, αγράμματο, χωρίς ταχυδρομείο. Στη Γαλλία, όμως, από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα βρίσκεται σε ιδιαίτερη άνθηση και μυθιστορήματα με επιστολές βρίσκεις όχι μόνο στον περιβόητο Λακλό, αλλά ακόμα και στον Μπαλζάκ, στον Σενανκούρ και σε πολλούς άλλους.

ΑΝΤΙ: Πώς εξελίσσεται όλη αυτή η ιδέα, όλο αυτό το συσσωρευμένο υλικό, για να φτάσουμε σ' αυτό το είδος που είναι ταυτόχρονα και ντοκουμέντο και μυθολογία;

Μ.Κ.: Αυτό το βιβλίο το 'γραψα σαν μαγυρία κατά της ξενοφοβίας, σαν ένα S.O.S. 'Ηθελα να φωνάξω: «Προσοχή κίνδυνος», «Φτάνει»... Δεν ήταν και ποίη-

α κάνει μια λέξη...

Η ΜΙΜΙΚΑ ΚΡΑΝΑΚΗ

«Κανένας δεν ομολογεί ότι η ξеноφοβία είναι μέσα του».

κολο να γραφεί και να δημοσιευθεί, χί σήμερα το να στιγματίσεις το ρατσισμό και τον αντισημιτισμό είναι εύκολο, λά να καταπιάνεσαι μ' ένα άλλο είδος ανδρίας, την ξеноφοβία, είναι κάπως ο δύσκολο γιατί κανένας δεν ομολογεί την ξеноφοβία τη φέρνει μέσα του και ως θεωρεί τον ξένο πάντα κατώτερο. Κι ως, η ξενιτιά είναι πάντα μονόδρομος, γλαδή πάει ο πιο αδύνατος, οικονομικά, πολιτικά, στον πιο δυνατό. Άρα ο μετανάστης βρίσκεται, κατ' ανάγκην, ευθύς εξ αρχής, σε σχέση μειονεκτική, σε ανισότητα. Στις μέρες μας όπου τα άλυτα προβλήματα των μειονοτήτων, όχι μόνο στα Βαλκάνια, πολλαπλασιάζουν τα εκατομμύρια των ξένων, σήμερα όπου κάθε χώρα έγινε ξενιτιά, σήμερα όπου η γη έγινε πια ακαίκητη κι όχι μόνον γι' αυτούς τους νομάδες του πουθενά, χωρίς ταυτότητα, αλλά κι για τους ίδιους τους ντόπιους, κανείς ν μπορεί να ξέρει ως πού θα φτάσει και ως θα ξεσπάσει το μίσος και το άδικο. Το βιβλίο τελειώνει με το τέλος του κύριου, μια γραφική παράσταση, ένα μαύρο πλέγμα, που σχηματίστηκε με τα γράμματα Χ-ά-ο-ς και Φ-ά-ο-ς στο κομπιούτερ. Μου έκανε εντύπωση ότι οι κριτικοί γνώσαν αυτή την παγκόσμια διάσταση της τραγωδίας του ξένου.

ΑΝΤΙ: Είσατε από τους έλληνες συγγραφείς που διαμόρφωσαν την πνευματική μας υπόσταση μέσα από τη συνύπαρξη με τις διπλές πολιτιστικές επήδρασης. Της ελληνικής και της γαλλικής. Πώς ζήσατε

αυτή τη συνύπαρξη και τι ρόλο έπαιξε στο έργο σας;

Μ.Κ.: Εκτός από το ειδικό σημείο των επιστολών, γενικότερα τα πρότυπά μου, από πολύ νωρίς, ήταν πάντα γαλλικά, από μια τυχαία συγκυρία. Όταν πέθανε η μητέρα μου, ήμουν έξι χρόνων. Ερχόταν κάθε μέρα στο σπίτι μια Ελβετίδα με κάτασπρα μαλλιά, η μαντμουαζέλ Ελίζ Ντυφώ. Μου διάβαζε γαλλικά, μου μάθαινε τραγούδια, κι αγάπησα τη γαλλική γλώσσα μέσα απ' αυτή τη γυναίκα, χωρίς να πατήσω το πόδι μου σε γαλλικό σχολείο. Δημοσίευσα το πρώτο μου γαλλικό κείμενο στους Ταν Μοντέρν το 1948 και ως παιδί, τη μαγεία του Ιουλίου Βερν δεν τη συνάντησα ποτέ σ' ελληνικό βιβλίο. Ελληνική λογοτεχνία διαβάζω κατά κανόνα για ενημέρωση (εξαιρώ βέβαια την ποίηση). Τη γαλλική, από λαιμαργία, από ανάγκη δικιά μου. Τον Προυστ, τον Μπαλζάκ, τον Μονταίν, τους ξανα-διαβάζω και τα μόνα αληθινά βιβλία είναι αυτά που μας βοηθάνε να ζήσουμε. Δεν θυμάμαι να 'κλαψα όπως έκλαψα για τον Αετιδέα, σ' ελληνικό βιβλίο εκτός ίσως απ' *Τον καιρό του Βουλγαροκτόνου*. Την ηθική της γλώσσας, δηλαδή τι σου επιτρέπεται να γράφεις και τι όχι, το ύφος αν θέλετε, το έμαθα απ' τα γαλλικά.

ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΙΑ

ΑΝΤΙ: Παρ' όλα αυτά τα κείμενά σας, γαλλικά και ελληνικά, δεν προδίδουν τη διγλωσσία. Οι Φιλέλληνες είναι γραμμένοι σε θαυμάσια ελληνικά που όχι μόνο δεν αφήνουν να φανεί η γλωσσική και λογοτεχνική γαλλική παιδεία, αλλά ούτε η μακροχρόνια παραμονή στο εξωτερικό.

Μ.Κ.: Κατά κανόνα τα λογοτεχνικά μου κείμενα τα γράφω ελληνικά, και τα φιλοσοφικά στη γαλλική γλώσσα. Μα όχι πάντα. Μιλώ για μια περίπτωση διγλωσσίας κάπως ιδιόμορφη, τη δικιά μου, αλλά μήπως το ίδιο δεν συμβαίνει μ' όλο το ρωμέικο; Τα εννέα δέκατα των ελληνικών εκδόσεων αποτελούνται από μεταφράσεις. Εγώ διάλεξα τα πρωτότυπα.

ΑΝΤΙ: Είστε συγγραφέας και καθηγήτρια της Φιλοσοφίας. Σε ποιο βαθμό αυτές οι δύο ιδιότητες, αλληλοϋποστηρίζονται ή

συγκρούονται εφόσον, εντελώς θεωρητικά τουλάχιστον, η μία ανήκει στο χώρο των συναισθημάτων και η άλλη στο χώρο της διανόησης. Και για να συμπληρώσω την ερώτηση: Το συγγραφικό σας έργο είναι γνωστό στην Ελλάδα. Λιγότερο όμως το θεωρητικό που είναι γραμμένο γαλλικά. Σε ποιο χώρο κινήθηκε ο φιλοσοφικός σας προβληματισμός;

Μ.Κ.: Σ' αυτή τη διπλή κουλτούρα για την οποία μιλήσαμε, πρέπει να προσθέσετε κι ένα τρίτο στοιχείο. Τη γερμανική φιλοσοφία που δίδαξα είκοσι περίπου χρόνια στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ - στο Παρίσι. Ειδικά τον Χέγκελ. Να και μία δεύτερη δυσκολία για τον αναγνώστη εκτός από τη γαλλοφωνία που ανέφερα πριν. Η ειρηνική συνύπαρξη στον συγγραφέα λογοτεχνίας και φιλοσοφίας για μένα όχι μόνον δυνατή είναι, αλλά και αναγκαία, γιατί η διάκριση δεν είναι οριζόντια, δεν πρόκειται για χώρους διαφορετικούς και άσχετους, αλλά για διαστάσεις του λόγου. Κάτι σαν τις νότες μιας συγχορδίας. Οι μεγάλοι στοχαστές του διαφωτισμού, ο Βολταίρος, ο Ρουσσώ, ο Ντιντερώ, είναι συγχρόνως και μεγάλοι λογοτέχνες. Αφήνω τον Πλάτωνα, τον Νίτσε και πλείστους άλλους. Τρία από τα βραβεία Νόμπελ του 20ού αιώνα, ο Καμύ, ο Σαρτρ, ο Κανέττι ήταν συγχρόνως λογοτέχνες και φιλόσοφοι. Αμ, ο Κοραής; Δεν αρκεί να είσαι μόνο βλάκας για να είσαι καλός συγγραφέας. Ένας από τους μεγαλύτερους λογοτέχνες του 20ού αιώνα, ο Σελίν έγραψε τα πιο εξωφρενικά αντισημιτικά κείμενα ελλείψει, νομίζω, επαρκούς στοχασμού. Ίσως με λίγη σκέψη να απόφευγε μια τόσο μεγάλη μουντζούρα ο μεγάλος, κατά τα άλλα, λογοτέχνης. Και για να έρθω στο δεύτερο μέρος της ερώτησής σας, αυτό που θα μπορούσα να πω προσωπική μου σκέψη, σχηματίστηκε ακριβώς από τη γερμανική φιλοσοφία. Απ' τη φαινομενολογική σχολή του Χούρσελ, απ' όπου βγήκε και ο γαλλικός υπαρξισμός, του Σαρτρ, του Μερλώ - Ποντύ και άλλων και επίσης από μερικούς νεότερους, της σχολής της Φραγκφούρτης, όπως ο Μαρκούζε κι ο Αντόρνο. Τέλος — last not least — πρέπει ν' αναφέρω και τον Μαρξ, κληρονόμο του

γερμανικού ιδεαλισμού κι εκπρόσωπο της γερμανικής φιλοσοφίας και της διαλεκτικής στην Ελλάδα, με τη μορφή μιας λίγο πολύ εκλαϊκευμένης ιδεολογίας του αριστερού κινήματος.

ΑΝΤΙ: Πάνε κάποιοι αιώνες που πνευματικά κινήματα, λογοτεχνικά ή φιλοσοφικά, δεν γεννιούνται στην Ελλάδα. Η σημαντική ελληνική σκέψη και δημιουργία λειτουργεί μέσα από τους μηχανισμούς της επίδρασης. Ποιες ελπίδες υπάρχουν να βρει ο ελληνικός πολιτισμός την αυτονομία του; Δεν μιλώ βέβαια για μια αντίληψη της ελληνικότητας που ταυτίζεται με απομόνωση στις "ιδιομορφίες" της, αλλά για μια ελληνικότητα που θα προσέφερε πάλι ανοίγματα καινούργια στον δυτικό πολιτισμό.

Μ.Κ.: Την αναμέτρηση με τον δυτικό κόσμο δεν τη γλιτώνουμε ούτε την αμφιθυμία της, είτε δεχόμαστε τη Δύση είτε την αρνούμαστε, εν ονόματι μιας ελληνικότητας που επισείουμε κατά παντός βαρβάρου, ιδίως σήμερα (και πώς να την αρνηθούμε αν δεν υπάρχει). Μέσα απ' αυτή τη σύγκριση με τη Δύση και η ελληνική λογοτεχνία φαίνεται κάπως καθυστερημένη. Τα μεγάλα κέντρα εξουσίας, οικονομικής, πολιτικής και άλλης υπαγορεύουν τους κανόνες τους πολιτιστικούς. Πήραμε το τραίνο της ιστορίας εν κινήσει. Είναι βέβαιο πως ούτε Σαίξπηρ δώσαμε στον κόσμο ούτε Γκαίτε, ούτε Σταντάλ ούτε... ούτε... ούτε... Σύμφωνα, αλλά ποιος φταίει γι' αυτό σήμερα; Όλοι μας, όλοι οι φορείς. Η παιδεία, οι συγγραφείς, οι εκδότες, οι κριτικοί, όλοι.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

ΑΝΤΙ: Είπατε πως δεν δώσαμε ούτε Σαίξπηρ, ούτε Γκαίτε, ούτε Σταντάλ. Δώσαμε όμως έναν Σολωμό, έναν Παπαδιαμάντη, έναν Βιζυηνό. Επιμένω στους πεζογράφους περισσότερο, γιατί ίσως εκεί είναι η μεγαλύτερη αδυναμία της λογοτεχνίας μας, και γιατί τα δύο Νόμπελ κάπως κίνησαν το ενδιαφέρον του διεθνούς κοινού προς την ελληνική ποίηση. Δεν ξέρω με ποιες ζυγαριές μετρούνται οι συγγραφείς για να δούμε εάν μιλούμε για περιπτώσεις ανάλογες αυτών που αναφέρατε. Όμως μιλάμε για μεγάλους συγγραφείς που παραμένουν παντελώς άγνωστοι (εκτός από ένα μικρό μέρος του έργου του Παπαδιαμάντη), στο διε-

θνές κοινό. Είναι προφανής η απομόνωση της ελληνικής λογοτεχνίας και η απουσία επιρροής της εξαιτίας του φράγματος της γλώσσας. Ποια είναι η γνώμη σας πάνω σ' αυτό και πώς θα μπορούσαμε να βγούμε απ' αυτόν τον εγκλωβισμό;

Μ.Κ.: Είναι άραγε μοίρα μας η τριτοκοσμική εξάρτηση; Είμαστε καταδικασμένοι να τρέχουμε πίσω από το παρελθόν των άλλων; Κάθε άλλο. Μια ένδειξη για τη λύση τη βρίσκουμε στον Καντ. Σ' ένα σύντομο έργο του με τίτλο *Τι είναι ο διαφωτισμός*, λέει τα εξής: Είναι η εποχή που η ανθρωπότητα έγινε αυτεξούσια, — «*suī juris*», έλεγε προσφυστάτα το ρωμαϊκό δίκαιο— ανεξάρτητη από εξουσίες ξένες. Δηλαδή όταν ο Γκούντεμπεργκ βρίσκει την τυπογραφία, ο Φλέμιγκ την πενικιλίνη, ο Μπετόβεν την *Ενάτη*, οι προσφορές τους δεν ανήκουν στενά στην Αγγλία, την Αυστρία, η οπουδήποτε αλλού, αλλά σε μια ευρύτερη πατρίδα που λέγεται ανθρωπότητα. Ός κι η ατομική βόμβα, εφεύρεση ενός ατόμου, αφορά φευ κι αυτή ολόκληρη την ανθρωπότητα, αφού μπορεί να την εξαφανίσει. Αυτεξούσιος (ίσον ελεύθερος) γίνεσαι λοιπόν, όχι με την προσαρμογή στον ξένο νόμο, αλλά με τη συνειδητή επιλογή των στοιχείων που πλουτίζουν τη δική σου ταυτότητα και που ελέγχεις. Παράδειγμα τέτοιας ιστορικής ενηλικίωσης, η Ιαπωνία, που από χώρα των χρυσανθέμων, έφτασε, μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, στην πρώτη σειρά των μεγάλων δυνάμεων. Η ανισότητα δεν είναι κυρίως θέμα αντικειμενικών όρων σύγκρισης, ποιότητας, όγκου, πληθυσμού. Οι Δανοί, που είναι 3.000.000, έδωσαν στον κόσμο τον Κίρκεγκαρντ, οι Αλβανοί τον Κανταρέ και εάν η ιστορία του πλοιάρχου Νέμο έχει γοητεύσει εκατομμύρια Ευρωπαίων, Κινέζων, Αφρικανών και άλλων δεν είναι μόνο επειδή γράφτηκε γαλλικά, αλλά επειδή αφορά τον άνθρωπο γενικά κι όχι μονάχα έναν ειδικό χώρο, όπως η Σκιάθος του Παπαδιαμάντη. Αυτή την τάση να δημιουργείς ενότητες ολοένα ευρύτερες, ο Φρόντ, στην τελευταία φάση της θεωρίας του, την είπε Έρωτα σε αντίθεση με τον Θάνατο. Να ένας αρκετά καλός ορισμός της δημιουργίας. Η μετάφραση δεν βελτιώνει κατά κανόνα την ποιότητα του πρωτοτύπου. Αντίθε-

τα, την υποβιβάζει. Ο Μακρυγιάννης μεταφράστηκε και αγγλικά και γαλλικά κι εξακολούθησε να μένει εντεύθεν των ελληνικών συνόρων όπως και πριν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΑΝΤΙ: Δηλαδή δεν πρέπει να μεταφράζονται οι συγγραφείς;

Μ.Κ.: Και βέβαια πρέπει. Εμείς, δηλαδή, πώς ανακαλύψαμε τον Ντοστογιέφσκι; Το ζήτημα είναι πώς και τι μεταφράζεται. Βέβαια, δεν μπορούν να μεταφράζονται όλα τα βιβλία σε όλες τις γλώσσες. Ποιος θα είχε τον καιρό να τα διαβάσει; Μα κι απ' τα λόγια που λέμε μήπως τα περισσότερα δεν είναι περιττά; Λόγος είναι, βέβαια, η ομιλία, αλλά και η επιλογή, η διαλογή. Όχι οποιαδήποτε φλυαρία. Το ίδιο ισχύει και για τα βιβλία, μεταφρασμένα ή μη. Μόνο που τώρα η επιλογή γίνεται από τους διάφορους Μπερλουσκόνι, ακριβώς το αντίθετο από αυτό που έλεγε ο Φρόντ για τον δημιουργικό έρωτα. Και το αντίθετο είναι ο θάνατος.

ΑΝΤΙ: Σήμερα που όλο αυτό το υλικό που συσσωρευόταν μια ολόκληρη ζωή δημοσιεύτηκε, πώς το βλέπετε μέσα από την αντίδραση του κοινού;

Μ.Κ.: Το βιβλίο μου 'δωσε δύο μεγάλες χαρές. Μπήκε στο πρόγραμμα του γαλλικού Μπακαλωρεά, στα Νέα Ελληνικά. Δηλαδή οι καθηγητές που διδάσκουν εκεί διάλεξαν μερικά καφάλαια και με κάλεσαν να κάνω ένα μάθημα ελληνικά στους τελειόφοιτους του λυκείου. Δεν φαντάζεστε τι συγκίνηση ήταν για μένα. Είκοσι χρόνια στη Ναντέρ δίδασκα κείμενα γερμανικά μιλώντας γαλλικά. Επιτέλους, πρώτη φορά, μιλούσα κι εγώ ελληνικά, σε κείμενο δικό μου, ελληνικό. Η δεύτερη μεγάλη μου χαρά ήταν ένα ανώνυμο γράμμα, πέντε-έξι γραμμές, που έλαβα στο Παρίσι με ημερομηνία 20 Ιανουαρίου 1994. Άρχισε μ' ένα στίχο του Ελύτη: «Αραγες νάναι η μοναξιά σ' όλους τους κόσμους η ίδια;», και συνέχιζε: «Κυρία Κρανάκη κάποια φίλη μου πρότεινε το βιβλίο σας. Σας ευχαριστώ γι' αυτά τα ψυχία που μου 'δωσαν τη χαρά να κλάψω από συγκίνηση. Να 'στε πάντα καλά. Ένας Έλληνας».

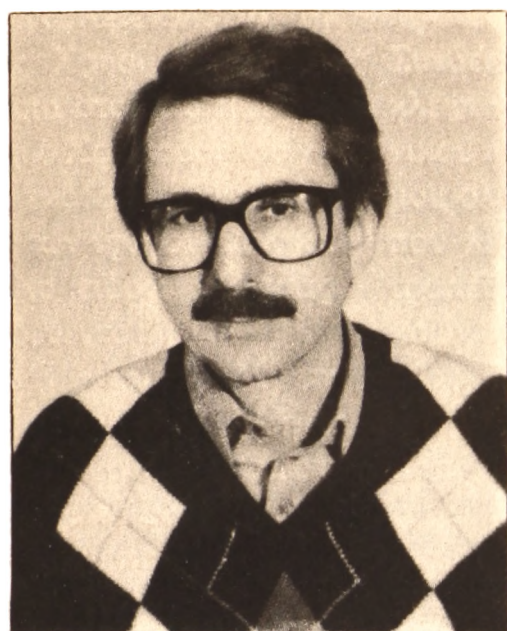
• Έλληνα, αν ποτέ πέσουνε στα χέρια σου αυτές οι γραμμές, σε παρακαλώ να διαβάσεις πόσο μεγάλο καλό μπορεί να κάνει μία λέξη.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΔΑ

ΣΤΗΝ ΣΥΡΟΥ

Αναδρομή σε αναμνήσεις στην παιδική και εφηβική ηλικία του συγγραφέα από το 1939 ως το 1954· από την οδό Μιχαήλ Βόδα την οδό Σύρου που έζησε αυτά τα χρόνια.

Με εξαιρετική οικονομία λόγου, ασυνήθιστη εξομολογητική διάθεση και άριστη πλοκή, ο Νίκος Δήμου μας δίνει ένα βιβλίο μοναδικό.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
Φιλοσοφία. Έκτη έκδοση.

ΕΡΩΣ ΚΑΛΟΥ
Δοκίμια.

Η ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΙΝΑ
Τρίτη έκδοση.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΚΑΥΣΩΝΑ
Πεζά. Δεύτερη έκδοση.

ΤΟΛΜΗΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Διηγήματα. Δεύτερη έκδοση.

ΛΙΣΤΕΣ
Το παιχνίδι με τους καταλόγους.

Δοκίμια I
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΣΑΤΙΡΕΣ
1972-1992

Δοκίμια II
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Νίκος Δήμου

Από την

Μιχαήλ Βόδα

στην

Σύρου

Νεφέλη

ΠΟΙΗΜΑΤΑ
1950 - 1990

ΞΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μεταφράσεις 1957 - 1982

ΟΙ ΝΕΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
Έβδομη έκδοση.

ΚΟΙΝΟΤΟΠΙΕΣ
Τρίτη έκδοση.

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΒΟΥΔΔΑΣ
Ιστορία. Τρίτη έκδοση.

ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΒΑΙ
Φιλοσοφία. Δεύτερη έκδοση.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΑΞΗ
Πέμπτη έκδοση.

ΜΙΚΡΑ ΒΗΜΑΤΑ
Χρονογραφήματα. Δεύτερη έκδοση.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Φιλοσοφία. Πέμπτη έκδοση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΓΑΤΩΝ
Ποίηση. Τρίτη έκδοση.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΠΑΝΤΑ
Σάτιρα. Τέταρτη έκδοση.

ΠΑΡ' ΟΛΑ ΑΥΤΑ
Πεζά. Τρίτη έκδοση.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
Φιλοσοφία. Τέταρτη έκδοση.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Δοκίμια. Τρίτη έκδοση.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ
ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΕΛΛΗΝΑΣ
Σάτιρα. Δέκατη όγδοη έκδοση.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΕΣ

Τα του καθηγητού κ. Ν. Κονομή

της Γεωργίας Ξανθάκη-Καραμάνου

Τον τελευταίο καιρό το αναγνωστικό κοινό παρακολουθεί μια αμφίβολης ποιότητας, πλην διαφανών κινήτρων, δημοσιογραφική δραστηριότητα του Ακαδημαϊκού κ. Ν. Κονομή. Προκαλώντας την αισθητική του λόγου και υποβιβάζοντας την επιστημονική κριτική και το επίπεδο του ακαδημαϊκού διαλόγου έχει χρησιμοποιήσει κάθε μέσο στην προσπάθειά του να διασύρει το έργο και την προσωπικότητά μου. Παρά τη νηφάλια και τεκμηριωμένη απάντηση που έλαβε (*Βήμα* 28.8.94) στην πρωτοφανή για Πανεπιστημιακό και Ακαδημαϊκό επιστολή του στο *Βήμα* της 7.8.94, ο κ. Κ. συνέχισε να παρεκτρέπεται με το δημοσίευσμά του στο *Αντί* της 14.10.94, στο οποίο μάλιστα πάσχισε να δώσει και κάποιο επιστημονικό επίχρισμα. Έτσι, αδυνατώντας να παρουσιάσει δικές του απόψεις ανακύκλωσε –ελάχιστες σε αριθμό– προκατειλημμένες για το έργο μου κριτικές, που έχουν προ πολλού ανασκευασθεί. Επειδή η απώλεια της νηφαλιότητας και της αυτοκυριαρχίας οδηγεί σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις και συχνά σε απομόνωση, φοβάμαι ότι ο κ. Ακαδημαϊκός αδυνατεί να αντιληφθεί ότι οι πράξεις του αυτές απάδουν προς το αξίωμά του, τον εκθέτουν ανεπανόρθωτα και θα έχουν αποτέλεσμα εντελώς αντίθετο από εκείνο που εμφανώς και αφανώς επιδιώκει.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΟΜΩΣ ΠΗΓΑΖΕΙ το μένος του κ. Καθηγητού για επιστήμονα που εργάστηκε με ευσυνειδησία και αποδοτικότητα 25 χρόνια στο ανώτατο πνευματικό μας Ίδρυμα; Η απάντηση είναι σύνθετη. Αφορμή πάντως να εκδηλωθεί απροκάλυπτα η εχθρότητα δόθηκε με την κρίση για τη θέση Διευθυντού του Κέντρου Εκδόσεως Έργων Ελλήνων Συγγραφέων (Κ.Ε.Ε.Ε.Σ.) της Ακαδημίας Αθηνών. Το 1985 η γράφουσα είχε εκλεγεί μόνιμη Διευθύντρια, παμψηφεί και με ανοικτές διαδικασίες, μεταξύ πέντε υποψηφίων. Με τον Ν. 1894/90 και σύμφωνα με μία συνταγματικά αμφισβητούμενη διάταξη, οι θέσεις των μονίμων Διευθυντών των Κέντρων της Ακαδημίας επαναπροκηρύχθηκαν και η τελική επιλογή έπρεπε να γίνει με βάση σαφώς καθορισμένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, όπως, για παράδειγμα, το πλούσιο συγγραφικό έργο σε μονογραφίες ή δημοσιεύσεις σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά του εξωτερικού, το διεθνές κύρος, η τεκμηριωμένη διοικητική πείρα και η ερευνητική δραστηριότητα στο αντικείμενο του Κέντρου. Δυστυχώς για τον κ. Κ., ο υποψήφιος της αρεσκείας του υστερούσε σε όλες ανεξαιρέτως τις προϋποθέσεις για την κατάληψη της θέσης του Διευθυντή. Έτσι, η μοναδική διέξοδος που απέμενε στον κ. Καθηγητή ήταν να επιδοθεί σε δυσφήμιση του δημοσιευμένου έργου μου, το οποίο τότε περιελάμβανε τρεις μονογραφίες και 27 δημοσιεύματα, από τα οποία 13 σε περιοδικά του εξωτερικού και πρακτικά διεθνών συνεδρίων.

ΜΕ ΑΘΕΜΕΛΙΩΤΕΣ απορριπτικές αποφάνσεις και επιστημονι-

κοφανείς παραχαράξεις πολλών στοιχείων των δημοσιευμάτων μου ανενδοίαστα επιδίωξε τον στόχο του: να επηρεάσει εναντίον μου τα μέλη της επιτροπής κρίσεως φορώντας τη λεοντή του «ειδικού». Η εισηγητική έκθεση που υπέβαλε αποτελεί μνημείο μεροληψίας με πλήθος αυθαιρεσίες, ανακρίβειες και διαστρεβλώσεις των επιστημονικών μου απόψεων. Πέρα από κάθε ακαδημαϊκή δεοντολογία και έννοια δικαίου, αγνόησε εντελώς 15 εργασίες μου, πολλές από τις οποίες δημοσιεύθηκαν σε γνωστά και έγκυρα περιοδικά του εξωτερικού, και δεν είπε ούτε μία (!) λέξη για τη δεκαετή θητεία μου στη θέση του Δ/ντή του Κ.Ε.Ε.Ε.Σ. Και εδώ τα δεδομένα είναι συντριπτικά για τις μεθοδεύσεις του: μέχρι την ημέρα που ανέλαβα τη Δ/νση, το Κέντρο δεν είχε να επιδείξει ούτε μία έκδοση, ενώ σήμερα υπάρχουν τρεις σειρές εκδόσεων (ερμηνευτικές και κριτικές εκδόσεις αρχαίων ελληνικών και βυζαντινών κειμένων), 12 συνολικά τόμοι. Προφανώς τα στοιχεία αυτά δεν συνέφεραν τον κ. Κ., γι' αυτό ακολούθησε την προσφιλή του τακτική της αποσιωπήσεως.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ του έργου μου είχε ακριβώς την ίδια τύχη: κυριολεκτικά «κατάπιε τη γλώσσα του», επειδή δεν τον συνέφεραν οι πολλές θετικές βιβλιοκρισίες και οι 100 και πλέον αναφορές ξένων και Ελλήνων ερευνητών στα δημοσιεύματά μου. Αντίθετα, τόση ήταν η αγωνία του να ενισχύσει το έργο του υποψηφίου μου, ώστε έφθασε στο σημείο να κρίνει ως «επιστημονική εργασία» ένα λίβελο που έγραψε ο τελευταίος εναντίον των κριτών του μετά από αποτυχία του στο Παν/μιο Αθηνών²(!). Και για να ολοκληρώσει «επάξια» την αποστολή του, έφθασε στο σημείο να προτείνει *παράνομα* και χωρίς ειδική αιτιολόγηση για τη θέση του Δ/ντή τον προστατευόμενό του, ο οποίος αφενός δεν είχε έστω και μια δημοσίευση σε ξένο περιοδικό, έστω και μια συμμετοχή σε διεθνές συνέδριο και αφετέρου είχε ελάχιστη διεθνή αναγνώριση, ελάχιστο έργο στο αντικείμενο του Κέντρου και μηδενική διοικητική πείρα. Πρότεινε δηλαδή με το «έτσι θέλω» έναν υποψήφιο με προσόντα που απείχαν παρασάγγες από τα απαιτούμενα από το νόμο και αγνόησε την επί σειρά ετών Δ/ντρια του Κέντρου με προσόντα ερευνητή Α' βαθμίδας και αδιαμφισβήτητη διεθνή αναγνώριση. Αυτό και αν είναι αίσθημα ευθύνης και αξιοκρατίας!

Η ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ ΑΥΤΗ «ΕΚΘΕΣΗ» απαντήθηκε με ένα πικρογραμμένο υπόμνημα 16 σελίδων, όπου ανασκευάστηκαν μία προς μία οι επικρίσεις και αποδείχθηκαν σε όλο τους το μεγαλείο η αδικία και η παρανομία που διέπραξε ο κ. Κ. Προφανώς, η πλήρης ανασκευή των επιχειρημάτων του τον εξενέυρισε και τον οδήγησε σε σπασμωδικές ενέργειες, πρωτοφανείς για Ακαδημαϊκό. Έτσι, αντί να αναγνωρίσει τα λάθη του, δημοσιοποίησε στον Τύπο με σωρεία ανεύθυνων και αβάσιμων κρίσεων το εναντίον μου μένος

1. Όλη η επιστημονική επιχειρηματολογία με την οποία ανατρέπεται πλήρως οι εναντίον μου επιθέσεις του, εντός και εκτός της αδημίας, καθώς και ενδιαφέροντα στοιχεία από τις ποικίλες στημονικές του επιδόσεις θα περιληφθούν σε ειδική μονογραφία, που θα εκδοθεί για τον κ. Καθηγητή.

Α ΝΑ ΑΝΤΙΛΗΦΘΕΙ όμως το αναγνωστικό κοινό το ποιόν της ηγητικής του «έκθεσης», αρκούμαι σήμερα να παραθέσω οριζήνα χαρακτηριστικά σημεία. Όταν ο κ. Κ. δεν είναι σε θέση ή θέλει να αντιληφθεί τη συμβολή επιστημονικών εργασιών, τις ορρίπτει συλλήβδην με ατεκμηρίωτους ορισμούς του τύπου «το δημοσίευμα έχει πρισβητούμενα αποτελέσματα»! Η έλλειψη στοιχειώδους ακόμη δικαιοκρισίας αποκνύεται περίτρανα από τις πάμπολλες πετώσεις όπου επικρίνομαι για αποσιώπηση πηγών μου. Εσκεμμένα όμως ο «αμερόπτος» αυτός κριτής αποκρύπτει το γεγονός ρητές αναφορές στις πηγές αυτές υπάρχουν στην οικεία θέση. Μακάρι και ο ίδιος να λλουθούσε πάντα τόσο πιστά την αρχή των λαστικών παραπομπών στις πηγές. Αλλά αυτό, παρακάτω. Στην απεγνωσμένη του σπάθεια να διασύρει το έργο μου, εκτός τις πάμπολλες διαστρεβλώσεις των από-ν μου, έχει διαπράξει και πληθώρα σφαλ-ων, ορισμένα από τα οποία προκαλούν ηδία. Για παράδειγμα, ισχυρίζεται πως «ούτε και η διακωμώ-η φιλοσόφων και των διδαγμάτων τους έχει κάτι αντίστοιχο ν τραγωδία», ενώ οι πάντες γνωρίζουν ότι εξ ορισμού η τραγω-δεν μπορεί να διακωμωδεί πρόσωπα και ιδέες. Σε άλλο σημείο είνεται ότι «στα λατινικά του κριτικού υπομνήματος αναμι-ονται αγγλικά», θεωρώντας μόνο λατινική την πασίγνωστη και αγγλικά συντομογραφία cf. (= πρβλ.). Εύγε!

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΟΥ τώρα φιλολογικό επίτευγμα στο *Αντί*. Στην ή, όπως και στην επιστολή του στο *Βήμα*, αντίθετα προς κάθε ρια ακαδημαϊκής δεοντολογίας, επιτίθεται εναντίον συναδέλ-του Ακαδημαϊκών, ζωντανών και νεκρών. Τους πρώτους, επι-μονες διεθνούς εμβλείας, προσπαθεί να υποτιμήσει ως μη ει-νύς, απλώς και μόνο διότι με αίσθημα ευθύνης και δικαιοκρισία συμφώνησαν με την αντιεπιστημονική και παράνομη «εισήγη-του». Έπειτα ξεκινά έναν απεγνωσμένο αγώνα αμαύρωσης του σώπου και του έργου μου. Είναι τόση η αδυναμία του να εντο-ει, παρά τις προσπάθειές του, μόνος του σφάλματα στα δημοσι-ατά μου, ώστε φθάνει στο σημείο να επικαλείται αβασάνιστα μη και ανεύθυνες κρίσεις ανώνυμου καθηγητού για γλωσσικά η που δήθεν έκανα σε προφορικό λόγο! Κακόπιστα σημειώνει ορθογραφικά μου σφάλματα ελάχιστα (και αναμφισβήτητα) τυ-ραφικά λάθη. Π.χ., παραπλανητικά δεν αναφέρει ότι πριν από ολοφάνερο τυπογραφικό λάθος «εκτήνειν» είχε γραφεί ορθά «έτεινεν». Ή, για δημιουργία εντυπώσεων, παραθέτει ανύπαρ-ανορθογραφίες, χωρίς να αναφέρει πού τις βρήκε.

ΗΝ ΜΠΟΡΩΝΤΑΣ να πει κάτι δικό του, ανακνκλώνει τα ελά-α και ασήμαντα σφάλματα που είχαν –διυλίζοντας τον κώνω-υπερτονίζει σκόπιμα κάποιοι φίλοι του– στις μοναδικές τέσσε-χρονητικές κρίσεις που έχουν δεχθεί οι εργασίες μου. Οι 30 θε-ς, ορισμένες διθυραμβικές, βιβλιοκρισίες των δημοσιευμάτων

μου από διαπρεπείς Έλληνες και ξένους φιλόλογους και οι πολλές μνείες των εργασιών μου φαίνεται ότι του έγιναν βραχνάς. Μάλ-λον θα τον ενοχλεί η σύγκριση με κάποιες αρνητικές κριτικές που έχουν δεχθεί δικά του έργα⁴. Γι' αυτό επιμελέστατα τις αποσιωπά. Μονότονα επαναλαμβάνει κραυγαλέες αλλοιώσεις πραγματολο-γικών στοιχείων, τα οποία είχα παραθέσει στην έκδοσή μου του *Κατά Μειδίου* λόγου του Δημοσθένη. Έτσι, υιοθετώντας πιστά ένα από τα ελάχιστα κακόβουλα δημοσιεύματα υποστηρίζει ότι δήθεν έγραφα πως τον 4ο π.Χ. αι. οι Αθηναίοι έκαναν ανθρωποθυσίες!

Φυσικά δεν έκανε τον κόπο να διαβάσει ούτε το κείμενο ούτε την απάντησή μου (*Νέα Εστία* 117 (1985) 892-894) στην κακόπιστη κριτική, την οποία συνεχώς επικαλείται. Για κάθε καλόπιστο αναγνώστη επαναλαμβάνω: πουθενά δεν υποστηρίζω ότι θυσία ανθρωπί-νων θυμάτων γινόταν κατά τα Θαργήλια στον 4ο π.Χ. αιώνα, όπως ανακριβέστατα μου κα-ταλογίζει ο κ. Κ. Αναφέρω ότι τελούνταν στον ιωνικό - αττικό κόσμο και όχι τον 4ο αι., όπως απτόητος επιμένει ο επικριτής μου. Εις δόξαν της φιλαληθείας του, όσα έγραψα επι-βεβαιώνονται από πηγές (*Ιπώνωνακτα*, *Τζέ-τζη*, αρχαία *Σχόλια*) και αναφέρονται από διαπρεπείς φιλόλογους (*Frazer*, *Masson*, *Parke* κ.ά.π.), οπωσδήποτε ειδικότερους και προσεκτικότερους στις κρίσεις τους από τον

κ. Κ. Αναμφίβουλα η άποψη του *Parke*, που μνημόνευσα στο βιβλίο μου, δεν είναι πεπαλαιωμένη, όπως την θέλει ο κ. Καθηγητής: το βιβλίο του *Parke* εκδόθηκε το 1977 και το μνημόνευσα το 1984! Ας κάνει τον κόπο ο κ. Κ. να ανατρέξει και σε στοιχειώδη ακόμη βοη-θήματα (π.χ. *Oxford Classical Dictionary*, λ. *Thargelia*), για να δει (αν θέλει) ποια είναι η αλήθεια. Ακόμη ας ενημερωθεί τι σημαίνει «ιωνικός-αττικός κόσμος» και σε τι διαφέρει από την κλασική επο-χή του 5ου και 4ου π.Χ. αι.

ΣΤΗΝ ΕΜΜΟΝΗ ΤΟΥ να αναγνωρίσω τη σχεδόν ανύπαρκτη οφειλή μου στους δύο επικριτές μου απάντησα ότι η τακτική αυτή να μην κατονομάζονται όσοι με ανάρμοστο τρόπο προτείνουν βελ-τιώσεις ακολουθείται και σε πρόσφατα βελτιωμένες εκδόσεις φι-λολογικών έργων. Ούτε όμως ο ίδιος ούτε όσοι προδήλως τον βοη-θούν στις επιθέσεις του εναντίον μου δεν κατάλαβαν ότι η θέση μου αυτή αφορούσε την μετάφρασή του στη νέα ελληνική της *Ιστο-ρίας της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας* του Cambridge (εκδ. P.E. Easterling και B.M.W. Knox). Την προχειρότητα της μετάφρασης αυτής ο Καθ. Μαρωνίτης στο *Βήμα* (6.10.91) χαρακτήρισε «μετα-φραστική αθλιότητα». Μετά την κατακραυγή, ο κ. Κ. έσπευσε επι-στρατεύοντας νέους φιλόλογους να την βελτιώσει κάπως, χωρίς όμως να αναγνωρίσει την οφειλή του στη δηκτική κριτική που του είχε κάνει ο συνάδελφός του.

ΚΑΙ ΦΘΑΝΟΥΜΕ σε ένα πρωτοφανές ατόπημα του κ. Κ. Η πα-ραφορά του τον κυρίευσε σε τέτοιο βαθμό ώστε αδίστακτα τολμά να ισχυρίζεται ότι, μετά την παραπάνω «κριτική» της πρώτης εκ-δόσεως του *Κατά Μειδίου* από τους δύο «άδελφά αὐτῷ φρο-νοῦντας», «αποσύρονταν εσπευσμένα τα αντίτυπα... και κυκλοφο-ρούσε σε σύντομο χρονικό διάστημα η δεύτερη έκδοση». Και συνε-χίζει λέγοντας ότι εγώ μιλά «ανερυθρίαστα για θερμή υποδοχή του έργου από το αναγνωστικό κοινό που είχε ως αποτέλεσμα να εξα-

ντληθεί σύντομα η πρώτη έκδοση». Εδώ και αν ατύχησε ο κ. Καθηγητής! Τα παραστατικά από τα βιβλιοπωλεία που διέθεσαν το έργο συντρίβουν τη χοντροκομμένη αυτή ανακρίβεια, γιατί αποδεικνύουν περίτρανα ότι εξαντλήθηκε η πρώτη έκδοση του βιβλίου και ακολούθησε δεύτερη από την Ακαδημία Αθηνών. Μία τέτοια όμως ολοφάνερη σπίλωση, με τη διάδοση συνειδητά ψευδών ισχυρισμών βάλλει ευθέως, όχι μόνο εναντίον μου, αλλά και κατά του τρόπου λειτουργίας του ανωτάτου πνευματικού μας Ιδρύματος.

ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ συνεχίζονται με τον ισχυρισμό ότι οι συντάκτες του Κ.Ε.Ε.Σ. «ζήτησαν να εκπροσωπηθούν στην κρίση αλλά το αίτημά τους αγνοήθηκε». Το χονδροειδές αυτό μύθευμα διαψεύδεται από την ίδια την Ακαδημία, που εγγράφως διαβεβαιώνει ότι τέτοιο αίτημα των συντακτών ουδέποτε υποβλήθηκε. Μάλλον αποτελεί απλώς ευσεβή πόθο του κ. Κ.

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ για δήθεν αδόκιμη χρήση όρων της νέας ελληνικής, προχωρεί ο κ. Κ. σε δηκτικές επικρίσεις για τις γνώσεις μου στις άλλες γλώσσες. Προκαλεί θυμηδία ο ισχυρισμός ότι δήθεν δεν γνωρίζω πως το *laudare* εκτός από «επαινώ» σημαίνει και «αναφέρω», τη στιγμή μάλιστα που με τη σημασία «αναφέρω»-«μνημονεύω» το έχω χρησιμοποιήσει με κεφαλαία γράμματα σε τίτλο τελευταίου βιβλίου μου⁵. Αποδεικνύεται έτσι ότι ο δίκαιος κριτής, χωρίς καν να διαβάσει τα δημοσιεύματά μου, με επέκρινε έχοντας εκ των προτέρων απορρίψει το έργο μου. Πάντως, με όποια σημασία και αν εκληφθεί, το *laudare* αποτελεί θετική κρίση για το βιβλίο μου, και μάλιστα από διαπρεπή γερμανό ειδικό, όσο και αν αυτό φαίνεται να στενοχωρεί τον κ. Κ. Η επιστημονική δεοντολογία ενός τέτοιου επικριτή απεικονίζεται και σε όσα παρατηρεί παρακάτω. Καθαρό εφεύρημα είναι ο ισχυρισμός ότι μη μπορώντας δήθεν να εννοήσω την απλή φράση του Nauck «*mecum scripsit Wachsmuth*» έγραψα πως «ο Wachsmuth έκανε την εισήγηση την οποία ακολούθησε ο Nauck, ενώ πρόκειται για το αντίθετο». Εγώ όμως απλώς σημείωσα στο κριτικό υπόμνημα (διατριβή μου, σ. 124) «Nauck, Wachsmuth», ακριβολογώντας στο έπακρον σύμφωνα με την παραπάνω δήλωση του Nauck. Με τα δύο αυτά «λάθη», που δεν είναι τίποτε άλλο παρά βάνανυσες παραχαράξεις αυτών που έγραψα, ο αντικειμενικός καθηγητής ανενδοίαστα αποφαινεται ότι δεν γνωρίζω λατινικά!

ΕΡΧΟΜΑΣΤΕ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ, όπου πάλι λάμπει η γνώση και η αμεροληψία του. Μου καταμαρτυρεί ότι μεταφέρω την ελληνική φρασεολογία στην αγγλική και εμφαντικά μου αποδίδει λάθη χωρίς δυνατότητα ελέγχου από μέρους μου, μια και ακολουθεί τον άκρως «επιστημονικό» κανόνα να μην παραπέμψει σε έργα και σελίδες. Και διερωτώμαι: από τις 1000 περίπου σελίδες των επιστημονικών εργασιών που έχω γράψει αγγλικά βρήκε τρία σφάλματα και πανηγυρίζει! Θαυμάστε τώρα τους μαργαρίτες του επικριτού μου. Σε κείμενο 15 γραμμών, που είχε την αφέλεια να απευθύνει σε διεθνές συνέδριο, ξεκινά με το αμίμητο: *for (αντί to) the FIEC authorities*. Και άλλες ελληνοπρεπέστατες εκφράσεις μεταφέρονται κατά λέξη στα αγγλικά: *I would like to bring to your notice the following (sic), αντί I should like to bring to your attention the following points*. In the event this petition is granted, *αντί in the event of this request being granted*. Άλλα στοιχειώδη γραμματικά λάθη: *Federation's meeting* και *Federation's authorities* (σαν να επρόκειτο για πρόσωπο), *αντί της γνωστής ακόμη και στους αρχαίους χρήσης meeting / authorities of the Federation*. Γράφει *at Quebec, αντί in Quebec*, λες και το Quebec είναι χωριό! Αγνοεί τη

χρήση των χρόνων: αν και πρόκειται σαφώς για μέλλοντα, γράφει *would be, αντί I shall be* και *it would take place, αντί it is to take place*. Αυτά για δείγμα της γλωσσομαθείας του. Οι «επιδόσεις» του στα αγγλικά, αλλά και στα ελληνικά⁶, όπως αναδεικνύονται από μεταφράσεις του γνωστών αγγλόγλωσσων φιλολογικών έργων, είναι πράγματι εκπληκτικές.

ΚΑΙ Η ΚΟΡΥΦΩΣΗ της εναντίον μου εκστρατείας ολοκληρώνεται με τους ανακριβέστατους ισχυρισμούς που γράφει και διαδίδει ανά τις ρύμας και τις αγυιάς ότι δήθεν οικειοποιούμαι «ξένη πνευματική περιουσία». Στην απεγνωσμένη προσπάθειά του να «αποδείξει» τα αναπόδεικτα, καταφεύγει σε αναληθή τεχνάσματα. Ισχυρίζεται μονότονα ότι δεν μνημονεύω τις πηγές μου αποσιωπώντας το γεγονός ότι ρητές αναφορές σε αυτές υπάρχουν σχολιαστικά σε όλα μου τα έργα. Φαίνεται όμως ότι κρίνει εξ ιδίων τα αλλότρια. Τίς ομιλεί για οικειοποίηση ξένης πνευματικής ιδιοκτησίας; Ο κ. Κ., που στο τελευταίο του βιβλίο *Αρχαϊκή λυρική ποίηση*⁷, το οποίο ως καρπός ωριμότητας και εμπειρίας θα ανέμενε να είναι καλύτερο από τα προηγούμενα, έχει να επιδείξει μερικά από τις μεγαλύτερες σε έκταση αντιγραφές που έχουμε δει στη κλασική φιλολογία. Ανομολόγητα μεταφέρει κατά λέξη στη νέα ελληνική (συχνά με κραυγαλέες παρανοήσεις) ολόκληρα τμήματα από ξένα έργα και ιδιαίτερα από τη φροντισμένη έκδοση του C. Calame, *Alcman*, Roma 1983. Από τη σωρεία των αντιγραφών (σχεδόν μεταφράζεται το έργο του Calame στα ελληνικά!) απεικονίζονται ελάχιστα δείγματα θα παρατεθούν εδώ, για να αντιληφθεί το αναγνωστικό κοινό με ποια μέθοδο συνέθεσε την εργασία του ο επικριτής μου. Κατά τα άλλα, επαίρεται ότι ανακάλυψε δήθεν οικειοποιήσεις ξένων απόψεων στο δικό μου έργο!

CALAME

σ. XII

La figure des structures sociales de la Sparte de l'époque d'Alcman n'est donc pas très différente de celle d'autres cités grecques pendant la même période. Et, en dépit de l'élargissement du corps des citoyens - soldats constituant le démos, la morale qui assure la cohésion idéologique de ce groupe reste une éthique de relevance essentiellement aristocratique.

σ. 322

36-40. La quatrième (?) strophe du poème marque le passage de récit mythique à l'occasion du chant exécuté par les jeunes choreutes. L'asyndète qui caractérise le premier vers montre que la maxime exposée ici s'applique à l'ensemble du récit qui vient d'être narré.

σ. 335

64-77. Cette sixième strophe a de nouveau la forme d'un Priamel; elle constitue elle aussi une unité de

ΚΟΝΟΜΗΣ

σ. 37

Έτσι η μορφή της κοινωνικής δομής στη Σπάρτη την εποχή του ποιητή δεν είναι ίσως πολύ διαφορετική από εκείνη άλλων ελληνικών πόλεων της ίδιας περιόδου. Ωστόσο παρ' όλη τη διεύρυνση του σώματος των οπλιτών-πολιτών που αποτελούσαν τον δήμο, η ιδεολογική συνοχή της ομάδας στηριζόταν ουσιαστικά, τουλάχιστο στην αρχή, στην αριστοκρατική παράδοση.

σ. 66

36 κ.έ. Με την τέταρτη στροφή περνάμε από τη μυθολογική διήγηση στην άμεση εκτέλεση του τραγουδιού από τους νεαρούς χορευτές. Το ασύνδετο του πρώτου στίχου της στροφής δείχνει ότι το απόφθεγμα έχει εφαρμογή σ' ολόκληρη τη διήγηση που θα ακολουθήσει.

σ. 79

64-67. Στην έκτη στροφή, που όπως και οι άλλες στροφές έχει δική της νοηματική ενότητα, σύμφωνα με τη

Les choreutes, en se nommant elles-mêmes, minimisent leurs propres qualités pour mettre en valeur, au dernier vers, celles de Hagésichora: Calame II, p. 50 s. et Ima, p. 36 ss.

10. Cette septième strophe rend l'éloge de Hagésichora en indiquant pourquoi (γάρ, v. 78) la chorège qui est au centre de l'attention des jeunes choreutes.

14. 9. Les «peines» que les choreutes doivent supporter et dont on peut les guérir correspondent aux difficultés que ces jeunes filles rencontrent dans leur formation chorale.

19. Θεμῖς: ce nom a en général été employé en parallèle avec Ἰάνθη (Papeler, p. 528). Quant à sa formation, ce nom propre doit être rattaché de l'adj. ἰάνθινος, "de couleur violette". cf. Frisk, *GrEW*, par son sémantisme, il rappelle le thème ἰανογλέφαρος du v. 69. ἄλλ': marque avec force la fin du vers qui a commencé au début de la strophe: c'est bien Hagésichora qui est l'objet des préoccupations chorales des choreutes, et non l'une ou l'autre de ces jeunes filles-mêmes.

ΠΑ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ, τέτοιου υψηλής πιστότητας και εκτάσεως αντιγραφές δεν μπορούν να έχουν απαρατήρητες. Μήπως ο κ. Καθηγητής πιστεύει ότι οι ξένοι του καθαγιαζονται από την απλοϊκή (;) δήλωση που κάνει στο πρόλογο της «έκδοσης» του, πως, «για να μην εμποδίζεται σοβαρά η σαφήνεια της έκθεσης», δεν κρίθηκε αναγκαίο να αναγνωριστεί ρητά η πατρότητα των πιστά αντιγραφόμενων απόψεων;¹ Χρειάζεται μάλιστα και «ευνόητη» μια τέτοια πρωτοφανή δικαιολογία υποποίησης, που ομολογουμένως χαράσσει νέους δρόμους στην τέχνη! Υπερήφανα ο κ. Καθηγητής ομολογεί ότι συγγράφει γράφοντας. Μήπως είναι εκείνος και μόνον που υποτιμά τη σοφία μας ή μήπως πίστευε ότι λόγω του αξιώματός του κανείς δεν θα τολμούσε να αποκαλύψει τα κατορθώματά του; Το θέμα στοιχειώδους αυτογνωσίας θα επέβαλλε τουλάχιστον να προκαλεί. Συνεχίζει όμως ακάθεκτος. Με απρέπεια (και ένα ης μνήμης του πατέρα μου) με αποκαλεί «χαϊδεμένο» ή «ανάγκαιδι επωνύμου», που, αν μη τι άλλο, σπούδασα άγνωστη μεταγνώστων και διακρίθηκα στο εξωτερικό, ενώ όλες οι κρίσεις

μορφολογική δομή του Priamel² οι χορεύτριες υποβιβάζουν τις δικές τους ιδιότητες για να εξυψώσουν στον τελευταίο στίχο την Αγησιχόρα.

σ. 85
78-91. Η 7η στροφή αναλαμβάνει το εγκώμιο της Αγησιχόρας, εξηγώντας γιατί (γάρ στ. 78) η προσοχή των κοριτσιών του χορού στρέφεται γύρω από τη χορηγό.

σ. 89
(...) οι πόνοι που ο χορός ανέλαβε και από τους οποίους μπορεί να τον θεραπεύσει η Αώτις, είναι ίσως οι δυσκολίες που συναντούν τα μέλη του χορού στην εκτέλεση του χορικού άσματος.

σ. 85
Φιανθεμῖς = *Φιανθημῖς*: πβ. Ἰάνθη. — *Φια<ν>θῖς* σε βοιωτική επιγραφή του τέλους του 6ου αι. Σημασιολογικά υπενθυμίζει το επίθ. ἰανογλέφαρος (στ. 69), ενώ μορφολογικά συνδέεται με το επίθ. ἰάνθινος (ἰον+ἄνθινος) = μενεξεδής. 77 ἄλλ': σημαντική λέξη για τη δομή του χωρίου καθώς σημαδεύει με δύναμη το τέλος του Priamel που άρχισε στην αρχή της στροφής. Το αντικείμενο των ερωτικών προτιμήσεων των μελών του χορού είναι η Αγησιχόρα κι όχι κάποιο από τα άλλα κορίτσια του χορού.

μου στον ακαδημαϊκό χώρο ήταν πάντα με ανοικτές διαδικασίες και συνυποψηφίους. Παρά τη λεπτομερή, κεραία προς κεραία, επιστημονική ανασκευή των σαθρών του θέσεων που παρουσίασα, εξακολουθεί να ισχυρίζεται ότι αδυνατώ να διεξαγάγω επιστημονικό διάλογο. Και στην ολοφάνερη προοπτική δικαστικής του δίωξης και καταδίκης, μετά από την εκστρατεία δυσφήμισης και εξύβρισής μου, αντιτάσσει λεονταρισμούς για «αγώνες πνευματικών ανθρώπων οι οποίοι προκειμένου να υπερασπισθούν... τη δεοντολογία του επιστημονικού τους κλάδου είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν και δικαστικές διώξεις». Μήπως οι «αγώνες» του και η «δεοντολογία» του επιστημονικού του κλάδου συνοψίζονται σε ανομολόγητες αντιγραφές, παραχαράξεις επιστημονικών απόψεων, δυσφημίες και κάθε είδους πρωτοφανείς στον ακαδημαϊκό χώρο παρεκτροπές;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κ.Ε.Ε.Σ., και όχι Κ.Ε.Ε.Σ., όπως γράφει στον τίτλο του άρθρου του στο *Αντί* ο κ. Καθ. Αν και διετέλεσε Επόπτης του Κέντρου, φαίνεται να μην γνωρίζει ακόμη και την ακριβή του ονομασία, αφού στο *Βήμα* της 7.8.94 το αποκαλεί «Κέντρο Εκδόσεως Ελλήνων Συγγραφέων» (sic).
2. Ο θαυμασμός του κ. Κ. για τον προστατευόμενο του αυτόν είναι τόσο μεγάλος, ώστε ακόμα και τον... υπότιτλο του λιβέλου του («έργα και ημέραι...») υιοθέτησε για το δημοσίευσμά του στο *Αντί*.
3. Ανάμεσα στους οποίους και ο εκλεκτός του συνυποψήφιος μου (βλ. την απάντησή μου στη *Νέα Εστία* 115 (1984) 262-263).
4. Βλ., για παράδειγμα, τη βιβλιοκρισία του H. Wankel στο εγκυρότατο ειδικό περιοδικό *Gnomon* 53 (1981), σσ. 429-436, ο οποίος κυριολεκτικά ξέτιναξε την έκδοση του κειμένου του Δεινάρχου που έκανε ο κ. Κ.
5. *Παράλληλες εξελίξεις στη μετακλασική τραγωδία και κωμωδία*, Αθήνα 1991, σ. 111.
6. Σταχυολογώ γλωσσικούς μαργαρίτες από τους οποίους βρίθουν τα έργα του. Από την περισπούδαστη μετάφραση της *Ιστορίας της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας*, Α έκδοση, Αθήνα 1990: «μεγεθυμένες» (σ. 431), «εντρυφεί» (σ. 97), «κατά το πλείστο» (σ. 75), «ενεργεί... σαν (αντί ως)... υποστηρικτής» (σ. 85). Το τελευταίο αυτό λάθος επαναλαμβάνεται συνεχώς. Ακατάληπτα ελληνικά: «...μηνύματα που μεταφέρονται σε και από και μέσα στο στρατόπεδο των Αχαιών» (σ. 101). Η προχειρότητα του έργου αυτού, το οποίο επιμελήθηκε ο κ. Κ., αποδεικνύεται περίτρανα και από την πληθώρα των τυπογραφικών σφαλμάτων. Ανορθογραφίες και γοητευτικά ελληνικά από τη μετάφραση του έργου του J. Chadwick, *Linear B and Related Scripts*, σε κατά λέξη οικτρή απόδοση εκ του αγγλικού: «περιφέρεια» (σ. 72), «σφραγισμένους με σφραγίδα» (σ. 15), «αρκετά προφανώς» (σ. 21), «πολύ όμοιο» (σ. 58), «αλλά πολλά άλλα έχουν μόνο μακρινή συγγένεια με τις εικόνες που υπόκεινται κάτω από αυτά» (σ. 19), «...η κλίμακα της παρέκκλισης που απαντά σε ένα αρχαιολογικό χώρο είναι τόσο μεγάλος (sic) όσο μεταξύ διαφόρων τοποθεσιών» (σ. 29). Έλεος κ. Καθηγητά!
7. Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο 1991.
8. Μα ποια «σαφήνεια της έκθεσης» θα εμποδίζοταν, αφού υπάρχουν επισημειώσεις στα κεφάλαια, όπου θα μπορούσε, αν ήθελε, να συμπεριλάβει όλες τις σχετικές παραπομπές στις πηγές; Σε αφελείς ή ανίδεους νομίζει ότι απευθύνεται;
9. Η δικαιοκρισία του σε κρίσεις άξιων επιστημόνων τείνει να γίνει παροιμιώδης. Καταπέλτης υπήρξε το βιβλίο του Β. Σκουβαρά, *Αντέκθεση* (Αθήνα 1968, σ. 153), που ανασκεύασε πλήρως απερίγραπτη «εισήγηση» εναντίον υποψηφιότητάς του, στην οποία ο κ. Κ. ήταν συνεργός.

**ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ**

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ
(Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

J.J. Pollitt
**Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ**

J.J. Pollitt
**Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ**

Μετάφραση: Ανδρομάχη Γκάζη
Επίβλεψη: Μιχάλης Τιβέριος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8, Τηλ.: 36.27.318

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

από τις εκδόσεις

ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

Ο Φανγκλ είναι ένα ξωτικό: ένα πλάσμα πανέξυπνο που μοιάζει με τυφλοπόντικα και ζει βαθιά στα παρθένα δάση των Σμόκι Μάουντενς, μακριά από την ολοένα επεκτεινόμενη αυτοκρατορία του ανθρώπου. Όμως, ο Φανγκλ έχει αντιληφθεί τον ερχομό του ανθρώπου και ξέρει πως ο κόσμος του απειλείται όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν. Έφτασε τώρα η ώρα να εγκαταλείψει το αγαπημένο του δάσος για την τσιμεντένια ζούγκλα του Μανχάτταν – σε μια θαρραλέα προσπάθεια να σώσει τον πλανήτη και το ανθρώπινο είδος από την καταστροφή.

Μια επική περιπέτεια με εκπληκτική πλοκή, εντυπωσιακούς χαρακτήρες και πηγαίο χιούμορ, **Το Ξωτικό** προσφέρει στο Οικολογικό Κίνημα την πρώτη του μασκότ!

Αποσπερίτης

Ερεσσού 9 τηλ. 3629675
&
Ζ. Πηγής 29 τηλ. 3301866

3 ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Λογοτεχνική τρέλλαλα

ορίες Τρέλας από την
ληνική Λογοτεχνία
ληνικό Διήγημα 1
δ. Αιγόκερως, Αθήνα 1994

«Αντέχω. Παίζω με την τρέλα
όπως παίζει ένας ακροβάτης με
τα σκοινιά. Έτσι μ' αρέσει. Το
γούστο μου κάνω! Διασκεδάζω με
τους άλλους και με τον εαυτό μου.
Α, είναι τόσο βαριά αυτή η αιώνια
μάσκα της φρονιμάδας. Χρειάζε-
ται ν' ανεβαίνει κανείς κάπου -
κάπου και στο σκοινί...»

Θέμος Ποταμιάνος
«Τόπον εις τους τρελούς»

ρέλα, αυτός ο αμφισβητήσι-
και πολύτιμος όρος που θε-
ιώνει μια ουσιώδη για τις
Ιρβίνες σχέσεις και κοινω-
ές κατηγοριοποιήσεις δια-
ροποίηση μεταξύ των αν-
ίπων, αποτελεί ένα διαρκές
ικείμενο μελέτης διαφορε-
όν επιστημών του Ανθρώ-
με συγκρουόμενες, συχνά,
σεγγίσεις όσο και εκ διαμέ-
υ αντίθετες προτεινόμενες
μετωπίσεις. Η τρέλα, έν-
ι ρευστή, έχει περιέλθει, πι-
ώς, στην πλήρη αρμοδιότη-
ης ψυχιατρικής, χωρίς αυτό
ημαίνει πως έχουν ολοσχε-
; εκλείψει οι κοινωνιολογι-
αντεγκλήσεις τόσο ως προς
προσπάθεια χειραγώγησης
ε μορφής συμπεριφοράς
ξεφεύγει από τα καθιερω-
α όσο και ως προς τους τρέ-

πους της καταστολής της. Οι
επιχειρήσεις κοινωνικής εξυ-
γείανσης ουδέποτε υπήρξαν
άδολες, ενώ ο εγκλεισμός σε
άσυλα ως ακραία μορφή περι-
θωριοποίησης κάποιων από τα
μέλη της κοινωνικής ομάδας εί-
ναι γνωστό πως έχει κατά και-
ρούς εξυπηρετήσει ποικίλους
στόχους. Η ιδρυματοποίηση
έχει καυτηριαστεί ως κοινωνι-
κός θεσμός ενώ σποραδικές
αποκαλύψεις της κατάστασης
των ιδρυματοποιημένων ατό-
μων που βλέπουν το φως της
δημοσιότητας πιστοποιούν πως
ο θεσμός αυτός δεν υπηρέτησε
πάντοτε τον σκοπό για τον
οποίο προγραμματίστηκε.

Στα είκοσι οκτώ διηγήματα
αντίστοιχου αριθμού Ελλήνων
συγγραφέων της συλλογής που
έγινε με ευθύνη του Γιάννη
Σολδάτου και θέμα την «τρέ-
λα» υπάρχει όλη η πολυμορφία
των εκδοχών και των ερμηνει-
ών με αντικείμενο την «ψυχι-
κή» αυτή «ασθένεια». Οι λογο-
τέχνες, βιώνοντας τη δική τους
περιθωριοποίηση που τους επι-
βάλλει η γραφή αισθάνονται,
ίσως, πλησιέστερα σε αυτή την
κατ' εξοχήν ψυχική κατάσταση
που περιθωριοποιεί, δηλαδή
την τρέλα, ενώ συγχρόνως,
απαλλαγμένοι σε μεγάλο βαθ-
μό από τα στερεότυπα σχήματα
και τις προκαταλήψεις, ανι-
χνεύουν τα αίτια, κατονομά-
ζουν τους κοινωνικούς παρά-

γοντες που εξωθούν στην πα-
ραφροσύνη, καταγγέλουν τα
ιδρύματα, τις συμπεριφορές,
τις μεθοδεύσεις των υγείων με-
λών για να επιτύχουν τον
εγκλεισμό των «αρρώστων»
τους, αμφισβητούν δείχνοντας
τη ρευστότητα των ορίων μετα-
ξύ τρέλας και φρονιμάδας και
ακόμη, καταδεικνύουν πως η
τρέλα για τους πολλούς μπορεί
να ταυτίζεται με τον ηρωισμό
των ολίγων.

Η τρέλα λόγω ενός χαμένου
έρωτα απασχολεί συχνά πολ-
λούς από τους συγγραφείς διαι-
ωνίζονται έτσι τις ρομαντικές
καταβολές της τρέλας: «Ο τρε-
λός με τους κόκκινους κρίνους»
του Γρ. Ξενόπουλου, «Η τρε-
λή» του Αργ. Εφταλιώτη, «Σύμ-
φωνα με τη συνθήκη της Γενεύ-
ης...» του Ηλία Κουτσούκου,
«Αι συνέπειαι της παλαιάς
ιστορίας» του Γ. Βιζυηνού απο-
τελούν παραδείγματα διηγημά-
των που ανάγουν τις πρώτες αι-
τίες της τρέλας στο αδύνατο της
επιβίωσης του ρομαντικού
ήρωα χωρίς το αγαπημένο πρό-
σωπο. Στην αντίθετη όχθη, βρί-
σκεται η τρέλα που πηγάζει
από την κοινωνική καταπίεση
του άμεσου ή και ευρύτερου
περιβάλλοντος, καταπίεση που
οδηγεί σε φυγές από την πραγ-
ματικότητα: «Νύχτα με παραι-
σθήσεις» του Τρ. Πίττα, «Στρί-
γκλα μάννα» του Αλ. Παπαδια-
μάντη, «Κόρη ευπειθής» της

Ρομαίν Γκαρύ: ένα
πολύ γνωστό όνομα της
ευρωπαϊκής
λογοτεχνίας, ο
Γαλλοεβραίος
συγγραφέας του
μυθιστορήματος
Τζένηκινς Χαν που
αναφέρεται στο
Ολοκαύτωμα,
συγγραφέας πολλών
μυθιστορημάτων και
μάάλιστα τεσσάρων με το
ψευδώνυμο Emile Ajar
(Grds Calen, La vie
devent soi, Pseudo, L'
angoisse du roi Salomon)
μαχητής της Ελεύθερης
Γαλλίας σ' όλη τη
διάρκεια του Β'
Παγκοσμίου Πολέμου,
διπλωμάτης μετά την
απελευθέρωση, γράφει
μυθιστορήματα
εκφραστικά της
πολυκύμαντης ζωής του.
Υπήρξε παντρεμένος με
την ηθοποιό της
«Κομμένης Ανάσας»
Τζην Σήμπεργκ και
έδωσε τέλος στη
μυθιστορηματική ζωή
του με την αυτοχειρία
του σε ηλικία 66 ετών.
Οι Χαρταετοί (εκδ.
Καστανιώτη, Αθήνα
1994) σύμβολο της
ελευθερίας του
ανθρώπου, είναι ένα
μικρό δείγμα του
ταλέντου του.

Στοκ είναι το όνομα
ενός βιβλιοπωλείου
στην οδό Σόλωνος, όπου
μπορείτε να αγοράσετε
φθηνά τα βιβλία που
θέλετε, αν φυσικά δεν
σας ενδιαφέρουν
αποκλειστικά οι νέες
εκδόσεις. Στη διάρκεια
των γιορτών με κάθε
αγορά βιβλίου παίρνατε
δώρο και μια εφημερίδα
ως απάντηση του
κύματος προσφορών
των εφημερίδων που
αρχίζουν από βιβλία για
να καταλήξουν σε
σπίτια, αυτοκίνητα, και
χιλία δυο καταναλωτικά

«αγαθά». Φίλοι αναγνώστες βιβλίων, ιδού η ευκαιρία: και βιβλία να αγοράζετε και δωρεάν να αποκτάτε την εφημερίδα σας. Όσο για τη βίλα των ονείρων, πάρετε άτοκα δάνεια από τους φίλους σας, έτσι απαιτούν οι καιροί...

«Τελεία, κι ας μην είναι ακόμη, διαισθάνομαι το τέλος μου. Πες μου όμως ότι υπάρχει ελπίδα, ελπίδα για τι πράγμα δεν ξέρω ακριβώς, αφού ούτε στα γηρατειά μας μάλλον δεν θα ζήσουμε μαζί, όχι όσο θα υπάρχει ο συγγραφέας σου, αλλά δεν θέλω τώρα πια ούτε τον θάνατό του για να ζήσω μαζί σου, ίσως αρχίζοντας το γράμμα κατά βάθος αυτό να ευχόμουν, μόνον έτσι θα καταλάβεις τον δικό μου πόνο σκεπτόμουν, όμως ακόμη κι ο πόνος σιγά-σιγά φεύγει, μου έκανες καλό όπως πάντα, κι ας μην είσαι καν δίπλα μου, κι ας περνάει – πέρασε ήδη η “χθεσινή-σημερινή” στιγμή μας, πες μου μη λες πες μου, δεν λέω να πεις, δεν λέω πια έλα, φύγε, μείνε εκεί όσά σου, να μπαίνω μέσα σου γράφοντας γράμματα...»: **Μαρία Ζαούση, Γράμμα από τον Ρήνο** (εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1994).

Ύφους και ήθους διδασκαλία προκύπτει από την ανάγνωση του βιβλίου, *Η*

Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου, «Εγκλεισμός» του Γ. Πατσώνη, αποτελούν κάποια παραδείγματα σκιαγράφησης των κοινωνικών καταβολών της τρέλας. Τη διαπλοκή τρέλας, εκδίκησης και φόνου, μέσα από διαφορετικές συνιστώσες προσεγγίζουν δύο από τα πλέον έντονα δείγματα λογοτεχνικής γραφής του τόμου: το «τι ήτανε καλύτερο;» μέσα από την ανορθόδοξη στίξη και σύνταξη αλλά άριστη μέσα στη φαινομενική της προχειρότητα οργάνωση της πλοκής του **Δημοσθένη Βουτυρά** και το «Μια τρελή» του **Ιωσήφ Κλήμη**, ένα σύντομο διήγημα που επιτυγχάνει να συνδυάσει στις γραμμές του τη βιαιότητα της ιστορίας και την ποιητικότητα της γραφής, διαγράφοντας έναν μοναδικό χαρακτήρα. Η τρέλα που συνάδει με τη σοφία συναντάται στον «Υιό της Σελήνης» του **Γιώργη Ζάρκου**, η τρέλα ως έκλαμψη που επιτρέπει τη συνειδητοποίηση του αληθινού προσώπου της κοινωνίας γίνεται το αντικείμενο του «Από τας σημειώσεις ενός τρελού» του **Άγγελου Τανάγρα**, ενώ «Το τρελό παι-

δί» του **Γεράσιμου Γρηγόρη** αποτελεί παράδειγμα της μεταφορικής έννοιας της τρέλας / ηρωικής πράξης. Με το διήγημα της **Νένης Ευθυμιάδη** «Στο δάσος», η τρέλα γίνεται έννοια αμφίσημη και το ερωτηματικό της αφηγήτριας θα παραμείνει αναπάντητο τόσο για κείνη όσο και για τον αναγνώστη, τονίζοντας έτσι την ρευστότητα των χαρακτηρισμών αλλά και των ανθρώπινων συμπεριφορών. Ο **Γιάννης Σκαρίμπας**, με τον «Κομμωτή κυριών», που κλείνει τη συλλογή, παίζει με τη μοναδική χρήση της γλώσσας, ανατρέπει διαρκώς καταστάσεις, ερωτοτροπεί με το φανταστικό και ανάγει τις αμφισημίες της τρέλας και της λογικής σε στρατήγημα που ξεπερνά τις κατηγοριοποιήσεις αλλά υπηρέτει με μοναδική δεξιότητα την αφήγηση.

Γονατάς, Καραγάτσης, Παρορίτης, Μητσάκης, Νιρβάνας, Επισκοπόπουλος, Γκράβαλης, Φιλύρας, Πατατζής, Ποταμίανος, Βαλταδώρος, Καμπούρογλου και Στέφανος Σταμάτης με τον εφιαλτικό μονόλογό του «Εγώ, ο βάτραχος...» συμπλη-

ρώνουν την παραδειγματική αυτή ανθολόγηση διηγημάτων από την ελληνική πεζογραφία αποδεικνύοντας το ενδιαφέρον των λογοτεχνών μας για τη θεματική της τρέλας αλλά και προσκαλώντας τον αναγνώστη του σήμερα να ξαναθυμηθεί να γνωρίσει κάποιες από τις ωραιότερες σελίδες της λογοτεχνίας μας προβληματίζόμενος ταυτόχρονα πάνω σε ένα κοινωνικό ζήτημα που δεν θα πάψει να αποτελεί τη μόνιμη απειλή της κάθε κοινωνικής δομής, αφού είναι αυτό που σπινιστά το αντεστραμένο και απεχθές είδωλό της, «...διότι οι γνωστοί άνθρωποι έχουν παντοτε ανάγκη από έναν τρελό, διά να αισθανθούν την υπεροχήν της αρτιότητός των». **Παύλος Νιρβάνας, «Ένας τρελός»**

Δημήτρης Τσατσούλης

Κυπριακή γραφία

Μίκης Κιτρομηλίδης, Κυπριακά δημοτικά τραγούδια. Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη, Αθήνα 1992.

Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδου, Ακριτικά τραγούδια και παραλλαγές από την Κύπρο. Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη, Λευκωσία 1990 και

Αναρίτα. Ιστορία και παράδοση. Λευκωσία 1992.

Η κυπριακή λαογραφία, ένα μεγάλο κεφάλαιο της ελληνικής λαογραφίας, δεν έχει αναπτυχθεί σε τόσο μεγάλο βαθμό, όσο η αντίστοιχη ελλαδική. Δεν λείπουν βέβαια οι αποσπασματικές μελέτες σε διάφορα θέματα. Απουσιάζει όμως η οργανωμένη έρευνα και η μελέτη σε βάθος των τοπικών λαογραφικών φαινομένων. Τα βιβλία του Μίκη και της Μάγδας Κιτρομηλίδου έρχονται να καλύψουν ένα κενό της κυπριακής λαογραφίας.

Το βιβλίο του Μίκη Κιτρομηλίδη που δημοσιεύθηκε από το σύζυγό του Μάγδα και αποτελείται από τα κατάλοιπα του συγγραφέα είναι μια σημαντική προσφορά που αποκτά ξεχωριστή εθνική σημασία στην τωρινή περίοδο του κυπριακού προβλήματος.

Τα τραγούδια δημοσιευμένα στο κυπριακό ιδίωμα υπομνηματίζονται και σχολιάζονται από τον γνωστό κύπριο φιλόλογο **Μενέλαο Χριστοδούλου**. Ο Χριστοδούλου, πολύ σωστά

οθετεί τα δημοτικά τραγούδια μέσα στο κοινωνικό και πολιτικό τους πλαίσιο. Με αυτόν τρόπο επισημαίνει τις ουργίες τους (π.χ. λατρευτικά το Τριώδιο, Απόκριες κ.). Προχωρεί και σε μια βολική ανάλυση των κυριότερων θεμάτων των δημοτικών τραγουδιών καθώς και των πατάσεων που συνδέονται με αυτά. Αφετηρία στην ανάλυση είναι η φαινομενολογία της οικείας. Χρήσιμα είναι και οι υπόλοιπα στοιχεία που μας παρέχει ο Χριστοδούλου για τις άλλες εκδόσεις και τις παραλλαγές των τραγουδιών, και το ειδικό γλωσσάρι που συνοδεύει το βιβλίο.

Η εισαγωγή (σσ. 9-10) του βιβλίου της η Μάγδα Κιτρομηλίδου αναφέρεται στο εθνικό της συγκέντρωσης του λαού με επιτόπια έρευνα το 1974 και με πληροφορητές πολλούς φορές Τουρκοκυπρίους στους οποίους πολλοί έλληνες και κρυπτοχριστιανοί. Κάνει λόγο ακόμα για το εθνικό της Α' έκδοσης των τραγουδιών.

Το βιβλίο περιλαμβάνει 26 τραγούδια, τα οποία υπομνηζονται και σχολιάζονται και τα τραγούδια στο βιβλίο του Μίκη Κιτρομηλίδου τον Μενέλαο Χριστοδούλου. Στο υπόμνημά του ο Χριστοδούλου κάνει ευρύ λόγο για διάφορα τεχνικά θέματα κατάταξη των δημοτικών τραγουδιών, κατατάσσοντας στον όλο τα τραγούδια της κατηγορίας αυτής στην κατηγορία «επικά και παραλογαί προς τον λαόν». Εξηγεί επίσης τον τρόπο καταγραφής της κυπριακής έκδοσης.

Ο Χριστοδούλου αναφέρεται επτομέρειες στις λεπνουργιών τραγουδιών σε σχέση με τις κοινοτικές γιορτές του λαού και το μεγάλο Καρναβάλι της Βενετίας, θεωρώντας ότι υπήρξε και το πρότυπο των παρόμοιων γιορτών σε όλο το παράλιο ελληνικό κόσμο.

Κάνει λόγο επίσης για τη συνέχεια δημιουργία της κυπριακής ποίησης και το ρόλο των κύριων ποιητάρηδων.

Μετά από ένα γενικό σχολιασμό των ακριτικών τραγουδιών, ο Χριστοδούλου προχωράει σε διάφορες υποθέσεις για την πρώτη εμφάνισή τους και την παραγωγή τους, συνδέοντάς τα με την περίοδο που η Βενετία ήταν η πνευματική πρωτεύουσα της Μεσογείου. Συνδέει εξάλλου τα λεγόμενα κλέφτικα τραγούδια του ελληνικού ηπειρωτικού χώρου με τα μοιρολόγια και τα τραγούδια που λέγονταν στα νεκρώσιμα τραπέζια για τη μνήμη των νεκρών. Γι' αυτό το λόγο, υποστηρίζει, αυτές οι δύο κατηγορίες τραγουδιών δεν υπάρχουν στην Κύπρο. Πρόκειται αναμφισβήτητα για μια ενδιαφέρουσα άποψη, η οποία μπορεί και πρέπει να αποτελέσει υπόθεση μελέτης και έρευνας. Αναφέρεται επίσης στη συμβολή των καφωδείων και των οργανοπαικτών στη διαμόρφωση των νεότερων κυπριακών τραγουδιών. Ακολουθώντας σχολιάζει ένα προς ένα τα τραγούδια, κάνοντας την κατάταξη, αναφέροντας το θέμα και παραθέτοντας περίληψη της υπόθεσης. Κάνει ειδικά σχόλια και δίνει πληροφορίες για τις άλλες παραλλαγές και τις εκδόσεις των συγκεκριμένων τραγουδιών. Το σχολιασμό συμπληρώνει ερμηνευτικό γλωσσάριο (σσ. 99-110).

Η Μάγδα Κιτρομηλίδου στο 1ο μέρος (με τίτλο «Οικισμός και ιστορία», σσ. 15-25) του δεύτερου βιβλίου της και ειδικότερα στην εισαγωγή κάνει διεξοδικό λόγο σχετικά με την ιστορική παρουσία του τοπωνυμίου Αναρίτα σε χάρτες και φορολογικά κατάστιχα. Παρουσιάζει δημογραφικά και ιστορικά στοιχεία του γάλλου ειδικού της κυπριακής ιστορίας Louis De Mas Latrie, ο οποίος δημοσίευσε κατάλογο των ελληνικών χωριών της Κύπρου

που έγινε ύστερα από διαταγή του τούρκου διοικητή της Κύπρου Ταλαάτ εφέντη το 1841 για φορολογικούς σκοπούς.

Παραθέτει επίσης στοιχεία από μεταγενέστερες απογραφές καθώς και πληροφορίες για την περίοδο της Φραγκοκρατίας, αλλά και για τα γεγονότα της περιόδου 1963-1964. Συζήτηση γίνεται και για την ιστορική σχέση του χώρου με τους Φοίνικες, για τα αρχαιολογικά ευρήματα και για την παρουσία του οικισμού τη βυζαντινή περίοδο και τη σχέση του με το μοναστήρι του Αγίου Ονησιφόρου.

Παραθέτει διάφορες ετυμολογίες του τοπωνυμίου ότι προέρχεται από τη λέξη «ανάρη» (είδος τυριού που παράγεται εκεί) από το όνομα Ανάβρυτα ή τη λέξη Ενορία. Η συγγραφέας θεωρεί πιο πειστική την τελευταία ετυμολογία. Στην εισαγωγή η συγγραφέας αναφέρεται επίσης στην προσπάθεια που καταβάλλεται για την αναβίωση παλιών εθίμων που έχουν από καιρό εγκαταλειφθεί.

Στο 2ο μέρος (με τίτλο «Λαογραφικά Σύμμικτα», σσ. 29-44) του βιβλίου, η συγγραφέας δημοσιεύει πίνακα τοπωνυμίων της περιοχής Αναρίτας, περιγράφει ένα έθιμο που ονομάζεται κιλλίτιν (είδος υππόδρομου), καθώς και ένα γαμήλιο έθιμο που συνδέεται με την είσοδο του γαμπρού στο χωριό της νύφης. Το βιβλίο συμπληρώνουν 22 δίστιχα και παισιώνουν 15 έγχρωμες φωτογραφίες.

Κλείνοντας, θεωρώ ότι είναι αξιόπαινη η προσπάθεια της συγγραφέως Μάγδας Κιτρομηλίδου να μας παρουσιάσει το παραπάνω λαογραφικό υλικό, γιατί παρέχει τη δυνατότητα στους επιστήμονες - ερευνητές να το αξιοποιήσουν καταλλήλως σε ευρύτερες μελέτες της ελληνικής πολιτισμικής παράδοσης.

Ελευθέριος Π. Αλεξιάκης

παροιμιολογική και παροιμιογραφική εργογραφία του Δημητρίου Σ. Λουκάτου (εισαγωγή - επιμέλεια: Αριστείδης Ν. Δουλαβέρας, εκδ. Πορεία, Αθήνα 1994). Εργασία που φανερώνει μόχθο, επιμέλεια και αγάπη για τον παροιμιολογικό λόγο και το διάσπαρτο έργο του Λουκάτου πάνω σ' αυτό. Μπορεί να διδαχθεί κανείς πολλά, καθώς και ότι «Η αλήθεια είναι λάδι και πλέει». Και μην πείτε πως δεν φαίνεται...

Φιλόδοξο είναι το βιβλίο του **Αντώνη Κωτίδη**, *Μοντερνισμός και «παράδοση» στην ελληνική τέχνη του μεσοπολέμου* (εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1993). φιλόδοξο και πολύ ενδιαφέρον, καθώς προσπαθεί και σε μεγάλο βαθμό πετυχαίνει, να συνθέσει έννοιες φαινομενικά αντιφατικές και να μας δώσει την ελληνική εκδοχή του μοντερνισμού.

Χαρακτηριστικά είναι όσα γράφει ο **Χρυσάνθος Χρήστου** προλογίζοντας το βιβλίο του Κωτίδη: «Πρόκειται για μια εργασία που, πέρα από την αυστηρή μεθοδολογική βάση της, διακρίνεται για την οξύτητα των παρατηρήσεων και τη γονιμότητα των υποθέσεων της. Εργασία που υποχρεώνει τους μελετητές να αντιμετωπίσουν και από άλλες πλευρές την καλλιτεχνική δημιουργία μερικών από τους πιο σημαντικούς δημιουργούς μας. Αυτής των κοινωνικών αφετηριών και των ιδεολογικών προϋποθέσεων, και αυτής της υποδοχής από την κριτική και της απήχησης στο μεγάλο κοινό».

Ο χαρτοκόπτης

Χάρου ψυχὴ μου ΤΟ ΤΙΠΟΤΑ

Villa: λέξις ἰταλική, ἡ ἑπταύλις, ἡ μετ' οἰκῶν ἀγροικία, τὸ ἐξοχικόν;

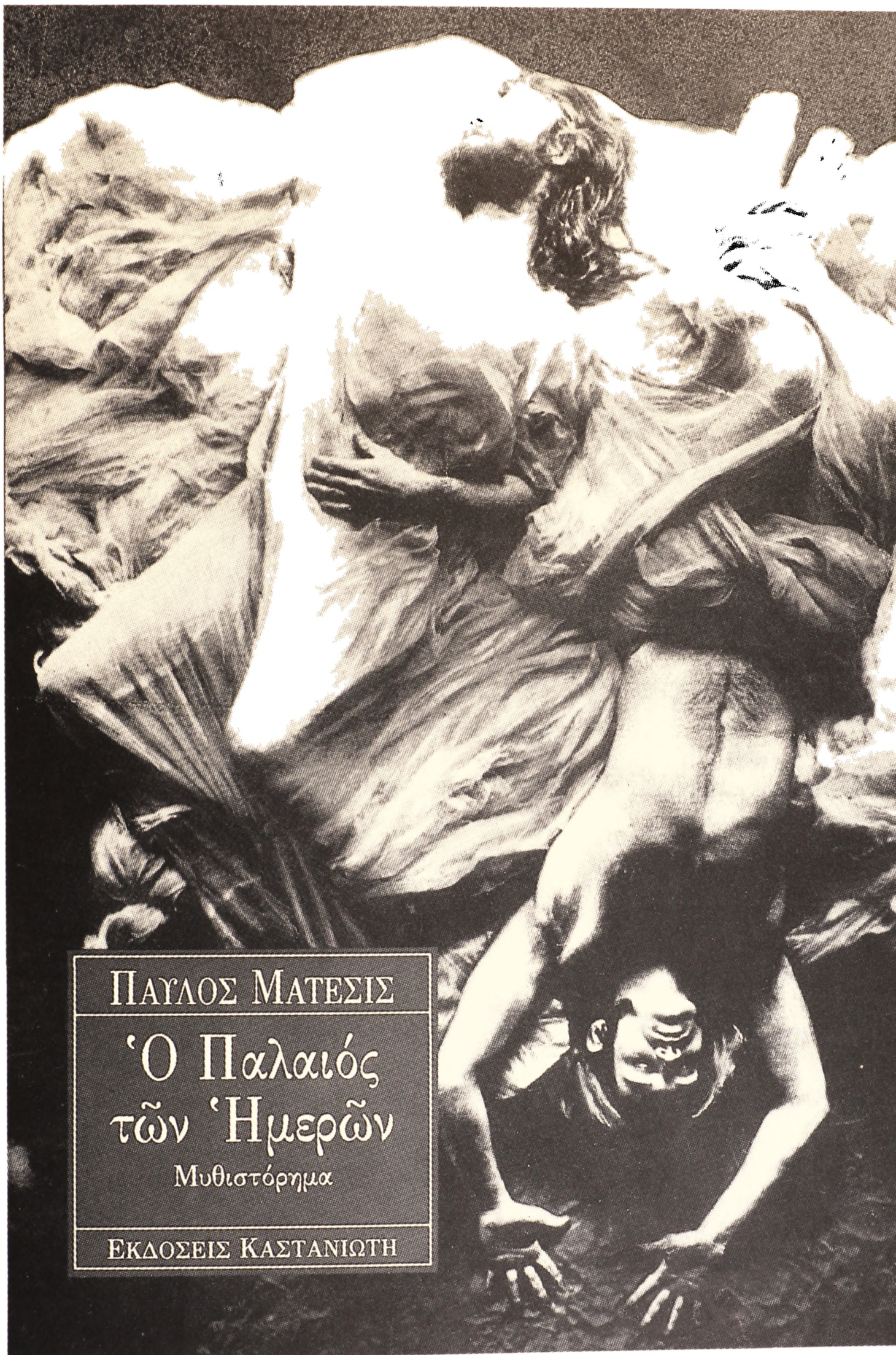
Ο ΛΟΓΟΣ περί ἐπαύλεων (Villae). Λέγεται ἀκόμη (Vrodious, de Vitae, 7, 23) ὅτι «οὐ Τιβέριος ἀποσυρθεὶς ἐν Κάπρι, παρ' ἐπαύλει, τὴν ἐξοχὴν συμφύουσα, παντοίοις τρόποις ωργιάζεν». Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα περί βίλλας. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα. Ἡ βίλλα Padre Pencooso στὴν ὁποία συνηντήθησαν, κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, οἱ ἡγεμόνες μετὸν πᾶππα Πίο. Ἐκεῖ διεμοίρασαν τὸν κόσμον. Κατὰ μίαν μυστικιστικὴν ἐκδοχὴν, ἡ ὁποία ἀκόμα κρατεῖ, τὰ ἰμάτια κρατεῖ ἕκαστος εἰς. Ὑπάρχει καὶ ὁ Τζακ Χίγκινς (ἢ Φρέντερικ Φορσάιθ ἢ Τόμ Κλάνσυ ἢ ἑλλήν δημοσιογράφος; - ἢ σε τελικὴν ἀνάλυση ὁ ἑλλήν πολιτικός;). Ἐκεῖ νὰ δεῖτε βίλλες, ἐκεῖ νὰ δεῖτε μυστικά, ἐκεῖ νὰ εὐλαβηθεῖτε μυστικοσυμβούλια καὶ συνεδρίες.

ΜΑ ΥΠΑΡΧΕΙ καὶ ἡ βίλλα τῆς Μιμῆς. Χάρου ψυχὴ μου τὸ τίποτα, εὐφράνθητι ἡ καρδίᾳ μου τῶ μηδενί. Διότι ἀπουσίας τῆς πολιτικῆς μένει νὰ εφευρεθῇ ἡ ἀθλιότης τοῦ παραπολιτικοῦ, νὰ ἰσχύσει ἡ ἀλχημεία τῆς τραυματισμένης φαντασίας: Ἐπειδὴ τίποτα δὲν συνέβη, τίποτα δὲν συμβαίνει καὶ (ἀσφαλῶς) τίποτα δὲν θὰ συμβεῖ, πρὸς τοῦτο ὅλα γίνονται στὸ ἐσωτερικὸ μίας βίλλας. Μία βίλλα ἐπειδὴ λείπει τὸ σπῆτι μᾶς.

ΛΟΠΟΝ, ἡ βίλλα. Ἡ βίλλα τῆς Μιμῆς. Στοιχίζοντας τὶς ἐρωτήσεις ἐξαθλιώνουμε τὶς ἀπαντήσεις. Ὑπάρχουν ἄστεγοι καὶ δὲν εἴμαστε μεις. Ὅμως ὑπάρχουν ἀβίλλοι κι εἴμαστε μεις. Λέμε. Πέραν ὁρίων, συνόρων, μεθορίων καὶ μεθ' εορτῆς ὑπάρχει ἡ βίλλα τῆς Μιμῆς. Λαμπρὸ μετείκασμα τῆς δικῆς μᾶς ἀνυπαρξίας (πλέον), ἐκλαμπρὸ σύμβολο τοῦ θανάτου τῆς πολιτικῆς, ἀγλαὸν παρουσίασμα τοῦ σύμπαντος κόσμου. Κατὰ τύχην, ἐγώ, εσεῖς κι ἡ Μιμή δὲν εἴμαστε παρούσες. Καὶ ἀναρωτιέμαι ποῖος ἦταν; Ἡ villa...

ΣΤΟ διαμέρισμά μου, κάπου στὴ Βεῖκου, καληνύχτα...

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΑΠΑΝΤΑ ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

Καῦμοί στό Γριπονήσι

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Καῦμοί στό Γριπονήσι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ επανεκδίδουν ολόκληρο το έργο του μεγάλου Χαλκιδαίου συγγραφέα σε νέα μορφή και με επιμέλεια της φιλόλογου Κατερίνας Κωστίου. Στις νέες εκδόσεις το κείμενο του έργου συνοδεύεται με κατατοπιστικό σημείωμα της επιμελήτριας, κριτικογραφία με τις κυριότερες κριτικές που έχουν γραφεί για το κάθε έργο, σημειώσεις και γλωσσάρι.

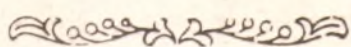
Επίσης κυκλοφορούν

Ο ΜΑΡΙΑΜΠΑΣ

ΤΟ ΣΟΛΟ ΤΟΥ ΦΙΓΚΑΡΩ

ΤΟ ΘΕΙΟ ΤΡΑΓΙ

ΤΟ ΒΑΤΕΡΛΩ ΔΥΟ ΓΕΛΟΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744